

- העותרים:**
1. אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה, ע.ר 580177863
 2. שמסונא, ע.ר 580761096
 3. קרן אלסיראג' בע"מ (חל"צ) – המועצה האזורית ליישובים הבלתי מוכרים, ע.ר 513813584
 4. איגוד רופאי בריאות הציבור בישראל
 עותרים 1-4 ו-9-6 ע"י ב"כ עוה"ד אלי בן ארי (מ.ר 17682) ו/או אורטל סנקר (מ.ר 75771) ו/או עוה"ד בר רוזוב (מ.ר 89572)
 רחוב קרליבך 9 תל אביב, תא דואר 15, מיקוד 6713213
 טלפון: 03-5669939, דוא"ל: ortal@adamteva.org.il
 5. המועצה הלאומית לשלום הילד, ע.ר 580000818
 ע"י ב"כ עו"ד אפרת פילזר-ביזמן
 קמפוס חרוב, רחוב שוקן 1, הר הצופים, ירושלים
 טלפון: 02-6780606 דוא"ל: ncc@children.org.il
 6. אחמד אלחריזי, ת.ז 026428771
 שבט אבו רוקייק, ת.ד 590 באר שבע
 7. אברהים אבו לקימה, ת.ז 200249258
 מביר הדאגי ת.ד 10122 באר שבע
 8. סלימאן אבו נוירה, ת.ז 029857885
 מסעודין אלעזאזמה, ת.ד 2398 באר שבע
 9. אסמאעיל אבו צליח, ת.ז 023353055
 שבט אלעזאזמה, ת.ד 3374 באר שבע
 עותרים 1-4 ו-9-6 ע"י ב"כ עוה"ד אלי בן ארי (מ.ר 17682) ו/או אורטל סנקר (מ.ר 75771) ו/או עוה"ד בר רוזוב (מ.ר 89572)

-נגד-

- המשיבים:**
1. משרד החינוך
 2. משרד הפנים
 3. המשרד לשוויון חברתי וקידום מעמד האישה
 4. משרד האנרגיה והתשתיות
 5. המשרד להגנת הסביבה
 6. משרד הבריאות
 משיבים 1-6 ע"י פרקליטות המדינה, מחלקת הבג"צים
 רחוב צלאח א-דין 31, ירושלים
 טלפון: 073-3925590 דוא"ל: Hcj-dep@justice.gov.il
 7. מועצה אזורית אל-קאסום
 שד' זלמן שזר 31 באר שבע, בניין בית שקמה, מיקוד 84894
 ע"י עוה"ד עבדאללה דכוואר
 טלפון: 054-6193220 דוא"ל: abdakoar@gmail.com
 8. מועצה אזורית נווה מדבר
 כניסה ראשית - אבו תלול

עתירה למתן צו על תנאי

כבוד בית המשפט מתבקש בזאת ליתן צו על תנאי המורה למשיבים 1-6 לנמק מדוע לא:

- א. יקבעו ויפרסמו, כל אחד במסגרת תחום סמכותו, הנחייה מחייבת לפיה מעתה והלאה מימון, אספקה והקמה של מתקני אנרגיה חדשים למוסדות חינוך מוכרים יהיו באמצעות מקורות אנרגיה נקיים, אמינים ובטיחותיים.
- ב. יקבעו ויפרסמו, כל אחד במסגרת תחום סמכותו, הנחייה מחייבת לפיה עד סוף שנת הלימודים הקרובה, תשפ"ד 2023-2024, יופסק השימוש בגנטורים שכבר נעשה בכל מוסדות החינוך המוכרים, ואלו יוחלפו במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי כגון חיבור ישיר לרשת החשמל או מקור אנרגיה סולארי.
- ג. יקבעו ויפרסמו, כל אחד במסגרת תחום סמכותו, הנחיות בנוגע ליישום שני העקרונות המנחים לעיל.
- ד. יקבעו ויפרסמו, כל אחד במסגרת תחום סמכותו, הנחיות בנוגע למקור התקציבי שבאמצעותו ייושמו סעיפים אלו.

עיקרי העתירה

1. עתירה זו מוגשת על מנת לתקן עוול רחב היקף, שחל מזה שנים רבות, כלפי אוכלוסיות מוחלשות. במציאות זו ילדי האוכלוסייה הבדואית בנגב לומדים במוסדות חינוך רבים שמסיבות שונות אינם מחוברים לחשמל ומשכך נאלצים להשתמש בגנטורים מזהמים.
2. השימוש בגנטורים הממוקמים במוסדות חינוך אלו מהווה מפגע בטיחותי ובריאותי המסכן את חיי הילדים השוהים במסגרות אלו, וכן מהווה מטרד רעש שאינו מאפשר להם לקיים שגרת לימודים תקינה ככל ילדי ישראל.
3. תנאים אלו אינם מאפשרים לילדים במוסדות חינוך בהם עסקינן לממש את זכותם היסודית לחינוך.
4. כמו כן, תנאים אלה מרעים את מצבם של ילדי האוכלוסייה הבדואית המתחנכת במוסדות חינוך כאמור, לבין שאר ילדי ישראל המתחנכים במסגרות חינוך המחוברות לחשמל. בכך, מפרה המדינה את עקרון השוויון בחינוך שבו היא חייבת כלפי כל ילדה וילד במדינה.
5. כפי שיובהר להלן בהרחבה, חובתם של המשיבים 1-6, ובראשם המשיב 1, משרד החינוך, אשר הכיר במוסדות והעניק להם סמל מוסד, להתערב מיידית ולהפסיק את השימוש בגנטורים תוך החלפתם בחלופה אחרת שתספק חשמל, באופן בטוח ומהימן.
6. כפי שיובהר להלן בעתירה, קיימות חלופות ראויות לכך, כדוגמת החיבור לחברת החשמל או חיבור לפאנלים סולאריים.

הצדדים להליך

7. העותר 1, "אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה", הוא ארגון סביבתי-משפטי אשר פועל בכלים משפטיים, מדעיים ותכנוניים לשם הגנה על איכות הסביבה בישראל מזה למעלה משלושים שנה. הארגון

פועל למען מטרת סביבתיות מגוונות, וביניהן גם הגשמת עקרונות הצדק-הסביבתי¹ וצדק-האקלימי,² שאותם העותר 1 מבקש לקדם גם באמצעות ניהול הליך זה.

כך למשל, בכל הנוגע לקידום עיקרון הצדק הסביבתי בעקבות עתירה³ שהגיש העותר 1 ואחרים, היישוב הבדואי אום באטין – שסוגיית הפסולת מעולם לא הוסדרה בעניינו וגרמה להשלכות בריאותיות וסביבתיות חמורות לתושביו – צורף למועצה אזורית אבו-בסמה ולכן צפוי היה לקבל שירותי איסוף פסולת מן המועצה; בעקבות עתירה⁴ וערעור⁵ שהגישו העותר 1 ואחרים נגד, בין היתר, עיריית ירושלים ומשרד החינוך, קיבל בית המשפט העליון את דרישת העותרים לפיה ישונה מיקום בית ספר בשכונת שועפט המצוי בקרבת מפעל מתכות מזהם; בעקבות עתירה⁶ שהגישו העותר 1 יחד עם תושבי שכונות ערביות בעיר לוד, הסדירה העירייה את נושא הפסולת ואיסופו בשכונות אלו, זאת לאחר הזנחת רבת שנים בנושא; ודוגמה אחרונה ועדכנית, בה בעקבות עתירה⁷ שהגיש העותר 1, הכריז המשרד להגנת הסביבה על אזור התחנה המרכזית בתל אביב-יפו הידוע כאזור שמצויות בו אוכלוסיות מוחלשות, כאזור נפגע זיהום אויר. עקב כך, מחויבת עיריית תל אביב-יפו, לקדם תכנית פעולה לשם צמצום ומניעת זיהום האוויר.

8. העותרת 2, עמותת "שמסונא" (או בשמה הקודם "מיזם אלחרומי"), נוסדה על מנת לשמור על איכות הסביבה למען כלל האוכלוסיות במדינת ישראל ובפרט האוכלוסייה הבדואית. אחת ממטרותיה של העותרת 2 היא הנגשת אנרגיה סולארית לקהילה הבדואית גם לשם צמצום הפערים החברתיים והכלכליים ממנה היא סובלת אל מול שאר החברה בישראל.

9. העותרת 3 "קרן אלסיראגי בע"מ (חל"צ)", המוכרת בשם "המועצה האזורית ליישובים הבלתי מוכרים", הוקמה לפני למעלה מ-20 שנים, בשנת 1997, כגוף הקהילתי המייצג את תושבי הכפרים הבלתי מוכרים של הבדואים בישראל באזור הנגב. בשל היותם כפרים בלתי מוכרים, לא היתה רשות מוניציפלית האמונה על יישובים אלו. לכן, העותרת 3 היא שפועלת לוודא שהמדינה תספק את השירותים המגיעים לתושבים בחוק, כגון חינוך ובריאות. זאת באמצעות היבטים מגוונים, הכוללים שיח עם משרדי הממשלה, הכנת תוכניות אלטרנטיביות, פנייה לבתי המשפט, ועשייה למען העמקת הדו-קיום.

10. העותר 4, איגוד רופאי בריאות הציבור בישראל, הוא ארגון שפועל תחת ההסתדרות הרפואית בישראל (להלן: "הר"י"), אשר הוקמה בשנת 1912 ומאז היא משמשת כארגון היציג של הרופאות וברופאים בישראל. אחת ממטרותיה העיקריות של הר"י היא להגן על בריאות הציבור בישראל. לשם כך, היא פועלת, בין היתר,

¹ במאמרו "צדק סביבתי בישראל: המפגש בין דיני זכויות האדם ודיני איכות הסביבה" כותב פיש: "התיבה 'צדק סביבתי' עוסקת בשאלות של צדק חלוקתי בענייני סביבה. שני יסודות עומדים בבסיס הרעיון של צדק סביבתי: הראשון, הנחה שלכל אזרח זכות ליהנות מתנאים סביבתיים הולמים במובן זה שלא יהא חשוף לזיהום סביבתי מזיק, והשני שיש להחיל עקרונות של הגינות, יושר, צדק ושוויון הזדמנויות בחלוקת החשיפה לנטל סביבתי וסיכונים סביבתיים ובאפשרויות לנצל משאבים סביבתיים ציבוריים, הגשמת הערך של צדק סביבתי מחייבת חלוקה חברתית נודקת של משאבי סביבה ציבוריים ושל נטל סביבתי וסיכונים סביבתיים הנוצרים על ידי פעילות אנושית" [דניאל פיש "צדק סביבתי בישראל: המפגש בין דיני זכויות האדם ודיני איכות הסביבה" משפט וממשל ז' 911 (2004), בעמוד 914].

² בהתאם "לדוח צדק אקלימי האמצעים הדרושים להטמעת צדק אקלימי במדינת ישראל" שפורסם על ידי אדם טבע ודין: "גישת צדק אקלימי מחייבת אותנו לבחון את משבר האקלים דרך עיניים חברתיות ולהיערך לכך שמשבר האקלים, שמשפיע על כולנו, יפגע באופן המהותי ביותר, ברמה החברתית, הכלכלית והבריאותית, דווקא בקבוצות המוחלשות והמודרות באוכלוסייה, ובכך יגדיל את הפערים בחברה. בגישה זו משתקפת הבנה שמי שעומדים להיפגע יותר מנוזקי המשבר הם החוליות החלשות בחברה - המיעוטים, המודרים, העניים, הילדים, הנשים ועוד..." [אדם טבע ודין דוח צדק אקלימי האמצעים הדרושים להטמעת צדק אקלימי במדינת ישראל (2023), בעמוד 11].

<https://adamteva.org.il/wp-content/uploads/2022/06/%D7%93%D7%95%D7%97-%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%99-%D7%AA%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%9D-%D7%9C%D7%A2%D7%9C%D7%95%D7%AA-%D7%9C%D7%90%D7%AA%D7%A8-%D7%99%D7%95%D7%A0%D7%99-2023.pdf>

³ בג"ץ 9184/03 אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה ואח' נגד משרד הפנים ואח' (נבו, 2005).

⁴ עת"מ 8779/08 גילאל חוסיין ואח' נ' עיריית ירושלים ואח' (נבו, 2009).

⁵ עת"מ 5634/09 חוסיין גילאל ואח' נ' עיריית ירושלים ואח' (נבו, 2009).

⁶ עת"מ 2229/04 אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה ואח' נגד עיריית לוד ואח' (לא פורסם, 2007).

⁷ בג"ץ 1828/22 אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' השרה להגנת הסביבה (נבו, 2022).

במישור המשפטי, כולל הצטרפות לעתירות בסוגיות בעלות חשיבות לבריאות הציבור ולמערכת הרפואה בישראל.

כאמור, אחד מאותם איגודים אשר פועלים תחת הר"י, הוא איגוד רופאי בריאות הציבור בישראל, אשר שם לו למטרה להיות שותף לקביעה וליישום של מדיניות בריאות הציבור בישראל, על פי העקרון של "בריאות לכל", לעזור ולייעץ לקידום בריאות הציבור בישראל בכלל, ובקרב אוכלוסיות פגיעות ורגישות בפרט.

כך, בסוגית השימוש בגנרטורים במוסדות חינוך בנגב, האיגוד סבור כי הנושא הוא בעל חשיבות רבה לבריאות הציבור, וכי מדובר באוכלוסייה פגיעה במעמד סוציו-אקונומי ירוד ובתנאי סביבה העלולים להזיק לבריאותם, ובאוכלוסיית ילדים שהם פגיעים במיוחד לזיהום אוויר ורעש, העלולים לגרום אצלם לשלל בעיות בריאות במהלך החיים.

11. העותרת 5, המועצה לשלום הילד, הינה ארגון חברה אזרחית הפועל מזה ארבעה עשורים לקידום ומימוש זכויותיהם של ילדים, ילדות ונוער בישראל. הלכה למעשה, משמשת העותרת 5 כ-"פה" לקטינים בישראל, ונאבקת למענם ולמען זכויותיהם באמצעים ובכלים שונים, לרבות דרך קידום חקיקה ומדיניות; פיתוח תוכניות ושירותים; פרסום ידע מקצועי; ומתן סיוע וליווי לילדים ונוער ולפניות בנושאים מגוונים הנוגעים לזכויותיהם. מתוקף פעילותה, רכשה העותרת מעמד של גוף ניטרלי, בעל מומחיות ייחודית בנושאים הנוגעים לזכויותיהם של ילדים ולשלומם.

בפרט, לעותרת ניסיון וידע רב בנושא מימוש זכותם לחינוך של כלל הילדים בישראל, ופעילותה בתחום באה לידי ביטוי, בין היתר, בקידום חקיקה ומדיניות בתחום; טיפול בפניות המגיעות אליה בנושא, לרבות פניות מהורים וילדים בדואים מאזור הנגב; כתיבת ניירות עמדה, דוחות ופרסומים רלוונטיים; והשתתפות בדיונים בנושא בוועדות הכנסת השונות. בנוסף, העותרת מובילה את הנושא של שיתוף נוער בקביעת מדיניות בנושאים הנוגעים לחייהם, לרבות חינוך. תוכנית פרלמנט הנוער של העותרת, הפועלת באזור הנגב מהווה את תוכנית הדגל לשיתוף נוער בקביעת מדיניות, והיא כוללת מדי שנה גם משתתפים בני ובנות נוער מהחברה הבדואית ברהט וסביבתה.

12. העותר 6, אחמד אלחריזי, מתגורר עם משפחתו באלע'רה ואב לילדה שמתחנכת במתחם של ארבעה גנים באלע'רה, אשר מופעל על ידי גנרטור לצורך אספקת חשמל. בשנת הלימודים הבאה צפוי גם ילדו של העותר 6 ללמוד בגן. ארבעת הגנים באלע'רה הם מוסדות חינוכיים המוכרים על ידי משרד החינוך והם בעלי סמלי מוסד מס' 173401, 565671, 578971 ו-578989.

13. העותר 7, אברהם אבו לקימה, מתגורר עם משפחתו בביר הדאג' והוא אב לילדה שמתחנכת בבית הספר ביר עסלוג', אשר מופעל על ידי גנרטור לצורך אספקת חשמל. מלבד זאת, העותר 7 משמש כחבר בוועד ההורים של בית הספר. בית הספר ביר עסלוג' הוא מוסד חינוכי המוכר על ידי משרד החינוך והוא בעל סמל מוסד מס' 630087, ובו לומדים 441 תלמידים בכיתות א' עד ח'.

*** מצ"ב אישור מבית הספר שהעותר 7 הוא חבר בוועד ההורים של בית הספר – מסומן כנספת א' לעתירה זו.

14. העותר 8, סלימאן אבו נירה, מתגורר עם משפחתו בואדי אל נעם. העותר 8 הוא אב לחמישה ילדים שכולם מתחנכים בבית הספר אלעזמה א', אשר מופעל על ידי 2 גנרטורים. בנוסף, העותר 8 מכהן כיו"ר ועד ההורים של בית הספר. בית הספר אלעזמה א' הוא מוסד חינוכי המוכר על ידי משרד החינוך והוא בעל סמל מוסד מס' 618702, ובו ישנם 37 כיתות (א'-ט') בהן לומדים 948 תלמידים.

*** מצ"ב אישור מבית הספר כי העותר 8 הוא חבר ויו"ר ועד ההורים בבית הספר – מסומן כנספח ב' לעתירה זו.

15. העותר 9, אסמאעיל אבו צליח (אשר נקרא בפי מכריו אסמאעיל אבו סוילם) מתגורר עם משפחתו בואדי אל נעם. העותר 9 הוא אב לארבעה ילדים שכולם מתחנכים בבית הספר אלעזממה ב', אשר מופעל על ידי גנרטור. בנוסף, העותר 9 מכהן כיו"ר ועד ההורים של בית הספר. בית הספר אלעזממה ב' הוא מוסד חינוכי המוכר על ידי משרד החינוך והוא בעל סמל מוסד מס' 618108, ובו ישנם 51 כיתות ו-1198 תלמידים.

*** מצ"ב אישור מבית הספר כי העותר 9 הוא חבר ויו"ר ועד ההורים בבית הספר – מסומן כנספח ג' לעתירה זו.

16. הגם שהסעד שמבוקש על ידי העותרים הוא סעד כללי, העותרים 6-9 הצטרפו לעתירה זו על מנת לשקף ולהדגים לבית המשפט הנכבד את המציאות ממנה סובלים כל מוסדות החינוך הבודאים בנגב המופעלים על ידי גנרטורים, כפי שהיא משתקפת במקרה הספציפי שלהם. באשר לעותרים 8 ו-9, יצוין כי למיטב זיכרונו של האחרונים, בעבר בוצעה פנייה אל בית המשפט בעניין הגנרטורים הפועלים במוסדות החינוך באלעזממה א' ו-ב', ואף ניתן סעד שמורה על הפסקת השימוש בגנרטורים, אולם בפועל מוסדות החינוך עדיין מחוברים לגנרטורים לצורך אספקת חשמל עד היום.

17. המשיב 1, משרד החינוך, הוא המשרד הממשלתי שאחראי להבטיח שכל ילדה וילד במדינת ישראל יוכלו לממש את זכותם החוקית לחינוך חובה ובכלל זה להבטיח את התנאים שיאפשרו מימוש זכות זו באופן ראוי. בענייננו זה, המשיב 1, הוא זה שנדרש להבטיח כי יופסק השימוש בגנרטורים בקרב מוסדות החינוך המוכרים על ידו בכלל, ובקרב מוסדות החינוך הבודאים בפרט. זאת על מנת שיוכלו הילדים לממש את זכותם לחינוך במסגרת חינוכית שאינה מסכנת את בריאותם ובטיחותם ומאפשרת להם שגרת לימודים תקינה, רציפה וראויה. כפי שיובהר בהמשך, בטרם הגשת הליך זה נעשו על ידי העותרים מספר פניות אל משרד החינוך ואל השרים שעמדו בראשו, ביניהם גם שר החינוך הנוכחי, מר יואב קיש.

18. המשיב 2, משרד הפנים, הוא המשרד הממשלתי שאחראי על השלטון האזורי והמקומי בישראל, אחראי על פיתוח וחיזוק הרשויות, פועל לצמצום פערים בין רשויות ולקידום צדק חלוקתי, בדגש על הרשויות המוחלשות, וזאת בין היתר באמצעות מתן מענקי איזון. בענייננו עסקינן במועצות אזוריות מוחלשות, המדורגות באשכול חברתי-כלכלי הנמוך ביותר, שאין ביכולתן לפעול בעצמן להחלפת הגנרטורים באמצעי חלופי ראוי אחר. הסיבות לכך עשויות להיות כלכליות, וכן תכנוניות ובירוקרטיית. בשל כך ונוכח העובדה שהרשויות נדרשות להבטיח את מימוש זכות החינוך לילדים בתחומן, חובה גם על משרד הפנים להתערב ולפעול להפסקת השימוש בגנרטורים בכל מוסדות החינוך המוכרים.

19. המשיב 3, המשרד לשוויון חברתי וקידום מעמד האישה, הוא משרד ממשלתי אשר הוקם על מנת לקדם שוויון חברתי בישראל וכולל את האגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבודאית בנגב, ששם לו למטרה להוביל לשיפור במצב הסוציו-אקונומי של החברה הבודאית בנגב וזאת תוך כדי צמצום פערים. כאמור, בענייננו עסקינן במועצות אזוריות מוחלשות, המדורגות באשכול חברתי-כלכלי הנמוך ביותר. כפי שיובהר בהמשך, השימוש בגנרטורים במוסדות החינוך מנציח את היעדר השוויון והאפליה ממנה סובל המגזר הבודאי. משכך, נדרש המשיב 3 להתערב גם כן ולפעול לשם הפסקת השימוש בגנרטורים בכל מוסדות החינוך המוכרים תוך החלפתם באמצעי אספקת חשמל ראוי אחר.

20. המשיב 4, משרד האנרגיה, הוא המשרד הממשלתי שאחראי על משקי האנרגיה ומשאבי הטבע של מדינת ישראל, הוא המשרד שאחראי ליישום והגשמת התחייבות ממשלת ישראל לפיה עד שנת 2030 היקף ייצור החשמל בישראל מאנרגיות מתחדשות יעמוד על 30% מסך יכולת ייצור החשמל. כמו כן, הוא זה שפרסם בחודש אוקטובר 2022 את קול קורא 115/2022 לתמיכה במעבר אנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנת 2022, בו צוין כי מטרת התמיכה היא "קידום פרויקטים באוכלוסייה הבדואית בתחום אנרגיה מקיימת לרבות התייעלות וייצור אנרגיה מתחדשת ואגירה תוך מתן תיעודף להחלפת גנרטורים המונעים בדיוזל במערכות של אנרגיה מתחדשת ואגירה במבני ציבור באוכלוסייה הבדואית". בשים לב לכך שהגנרטורים, שמלבד היותם גורם מזהם ומסוכן, גם יוצרים פליטת גזי חממה, ובשים לב לכך שניתן להחליפם בפאנלים סולאריים שיסייעו בהפחתת הפליטות, נדרש משרד האנרגיה להתערב גם כן ולפעול לשם הפסקת השימוש בגנרטורים בכל מוסדות החינוך המוכרים על ידי המדינה וללא תלות במצבם התכנוני, תוך החלפתם באמצעי אספקת חשמל ראוי אחר.

21. המשיב 5, המשרד להגנת הסביבה, הוא המשרד הממשלתי שאחראי למניעת מטרדי רעש וריח מתוקף החוק למניעת מפגעים, תשכ"א-1961. בענייננו זה, המשיב 5 מצא כי באחד מבתי הספר הגנרטור יוצר מטרד רעש מוכח. ועוד, המשיב 5 ציין בדו"ח מטעמו כי "בכל הכיתות קיימות חריגות ממפלס הרעש המותר, כאשר בחצר בית הספר, שם ממוקם הגנרטור, הרעש חורג משמעותית מן הסף המותר". משכך, נדרש המשיב 5 להתערב גם כן ולפעול לשם הפסקת השימוש בגנרטורים בכל מוסדות החינוך המוכרים תוך החלפתם באמצעי אספקת חשמל ראוי אחר.

22. המשיב 6, משרד הבריאות, הוא המשרד הממשלתי שאחראי להבטחת בריאות תושבי המדינה. במסגרת מטרותיו מבקש המשיב 6 גם לצמצם פערים בין קבוצות שונות באוכלוסייה. בשים לב לכך שהגנרטורים במוסדות החינוך המוכרים על ידי המדינה גורמים לסיכון בריאותי המסכן את חיי הילדים השוהים במוסדות אלו, נדרש המשיב 6 להתערב גם כן ולפעול לשם הפסקת השימוש בגנרטורים בכל מוסדות החינוך המוכרים תוך החלפתם באמצעי אספקת חשמל ראוי אחר.

23. המשיבות 7 ו-8 הן מועצות אזוריות אל-קסום ונווה מדבר. מוסדות חינוך רבים המצויים בתחום המשיבות 7 ו-8 או שמקבלות שירות על ידן, מופעלים על ידי גנרטורים. המשיבות 7 ו-8 משתייכות לאשכול חברתי-כלכלי הנמוך ביותר בדירוג המפורסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

חלק א' - הפרק העובדתי

א- הליכים שקדמו להגשת ההליך ומיצוי הליכים בטרם הגשת עתירה זו

24. פנייה ראשונה בנושא הופנתה אל שרת החינוך דאז, חברת הכנסת ד"ר יפעת שאשא-ביטון, ביום 13.6.2022. במכתב זה הסבו העותרים 1 ו-2 את תשומת לבו של שרת החינוך דאז לכך שקיימים עשרות מוסדות חינוך בדואים בנגב שנאלצים להתחבר בקביעות לגנרטורים מזהמים לצורך אספקת חשמל וכי רובם הגדול אף מנותק מתשתיות ביוב.

25. במכתב פירוט העותרים 1 ו-2 על מטרדי זיהום האוויר והרעש המגיעים כדי מפגע בריאותי ממשי. לשם המחשת הטענות, הפנו העותרים 1 ו-2 לסרטון שצולם למתחם גני הילדים באלע'רה, ממנו אפשר ללמוד גם על מטרד הרעש, ניתן לשמוע את הדוברים בסרטון מעידים על הריח החמור ממנו סובלים הילדים שכיתות הלימוד שלהם מצויות בסמוך, וגם על רמת התחזוקה הירודה של הגנרטורים שמהווה גורם סיכון גם כן.

26. נוכח מטרדים ומפגעים חמורים אלו, ציינו העותרים 1 ו-2 שלמשיב 1 קמה חובה חוקית, מתוקף חוק לימוד חובה, לפעול לאלתר להפסקת המחדל החינוכי-סביבתי-בריאותי שמתקיים באותם מוסדות חינוך. כפתרון למצב חמור זה, הציעו העותרים 1 ו-2 למשיב 1 לשתף עמם פעולה בפרויקט להחלפת התשתיות הללו במוסדות החינוך, באמצעות פתרונות יעילים, חסכוניים וסביבתיים. מלבד זאת, העותרים 1 ו-2 הפנו אל המשיב 1 מספר שאלות עובדתיות שהמענה עליהן נדרש להם על מנת לקדם את הטיפול במחדל זה. שאלות אלו לא נענו עד היום.

***** מצ"ב מכתב נושא הכותרת "החלפת גנרטורים מזהמים ויקרים בבתי ספר בחברה הבדואית באנרגיה מתחדשת" מיום 13.6.2022 מאת העותר 1 והעותרת 2 – מסומן כנספח ד' לעתירה זו.**

27. ביום 18.8.2022 פנה העותר 1 אל המשיב 1 בבקשת חופש מידע בה ביקש לקבל מידע עובדתי על אודות הגנרטורים בהם נעשה שימוש במוסדות החינוך הבדואים בנגב (להלן: "בבקשת חופש מידע"). תזכורת לפנייה זו נשלחה ביום 26.10.2022. מענה לבקשה זו התקבל ביום 30.11.2022, בו ציין המשיב 1 כי המידע אינו מצוי ברשותו וכי ייתכן שקיים אצל הרשויות המקומיות.

***** מצ"ב פנייה מיום 18.8.2022 ומיום 26.10.2022 ותשובת המשיב 1 מיום 30.11.2022 – מסומנת כנספחים ה'-ז' בהתאמה לעתירה זו.**

28. כמו כן, ביום 2.7.2023 פנו העותרים 1 ו-2 אל מבקר המדינה, פרסו בפניו את הטענות שהוצגו לעיל וביקשו את מעורבותו בנושא.

***** מצ"ב פנייה אל מבקר המדינה מיום 2.7.2023 – מסומנת כנספח ח' לעתירה זו.**

29. ביום 21.12.2023 שלחו העותרים 1 ו-2 מכתב מיצוי הליכים אל המשיב 1, ובכלל זה גם אל השר יואב קיש העומד בראשו. מכתב מיצוי הליכים זה נשלח אל משרדי ממשלה נוספים, המשיבים 6-2. במכתב מיצוי ההליכים דרשו העותרים מהמשיבים 6-1 את הסעדים שמבוקשים מבית המשפט הנכבד בעתירה זו. במכתב, פרסו העותרים 1 ו-2 את המצב העובדתי והמשפטי בהרחבה וזאת כדי להציג בפניהם את מלוא ההיבטים וההשלכות של בעיית השימוש בגנרטורים ואת הצורך הדחוף להיענות לבעיה זו. העותרים 1-2 שלחו את המכתב גם למשיבות 7 ו-8 על מנת ליידע אותן על שליחת המכתב.

***** מצ"ב מכתב מיצוי הליכים שנשלח אל המשיבים ביום 21.12.2023 – מסומן כנספח ט' לעתירה זו.**
מכתב זה מצורף ללא נספחיו הואיל והנספחים מצורפים בנפרד כחלק מעתירה זו.

30. חרף שליחת המכתב אל בעלי תפקידים שונים אצל כל אחד מהמשיבים 6-1, חרף אישור קבלת המכתב מכל אחד מהמשיבים, וחרף העובדה שחלפו למעלה מ-45 ימים מאז מועד זה, לא נתקבלו התייחסויות מאף אחד ממשיבים 6-1 למכתב זה.

***** מצ"ב דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 1 ואישור קבלת המכתב על ידו – מסומנים כנספח י' לעתירה זו.**

***** מצ"ב דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 2 ואישור קבלת המכתב על ידו – מסומנים כנספח יא' לעתירה זו.**

***** מצ"ב דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 3 ואישור קבלת המכתב על ידו – מסומנים כנספח יב' לעתירה זו.**

*** מצ"ב דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 4 ואישור הורדת המכתב על יחד עם נספחיו מאתר ג'מבו מייל – מסומנים כנספח יג' לעתירה זו.

*** מצ"ב דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 5 ואישור קבלת המכתב על ידו – מסומנים כנספח יד' לעתירה זו.

*** מצ"ב דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 6 ואישור קבלת המכתב על ידו – מסומנים כנספח טו' לעתירה זו.

ב- המועד להגשת העתירה

31. כאמור, מכתב התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים נשלח ביום 21.12.2023. בחלוף למעלה מ-45 ימים מעת שליחת המכתב וללא קבלת כל התייחסות ממשיבים 1-6 לעתירה, אין מנוס מהגשת עתירה זו כעת.

ג- מוסדות החינוך המופעלים על ידי גנרטורים

32. על פי הידוע לעותרים, מוסדות חינוך רבים בנגב, בתי ספר וגנים כאחד (להלן ביחד: "המוסדות") או "מוסדות החינוך"), נאלצים לקבל את אספקת החשמל שלהם מגנרטורים מזהמים ומרעישים, בשל כך שאינם מחוברים לרשת החשמל, מסיבות שונות, החל מקשיים תכנוניים ועד לעיכובים בירוקרטיים שאינם בשליטת המוסדות.

33. כך למשל, מחיפוש באינטרנט, נמצא "סקר תשתיות קיימות לבתי ספר – במועצות האזוריות נווה מדבר ואל קסום ובפזורתן" מיום 18.5.2016, אשר הוכן על ידי המערך לשילוב האוכלוסייה הבדואית בנגב, הרשות לתכנון. מסקר זה עולה תמונה לפיה, נכון לעריכת הסקר, 13 בתי ספר מחוברים לגנרטורים באורך קבע. כך עולה שמתוך בתי ספר אלו, 5 בתי ספר מצויים ביישוב מולדה מחוברים לגנרטורים בשל מחלוקת בעניין שביל הגישה ליישוב שאינה מאפשרת ליישוב להתחבר לחשמל. בתי ספר אחרים, בישובים כדוגמת אל סייד, ביר הדאג, אבו תלול ועוד, מחוברים לגנרטורים בשל המתנה ממושכת לחברת החשמל וסיבות נוספות. ברי כי מדובר בסקר המציג מספרים חלקיים בלבד. שכן, מלבד מועד ביצוע הסקר בשנת 2016, הסקר מתייחס רק לבתי הספר ולא מפרט על אודות גני הילדים המחוברים לגנרטורים.

*** מצ"ב "סקר תשתיות קיימות לבתי ספר- במועצות האזוריות נווה מדבר ואל קסום ובפזורתן" מיום 18.5.2016 – מסומן כנספח טז' לעתירה זו.

34. זאת ועוד, ממידע עדכני אחר, משנת 2022, עולה כי רק בתחום מועצה אזורית אל קסום, בקרב מוסדות החינוך שהמועצה מספקת להם שירות, ישנם כ-16 גנרטורים המופעלים בכ-14 גנים ו-2 בתי ספר.

*** מצ"ב מסמכי מכרז פומבי 10/2022 למתן שירותי השכרת גנרטורים במוסדות חינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום מחודש יולי 2022 (ראו נספח א' בעמודים 31-32, ונספח ב' בעמוד 39) – מסומנים כנספח יז' לעתירה זו.

35. ככל הידוע לעותרים מהחומרים שמצויים ברשותם ומובאים כנספחים לעתירה זו, כל הגנרטורים שמצויים במוסדות החינוך מופעלים באמצעות דיזל (להלן גם בעברית: "סולר"). כפי שיפורט בחוות הדעת המקצועית להלן, החומרים שבדלק זה (בדיזל), נמצאו כגורם מסרטן וודאי לבני אדם. לראייה, גם המשיב 1 עצמו הכליל את עשן הדיזל ברשימת הגורמים המוכרים כמסרטנים לבני אדם (ראו ה"ש 3 בחוות הדעת של ד"ר ונגר שצורפה כנספח יח' לעתירה זו).

36. יובהר כבר עתה, הסיבות לכך שמוסדות החינוך הללו אינם מחוברים לחשמל הן שונות: חלק ממוסדות החינוך ממוקמים ביישובי הבדואים הבלתי מוכרים (ולא ביישובי הקבע המוכרים) במבנים שהוקמו באופן שאינו תואם את דיני התכנון והבנייה; מוסדות חינוך אחרים הוקמו כדין אך לא נסלל עבורם כביש גישה שהוא תנאי לאספקת חשמל; מוסדות חינוך אחרים נתקלים בקשיים בירוקרטיים שונים, שלעיתים תלויים בגורמים שלישיים; ועוד.

37. כפי שיובהר בהמשך במסגרת החלק המשפטי, ברבות השנים בחלק מהמקרים התערב בית המשפט בשבתו כבג"ץ ובזכות ההליך המשפטי הוסדר החיבור לחשמל עבור אותם מקרים פרטניים שהוגשה עתירה בעניינם [ראו בעניין זה בג"ץ 4671/98 ד"ר עוואד אבו-פריח נ' רשות החינוך לבדואים בנגב (נבו 17.01.1999), בג"ץ 5475/09 איוב אבו סבילה נ' משרד החינוך (נבו 10.03.2010) ובג"ץ 5247/13 אברהים אבו כפ' נ' משרד החינוך (נבו 19.12.2019)]. אולם בשני המקרים האחרונים, החיבור לחשמל התאפשר אם בשל העובדה שדובר על מוסדות חינוך שמצויים בתחום ישובים מוסדרים או אם בשל כך שמיקומם הוסדר בתמ"מ 4/14.

38. אולם, כאמור, אלו לא הנסיבות של כל המוסדות בענייננו. מוסדות רבים, כמו למשל אלו שממוקמים ביישובים הבלתי מוכרים (ולא ביישובי הקבע המוכרים) במבנים שהוקמו באופן שאינו תואם את דיני התכנון והבנייה, אינם יכולים ליהנות מאותה הסדרה.

39. כפי שיובהר בהמשך, הגם שבפסיקה נקבע כי "ראוי שיעשה מאמץ להתקין מערכת חשמל זמנית בבתי-הספר, אם לא ניתן בטווח המיידי להתקין מערכת קבועה" [החלטה מיום 26.10.1998 במסגרת בג"ץ 4671/98 ד"ר עוואד אבו-פריח נ' רשות החינוך לבדואים בנגב (נבו 17.01.1999)] אולם בענייננו מדובר על מוסדות שבהם הזמני הפך לקבוע, על כל החסרונות שקיימים בשימוש בגנרטורים כפי שיפורט להלן.

ד- השימוש בגנרטורים יוצר מפגע בטיחותי ובריאותי ומטרד רעש בלתי סביר

40. עסקינן בגנרטורים שממוקמים בסמיכות ואף לעיתים בצמידות למוסדות החינוך, שבהם שוהים ילדים רכים בשנים. הגנרטורים שפועלים מספר רב של שעות ביום, מהווים גורם סיכון בטיחותי ובריאותי תמור המסכן את חייהם של אותם ילדים; מהווים מטרד רעש שמקשה עד לא מאפשר לקיים שגרת לימודים תקינה; ובאופן כללי פוגע בשגרת הלימודים הרציפה והתקינה תוך כדי פגיעה באיכות הלימודים.

*** מצ"ב חוות דעתו של ד"ר אריה ונגר, ד"ר למדעי הסביבה – כימייה אטמוספרית ומדען ראשי בארגון אדם טבע ודין מיום 21.12.2023 – מסומנת כנספח יח' לעתירה זו.

1ד- הגנרטורים מהווים מפגע בטיחותי

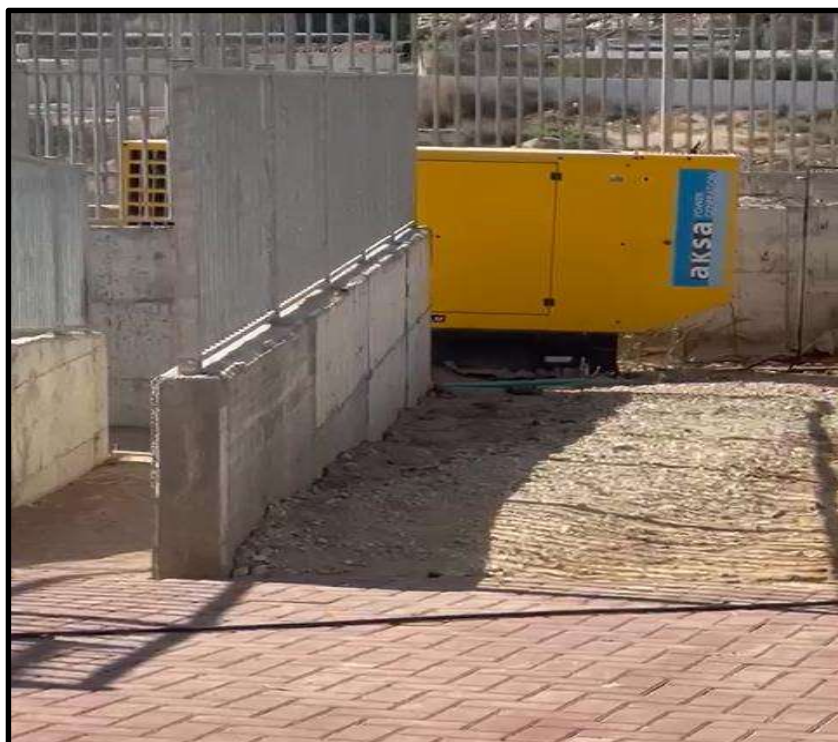
41. כפי שמציין ד"ר ונגר בסעיף 6 לחוות דעתו, לגנרטורים סיכונים בטיחותיים רבים: סכנת שריפה; סכנת חשמול; סכנה מקבלת כוויית ממגע עם חלקי הגנרטור או מחומצות שמקורן בגנרטור; סכנת פגיעה מהתפוצצות של מצברי הגנרטורים או פגיעה מחלקים מכניים מסתובבים; סכנת החלקה; ועוד.

6. גורמי הסיכון הבטיחותיים בהפעלה ובטיפול בגנרטורים¹:

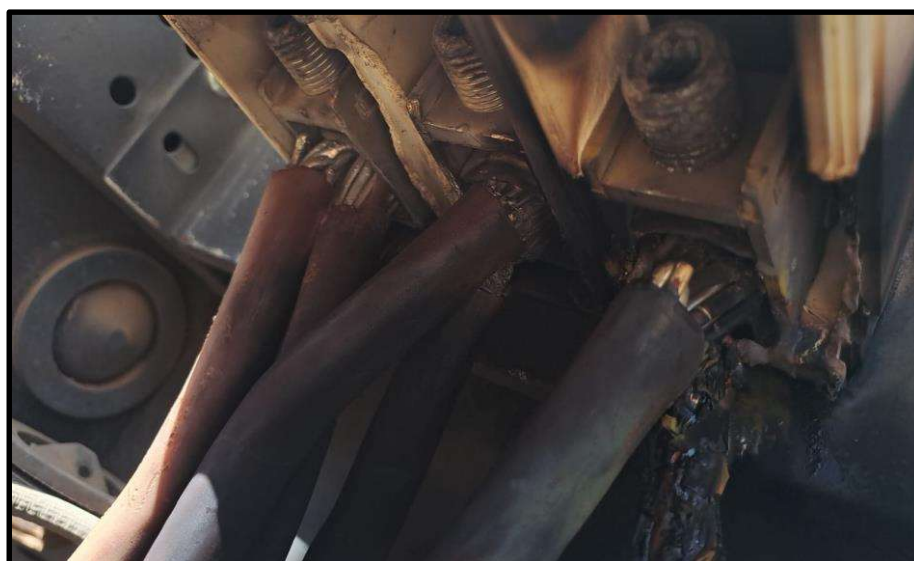
- שריפות בסביבת הגנרטור בשל הצתת הדלק. הדלק יכול להיות דלק נוזלי (מסוג בנזין או סולר) או אדי דלק שמתאדים בקרבתו. שריפה עלולה להתרחש על גבי הגנרטור, במיכל הדלק, לאורך הצנרת המוליכה דלק מהמיכל לגנרטור, בקרקע או במאצרה שאליה נשפך דלק, ועוד.
- התפוצצות של מצברים.
- כוויות מחומצה של המצברים. הסיכון ממצברים נוגע בעיקר לעובדים המתחזקים את הגנרטור, אך עלול להיגרם גם לאנשים אחרים כמו גם לילדים במידה והגנרטור אינו נעול בתוך חדר גנרטור ייעודי, ויש נגישות אליו לכל אחד.
- פגיעה מחלקים מכניים מסתובבים. פגיעות מכניות נוספות עלולות להתרחש בעקבות תנועת הגנראטור ומשקלו הרב במקרה של תזוזה או נפילה של הגנרטור.
- חישימול ממערכת החשמל, הכוללת לוח חשמלי, חיווט, חיבורים ועוד. אלו יכולים להיות בקרבת הגנרטור כמו גם לכל אורך הדרך מהגנרטור ועד לנקודות הצריכה הסופיות. פרישת קווי חשמל ללא הקפדה על כללי הבטיחות ועל הוראות החוק, עלולה להביא ביתר שאת למקרי התחשמלות בעקבות תפעול שגוי של הגנראטור, חשיפת קווי מתח שלא הותקנו כראוי ופעילות לא מתוכננת, דוגמת משחק ילדים, בקרבתו.
- כוויות ושריפות ממגע עם צנרת פליטת גזים חמה או חלקים אחרים חמים.
- החלקה עקב דליפות שמן ודלק מהגנרטור, ממכליו או מאחסון מלאי תפעולי בקרבתו.
- סיכוני דליקה והתפוצצות עקב נוכחות גזים דליקים ונפיצים.

42. עולה שחשש זה הינו ממש.

43. כך למשל, בבית הספר היסודי אבו סולב (סמל מוסד 633438) ביישוב אבו תלול לומדים מעל 400 תלמידים מכיתות א'-ח'. מאחר שבית הספר אינו מחובר לרשת החשמל, הוא מחובר לגנרטור. כפי שניתן לראות בתמונה להלן הגישה אל הגנרטור, שסמוך למגרש הספורט, חופשית ואינה מגודרת, דבר שמאפשר לילדים להתקרב אל הגנרטור.

44. בנוסף, מתמונות אחרות של אותו גנרטור, אפשר לראות את המצב התחזוקה הלקוי של הגנרטור, לרבות כבלי החשמל החשופים, שמהווים סכנת שריפה והתחשמלות, כפי שציין ד"ר ונגר בחוות דעתו.

45. כך, במתחם גני הילדים באלע'רה, בו לומדת ביתו של העותר 6, ניתן להתרשם גם כן מהזנחת הגנרטור ומיכל הדלק שלו והסביבה בה הם מצויים. כך גם ניתן להתרשם מהעובדה שגם הגנרטור וגם מיכל הדלק צמודים לכיתות הלימוד:

46. תמונה זהה עולה גם מבית הספר כוחלה:

47. לשם השלמת התמונה העובדתית נפנה לסרטונים שצולמו במתחמים אלו (מתחם גני הילדים באלע'רה, בתי הספר באלעז'מה א' ו-ב' ובבית הספר אבו סולב), מהם אפשר ללמוד על מטרד הרעש ועל רמת התחזוקה הירודה של הגנרטורים שמהווה גורם סיכון גם כן. מלבד זאת, הדוברים בסרטון שצולם באלע'רה מעידים בסרטון על הריח החמור שעולה מהגנרטור הסמוך לכיתות הלימוד.

*** דיסק און קי ובו סרטונים שמתעדים את הגנרטורים בבתי הספר והגנים – מסומן כנספת יט' לעתירה זו, ולגביו מוגשת בקשה נפרדת להגשתו לבית המשפט.

48. כפי שצוין לעיל, ככל הידוע לעותר 1 מהחומרים שמצוי ברשותו ומובאים כנספחים לעתירה זו, הגנרטורים מופעלים על ידי דלק דיזל (סולר). המידע עולה גם משיחות שערכו העותרים 1 ו-2 עם מוסדות החינוך בשטח. כך למשל, ממסמכי המכרז לאספקת דיזל (סולר) לגנרטורים המוצבים במוסדות החינוך שבמועצה אזורית אל קסום, נלמד כי ישנם כ-18 גנרטורים הפזורים בכ-10 מוסדות חינוך שבאחריות המועצה, ואלו מופעלים על ידי דיזל.

*** מצ"ב מסמכי מכרז פומבי 12/2022 אספקת דיזל (סולר) לגנרטורים המוצבים במוסדות חינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום מחודש יולי 2022 (ראה ס' 5 בעמוד 18 לנספח) – מסומנים **כנספח כ'** לעתירה זו.

49. הגנרטורים, הפועלים לאורך כל שעות פעילות המסגרות החינוכיות ומצויים בסמיכות ואף בצמוד לילדים, פולטים לאוויר זיהום אוויר אשר מסכן את בריאותם. למעלה מכך, חלק מהחומרים שנפלטים לאוויר, ובכלל זה עשן דיזל, נמצאו כחומרים מסרטנים באופן וודאי, ועבור חומרים אלו ההנחה המקצועית המקובלת היא שאין לגביהם סף בריאותי בטוח! **קרי, החומרים המסרטנים שנפלטים בעקבות הפעלת הגנרטורים – מזהמים בכל ריכוז שהוא.**

50. בחוות דעתו של ד"ר ונגר, מפרט האחרון באריכות על הסיכונים הבריאותיים הנובעים מחשיפה לזיהום אוויר זה. להלן יוצגו חלק מהסיכונים הבריאותיים שמוצגים בחוות הדעת.

א. **כך "תחמוצות החנקן שנוצרות כתוצאה מתהליך השריפה מגדילות את הסיכון למחלות בדרכי הנשימה".** עוד מצוין כי "חשיפה לחנקן דו-חמצני (שהינו אחד המרכיבים בתחמוצות החנקן) עלולה לגרום, בין היתר, לירידה ביכולת תפקוד הריאות, במיוחד אצל חולים במחלות נשימתיות, לתרום להצרת דרכי הנשימה, ליצור התקפים ולהחרیف את מחלת האסטמה אצל החולים במחלה. **חשיפות ממושכות לחנקן דו-חמצני עלולות לגרום גם לסיכונים זיהום בדרכי הנשימה וכן להתפתחות אסתמה, בעיקר אצל ילדים,** להקטנת עמידות הגוף לחיידקים ווירוסים, ומכאן לסיכון מוגבר לתחלואה במחלות נשימתיות כגון דלקת ריאות, ברונכיטיס, התקררויות, שיעול מלווה בליחה ועוד. חשיפה לחנקן דו-חמצני גורמת גם לגירוי בריאות ובעיניים" (ראו בעמוד 9 לחוות הדעת).

ב. **סיכון בריאותי נוסף הוא פליטת חלקיקים.** כך מצוין בחוות הדעת: "מחקרים מדעיים מראים באופן קבוע קשר בין זיהום אוויר חלקיקי לבין החמרה במצבם של אנשים הסובלים ממחלות ריאתיות [כגון קצרת (אסטמה- א.ס), דלקות בדרכי הנשימה, ועוד], וכן לעלייה במספר מקרי המוות כתוצאה ממחלות אלה. סיבות המוות העיקריות הן מחלות ריאה חסימתיות, דלקות ראות, מחלות לב וסרטן". עוד עולה כי "חלקיקים בכל ריכוז מזיקים לבריאות ואין ערך כלשהו שניתן להגדירו כבטוח לבריאות האדם. זוהי גם גישת ארגון הבריאות העולמי" (ראו בעמודים 10-9 לחוות הדעת).

בהקשר לסכנה המוגברת בשאיפת חלקיקים במקרה של עשן גנרטורים המצויים בנגב מציין ד"ר ונגר כי הגם שחלקיקי אבק מדבר כשלעצמם מזיקים פחות מאשר חלקיקים שהם תוצר שריפה יציר אדם, "מחקרים שונים הראו שכאשר חלקיקי אבק טבעיים אלה עוברים באזור מזוהם או בקרבת פליטה של זיהום אוויר הרי הם יכולים לספוח על פניהם גם חומרים מזהמים שונים. כך, ריכוזים של חומרים אורגניים מזיקים או מתכות רעילות שונות שמקורם בדלקים על גבי חלקיקים טבעיים כאשר חלקיקי

האבק עברו באזור מזוהם הועשר פי 50-10 לערך בהשוואה לריכוז הטבעי של חומרים אלה בחלקיקי אבק שנאספו באזור ללא פליטות של זיהום אוויר" (ראו בעמוד 10 לחוות הדעת).

בהקשר זה נפנה לכתבה משנת 2016 שפורסמה בעיתון הארץ שציינה כי מחקר מצא שזיהום האוויר בנגב, בעיקר בישובים הבלתי מוכרים, מעלה את הסיכון של תינוקות ופעוטות להתאשפז בעקבות מחלה בדרכי הנשימה. בכתבה צוין כי תופעה דומה נצפתה גם במחקר קודם שפורסם בשנת 2015, לפיו הקשר בין החשיפה לזיהום אוויר והחמרת אסתמה חזק יותר בקרב הבדואים תושבי הישובים הבלתי מוכרים. בדומה לדברים של ד"ר ונגר, צוין בכתבה: "הנגב מאופיין בזיהום אוויר גבוה. זהו אזור מדברי הנתון לסופות אבק בשכיחות גבוהה יחסית. ריכוז זיהום האוויר בימים של סופות אבק עשוי להגיע לרמות גבוהות מאוד של "חלקיקים נשימים עדינים (...). באוויר, אשר יכולים לחדור בקלות לדרכי הנשימה. ובנוסף לזיהום הטבעי מסופות האבק, אזור הנגב נתון גם לזיהום ממקור תחבורתי ותעשייתי"⁸.

ג. סיכון בריאותי נוסף הינו פליטת גז הבנזן שמוכר כמסרטן וודאי. הבנזן שמקורו בדלק גולמי ומוצרי דלק שונים, הוא "מסרטן ודאי בבני אדם הנמנים בקבוצה 1 עפ"י הסיווגים של הארגון הבינלאומי לחקר הסרטן והוא מחולל סוגים שונים של סרטן דם (לוקמיה). פרט לכך, הבנזן גורם נזקים נוספים אקוטיים וכרוניים כגון נזק גנטי הנגרם עקב פגיעה ב-DNA, אנמיה ופגיעה בייצור הדם, פגיעה ודיכוי של מערכת החיסון, ועוד" (ראו בעמוד 10 לחוות הדעת).

ד. סיכון נוסף נובע מפליטת פחמן חד-חמצני. הגז הינו "גז רעיל חסר צבע וריח הנוצר משריפה בלתי שלמה של דלקים. חשיפה לריכוז גבוה של פחמן חד-חמצני יכולה לגרום להרעלה חמורה ואף למוות, אולם רוב החשיפות לפחמן חד-חמצני בעיר הן לריכוזים נמוכים יותר הגורמים לתופעות בלתי ספציפיות כגון סחרחורת, כאבי-ראש ובחילה" (ראו בעמודים 10-11 לחוות הדעת).

51. **כאמור, מהמידע המצוי ברשות העותר 1 הגנרטורים המופעלים במוסדות החינוך מופעלים על ידי מנועי דיזל (סולר)**. כך למשל, נפנה אל סעיף 1 בעמוד 2 במסמכי המכרז לאספקת דיזל (סולר) לגנרטורים המוצבים במוסדות החינוך שבמועצה אזורית אל קסום. ניתן לראות כי השירותים הנדרשים הם אספקת דיזל (סולר) לתחבורה לצורך הפעלת 18 גנרטורים המוצבים במוסדות החינוך:

1. השירותים כוללים
1.1 המועצה מעוניינת באספקת סולר לתחבורה לצורך הפעלת 18 גנרטורים המוצבים במוסדות החינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום.

52. בהקשר של מנועי הדיזל, מפנה ד"ר ונגר בחוות דעתו לכך שבשנת 2012, פרסם הארגון העולמי לחקר הסרטן הודעה שכוללת את עשן מנועי הדיזל, על כל החומרים שבו, כגורם מסרטן וודאי לבני אדם. עקב כך, גם משרד הבריאות הישראלי הכליל את עשן הדיזל ברשימת הגורמים המוכרים כמסרטנים לבני אדם (ראו בעמוד 12 לחוות הדעת).

⁸ ויקטור נובק, מעיין יצחק שדה ואביב גולדברט "גרים בנגב – ונמצאים בסיכון למחלה שעלולה לסכן חיים" הארץ (13.7.2016) <https://www.haaretz.co.il/news/health/research/2016-07-13/ty-article.premium/0000017f-e110-d568-ad7f-f37bcacc0000>
הכתבה סוקרת את ממצאי המחקר הבא:

Yitshak-Sade, Maayan, et al. "Air Pollution and Hospitalization for Bronchiolitis among Young Children." *Annals of the American Thoracic Society*, vol. 14, no. 12, 2017, pp. 1796–802, <https://doi.org/10.1513/AnnalsATS.201703-191OC>.

53. עוד עולה בחוות הדעת כי "גנרטור דיזל שקול למנוע דיזל אחד או יותר של אוטובוס או משאית" ועקב הסיכון הבריאותי והסביבתי שנובע בעשן הדיזל, הותקנה תקנה 72א(א) לתקנות התעבורה, שמחייבת לדומם את מנוע האוטובוס בזמן חניה עד להעלאת נוסעים. כך עולה תמונה אבסורדית שבו בעוד לנוסעי אוטובוס קיימת הגנה חוקית למשך הזמן שבו הן ממתנינים ליד האוטובוס עד לעלייה, לילדים ולצוות מוסד החינוך במוסדות החינוך המופעלים על ידי גנרטורים, המצויים בסמוך ואף בצמוד לילדים, אשר פועלים לאורך כל היום - אין כל הגנה (ראו בעמוד 13 לחוות הדעת).
54. עוד יצוין כי גם "מנועי בנזין, ובפרט מנועים גדולים כמו של גנרטורים גדולים, פולטים את אותם מזהמי אוויר וגורמים לבעיות דומות, אם כי בשל אופן שונה של פעולת המנוע וסוג הדלק השונה מקדמי הפליטה של מזהמי האוויר השונים במנועי בנזין ודיזל הם שונים. חלק ממזהמי האוויר נפליטים יותר ממנועי דיזל וחלק אחר יותר ממנועי בנזין" (ראו בעמוד 14 לחוות הדעת).
55. לבסוף יש לציין כי מציאות זו מנוגדת להנחיות משרד החינוך עצמו. סעיף 4.2.1 לחוזר מנכ"ל משנת 2023 "סידורי בטיחות במבני מוסדות החינוך" קובע: "מוסד החינוך יוקם הרחק ככל האפשר מאזורי תעשייה ומלאכה, ממקורות רעש, צחנה, זיהום אוויר, אבק וגזים, ממפעלים וממחסנים שיש בהם סיכונים פוטנציאליים, ממתקני ביוב, מאגני חמצון, ממקווי מים ומכל מקום אחר שיש בו מפגע בטיחות או גיהות".⁹
56. **סכנות בריאותיות אלו מועצמות עוד יותר שעה שעסקינן בילדים קטנים הרגישים יותר לזיהום אוויר.**
57. כפי שציין ד"ר ונגר בחוות דעתו בעמוד 14: "בשל מאפיינים פיזיולוגיים, התפתחותיים והתנהגותיים הם [ילדים - א.ס] אוכלוסייה רגישה ופגיעה במיוחד לזיהום אוויר. תהליך הגדילה וההתפתחות אצל ילדים בכל האיברים, אך במיוחד באיברים רגישים לזיהום כגון המוח והריאות הופך אותם לרגישים יותר. כמו כן, חילוף החומרים והנשימה אצל ילדים מהירים יותר לעומת מבוגרים, והם סופגים יותר זיהום אוויר ביחס למשקל גופם לעומת מבוגרים. בנוסף, ילדים שוהים יותר בחוץ ומבצעים יותר פעילות גופנית (כגון משחק או ספורט) ביחס למבוגרים, ועל כן הם בדרך כלל חשופים יותר לזיהום אוויר ממקורות חיצוניים".
58. כפי שניתן לראות מהדוגמאות שהוצגו לעיל, הגנרטורים ממוקמים ממש בצמוד לילדים, אם בסמוך לכיתות הלימוד או אם בסמוך למגרש הספורט, כך שהילדים חשופים יותר לזיהום.

3ד- הגנרטורים מהווים מטרד רעש בלתי סביר הפוגע ביכולת לנהל שגרת לימודים תקינה

59. מלבד הסיכונים הבטיחותיים והבריאותיים, קיום מסגרות חינוכיות בצמוד לגנרטורים מהווה מטרד רעש בלתי סביר, שאינו מאפשר לתלמידים וילדי הגן לקיים מסגרת חינוכית תקינה וראויה.
60. מדובר על מציאות בלתי מתקבלת על הדעת, שבה ילדים נאלצים לשהות לאורך כל שעות היום, במשך שעות רבות, בקרבת הגנרטורים והרעש שהם יוצרים.
61. כך, בעקבות תלונות הורי תלמידים על מטרד הרעש שמקורו בגנרטור הממוקם בחצר בית הספר, ביום 15.2.2023 ערך המשרד להגנת הסביבה, המשיב 5 לעתירה זו, מדידת רעש בבית ספר בדו"ח מדידות רעש בבית ספר יסודי ביר עסלוג', אשר נמצא ביישוב ביר הדאג', בו לומדת ביתו של העותר 7.

⁹ מפורסם באתר משרד החינוך: <https://apps.education.gov.il/mankal/Horaa.aspx?siduri=500>

62. מדידות הרעש התקיימו בין השעות 10.00-10.30, בתוך כיתות א' ו-ב', אשר פונות אל עבר הגנרטור, כאשר החלון פתוח אל עבר מקור הרעש. בהתאם לתקנות למניעת מפגעים (רעש בלתי סביר) התש"ן-1990 נקבע שמפלס הרעש המותר לסוג המבנה בענייננו הוא 50 dB(A). כפי שניתן לראות בדו"ח בכל הכיתות קיימות חריגות ממפלס הרעש המותר, כאשר בחצר בית הספר, שם ממקומם הגנרטור, הרעש חורג משמעותית מן הסף המותר. להלן סיכום תוצאות המדידה בדו"ח וכן מסקנותיו:

סיכום תוצאות המדידה

מפלס רעש שווה ערך מדוד Leq ביחידות dB ובשקלול "A"	סוג פעילות
59.4	רעש מצטבר בכיתה א' 1
56	רעש מצטבר בכיתה ב' 1
50.1	רעש רקע
58.9	רעש המקור בכיתה א' 1
54.7	רעש המקור בכיתה ב' 1
77.2	רעש בחצר במרחק כ- 3 מ' מהגנרטור

6. **סיכום ומסקנות**

מעיון בערכים המדודים המוצגים בטבלה לעיל, והשוואתם לקריטריונים המפורטים בתקנות למניעת מפגעים (רעש בלתי סביר), התש"ן-1990 עולה כי ישנה חריגה משמעותית מהתקנות לשעות היום עבור מבנה ציבור רגיש.

עד לחיבור בית הספר לתשתית החשמל, על-מנת לעמוד בדרישות החוק והתקנות, יש לחפות את הגנרטור באמצעות חיפוי אקוסטי מתאים, או לחילופין להרחיק את הגנרטור הרחק מחצר בית הספר באופן שלא יגרמו מטרדי רעש לתלמידים ולמורים.

ב ב ר כ ה ,
ד"ר רבקה שירצקי
מרכזת בכירה
למניעת רעש
רמני

*** מצ"ב דו"ח מדידות רעש בבית ספר ביר עסלוג' ביישוב ביר הדאג' מיום 15.2.2023 – מסומן **כנספח כא'** לעתירה 11.

63. הנה, גם בדיקה אובייקטיבית שנערכה על ידי המשיב 5 עצמו מעידה על כך שהגנרטורים יוצרים מטרד רעש בלתי סביר. יש לציין כי מדובר בדוגמה להמחשה בלבד, שבוצעה עקב פנייה יזומה של הורי התלמידים כאמור. יש להניח בסבירות גבוהה, גם לאור הסרטונים שצורפו לעתירה זו, כי ממטרד רעש זה סובלים עוד מוסדות חינוך רבים אשר מחוברים לגנרטורים באורך קבע.

64. כפי שכתב ד"ר ונגר בחוות דעתו, בעמוד 3, הרעש הבלתי סביר ממנו סובלים הילדים אינו רק מטרד רעש אלא מדובר בסיכון בריאותי גם כן: "חלק מהגנרטורים יוצרים רעש עז בהפעלתם. מעבר לחוסר הנעימות

הנובע מהיחשפות לרעש עוצמתי לאורך זמן, הדבר עלול לגרום לשורה של בעיות בריאותיות. בין היתר חשיפה למפגעי רעש ממושכים עלולה להביא לירידה התפקוד השמיעתי ואף לעקה נפשית".

4ד- הגנרטורים אינם מאפשרים למוסדות החינוך לקיים מסגרת חינוכית רציפה

65. אם לא די בסיכונים הבטיחותיים והבריאותיים ובמטרד הרעש הנובעים מהפעלת הגנרטורים, שבוודאי אינם מאפשרים מסגרת לימודים תקינה, השימוש בגנרטורים, באורח קבע, אינו מאפשר שגרת חינוך רציפה גם מטעמים נוספים.

66. כך למשל, כל תקלה בגנרטור, קטנה או גדולה, עשויה להוביל להפסקת החשמל במוסד החינוך, על כל המשתמע מכך: היעדר תאורה, מזגנים, מחשבים, מקררים ועוד. אירועים מסוג זה יובילו בהכרח לפגיעה בשגרת הלימודים התקינה של אותם ילדים.

67. למעשה, עולה שהשבתה זו של הספק החשמל, נעשית באופן תדיר, עת משביתים את הפעלת הגנרטורים, מדי מספר שבועות, לצורך תדלוק.

68. כך, מספר העותר 8, סלימאן אבו נוירה, כי בפעמים רבות הגנרטורים הפסיקו לעבוד בבית הספר אלעזמה א' או שעבדו חלקית ואז הפסיקו לעבוד בכלל, בגלל עומס יתר. העותר 8 מספר כי זה מתרחש לרוב בעת מזג אוויר חם או קר במיוחד. עוד הוא מציין כי עקב התקלות החוזרות, נגרם נזק רב למערכות החשמל בבית הספר, כדוגמת המחשבים ומכונות הצילום, שאמורים לעבוד כשזרם החשמל יציב.

69. במקרה חמור עוד יותר, כך סופר לנו, רשת הגנים ביישוב אלג'ירה פעלה במשך חודש וחצי, במהלך שנת 2022, ללא חשמל, וזאת בשל מחסור בדיזל.

70. אין לתאר כיצד מרגישים אותם ילדים במוסדות החינוך בימי חורף הקרים שבהם החימום אינו עובד או בימי קיץ החמים, במיוחד בענייננו זה כשמוסדות החינוך ממוקמים באזור הנגב המדברי.

71. ברי, שלא ניתן לנהל שגרת לימודים תקינה ורציפה במצב זה.

ה- הפעלת הגנרטורים תורמת לחוסר שוויון תקציבי בין מוסדות חינוך שמופעלים על ידי גנרטורים לבין כאלו שלא

72. כידוע, בהתאם לסעיף 7(ב) לחוק לימוד חובה, תשי"ט-1949, ולצווים שפורסמו בהתאם לאורך השנים, תשלום הוצאות חשמל של מוסד החינוך אינו נכלל במסגרת התקצוב הבסיסי שניתן לרשויות המקומיות על ידי משרד החינוך. הוצאות אלו נכללות במסגרת התקצוב התוספתי הרגיל שנדרשות הרשויות המקומיות להעביר מוסדות החינוך שבתחומן.

73. כך גם באשר להוצאות תפעול הגנרטורים. משיחות שקיים העותר 1 עם המועצות האזוריות, עולה כי ככל שמדובר במוסדות חינוך הממוקמים בתוך שטח המועצה, כך גם התקציב לצורך הפעלת הגנרטורים והדלק הנדרש להם משולם על ידי המועצה עצמה. אולם, בעבור מוסדות חינוך אשר המועצה מעניקה להם שירותי חינוך אולם הם ממוקמים מחוץ לשטח המועצה (דהיינו, מוסדות חינוך שממוקמים בשטח היישובים הבלתי מוכרים), משרד החינוך מעביר למועצה עבורם תקציב נפרד.

74. כפי שהוצג לעיל, המועצות מתקשרות עם ספקים חיצוניים במכרז למתן שירותי השכרת גנרטורים במוסדות החינוך ובמכרז לאספקת דיזל לגנרטורים במוסדות אלו.

75. ממידע שנמסר לעותרת 2 בשיחותיה עם המועצות האזוריות, עולה כי הסכומים שמוקצבים הן לצורך שכירות ותחזוקת הגנרטורים והן לצורך רכישת הדיזל הם סכומים רבי היקף. כך עולה שעבור אחזקת גנרטור אחד, לתקופה של כשנה, משולם סכום של כ-57,000 ₪ בממוצע, בתוספת לתשלום בגין רכישת דלק הדיזל שנאמדת בסכום של 186,000 ₪ בממוצע. קרי, בעבור כל גנרטור שמופעל במוסדות החינוך מוקצה סכום של כ-243,000 ₪ בממוצע, זאת בין אם הסכום משולם על ידי המועצה או על ידי משרד החינוך. אם נצליב את הנתון לפיו מועצה אזורית אל קסום מפעילה 18 גנרטורים בשטח מוסדות החינוך להם היא נותנת שירות, ניתן להעריך כי כל שנה מוקצה סכום של כ-4.3 מיליון ש"ח ₪.

76. כאמור, בהתאם למידע שפורסם במכרז עולה שבמועצה אזורית אל קסום ישנם 18 גנרטורים שמשמשים 10 מוסדות חינוך. מכאן, עולה שהתקציב השנתי, בעבור תחזוקת הגנרטור אחד ורכישת דלק הדיזל להפעלתו, בעבור מוסד חינוך אחד הוא 430,000 ₪. פנייה אל דו"חות ותקציבי הוצאות חשבל במוסדות חינוך אחרים המחוברים לחשבל, מעלים תמונה חד משמעית – הסכומים שמוקצים לתחזוקת והפעלת הגנרטורים גבוהים לאין שיעור. כך למשל, התקציב שהקצתה עיריית רמת גן לתשלום חשבון בחשבל בבית הספר אורה לשנת 2023 עמד על 160,000 ₪. דוגמה אחרת היא התקציב שהפנתה עיריית בנימינה גבעת עדה לתשלום חשבונית החשמל והמים לשנת 2023 בבתי הספר בעיר נעו בין כ-40,000 ₪ ל-96,000 ₪ לבית ספר.

77. המשמעות של הפערים הללו היא פשוטה – רשויות שמחוברות לרשת החשמל, משלמות פחות הוצאות חשמל ויכולות להקצות כספים רבים יותר לתחומים אחרים שיש בהם כדי לשפר את איכות הלמידה של הילדים. מנגד, רשויות שהמוסדות בה אינם מחוברים לחשמל, נדרשות להעביר תקציבי עתק לצורך אספקת שירות בסיסי של חשמל באמצעות הגנרטורים, באופן שמקטין משמעותית את תקציבן ואת יכולתן להשקיע במוסדות החינוך באופנים נוספים. זאת, בנוסף לכך שהרשויות בהן עסקינן, נווה מדבר ואל קסום, הן מלכתחילה רשויות המדורגות באשכול החברתי-כלכלי הנמוך ביותר המפורסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

78. יובהר, שגם אם מדובר במוסדות חינוך שעבורם המשיב 1 הוא זה שמשלם את תקציב החזקת הגנרטור ורכישת הדלק – מדובר בהקצאה לא סבירה של כספי ציבור, שהיו יכולים להיות מושקעים באותם מוסדות החינוך, לטובת צמצום הפערים.

1- קיימות חלופות מקיימות יותר לאספקת חשמל למוסדות החינוך

79. יובהר כבר עתה, לעמדת העותרים השימוש בגנרטורים בכל מוסדות החינוך צריך להיפסק לאלתר, בין אם באמצעות חיבור המוסדות לחשמל ובין אם באמצעות פתרונות אחרים, ובלבד שאלו מאפשרים להם לקיים שגרת לימודים ראויה.

80. יחד עם זאת, בשנים האחרונות קמה חלופה שיש בה כדי להבטיח אספקת חשמל למוסדות החינוך ללא יצירת מפגעי זיהום אוויר ומטרדי רעש וריח, והיא החלופה של חיבור מוסדות החינוך לפאנלים סולאריים. נוכח כך שישראל היא מדינה שטופת שמש ברוב ימי השנה, במיוחד במקרה זה של מוסדות החינוך הממוקמים בנגב, מדובר בפתרון מבטיח.

81. העותרת 2 (עמותת "שמסונא" או בשמה הקודם "מיזם סעיד אל חרומי") הוקמה על מנת להגשים מטרה זו – קידום אנרגיה סולארית נקייה ושקטה בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב, לשם צמצום פעריה החברתיים והכלכליים. העמותה הוקמה לאחר שח"כ לשעבר, סעיד אלחרומי ז"ל, שכיהן כיו"ר ועדת הפנים והגנת

הסביבה, הפנה את תשומת ליבם של מקימי העמותה לכך שמוסדות חינוך רבים בדואים בנגב מחוברים באורך קבע לגנטורים.

82. במהלך שנים 2021-2022 פנתה עמותת "שמסונא" לנציגים של המשרד להגנת הסביבה בעניין, ואף קיימה סיור במוסדות החינוך הללו עם ארגונים אזרחיים ועם משרד האנרגיה. כמו כן, במהלך שנת 2023 נערך סיור עם המשרד לשוויון חברתי במעמד מנכ"ל המשרד.

83. כפי שצוין בפתח עתירה זו, ביום 13.6.2022 פנו העותרים 1 ו-2 אל שרת החינוך דאז, חברת הכנסת ד"ר יפעת שאשא-ביטון, והסבו את שימת לבם ולב המשיב 1 לכך שקיימים עשרות מוסדות חינוך בדואים בנגב שנאלצים להתחבר בקביעות לגנטורים מזהמים לצורך אספקת חשמל וכי רובם הגדול אף מנותק מתשתיות ביוב.

84. במכתב הציגו העותרים 1 ו-2 בפני המשיב 1, את מטרדי זיהום האוויר והרעש אשר המגיעים כדי מפגע בריאותי ממשי. לשם המחשת טענות אלו, הפנו העותרים 1 ו-2 לסרטון שצולם במתחם גני הילדים באלע'רה, ממנו אפשר ללמוד גם על מטרד הרעש, גם לשמוע את הדוברים בסרטון מעידים על הריח החמור ממנו סובלים הילדים שכיתות הלימוד שלהם מצויות בסמוך, וכן ללמוד על רמת התחזוקה הירודה של הגנטורים שמהווה גורם סיכון גם כן.

85. נוכח מטרדים ומפגעים חמורים אלו, ציינו העותרים 1 ו-2 שלמשיב 1 קמה חובה חוקית, מתוקף חוק לימוד חובה, לפעול לאלתר להפסקת המחדל החינוכי-סביבתי-בריאותי שמתקיים באותם מוסדות חינוך. כפתרון למצב חמור זה, הציגו העותרים 1 ו-2 למשיב 1 לשתף פעולה עמם בפרויקט להחלפת התשתיות הללו במוסדות החינוך, באמצעות פתרונות יעילים, חסכוניים וסביבתיים. מלבד זאת, העותרים 1 ו-2 הפנו למשיב 1 מספר שאלות עובדתיות שהמענה עליהן נדרש על מנת לקדם את הטיפול במחדל זה. שאלות אלו לא נענו עד היום, הגם, כפי שצוין גם כן, שנשלחה בקשה לפי חוק חופש מידע נוסף בתאריך מאוחר יותר. המכתב צורף לעתירה זו כנספח ד' לעתירה זו.

86. חרף התעלמות המשיב 1 מפניית העותרים 1 ו-2, לפחות בכל הנוגע לעמדת המשיב 4, משרד האנרגיה, נדמה היה בתחילה כי מאמצי העותרים 1 ו-2 נשאו פרי.

87. שכן בחודש אוקטובר 2022 פרסם המשיב 4 את קול קורא 115/2022 לתמיכה במעבר אנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנת 2022. תחת סעיף 4, צוין כי מטרת התמיכה היא "קידום פרויקטים באוכלוסייה הבדואית בתחום אנרגיה מקיימת לרבות התייעלות וייצור אנרגיה מתחדשת ואגירה תוך מתן תיעודף להחלפת גנטורים המונעים בסולר במערכות של אנרגיה מתחדשת ואגירה במבני ציבור באוכלוסייה הבדואית".

***** מצ"ב מסמכי קול קורא 115/2022 לתמיכה במעבר לאנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנת 2022 מחודש אוקטובר 2022 – מסומנים כנספח כב' לעתירה זו.**

88. במקור, התמיכה בהחלפת הגנטורים באנרגיה נקייה הוגבלה רק לרשויות המקומיות אשר נכללו בהחלטת ממשלה 1279 ושיש בתחומן מבני ציבור עם גנטורים המונעים בדיזל (סולר).

89. אולם, במהרה התבררה העובדה לפיה לא ניתן להגיש בקשת תמיכה עבור מוסדות חינוך שהוקמו במבנים ללא היתר.

***** מצ"ב מסמך תשובות והבהרות לשאלות ובקשות שהתקבל במסגרת קול קורא 115/2022 לתמיכה במעבר לאנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב – מסומן כנספח כג' לעתירה זו.**

90. בשל כך שמבנים ללא היתר הוחרגו מקול קורא זה, נפגעה משמעותית יכולתו של הקול קורא לסייע למוסדות חינוך רבים להעניק לילדים שבשטח מסגרת חינוכית ראויה, באמצעות הפסקת השימוש בגנטורים. שכן, רבים מאותם מוסדות חינוך אינם מחוברים לחשמל כיום בשל אותם קשיים תכנוניים. אילולא אותם קשיים תכנוניים, יש להניח שחלקם היו מתחברים לחשמל וכלל לא היו נדרשים להגיש בקשה במסגרת הקול קורא.

91. לכך יש להוסיף שממילא במוסדות חינוך אלו מוצבים גנטורים ולכן מדובר רק בהמרה של מתקן אחד במתקן אחר, ראוי יותר.

92. לאחר בירור שערכה העותרת 2 מול גורמים שונים, עולה שהמשיב 1 התנגד להכללת מבנים ללא היתר בקול הקורא. הדבר מפתיע, שכן המשיב 1 הוא זה שמכיר באותם מוסדות והעניק להם סמל מוסד, וכפי שיובהר להלן, הוא זה שאחראי להעניק להם סביבת לימודים ראויה.

93. כאמור, עמדת המשיב 1 ועמדת המשיב 4 מציבות קושי של ממש בפני אותם מוסדות חינוך בדואים המחוברים כיום לגנטורים. עמדה זו מעלה אי נוחות רבה, שכן המדינה מעודדת בתי ספר רבים אחרים ברחבי המדינה, המחוברים לחשמל באופן קבוע, להתקין על גגותיהם פאנלים סולאריים לטובת ייצור חשמל המבוסס על אנרגיה מתחדשת ונקייה.

94. כך, בעמדה שפורסמה ביום 28.1.2021 ונחתמה על ידי שלושת מנכ"לי המשיבים 4, 5 ו-6 לעתירה זו (משרד האנרגיה, המשרד להגנת הסביבה ומשרד הבריאות), נכתב שעל מנת לעמוד ביעד לפיו עד שנת 2030 היקף ייצור החשמל בישראל מאנרגיות מתחדשות יעמוד על 30% מסך יכולת ייצור החשמל, יש צורך, בין היתר, "בהתקנת מערכות סולאריות לייצור אנרגיה סולארית נקייה ויעילה על גגות מבנים ציבוריים, ובכלל זה גגות של מוסדות חינוך..." (סעיפים 1-2 למכתב).

95. לטובת הורי התלמידים והמורים המודאגים מסיכונים הבריאותיים הכרוכים בשהייה לצד מערכות סולאריות, צוין במכתב כי מהניסיון שנצבר עולה שמערכות סולאריות שהותקנו כנדרש "אינן מעלות את רמות הקרינה במוסדות החינוך" וכי הפעלת המערכות בהתאם לדרישות המקצועיות "אינה מסכנת את בריאות התלמידים והמורים במוסד החינוכי (סעיפים 3-4 למכתב).

***** מצ"ב מכתב נושא הכותרת "התקנת מערכות סולאריות במוסדות חינוך" מיום 28.1.2021 – מסומן כנספח כד' לעתירה זו, וכן מסמך מאוחר יותר מיום 21.2.2021 נושא הכותרת "מערכת פוטו וולטאית על גג מוסד החינוך - שאלות ותשובות" – מסומן כנספח כה' לעתירה זו.**

96. כך עולה שרשויות רבות, כדוגמת עפולה ורעננה, החליטו להתקין מערכות סולאריות על גגות מוסדות החינוך שבשטחן.

***** מצ"ב צילומי מסך מאתר עיריית עפולה ורעננה – מסומן כנספח כו' לעתירה זו.**

97. כך, בעוד שהמדינה תומכת, באופן ראוי, במוסדות חינוך אחרים, אף שאלו שכבר מחוברים לחשמל, ומעודדת אותם לעבור לאנרגיה סולארית, היא מעוררת קשיים אצל אותם מוסדות החינוך שבאמת זקוקים לאנרגיה נקייה ושקטה. מצד דברים זה אינו מתיישב עם השכל הישר ואף מקומם.

98. בכנס שנערך לאחרונה על ידי העותרת 2 בנושא "אנרגיה מתחדשת בחברה הבדואית בנגב" עלו סוגיות אלו בדיוק. שם ציינו דוברי הכנס כי "כיום המציאות האנרגטית ביישובי הבדואים היא אבסורדית. גני ילדים ובתי ספר בבנייה בלתי מוסדרת זכאים לחשמל רק מגנרטורים. מדובר בחשמל מזהם מאוד, יקר ורווי תקלות ופחות בטיחות, שניתן להחליפו על בסיס כלכלי בפאנלים סולארים, בייחוד מאחר שמוסדות החינוך פועלים בעיקר בשעות השמש. אלא שהחוק דורש בנייה מוסדרת להקמת מתקנים סולאריים. כך, המבנים הארעיים כבולים לחשמל מזהם".

99. על כך שאנרגיה סולארית יכולה להיות פתרון דווקא במוסדות חינוך שמופעלים על ידי גנרטורים, נערך השנה, 2024, מחקר ע"י ד"ר בנדריהם וד"ר מריות, מהטכניון, במחקר שנערך במימון משרד האנרגיה. בכנס, התייחסה ד"ר בנדריהם למצב הגנים באום בטיין, יישוב בדואי בלתי מוכר, כשציינה "8 גנים מתוך 18 פועלים על גנרטורים. יש מחסור בחשמל בגנים. אפשר להדליק תאורה, אבל אי אפשר להדליק קומקום". דברים אלו ממחישים כי במוסדות חינוך המופעלים על ידי גנרטורים, החשמל אינו מספיק לצרכי המוסד החינוכי.

100. בהקשר לכדאיות הכלכלית של השימוש בפנלים סולאריים, ציין ד"ר מריות: "גן ילדים צורך 30 קוט"ש ליום, בעיקר על מיזוג. לידו יש שטח ציבורי פתוח (שצ"פ), שאינו מפותח כיום, והוא יכול להפוך לעוגן אנרגיה, על סככה מוגבהת שמתחתיה יתבצעו כל הפעילויות. זה יהיה מיקרו גריד שיספק חשמל לגן כדי להחליף את הגנרטור, ויתרת האנרגיה לתאורת השצ"פ, ובעתיד לעוד 10 בתים. נקבל 256 אלף קוט"ש לשנה. הרעיון של מיקרו גריד עלה מהשטח. אנחנו מאמינים בפתרונות מהשטח."

*** מצ"ב כתבה מאתר "דבר" בעניין הכנס שהתקיים בחודש דצמבר 2023 – מסומן כנספח כז' לעתירה זו.

101. לסיכום חלק זה, חשוב להבהיר, שהשימוש בפנלים סולאריים אינה חלופה שהיא עודנה מצויה בסטאטוס מחקרי, אלא מדובר בפרקטיקה ישימה הננקטת על ידי המדינה עצמה, כפי שהובהר לעיל בהרחבה.

חלק שני - המסגרת המשפטית

א- מעמדם של העותרים

102. ראשית, במהלך השנה החולפת היו העותרים 1 ו-2 בקשר עם מוסדות חינוך רבים המופעלים על ידי גנרטורים, ושמעו מהם על הליקויים והקשיים שתוארו בחלקה הראשון של עתירה. מלבד זאת, העותרים 1 ו-2 היו בקשר גם עם המשיבים 7 ו-8, המועצות האזוריות אלקסום ונווה מדבר, וכן עם בעלי עניין אחרים רלוונטיים.

103. העותרים התרשמו כי קיים מכשול כן ואמיתי ביכולתם של הרבה ממוסדות החינוך ואף של המועצות עצמן לפנות אל המדינה על מנת לשנות את המציאות הבלתי סבירה שבה הם מצויים.

104. בראש ובראשונה, משום שכפי שצוין לעיל, המצב העובדתי הוא מורכב והוא שונה ממקרה אחד למשנהו (קשיים בירוקרטיים, קשיים תכנוניים ועוד); כה מורכב עד שהעותרים עצמם התקשו לקבל תשתית עובדתית מלאה בנוגע לכל מוסדות החינוך המופעלים על ידי גנרטורים. בהקשר זה יצוין כי מתשובה שקיבלו העותרים מהמשיב 1 לבקשת חופש מידע, עולה כי המידע אינו נמצא גם ברשות משרד החינוך עצמו.

105. לכך יש להוסיף את החסם המובנה והחשש הטבעי לנקוט בפעולה כנגד המדינה מצד אותן מועצות אזוריות, במיוחד שעסקינן במועצות אזוריות מוחלשות המדורגות באשכול חברתי-כלכלי 1, שהוא הדירוג הנמוך ביותר המפורסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

106. מנגד, העותרים 1-5, הם ארגונים ציבוריים, המומחים כל אחד בתחומו (החל ממומחיות בתחומי סביבה, צדק סביבתי ואקלימי, שוויון וקידום זכויות ילדים, בריאות הציבור ועד התמקצעות בתחומים ספציפיים כגון זיהום אוויר ואנרגיה סולארית).

107. כאמור, מלבד העותרים הציבוריים, הצטרפו לעתירה גם עותרים ספציפיים, שכולם הורים לילדים מתחנכים במוסד חינוך המופעל על ידי גנרטורים, ורובם אף פעילים בארגון ההורים במוסדות החינוכיים של ילדיהם. האחרונים הצטרפו לעתירה בראש ובראשונה בשל חשיבותה של העתירה והתקווה שהסעד שינתן על ידי בית המשפט הנכבד בעקבות העתירה יוביל לא רק להפסקת השימוש בגנרטורים במוסדות החינוך של ילדיהם, אלא להפסקת השימוש בכל מוסדות החינוך אשר עדיין מופעלים בשנת 2024 על ידי גנרטורים מזהמים. סיבה נוספת להצטרפותם היא כדי להמחיש לבית המשפט הנכבד כיצד נראית שגרת הלימודים של ילדיהם לצד הגנרטורים, כפי שהומחש בהרחבה, גם באמצעות מידע שהועבר על ידי העותרים אלו, במסגרת החלק העובדתי לעתירה זו.

-ב- הזכות לחינוך

108. הזכות לחינוך הוכרה בישראל ובעולם כזכות יסוד בסיסית.

109. הזכות עוגנה בחקיקה. סעיף 2 לחוק לימוד חובה, תש"ט-1949 אשר קובע כי "לימוד חובה יקיף כל ילד וכל נער". הוראה דומה נקבעה בסעיף 3 חוק זכויות התלמיד, תשס"א-2000 שקובע כי "כל ילד ונער במדינת ישראל זכאי לחינוך בהתאם להוראות כל דין".

110. הזכות עוגנה באמנות שונות אותן אשררה מדינת ישראל. סעיף 13 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות אשר נחתמה על ידי האו"ם בשנת 1966 ואושררה על ידי ישראל בשנת 1991 פותח ומציין כי "מדינות שהן צד באמנה זו מכירות בזכות כל אדם לחינוך. הן מסכימות, כי החינוך יועד לפיתוחן המלא של אישיות האדם ותחושת כבודו, ולחזק את כיבוד זכויות האדם וחירויות היסוד...". סעיף 28 לאמנה בדבר זכויות הילד אשר נחתמה בשנת 1989 ואושררה על ידי ישראל בשנת 1991 פותח ומציין כי "המדינות החברות מכירות בזכותו של הילד לחינוך ומתוך כוונה להשיג זכות זו בהדרגה, על בסיס הזדמנות שווה...".

111. ועדת האו"ם לזכויות הילד, שהינו גוף עצמאי שאחראי על פרשנות האמנה ויישומה על ידי המדינות החברות, התייחסה בהנחיותיה לזכות החינוך ולשוויון בחינוך. בין היתר, הוועדה הכירה כי הזכות לאי-הפליה ושוויון, המעוגנת באמנה, חלה גם על היבטים הנוגעים לנגישות לחינוך, תכניו ומטרותיו.¹⁰

112. גם בתי המשפט בישראל עמדו פעמים אין ספור על כך שהזכות לחינוך הוכרה כזכות יסוד בסיסית, ועל החשיבות שקיימת בזכות זו כאמצעי למימוש של זכויות אדם, תכליות חברתיות ולשם קידום ערכים דמוקרטיים וחופשיים. כך צוין בבג"ץ 7426/08 טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך פרופ' יולי תמיר, סד(1) 820 (2010) (ההדגשה איננה במקור – הח"מ):

¹⁰ המועצה לשלום הילד יישום זכויות הילד והילדה בישראל: מבט לעתיד מתוך אתגרי ההווה (2023), בעמוד 83. <https://www.children.org.il/wp-content/uploads/2023/07/%D7%A9%D7%95%D7%9D-%D7%96%D7%9B%D7%95%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%99%D7%9C%D7%93-%D7%95%D7%94%D7%99%D7%9C%D7%93%D7%94-%D7%91%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C-%D7%9E%D7%91%D7%98-%D7%9C%D7%A2%D7%AA%D7%99%D7%93-%D7%9E%D7%AA%D7%95%D7%9A-%D7%90%D7%AA%D7%92%D7%A8%D7%99-%D7%94%D7%94%D7%95%D7%95%D7%94.pdf>

"הזכות לחינוך הוכרה זה מכבר כזכות יסוד בשיטת המשפט הישראלית. זכות זו הובטחה עוד במגילת העצמאות, והיא מעוגנת באמנות שונות במשפט הבינלאומי שישראל צד להן, וכן במשפט הבינלאומי המינהגי (סעיף 26 להכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם משנת 1948 (...); סעיפים 28 ו-29 לאמנה בדבר זכויות הילד משנת 1989 (...); סעיף 13 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות משנת 1966 (...)). הזכות לחינוך מעוגנת בדברי חקיקה שונים על ספר החוקים הישראלי, והיא נטועה עמוק בערכי היהדות ובמורשת ישראל (בג"צ 2599/00 יתד נ' משרד החינוך, פ"ד נו(5) 834 (2002) (...); בג"צ 4363/00 ועד פוריה עילית נ' שר החינוך, פ"ד נו(4) 203, 215-213 (2003) (...); יורם רבין הזכות לחינוך 301 ואילך (2002) (...)). חשיבותה המיוחדת של הזכות לחינוך נובעת ממקומו של החינוך כערך חיוני למימוש זכויות האדם כפרט, ולמיצוי אישיותו, יכולותיו וכשרונותיו במסגרת האוטונומיה האישית הנתונה לו; החינוך נותן בידי הפרט כוחות התמודדות במאבקי החיים והקיום, ומקנה לו שוויון הזדמנויות בהכשרתו לעתיד. מימוש הזכות לחינוך נועד להשיג גם תכליות חברתיות. הוא מהווה החוליה המקשרת בין מגזרי החברה השונים, ויוצר גשר חיוני לקיום הרמוניה חברתית, שבלעדיה לא ייתכנו קיומם של עם וחברה; החינוך הוא אמצעי חשוב לקידום ערכים דמוקרטיים חופשיים, ולקיום חיי חברה תקינים (דברי השופט אור בבג"צ 1554/95 עמותת "שוחרי גיל"ת" נ' שר החינוך, פ"ד נ(3) 2, 25-24 (1966) (...); בג"צ 4805/07 המרכז לפלורליזם יהודי נ' משרד החינוך, פסקה 51 (פורסם בנבו), 27.7.2008 (...))."

ג- הזכות לחינוך כוללת את החובה להבטיח תנאים שיאפשרו את מימוש זכות החינוך

113. אחריותה של המדינה להבטיח לכל ילד את הזכות לחינוך היא אחריות רחבה שכוללת את החובה להבטיח את מכלול התנאים שיבטיחו שאותו ילד יוכל לממש את הזכות לחינוך. כך גם נקבע בבג"ץ 7374/01 פלונים נגד מנכ"ל משרד החינוך הגב' רונית תירוש, פ"ד נד(6) 529, 546: "אחריות המדינה והרשות המקומית לקיים תשתית חינוך חובה חנים מחייבת מיצוי חובה זו על כל היבטיה, על כל הקשור והכרוך בהפעלת מערכת חינוך שתתאים לתכליותיה."

114. כך למשל, בבג"ץ 5108/04 אסמעיל מחמד אבו גודה ו-48 אח' נ' לימור ליבנת, שרת החינוך, נט(2) 241 (2004) נקבע כי "אין די בהצהרה כי מוסדות חינוך קיימים. צריך להבטיח כי אלה יהיו נגישים לתלמידים המבקשים ללמוד בהם", וכן "לעתים מימוש הזכות לחינוך כרוכה גם במימון הנגישות למוסדות החינוך המרוחקים ממקום מגורי התלמידים". עוד צוין כי בנסיבות עניין זה - בו דובר על ילדי האוכלוסייה הבדואית שבינם לבין מוסדות החינוך מפרידים קילומטרים לצד היעדר דרכי גישה סלולות ותנאי מעבר קשים בשל פגעי מזג האוויר - עולה חשש שהילדים הקטנים לא יוכלו להגיע לגנים ו"בכך לא תוגשם עמדת המשיבים עצמה שלפיה הם מכירים בחובתם לספק שירותי חינוך לילדי העותרים."

115. במקרה שלנו, כפי שהובא בהרחבה בחלק הראשון של עתירה זו, עסקינן בגנרטורים שממוקמים בסמיכות ואף לעיתים בצמידות למוסדות החינוך, שבהם שוהים ילדים רכים בשנים. הגנרטורים שפועלים מספר רב של שעות ביום, מהווים גורם סיכון בטיחותי ובריאותי חמור המסכן את חייהם של אותם ילדים; מהווים מטרד רעש שמקשה עד לא מאפשר לקיים שגרת לימודים תקינה; ובאופן כללי פוגע בשגרת הלימודים הרציפה והתקינה תוך כדי פגיעה באיכות הלימודים.

116. כאמור, הוצגו בעתירה זו אף ממצאים אובייקטיביים ומוחשיים כגון חוות דעתו של המשיב 5, המשרד להגנת הסביבה, שמצא כי הגנרטור בקרבת כיתת הלימוד יוצר מטרד רעש בלתי סביר, חוות דעתו של ד"ר ונגר המצביעה על כך שהפעלת גנרטורים בקביעות ובסמיכות לילדים עלולה להוביל לתחלואה קשה,

וכן התמונות והסרטונים שיש בהם כדי להעיד על רמת התחזוקה הירודה, על הסיכונים הבטיחותיים, על מטרד הרעש ועל מפגע הריח עליו מעידים הדוברים בסרטון באלעירה. כל אלו מוכיחים כי אותם ילדים אשר לומדים במוסדות חינוך המחוברים לגנטורים אינם יכולים לממש את זכותם לחינוך.

117. בדו"ח מבקר המדינה שפורסם בשנת 2023, שעסק בתחזוקה ובטיחות של מוסדות החינוך – בתי ספר על-יסודיים, התייחס הדו"ח, בעמוד 1424, לקשר בין תחזוקת מוסדות החינוך לבין איכות ההוראה וההישגים הלימודיים. הדו"ח ציין כי מחקרים מצאו **"קשר חיובי בין התחזוקה בבתי"ס לבין איכות ההוראה והישגי התלמידים בהם"**. כך לדוגמה, מפנה הדו"ח למחקר של הבנק העולמי משנת 2019, שמצא **"קשר ישיר בין יעילות ומועילות ההוראה והתוצאות האקדמיות שמשיגים הלומדים במערכת החינוך לבין איכות התשתיות ומצבן. המחקר הצביע על כך כי לעיתים קרובות מצב המבנים של בתי"ס לוקה בחסר, והתלמידים הראויים לקידום ביותר הם אלו הלומדים בתנאים הגרועים ביותר"**. עוד עלה במחקר זה כי **"השקעה בתשתיות ובתחזוקת מבנים של מוסדות חינוך משתלמת לחברה מבחינת איכות החיים והבטיחות עבור התלמידים והמורים השוהים בבתי"ס, שיפור ההישגים הלימודיים של התלמידים והיתרונות שהשכלה איכותית מקנה לדורות הבאים"**. מחקר אחר עדכני יותר, משנת 2022, אליו מפנה הדו"ח, הסיק כי **"כדי לשפר את ביצועי התלמידים, עדיף להשקיע את הכספים בשיפור מצבם של מבני ביה"ס על פני השקעה בעזרי לימוד, בספרי לימוד ואף במורים"**.¹¹

118. **כאמור, ענייננו זה אינו מסתכם רק בהיעדר תשתיות או בתשתיות לוקות בחסר, אלא מדובר במקרה שאותן תשתיות (שהן גם לוקות בחסר) מהוות סכנה בריאותית ובטיחותית ממשית עבור אותם ילדים ומורים.**

119. בדו"ח מבקר המדינה שכותרתו: 'התשתיות הפיזיות של מוסדות החינוך במגזר הלא יהודי משנת 2008 נבדק מצב התשתיות הפיזיות במוסדות החינוך ב-28 רשויות מקומיות במגזר הלא יהודי לעומת התקנים שנקבעו בהנחיות משרד החינוך, ונבחן הצורך במבני חינוך ורמת תחזוקתם על ידי הרשויות המקומיות; עוד נבדקו ההליכים הקשורים לאישור הפעלת גני ילדים הנמצאים במעמד של מוסדות מוכרים ולא רשמיים'.¹²

120. בבדיקת 100 בתי ספר ב-22 רשויות מקומיות נמצאו ליקויים בתחום התחזוקה כדלהלן: הספק חשמל נמוך ב-24 בתי ספר שבעטיו נגרמות הפסקות חשמל בתקופות של עומס; חיבורים לא חוקיים למערכת החשמל (של מוסדות חינוך ומהם); רטיבות ב-17 בתי ספר; תחזוקה לקויה בחלקים שונים בתשעה בתי ספר. **נמצא כי חלק מן הליקויים עלולים לסכן את בטיחות התלמידים ואף את חייהם.**

121. דוגמא נוספת ניתן למצוא בדו"ח מבקר המדינה שפורסם בחודש מאי 2022 שכותרתו 'פיתוח מוסדות חינוך – בנייה חדשה והרחבת מבנים קיימים', אשר קבע כי: **"... קיים במערכת החינוך בישראל מחסור בכיתות לימוד תקניות העומדות בסטנדרטים פיזיים ופדגוגיים המאפשרים למידה בתנאים ראויים.. בשל המחסור, תלמידים רבים לומדים בכיתות צפופות, במבנים יבילים (שאינם מבני קבע, כגון קרוואנים) ובמבנים שכורים שמלכתחילה לא נועדו לשמש כמבני חינוך.. המחסור בכיתות גם גורם לכך**

¹¹ מבקר המדינה תחזוקה ובטיחות של מוסדות חינוך - בתי ספר על-יסודיים (2023). <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2023/2023-Shilton/2023-Shilton-304-Schools.pdf>

¹² מבקר המדינה התשתיות הפיזיות של מוסדות החינוך במגזר הלא יהודי (2008). <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Pages/Reports/1531-3.aspx>

שתלמידים לומדים בסביבת לימודים לא-ראויה.. מצב זה עלול לפגוע בהישגי התלמידים ולהעלות את רמת האלימות הבית-ספרית. (עמי' 1489).¹³

122. אם לא די בכך, גם דו"ח של המרכז מחקר ומידע של הכנסת שכותרתו: "חינוך בחברה הבדואית בנגב תמונת מצב (2017)", התייחס לכך שאחת הבעיות הקשות שהחינוך הבדואי מתמודד איתן היא מחסור במבני חינוך ותשתיות פיזיות ירודות של מבני החינוך הקיימים. (עמי' 13-18).¹⁴

123. העותר 4 מבקש להדגיש כי המקרה בענייננו זה מגלם פגיעה קשה בעיקרון השוויון ובעיקרון שוויון בבריאות, שהוא עיקרון בסיס גם במסגרת בריאות הציבור אך גם בקרב המשיב 6 עצמו,¹⁵ לפיו ראוי שכל תלמידי ישראל יזכו לחינוך בסביבה נאותה ובריאה, בה ינקטו אמצעי מדיניות להפחתת זיהומים סביבתיים לרבות זיהומי אוויר ורעש, וכן ינקטו פעולות למניעת מפגעים וסכנות בטיחות. שימוש בגנרטורים במוסדות חינוך מהווה סיכון לפגיעה משולשת בתלמידים: עלייה בסיכון לתחלואה, ירידה ביכולת להגיע להישגים לימודיים, ופגיעה בשמירה על הרצף הלימודי בשל אי הוודאות ואי הרציפות של אספקת החשמל.

124. המשמעות היא שהשימוש בגנרטורים פוגע בבריאות הילדים וביכולת התפתחות שלהם. הדבר מנוגד לאמנה לזכויות הילד אשר קובעת בסעיף 6(2) לאמנת האו"ם בדבר זכויות הילד קובע כי על המדינות החברות באמנה להבטיח את הישרדות הילד ואת התפתחותו 'עד מירב המידה האפשרית'. הזכות להתפתחות הינה זכות ייחודית לילדים, שמטילה חובה על המדינה לכבד, להגן ולהבטיח את 'מסלול הצמיחה של הילד.ה לבגיר באופן אופטימלי. מדובר בזכות צופה פני עתיד, אשר נוגעת בהיבטים רחבים וארוכי טווח בחיי הילד, לרבות בתחומי הבריאות, החינוך, ואי-ההפליה והשוויון.¹⁶

125. עוד יוער בהקשר זה כי בהתאם לסעיף 24 לאמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, מעוגנת זכותם של ילדים לשירותי בריאות 'ברמה הגבוהה ביותר הניתנת להשגה'. ועדת האו"ם לזכויות הילד התייחסה בהנחיותיה למחויבויות המדינות החברות באמנה לעניין מימוש הזכות וקבעו, בין היתר, כי יש להבטיח את הזכות באופן שוויוני.¹⁷

126. גם בית המשפט העליון, כבר פסק בעניין דומה לענייננו זה כי במקום בו עסקינן בבתי ספר ובילדים ובמקום בו ישנו חשש לנזק בריאותי, גם אם מוטל בו ספק, חובה לנקוט בגישה המחמירה.

¹³ מבקר המדינה פיתוח מוסדות חינוך – בנייה חדשה והרחבת מבנים קיימים (2022).

¹⁴ מרכז המחקר והמידע של הכנסת חינוך בחברה הבדואית תמונת מצב (2017).
<https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2022/2022.5/2022.5-208-Education-New-Buildings.pdf>

¹⁵ ד"ר שולמית אבני וד"ר אמה אברבך, מנהל תכנון אסטרטגי וכלכלי, תחום צמצום פערים בבריאות, משרד הבריאות שוויון בבריאות בכל מדיניות - שמ"ב, חוברת הדרכה לתכנון והערכת מדיניות בריאות מכוונת שוויון (2017).
https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/cdb926ab-5a61-e711-80d5-00155d0a6d26/2_cdb926ab-5a61-e711-80d5-00155d0a6d26_11_10459.pdf

¹⁶ המועצה לשלום הילד וג'וינט אשלים 'מהרגע הראשון! זכויות ילדים וילדות בגיל הרך בישראל: תמונת מצב משפטית והפניית מבט לעתיד (2023), בעמוד 18-19.
<https://www.health.gov.il/PublicationsFiles/HEIAP.pdf>

¹⁷ המועצה לשלום הילד יישום זכויות הילד והילדה בישראל: מבט לעתיד מתוך אתגרי ההווה, לעיל ה"ש 10.
<https://www.children.org.il/wp-content/uploads/2023/03/%D7%A8%D7%92%D7%A8%D7%94%D7%A9%D7%95%D7%9F-%D7%A6%D7%9B%D7%95%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%99%D7%9C%D7%93%D7%99%D7%9D-%D7%95%D7%99%D7%9C%D7%93%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%92%D7%99%D7%9C-%D7%94%D7%A8%D7%9A-%D7%91%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C-%D7%AA%D7%9E%D7%95%D7%A0%D7%AA-%D7%9E%D7%A6%D7%91-%D7%9E%D7%A9%D7%A4%D7%98%D7%99%D7%AA-%D7%95%D7%94%D7%A4%D7%A0%D7%99%D7%AA-%D7%99%D7%93-2023-2.pdf>

בראשיתו של ההליך, בעת"מ (מנהלי ירושלים) 8779/08 ג'לאל חוסיין ואחרים נ' עיריית ירושלים ואחרים (נבו 31.05.2009), דחה בית המשפט המחוזי עתירה שהוגשה על ידי תלמידים משכונת שועפט בדרישה לשנות את מיקום בית ספרם עקב קרבתו למפעל מתכות מזהם. הגם שבית המשפט ציין כי "מושכל ראשון הוא חובתם של המשיבים לדאוג לצרכי החינוך של ילדי בית-הספר, ובכלל זה לדאוג למבנה הולם מבחינה פונקציונאלית ומבחינה בטיחותית ובריאותית" וכי "אי-נחת רבה מעוררת המחשבה כי מאות ילדים צעירים ורכים יבלו שעות אחדות מן היממה באזור שבו קיים זיהום. זהו מצב שאין להשלים עמו", הוא דחה את העתירה מאחר שלא הוכח הזיהום חורג מהתקינה המקובלת.

ואולם, בערעור שהוגש על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, בעע"מ 5634/09 חוסיין ג'לאל ואחרים נ' עיריית ירושלים ואחרים (נבו 25.08.2009) הציג המשרד להגנת הסביבה את עמדתו העדכנית לפיה הגם עמידת המפעל ברמות הפליטה המותרות "אין זה סביר לכלל הפחות אין זה רצוי, למקם בית ספר ובו מאות תלמידים בצמידות למפעל תעשייתי מסוג זה", וכך גם משרד החינוך שציין בעמדתו כי "הגם שהמפעל עומד, ככלל, בתנאי הרישיון ובתקנים המחייבים (...). אין המבנה הסמוך מתאים לקיום בית ספר עקב סמיכותו למפעל" וכי הוא יפעל למציאת פתרונות מתאימים, לרבות איתור מבנה אחר לקיום בית הספר".

בית המשפט העליון, בפסק דינו של המשנה לנשיאה דאז, השופט ריבלין, הפך את החלטת בית המשפט המחוזי בציינו כי "אין חולק כי על המשיבים 1 ו-2 (עיריית ירושלים ומשרד החינוך – א.ס.) חלה חובה לספק לתלמידי בית הספר מבנה שניתן לקיים בו לימודים בצורה בטוחה ובריאה" וכי "הנכונות להסכים לחשיפת ילדים לסיכונים הנלווים לשאיפת החומרים המזיקים, ולו למשך יום אחד, היא החלטה בלתי-סבירה ואין לה שאירה על מכונה".

אל פסק דינו הצטרף השופט רובינשטיין שציין שמאחר ש"בבית ספר ובילדים עסקינן, וחובתנו, מקום שישנו חשש לנזק בריאותי גם אם מוטל בו ספק, לנהוג 'גישת בית שמאי' כלפי הרשויות" וכי "נוכח הנושא האנושי בו עסקינן – רווחתם של תינוקות של בית רבן – יאה לנקוט בגישה המחמירה".¹⁸

ד- הזכות לשוויון בחינוך

127. כפי שהובא לעיל בחלק הראשון של עתירה זו, מוסדות חינוך רבים בנגב אינם מחוברים לחשמל ונאלצים לקבל את אספקת החשמל שלהם מגנרטורים מזהמים ומרעישים. אילוץ זה יוצר גם מפגע בטיחותי ובריאותי המסכן את הילדים, גם מהווה מטרד רעש בלתי סביר שאינו מאפשר שגרת לימודים תקינה וגם מאלץ להפנות תקציבים רבי היקף לצורך החזקה ותפעול של אותם גנרטורים, זאת במקום להקצות כספים אלו לתחומים אחרים שעשויים לשפר את איכות הלמידה של הילדים. באותם מוסדות חינוך המחוברים לגנרטורים בענייננו זה, מתחנכים ילדיהם של האוכלוסייה הבדואית בנגב, כאשר אותן מועצות אזוריות, אליהן משויכים אותם מוסדות חינוך, מועצות אזוריות נוה מדבר ואל קסום, משויכות לאשכול הנמוך ביותר בדירוג החברתי-כלכלי המפורסם על ידי הלמ"ס. זאת בשעה שבקרוב מוסדות חינוך המחוברים לחשמל התמונה הפוכה: הילדים, ככלל, נהנים משגרת לימודים בטוחה ורציפה; ניתן להשקיע את התקציבים בשיפור איכות המסגרת הלימודית הרבה מעבר לאספקת תשתיות בסיסיות; וכפי שהוצג המדינה אף מעודדת את אותם המוסדות לעבור לאנרגיה סולארית נקייה.

¹⁸ כפי שצוין בתחילת העתירה, העותר 1 נמנה בין העותרים והמעוררים בשני הליכים אלו.

128. כלומר, חיבור מוסדות החינוך בענייננו לגנרטורים, מנציח ואף מעמיק את אי השוויון בין התלמידים שלומדים במוסדות החינוך המחוברים לגנרטורים לבין אלו שמחוברים לרשת החשמל.

129. כמו הזכות לחינוך, כך גם הזכות לשוויון בחינוך, מעוגנת בלשון החקיקה בישראל: כאמור, סעיף 2 לחוק לימוד חובה קובע כי "לימוד חובה יקיף כל ילד וכל נער"; סעיף 3 לחוק זכויות התלמיד קובע כי "כל ילד ונער במדינת ישראל זכאי לחינוך בהתאם להוראות כל דין"; סעיף 2(8) לחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953, קובע כי מטרתו היא, בין היתר, "להעניק שוויון הזדמנויות לכל ילד וילדה, לאפשר להם להתפתח על פי דרכם, וליצור אווירה המעודדת את השונה והתומכת בו".

130. הזכויות לשוויון החינוך אומצה באמנה ייעודית – האמנה נגד אפליה בחינוך, אשר נחתמה בשנת 1960 ואושרה על ידי ישראל בשנת 1961. סעיף 1 לאמנה זו קובע:

1. המונח 'אפלייה' כולל כל הבדל, הוצאה מן הכלל, הגבלה או העדפה המיוסדים על נימוקי גזע, צבע, מין, לשון, דת, השקפה מדינית או אחרת, מוצא לאומי או חברתי, מצב כלכלי או לידה, שמגמתם או תוצאתם היא סיכולו או הפרת השוויון והיחס בחינוך, ובמיוחד:

א. שלילת הגישה לחינוך מכל סוג או שלב מאדם או מקבוצת בני אדם;

ב. הגבלת אדם או קבוצת בני אדם למסגרת חינוך ברמה נחותה;

ג. הקמה או אחזקה מערכות חינוך או מוסדות חינוך נפרדים לבני אדם או לקבוצת בני אדם (סעיף 2 לעיל);

ד. העמדת אדם או קבוצת בני אדם בתנאים שאינם מתיישבים עם כבוד אנושי.

2. לענין אמנה זו, המונח "חינוך" מתייחס לכל סוגי חינוך ושלבי חינוך והוא כולל גישה לחינוך, רמת החינוך ואיכותו, ותנאי הקנייתו".

131. כך על פי סעיף 4(ב) לאמנה זו, מתחייבות המדינות החתומות: "**להבטיח בכל מוסדות החינוך הציבוריים בעלי דרגה דומה, רמת חינוך שווה ותנאים שווים בנדון איכות החינוך**".

132. מלבד אמנה ייעודית זו הזכות לשוויון בחינוך מעוגנת גם במשפט הבינלאומי במסגרת אמנות שונות: בסעיף 26 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות אשר נחתמה בשנת 1966 ואושרה בישראל בשנת 1992 נקבע כי "כל בני האנוש שווים בפני החוק וזכאים, בלא כל הפליה, להגנה שווה מטעם החוק. לענין זה יאסור החוק כל הפליה ויבטיח לכל בני אנוש שווה ויעילה בפני כל הפליה, במיוחד בשל טעמי גזע, צבע, מין, לשון, דת, דעה מדינית או דעה אחרת, מוצא לאומי או חברתי, רכוש, ייחוס או מעמד אחר"; סעיף 13 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות שהוזכר לעיל פותח ומציין כי "מדינות שהן צד באמנה זו מכירות בזכות **כל אדם** לחינוך..."; סעיף 28 לאמנה בדבר זכויות הילד שהוזכר גם הוא לעיל ומציין כי "המדינות החברות בזכותו של הילד לחינוך ומתוך כוונה להשיג זכות זו בהדרגה, **על בסיס הזדמנות שווה**...", סעיף 2 לאותה אמנה קובע כי על המדינות החברות לכבד ולהבטיח את מכלול הזכויות באמנה לכל ילד 'ללא הפליה משום סוג שהוא'; וכן בסעיף 5(ה)5 לאמנה בדבר ביעור כל הצורות של אפליה גזעית אשר נחתמה בשנת 1966 ואושרה בישראל בשנת 1997 נקבע כי המדינות מתחייבות "לאסור ולבער אפליה גזעית בכל צורותיה, ולערוב לזכותו של כל אדם, בלא הבחנה באשר לגזע, צבע או מוצא לאומי או אתני, לשוויון בפני החוק" גם בהתייחס לזכות לחינוך והכשרה.

133. בבג"ץ 5373/08 אסמעיל אברהים אבו לבדה נ' שרת החינוך (נבו 06.02.2011), בפסק דינה של כבוד השופטת פרוקצ'יה, עמד בית המשפט על החשיבות של עיקרון השוויון בחינוך:

30. לעקרון השוויון משמעות מכרעת בהקשר למימוש הזכות לחינוך. בלא שוויון בחינוך לא יובטח מימושה של הזכות לחינוך. הפליה בחינוך משמעה העדפת קבוצה או פרט על פני אחרים המצויים במעמד שווה, ואי-מתן הזדמנות שווה לקבוצה או לפרט שקופחו לממש את פוטנציאל יכולותיהם וסיכוייהם.

31. (...) הפליה בחינוך פוגעת בערכים הבסיסיים שהזכות לחינוך נועדה להגשים. היא פוגעת פגיעה קשה בפרט. היא פוגעת ביעדים שהחינוך אמור להגשים בהיבט החברתי הכללי. ההפליה בחינוך עלולה להנציח תחושות של נחיתות והשפלה בתהליך גיבוש אישיותם של הילדים, ולתת אותותיה בבגרותם; היא עלולה לפתח ניכור ודיסהרמוניה בין מגזריה השונים של החברה (...). אכן, "הפגיעה בשוויון קשה היא תמיד. היא קשה שבעתיים שעה שהיא פוגעת בזכות לחינוך" (ענין ועדת המעקב, פסקה 15 לפסק דינו של הנשיא ברק).

הזכות לשוויון בחינוך – כזכות חוקתית

33. ככל שקיימת שאלה אם הזכות לחינוך מהווה זכות חוקתית, הרי הזכות לשוויון בחינוך משיקה במישרין לזכות החוקתית לכבוד האדם. ההפליה ככלל, ובהשתקפותה בחינוך בפרט, יוצרת תחושת קיפוח ונחיתות, הפוגעת בכבוד הילד כאדם. הפגיעה בשוויון בחינוך כמוה כפגיעה בזכות חוקתית לכבוד האדם (ענין יתד, בעמ' 843; ענין מילר, בעמ' 132-133; ענין נוער כהלכה, דברי השופט מלצר בפסקאות 3 עד 5; ענין טבקה, פסקאות 19-21). "

134. **אי השוויון בחינוך בין החברה היהודית לחברה הערבית, והבדואית בפרט, הוא גדול.** מערכת

החינוך הערבית-בדואית בנגב סובלת ממחסור במורים מקצועיים, מקשיים בגיוס מורים מוכשרים, מהכשרת מורים לא מספקת ומאיכות הוראה נמוכה; בתי הספר הבדואים בנגב סובלים מתשתיות פיזיות דלות כגון מחסור בצידוד, מבנים וריהוט לא מספקים ולא תקינים; מאפליה ומאי שוויון תקציבי בכל שלבי הלימוד (החל מהגנים ועד החטיבות העליונות); ועוד (להרחבה ראו מסמך מחקר מדיניות 186 "מערכת החינוך הערבית-בדואית בנגב בראייה מקומית מציאות וצרכים", אסמעיל אבו סעד, המכון הישראלי לדמוקרטיה, מרץ 2023).¹⁹

135. לאי שוויון זה השלכות בשטח. כך, מבדיקה שערכו העותרים בנתונים²⁰ שפורסמו על ידי המשיב 1

בנוגע לשיעור הזכאים לבגרות לשנת לימודים תשפ"ב (2021-2022), עולה כי בעוד בקרב המגזר היהודי שיעור הזכאים לבגרות עומד על 79.9%, אחוז הזכאים לבגרות בקרב המגזר הבדואי בנגב עומד על 64.3%. בדיקה מפורטת יותר, שבוחנת את מועצות אזוריות אל קסום ונווה מדבר, מגלה שאחוז הזכאים לבגרות בקרב ילדיהם עומד בממוצע על 55.2% בלבד. **קרי, פער של כמעט 25% מהמגזר היהודי!**

136. העותרת 3 מבקשת להדגיש כי אי שוויון זה בא לידי ביטוי גם בהיבטים שונים כגון היעדר כמות

מספקת של מוסדות חינוך נגישים, הן גיאוגרפית והן תרבותית, היעדר הסעות מספקות אל מוסדות החינוך,

¹⁹ אסמעיל אבו סעד, המכון הישראלי לדמוקרטיה מערכת החינוך הערבית-בדואית בנגב בראייה מקומית מציאות וצרכים (2023).

<https://www.idi.org.il/media/20499/%D7%A2%D7%A8%D7%9B%D7%AA-%D7%94%D7%97%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%9A-%D7%94%D7%A2%D7%A8%D7%91%D7%99%D7%AA-%D7%91%D7%93%D7%95%D7%90%D7%99%D7%AA-%D7%91%D7%A0%D7%92%D7%91-%D7%91%D7%A8%D7%90%D7%99%D7%99%D7%94-%D7%9E%D7%A7%D7%95%D7%9E%D7%99%D7%AA-%D7%9E%D7%97%D7%A7%D7%A8-%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%95%D7%AA-186.pdf>
²⁰ אתר משרד החינוך: https://infocenter.education.gov.il/all/extensions/Shkifut_Reports/Shkifut_Reports.html

וכן, כפי שעולה בענייננו זה – היעדר תשתית לחיבור לחשמל ושימוש בפתרון של גנרטורים המהווה מפגע ומטרד של ממש.

137. על כך שאי השוויון בין המגזרים בארץ מתבטא גם בפערים ברמת תחזוקת מתקנים ותשתיות במוסדות חינוך, עמדה הוועדה לבחינת עקרונות יסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה (וועדת רוטלוי) שהוקמה בשנת 1997 בעקבות אשרור האמנה לזכויות הילד. כך צוין בעמוד 79 בדו"ח מבקר המדינה אשר פורסם בשנת 2008, ועסק בתשתיות הפיזיות של מוסדות החינוך במגזר הלא יהודי: **"בתחום החינוך רב-ממדי ובא לביטוי בתחומים שונים, בין היתר בהיצע שירותי העזר, במתקני בתי הספר ורמת בטיחותם"**. הוועדה סברה שאין המדינה יוצאת ידי חובתה בכך שהיא מחייבת הימצאותם של תלמידים במוסדות חינוך, וכי חובתה המרכזית של המדינה היא להבטיח הקצאה שוויונית של חינוך איכותי לכל הילדים החיים בישראל²¹.

138. עוד בשנת 2008 עמד דו"ח מבקר המדינה על רמת התחזוקה הלקויה של התשתיות הפיזיות של מוסדות החינוך במגזר הלא יהודי. תוצאתה של תמונה עגומה זו, כלשונו של הדו"ח, היא **"פגיעה בתלמידים, בסביבת הלימודים ואף סיכון בריאותם וחייהם בחלק מן המקרים"**. מבקר המדינה הזכיר לרשויות המקומיות כי חובתן **"לדאוג לתחזוקה נאותה של בתי הספר הנמצאים בתחומן ולהסדיר כל ליקוי או מפגע בטיחותי העלול לסכן את התלמידים"**, וגם הפנה את תשומת ליבו של משרד החינוך לכך שעליו **"לתת את הדעת למצב הפיזי באותם בתי ספר שבהם קיימים מפגעים חמורים ולסוגיית הטיפול הנדרש בהם"** וציין כי **"ראוי שהרשויות המקומיות יקבלו משאבים לשיקום ותחזוקה בתחומים אלה"**²².

139. על מנת להתמודד עם הפערים האלו, בשנת 2017 התקבלה החלטת ממשלה מספר 2397: תכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2017-2021 (להלן: **"תכנית חומש לשנים 2017-2021"**). אחת מהמטרות שהחלטה ביקשה לקדם היא **"שיפור משמעותי במצבה הסוציו-אקונומי של האוכלוסייה הבדואית בנגב תוך חתירה לצמצום הפערים בין אוכלוסייה זו לכלל אוכלוסיית המדינה"** [סעיף 1(א) להחלטה] גם בתחומי החינוך וההשכלה.

140. כך, בסעיף ו' להחלטת הממשלה נקבע כי על מנת להשלים פערים בתחום מבני החינוך ביישובים הבדואים בנגב וכדי להשוות את תנאי הלימודים הפיזיים והנגישות למוסדות החינוך יוקצה סכום שלא יפחת מ-236 מיליוני שקלים בשנה וסה"כ 1.18 מיליארד ₪ במשך כל תכנית החומש לצורך בניית כיתות הלימוד. בסעיף ח' להחלטה נקבע שצמצום הפערים בתחום הבינוי יכול גם **"שיפור תשתיות במוסדות חינוך ביישובי הבדואים בנגב"** ובכלל זה גם: שיפוץ מוסדות חינוך, חידוש מבנים, התאמות להנגשה, תשתיות בית ספריות והצטיידות, ועוד.

141. מדו"חות מעקב של המרכז להעצמת האזרח ספטמבר 2020²³ ושל מרכז המחקר והמידע של הכנסת מחודש יוני 2023²⁴, עולה כי סעיף זה המבקש להשוות את תנאי הלימוד הפיזיים והנגישות

²¹ מבקר המדינה התשתיות הפיזיות של מוסדות החינוך במגזר הלא יהודי, לעיל ה"ש 12, בעמוד 79.

²² שם, בעמוד 102.

²³ המרכז להעצמת האזרח דו"ח מעקב תכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2017-2021 על בסיס החלטת ממשלה מס' 2397 מיום 12.2.2017 (2021).

[https://www.ceci.org.il/sites/citizens/UserContent/files/BeduinsNegev2%20\(2\).pdf](https://www.ceci.org.il/sites/citizens/UserContent/files/BeduinsNegev2%20(2).pdf)

²⁴ מרכז המחקר והמידע של הכנסת ניטור והערכה של תוכנית חומש לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנים 2021-2023 (2023)

https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/d50f85da-515a-eb11-810a-00155d0ace38/2_d50f85da-515a-eb11-810a-00155d0ace38_11_20188.pdf

למוסדות החינוך, יושם באופן חלקי בלבד. הגם שבשנים 2017-2020 תוכנן תקצוב של כיתות בסך 944 מיליון ₪, בפועל נוצל 411 מיליון ₪. כמו כן, אם בשנת 2017 היה מחסור של 1,200 כיתות, בשנת 2020 נותר מחסור של 1,050 כיתות (ראו עמודים 14-15 לדו"ח של מרכז המחקר והמידע של הכנסת). באשר להשלמת הפערים בתחומי מבני החינוך ביישובים הבדואים בנגב, עולה כי בשנים 2017-2020 אחוז הביצוע עמד על 45%, וכי מידע מבוקש על פעולות משרד החינוך לשיפור הנגישות אל מוסדות החינוך, לא הועבר חרף הבקשה (ראו עמוד 13 לדו"ח המעקב של המכרז להעצמת האזרח).

142. הנחיות דומות העוסקות בצורך בצמצום הפערים בתחום התשתיות הפיזיות של מערכת החינוך ביישובי המיעוטים, ניתן למצוא בסעיף 1(ז) להחלטת ממשלה מאוחרת, החלטת ממשלה מס' 550 "התוכנית הכלכלית לצמצום פערים בחברה הערבית עד לשנת 2026" משנת 2021 וכן בסעיף ד(1)(ד) להחלטת ממשלה מס' 1279 "תכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2022 - 2026" ותיקון החלטות ממשלה" משנת 2022 (להלן: "תכנית חומש לשנים 2022-2026") שם נקבע כי על המשיב 1 להקצות תקציבים, כמפורט בהחלטה, "עבור בניית כיתות לימוד וגני ילדים חדשים, שיפוץ וחינוך מבנים, עיצוב חזות, בניית מרכזי פסג"ה, בניית מרחבים חדשניים ביישובי התכנית".

143. הנה, אפליית המגזר הבדואי, גם בתחום החינוך, ארוכת שנים. נלמד כי המדינה מכירה באפליה זו ואף נקטה ונוקטת בצעדי מדיניות על מנת לצמצמה, ובכלל זה העברת תקציבים, גם לצורך צמצום הפערים בתשתיות במוסדות החינוך הבדואים. אולם, כפי שנראה היישום בפועל בוצע באופן חלקי. הדרישה של העותרים בעניין זה – להפסיק את השימוש בגנרטורים ולהמירם באמצעי נקי ואמין לאספקת אנרגיה – עולה בקנה אחד גם עם רצון המדינה עצמה לצמצם את הפערים בן המגזרים.

ה- היקף אחריות הרשויות המקומיות אל מול אחריות משרדי הממשלה ובראשם המשיב 1

144. לא נעלמה מעיני העותרים חלוקת האחריות בין הממשלה (ובעניין זה המשיב 1) לבין הרשות המקומית.

145. כך קובע סעיף 7(ב) לחוק לימוד חובה לפיו "קיום מוסדות חינוך רשמיים למתן חינוך חובה חנם לפי חוק זה לילדים ולנערים הגרים בתחום שיפוטה של רשות חינוך מקומית מסוימת, יהא מוטל על המדינה ועל אותה רשות חינוך מקומית במשותף".

146. אולם, במקרה בעניינו, קמה למשרדי הממשלה השונים, ובראשם המשיב 1 החובה לדאוג כי יופסק לאלתר השימוש בגנרטורים במוסדות החינוך, ויוחלף בפתרון ראוי יותר.

147. ראשית, עולה כי הסיבות לכך שכך שמוסדות החינוך אינם מחוברים לחשמל הן מגוונות: כך למשל, חלק מהמוסדות ממוקמים במבנים באופן שאינו תואם את דיני התכנון והבנייה; אחרים הוקמו כדין אך לא נסלל עבורם כביש גישה שהוא תנאי לאספקת חשמל; אחרים נתקלים בקשיים בירוקרטיים שונים, שלעיתים תלויים בגורמים שלישיים; ועוד.

148. רוצה לומר, הסיבות העיקריות שבגללן מוסדות החינוך מנותקים מחשמל הן סיבות שנוגעות לכשלי מדיניות, לעיתים היסטוריים, שאין ביכולתן של הרשויות עצמן לפתור. לחיזוק הדברים, ראו את

מסמך "נתונים על חיבורים לחשמל ביישובים בדואים בנגב ויישובים ערבים נבחרים בצפון",²⁵ שפורסם ביום 13.2.2022, על ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת, שציין כי "תופעת החיבור הבלתי-חוקי של מבנים ביישובים ערביים לרשת החשמל קשורה באופן הדוק לקשיים התכנוניים באותם יישובים, המתבטאים בתהליך תכנון מסורבל ואיטי" וכי ננקטו צעדים לסייע בעניין כדוגמת תיקון לחוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 136), התשפ"ב-2022 שמטרתו לאפשר חיבור לחשמל של מבנים שנבנו ללא היתר בהתקיים התנאים שנקבעו בחוק.

149. שנית, יש לזכור כי עסקינן ברשויות מוחלשות, המדורגות באשכול הנמוך ביותר בדירוג הכלכלי-חברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. מדובר ברשויות דלות בתקציב, שמראש התקציבים שמוקצים על ידן הם נמוכים. ראו את דבריה של מהנדסת מועצת אל קסום משנת 2020 שהתייחסה לסוגיית המבנים היבילים, בעיות החשמל והיעדר התקצוב: "הצבת גנים במבנים יבילים אינה מספקת מענה ממשי לתלמידים, שכן המבנים היבילים אינם מחוברים לרשת החשמל ונוצרות בעיות תחזוקה חמורות בשימוש לאורך זמן. בגלל עלויות התחזוקה הגבוהות של הגנים במבנים היבילים המועצה מעוניינת להחליפם במבני קבע, אך התקציב שניתן לצורך כך ממשרד החינוך הוא תקצוב חסר ואין ביכולתה של המועצה לתקצב את יתרת הסכום הנדרש. על פי מועצת אל-קסום, כיום יש 10 גנים שמשרד החינוך אישר את התקצוב שלהם אך המועצה אינה יכולה להקימם" (מסמך "יישום חוק לימודי חובה מגיל 3 בחברה הבדואית בנגב - מסמך עדכון", מיום 19.7.2020, שפורסם על ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת).²⁶

150. לפיכך, נדרש פתרון הולם ברמת משרדי הממשלה עצמם.

151. כפי שהוצג לעיל, פתרון חלקי שכזה הוצע במסגרת קול קורא 115/2022, שאפשר לקבל תמיכה לטובת החלפת הגנרטורים במערכות של אנרגיה מתחדשת במבני ציבור באוכלוסייה הבדואית. אולם כאמור, כפי שהובא לידיעת העותרת 2, התנגדות המשיב 1 ובהתאם שינוי עמדתו של המשיב 4, לפיה מבנים שהוקמו ללא היתר לא יוכלו לקחת חלק בקול קורא – חסמו את הדרך לרבים ממוסדות החינוך בהם עסקינן. בהקשר זה של הקול קורא, העותרים ישובו ויציינו כי לא היה כל היגיון בהתנגדות זו, מאחר שקול קורא זה נועד לסייע לאותם מוסדות חינוך שנאלצים להשתמש בגנרטורים (אילוץ שנובע מסיבות שונות אך גם מקשיים תכנוניים) וכן משום שממילא במוסדות חינוך אלו מוצבים גנרטורים ולכן מדובר רק בהמרה של מתקן אחד במתקן אחר, ראוי יותר.

152. לעמדת העותרים, בנסיבות בענייננו, הגשמת הזכות לחינוך והזכות לשוויון בחינוך מטילה חובה על משרדי הממשלה ובכלל זה – המשיב 2, המשיב 3, המשיב 4, המשיב 5, המשיב 6 ובראש כל אלו המשיב 1 – לפעול לאלתר להפסקת השימוש בגנרטורים היוצרים מפגע בריאותי ובטיחותי ומטרד רעש בלתי סביר, באופן שאינו מאפשר לילדים להגשים את זכותם לחינוך, ולאתר חלופה ראויה, אם באמצעות שימוש באנרגיה סולארית נקייה ואם באמצעות חיבור לחשמל.

²⁵ מרכז המחקר והמידע של הכנסת נתונים על חיבורים לחשמל ביישובים בדואיים בנגב וביישובים ערביים נבחרים בצפון (2022) https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/dc2716d1-6482-ec11-8147-00155d0401c3/2_dc2716d1-6482-ec11-8147-00155d0401c3_11_19418.pdf

²⁶ מרכז המחקר והמידע של הכנסת יישום חוק לימודי חובה מגיל 3 בחברה הבדואית בנגב - מסמך עדכון (2023). https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/a77bb40a-b79f-ed11-8152-005056aac6c3/2_a77bb40a-b79f-ed11-8152-005056aac6c3_11_20086.pdf

153. חובה זו עומדת למדינה, ובפרט למשיב 1, שעה שהם אלו אשר מכירים במוסדות אלו ומעניקים להם סמל מוסד, על כל המשתמע מכך.

154. למעשה, בהקשר הספציפי של זיהום האוויר, נראה כי המשיב 1 אינו עומד בנהליו שלו. שכן, סעיף 4.2.1 לחוזר מנכ"ל משנת 2023 "סידורי בטיחות במבני מוסדות החינוך" קובע: "מוסד החינוך יוקם הרחק ככל האפשר מאזורי תעשייה ומלאכה, ממקורות רעש, צחנה, זיהום אוויר, אבק וגזים, ממפעלים וממחסנים שיש בהם סיכונים פוטנציאליים, ממתקני ביו, מאגני חמצון, ממוקוי מים ומכל מקום אחר שיש בו מפגע בטיחות או גיהות".²⁷

155. **אולם, בענייננו זה, הנחיות לחוד ומציאות לחוד.**

ו- הליכים קודמים בפני בית המשפט בעניין היעדר חיבור מוסדות החינוך לחשמל והפעלתם באמצעות הגנרטורים

156. בית המשפט העליון כבר נדרש בעבר לסוגייה זו של היעדר חיבור מוסדות החינוך לחשמל, ובכלל זה גם לסוגיית הפעלת באמצעות גנרטורים.

157. בעניין בג"ץ 4671/98 ד"ר עוואד אבו-פריח נ' רשות החינוך לבדואים בנגב (נבו 17.01.1999), דן בג"ץ במקרה שבו 13 בתי ספר ממלכתיים לא היו מחוברים לחשמל. בדבריו החריפים של בג"ץ מיום 23.8.1998 ציין כי "המצב הקיים שבו בתי ספר נשוא העתירה של תלמידים בדואיים אינם מחוברים לחשמל חמישים שנה לאחר הקמתה של מדינת ישראל, אינו מתקבל על הדעת כלל ועיקר, ומהווה תעודת עניות למדינת ישראל. מצב זה אינו יכול להמשך...". בהחלטה זו, דרש בית המשפט כי יקבע ויוצג לו לוח זמנים מפורט ומדויק לחיבור בתי הספר לחשמל. בהחלטת ביניים מיום 18.11.1998 קבע בית המשפט כי הוא רשם בפניו את לוח הזמנים החדש שהוצג בפניו וכי הוא מקווה שיוגשם כראוי "תוך לקיחה בחשבון של ההיבט הבטיחותי". בהחלטה מאוחרת יותר, מיום 26.10.1998 קבע בית המשפט כי רק אם לא ניתן להתקין מערכת קבועה "ראוי שייעשה מאמץ להתקין מערכת חשמל זמנית בבתי-הספר". בסופו של דבר, עתירה זו נמחקה, לאחר שנמסר לבית המשפט כי "כל בתי הספר חוברו לחשמל" (פסק דין מיום 17.1.1999).

158. פנייה נוספת לבג"ץ נעשתה כעשור לאחר מכן, בבג"ץ 5475/09 איוב אבו סבילה נ' משרד החינוך (נבו 10.03.2010), במסגרתו התבקש בית המשפט ליתן צו לחיבור לחשמל עבור שני בתי ספר בכפר הבדואי אבו תלול שבנגב. בפסק הדין נטענו טענות דומות לאלו שמועלות בעתירה זו – ילדים ונוער, אלפים במספר, שלומדים במוסדות חינוך שאינם מחוברים לחשמל ובשל כך מחוברים לגנרטורים. תשתית זו אינה מאפשרת להם להפעיל אמצעי חימום וקירור מספקים, מים חמים, מערכות לאיתור שריפות, מעבדות לימודיות ועוד. למעשה, בשל התלות בגנרטורים, הלימודים מסתיימים בשעה 14.00. בדומה לענייננו זה, גם שם הועלו הטענות לפיהן השימוש בגנרטורים גורם לפגיעה בבריאות התלמידים וצוותי בית הספר, לתקלות תכופות ולפגיעה באיכות הסביבה. להבדיל מחלק המקרים בענייננו, מיקום בתי הספר במקרה זה הוסדר בתיקון לתמ"מ 4/14 ולפיכך לא היתה מניעה להוציא להם היתר בניה ולחברם לרשת החשמל. עולה כי הן חברת החשמל והן המועצה האזורית השלימו את הנדרש על מנת לחבר את בתי הספר לחשמל, ולכן העתירה נמחקה.

²⁷ ראו לעיל, ה"ש 9.

159. בבג"ץ 5247/13 אברהים אבו כף נ' משרד החינוך (נבו 19.12.2019) נדרש בג"ץ להורות כי שבעה בתי ספר המנויים בעתירה, שהם מצויים ביישובי קבע שאינם חלק מהישובים הבלתי מוכרים, יחוברו לחשמל. בדוגמה לחלק מהמקרים בענייננו גם שם העיכובים לחיבור נבעו, בין היתר, מקשיים תכנוניים. מאז הגשת העתירה ועד מתן פסק הדין נמסרו לבית המשפט דיווחים שהתייחסו להשלמת התכנון וביצוע העבודות באופן שיאפשר את חיבור בתי הספר לחשמל. עולה כי עד מתן פסק הדין שישה מתוך שבעת בתי הספר חוברו לחשמל ובית הספר השביעי צפוי היה להתחבר לרשת החשמל גם כן.

160. כאמור, בהליכים שהוצגו לעיל, התאפשר החיבור לחשמל אם בשל העובדה שדובר על מוסדות חינוך שמצויים בתחום ישובים מוסדרים או אם בשל כך שמיקומם הוסדר בתמ"מ 4/14. כפי שצינו בתחילת עתירה זו, מוסדות חינוך רבים עדיין אינם מחוברים לחשמל ונאלצים להתחבר לגנטורים בשל סיבות שונות: חלק מהמוסדות ממוקמים בישובים הבלתי מוכרים במבנים באופן שאינו תואם את דיני התכנון והבנייה; אחרים הוקמו כדין אך לא נסלל עבורם כביש גישה שהוא תנאי לאספקת חשמל; אחרים נתקלים בקשיים בירוקרטיים שונים, שלעיתים תלויים בגורמים שלישיים; ועוד.

161. לפיכך, יש ליתן מענה כולל לכלל מוסדות החינוך.

ז- חיבור מוסדות החינוך לגנטורים הוא פתרון לא סביר, במיוחד כשקיימות חלופות פוגעניות פחות כדוגמת אנרגיה סולארית נקייה

162. כאמור, הסעד הנדרש על ידי העותרים הוא הפסקת השימוש בגנטורים לאלתר והחלפתם בחלופה ראויה אחרת, בין אם באמצעות שימוש באנרגיה סולארית, חיבור לחשמל או כל אלטרנטיבה ראויה אחרת.

163. יחד עם זאת, ראוי לציין כי להחלפת השימוש בגנטורים באנרגיה סולארית נקייה, תועלות רבות – תועלות בריאותיות ובטיחותיות, שהן לדעת העותרים העניין החשוב ביותר שעה שעסקין בילדים, וגם תועלות סביבתיות.

164. כאמור, בענייננו זה עסקין בילדים המשתייכים למגזר הבדואי. קבוצה זו (ילדים במגזר הבדואי) מצויה בסיכון מוכפל לסבול מהשלכות משבר האקלים.

165. מסקירה רחבה ומעודכנת של מחקרים בתחום, שנערכה עבור מנהלת ההיערכות לשינוי אקלים, עולה כי אחת הקבוצות העיקריות שפגיעות במיוחד למשבר האקלים הם אנשים החיים בעוני. כאמור, במקרה שלנו עסקין באוכלוסייה המשתייכת לאשכול החברתי-כלכלי הנמוך ביותר. בעידן של משבר אקלים הדבר מתורגם לעוני אנרגטי, ובמקרה שלנו לכך שהאוכלוסייה הבדואית בנגב אינה יכולה להבטיח, לא בביתם ולא בכל מקום אחר כדוגמת מוסדות החינוך, שימוש איכותי ורציף בחשמל שיבטיח לה רמת חיים ראויה. עולה כי קושי זה צפוי להתעצם עם החרפת השפעות השינויים האקלימיים. כך למשל, תדירות עומסי החום הכבדים רק ילכו ויתגברו, מציאות שתוביל בהכרח לעליית השימוש במזגנים ובהתאם לעליית בצריכת החשמל [להרחבה בעניין זה ראו "דוח צדק אקלימי- האמצעים הדרושים להטמעת צדק אקלימי במדינת ישראל" שנכתב על ידי העותר 1 ופורסם בשנת 2023 (להלן: "דוח הצדק האקלימי")].²⁸

²⁸ אדם טבע ודין דוח צדק אקלימי האמצעים הדרושים להטמעת צדק אקלימי במדינת ישראל, לעיל ה"ש 2.

166. לכך יש להוסיף כי פגיעות זו מתחדדת ביתר שאת כאשר עסקינן בילדים, כפי שמצוין בפרק "משבר האקלים כמשבר של זכויות ילדים" שנכתב על ידי העותרת 5, המועצה לשלום הילד, ופורסם בדו"ח הצדק האקלימי של העותר 1, אדם טבע ודין, בעמודים 72-73:

"ילדים הוכרו זה מכבר כאוכלוסייה פגיעה במיוחד למשבר האקלים. בשל גילם הצעיר והעובדה כי מערכות גופם, יכולותיהם וכשריהם מצויים בהליך התפתחות מתמשך, ילדים נמצאים בסיכון מוגבר לפגיעה פיזית במצבי חירום אקלימיים (דוגמת אירועי מזג אוויר קיצוני); הם יותר פגיעים למחלות המקושרות לשינוי אקלים ולנזקים שמקורם בזיהומי קרקע, מים ואוויר; והתפתחותם התקינה תלויה במיוחד בשירותים חיוניים (דוגמת בריאות, רווחה, הגנה, חינוך), שפעילותם נמצאת תחת עומס ולחצים בשל השלכות משבר האקלים (למשל, הגדלת מספר פניות לסיוע, אי-מתן שירות במצבי חירום אקלימיים, וכיוצא בזה)".

ובהמשך גם כותבת המועצה לשלום הילד:

"משבר האקלים מהווה אתגר משמעותי ביותר להבטחת זכויותיהם של ילדים. בשנים האחרונות, גוברת ההבנה כי ההשלכות החמורות של המשבר על היבטים רבים בחייהם של ילדים - ביניהם בריאות, הגנה, רווחה וחינוך - הופכות את משבר האקלים ל'משבר של זכויות ילדים' (Climate Change is a Children's Rights Crisis). מצב דברים זה מחייב לעמוד על ההשפעות הייחודיות של משבר האקלים על ילדים, ועל האמצעים החקיקתיים, המנהליים, החינוכיים והאחרים הנדרשים להתמודדות והיערכות להשלכות המשבר, תוך התמקדות בזכויותיהם ושלומו של ילדים".

167. החלפת הגנרטורים המזהמים באנרגיה סולארית תוביל גם להבטחת בריאותם ובטיחותם של אוכלוסייה פגיעה זו וגם תוביל למימוש עיקרון הצדק האקלימי, באופן שבו אוכלוסיות מוחלשות ורגישות לא יפגעו יותר מאחרות מהשלכות משבר האקלים.

168. בנוסף, כפי שצוין לעיל, המעבר לאנרגיה סולארית יסייע למדינה להפחית פליטת גזי חממה, ובכך יהווה צעד קריטי בעידן זה של משבר אקלימי, אשר יאפשר למדינה לעמוד בהתחייבותה לפיה עד שנת 2030 היקף ייצור החשמל בישראל מאנרגיות מתחדשות יעמוד על 30% מסך יכולת ייצור החשמל.

169. כפי שהובהר בחלק הראשון לעתירה זו, כיום המדינה, על משרדיה השונים, כבר פועלת במוסדות ציבור ובבתי ספר אחרים להתקנת פאנלים סולאריים. עובדה זו מעידה בפני עצמה על חשיבות העניין. בכל הנוגע לקול קורא 115/2022 לתמיכה במעבר אנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנת 2022, מוסדות חינוך שהוקמו ללא היתר בנייה, הוחרגו מקול קורא זה. כפי שצוין לעיל, מצב דברים זה בעייתי משום שאילולא אותם קשיים תכנוניים, יש להניח שחלקם כבר היו מתחברים לחשמל וכלל לא היו נדרשים להגיש בקשה במסגרת הקול קורא. לכך יש להוסיף שממילא במוסדות חינוך אלו מוצבים גנרטורים ולכן מדובר רק בהמרה של מתקן אחד במתקן אחר, ראוי יותר.

170. לפיכך, מדובר באמצעי שיש בו תועלות הן למוסדות החינוך וילדים וצוותים החינוכיים השוהים במוסדות והן למדינה עצמה אשר מכירה בתועלות אמצעי זה.

ח- הפסקת השימוש בגנרטורים הוא הדבר הנכון והצודק לעשות

171. מכל כיוון בו נבחן את הסוגייה בענייננו, התמונה היא ברורה – אין זה סביר שילדים קטנים ילמדו שעות ארוכות בקרבת גנרטורים מזהמים שמסכנים את בריאותם ובטיחותם, ומהווים מטרד רעש שמונע מהם שגרת לימודים תקינה.
172. גם אם המצב העובדתי והתכנוני מורכב, הסעד הראוי הוא ברור – הפסקת השימוש בגנרטורים לאלתר והחלפתם בחלופה ראויה אחרת.
173. לעניות דעת העותרים, המסגרת החוקית בענייננו מקימה חובה מספקת ליתן את הסעד המבוקש, ואולם לחילופין, יש ליתן את הסעד הזה מטעמים של צדק.
174. זאת בדומה לדברים הברורים של כבוד השופט מצא בבג"ץ 3511/02 עמותת "הפורום לדו קיום בנגב" נ' משרד התשתיות, נו(2) 102 (2003), שציין כי "במקרה שלפנינו מדובר במצב 'קפקאי' ממש, אשר אמנם זועק לשמים. ילדים רכים בשנים נדרשים לסכן את חייהם על-מנת להגיע לבית הספר הממלכתי, שהוקם בקירבת בתייהם על-ידי מדינת ישראל, או לחלופין להימנע מלהגיע לבית הספר בימי הגשמים. המדינה אינה מתכחשת לחובתה להקים במקום גשרון לחציית הנחל אשר ימנע את הסכנה, ואולם לטענתה, ידיה כבולות על-ידי הדין, אשר יאפשר לה לעשות כן רק בעוד חודשים מספר. אין זה מתקבל על הדעת כי דיני התכנון והבנייה התכוונו למנוע הצלת חיים בדרך של הקמת מבנה זמני לשעת חירום, ואולם אף אם נניח כי זו אכן הייתה כוונתם, אין בכוחם לגבור על הוראתו החוקתית העל-חוקית של סעיף 15(ג) לחוק-יסוד: השפיטה".

סיכום

175. נוכח כל האמור בעתירה זו, בית המשפט הנכבד מתבקש להורות למשיבים 1-6 לפעול בהתאם לסעדים שהתבקשו בפתח עתירה זו.
176. בכך, לא רק שבית המשפט הנכבד יתקן עוול רחב היקף, שחל מזה שנים רבות כלפי ילדי האוכלוסייה הבדואית בנגב שלומדת מזה עשורים רבים במוסדות חינוך שפוגעים בזכותם לבריאות, לשוויון, ולחינוך איכותי, אלא שבית המשפט הנכבד יעשה צדק עם כל מוסדות חינוך בארץ, ללא קשר לנסיבות הספציפיות שלהם, שעדיין נאלצים, בשנת 2024 להשתמש בגנרטורים מזהמים לצורך קבלת שירות בסיסי של חשמל.

אפרת פילזר-ביזמן, עו"ד
ב"כ עותרת 5

אורטל סנקר, עו"ד
ב"כ עותרים 1-4, 6-9

17.3.2024

תוכן עניינים

עמ'	שם הנספח	סימון
40	אישור מבית הספר שהעותר 7 הוא חבר בוועד ההורים של בית הספר	א
42	אישור מבית הספר כי העותר 8 הוא חבר ויו"ר ועד ההורים בבית הספר	ב
44	אישור מבית הספר כי העותר 9 הוא חבר ויו"ר ועד ההורים בבית הספר	ג
46	מכתב נושא הכותרת "החלפת גנרטורים מזהמים ויקרים בבתי ספר בחברה הבדואית באנרגיה מתחדשת" מיום 13.6.2022	ד
49	בקשת חופש מידע מהעותר 1 אל המשיב 1 מיום 18.8.2022	ה
52	תזכורת לבקשת חופש מידע 26.10.2022	ו
58	תשובת המשיב 1 לבקשת חופש מידע מיום 30.11.2022	ז
60	פנייה אל מבקר המדינה בעניין גנרטורים מזהמים הפועלים במוסדות החינוך בחברה הבדואית בנגב מיום 2.7.2023	ח
65	מכתב מיצוי הליכים שנשלח אל המשיבים ביום 21.12.2023	ט
97	דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 1 ואישור קבלת המכתב על ידו	י
100	דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 2 ואישור קבלת המכתב על ידו	י"א
107	דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 3 ואישור קבלת המכתב על ידו	י"ב
110	דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 4 ואישור הורדת המכתב על יחד עם נספחיו מאתר ג'מבו מייל	י"ג
115	דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 5 ואישור קבלת המכתב על ידו	י"ד
118	דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 6 ואישור קבלת המכתב על ידו	ט"ו
121	סקר תשתיות קיימות לבתי ספר - במועצות האזוריות נווה מדבר ואל קסום ובפזורתן מיום 18.5.2016	ט"ז
146	מסמכי מרכז פומבי 10.2022 למתן שירותי השכרת גנרטורים במוסדות חינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום מחודש יולי 2022	י"ז
190	חוות דעתו של ד"ר אריה ונגר, ד"ר למדעי הסביבה – כימייה אטמוספרית ומדען ראשי בארגון אדם טבע ודין מיום 21.12.2023	י"ח
213	דיסק און קי ובו סרטונים שמתעדים את הגנרטורים במוסדות החינוך	י"ט

עמ'	שם הנספח	סימון
215	מסמכי מכרז פומבי 12.2022 אספקת סולר לגנרטורים המוצבים במוסדות חינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום מחודש יולי 2022	כ
252	דו"ח מדידות רעש בבית ספר בביר הדאג' מיום 15.2.2023	כ"א
258	מסמכי קול קורא 1152022 לתמיכה במעבר אנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנת 2022 מחודש אוקטובר 2022	כ"ב
309	מסמכי תשובות והבהרות לשאלות ובקשות שהתקבלו במסגרת קול קורא 1152022 לתמיכה במעבר לאנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב	כ"ג
311	מכתב נושא הכותרת "התקנת מערכות סולאריות במוסדות חינוך" מיום 28.1.2021	כ"ד
313	מסמך מיום 21.2.2021 נושא הכותרת "מערכת פוטו וולטאית על גג מוסד החינוך - שאלות ותשובות"	כ"ה
318	צילומי מסך מאתר עיריית עפולה ורעננה	כ"ו
324	כתבה מאתר דבר בעניין הכנס שהתקיים בחודש דצמבר 2023	כ"ז

נספח א

**אישור מבית הספר שהעותר 7 הוא
חבר בוועד ההורים של בית הספר**

עמ' 40

בית ספר ביר עסלוג'

22/10/2023

לכבוד

עלי הואשלה
מנהל מחלקת חינוך

הנדון: ועד הורים בעת ספרי

הריני מאשר בזאת את תוצאות הבחירות לוועד הורים בית ספר ביר עסלוג' אשר התקיים
בתאריך 06/10/2023 .
להלן התוצאות .

- 1- ראש ועד – עאדל ולידי
- 2- סגן ראש ועד – אחמד אבו לקימה
- 3- חבר ועד - עאטף ולידי
- 4- חבר ועד – חמאד חוצי
- 5- חבר ועד – סאלם אבן שיחה
- 6- חבר ועד – סלימן ולידי
- 7- חבר ועד – אברההים אבולקימה
- 8- חבר ועד – ג'מאעין חמאד

סותי סאלם
מנהל בית ספר
ביר עסלוג'
370087
הנהלת בית ספר עסלוג'

נספח ב

**אישור מבית הספר כי העותר 8 הוא
חבר ויו"ר ועד ההורים בבית הספר**

עמ' 42

25/1/2024

הנדון: וועד הורים ב"ס אלעזאזמה א

בתאריך 30/9/2023 נערכו בחירות לוועד ההורים בב"ס אלעזאזמה א'.
 סלימאן אבו נוירה נבחר כראש וועד ההורים.
חברי הוועד: 1. חלמי אלג'רג'אוי 2. חסאם אבו עאיש 3. וליד אלדנפירי
 4. עלי גדיפי 5. זאיד בן שיחה 6. תאופיק אלדנפירי 7. עבדאללה סעוד
 8. פאיז גדיפי 9. יוסף אלעול 10. השאם אלדנפירי 11. פריגי דליע.

בכבוד רב
 מנהל ב"ס אלעזאזמה א
 חמאד אבן חמאד

בית ספר אלעזאזמה א'
 סמל מוסד: 618702
 ת"ד: 5818 באד-שבע

נספח ג

**אישור מבית הספר כי העותר 9 הוא
חבר ויו"ר ועד ההורים בבית הספר**

עמ' 44

28.11.2023

לכבוד

אברהים אלהואשלה

ראש מועצה אזורית נווה מדבר

שלום רב,

הנדון: בחירות ועד הורים בי"ס אלעזאזמה ב תשפ"ד

בבית ספר אלעזאזמה ב התקיימה אסיפת הורים ביום שבת 25/11/23 לבחירת ועד הורים חדש לשנת הלימודים תשפ"ד, ולהלן רשימת ועד ההורים הנבחר:

מס סלפון	שם	
050-5267233	אבו סוילס אסמעיל-יו"ר	1
054-2443008	אלקשכר עלי	2
054-6699132	אבו עפאש אסמאעיל	3
054-8188278	דנפירי יונס	4
050-3501529	אבן חמוד מחמד	5
050-7623514	אבו מחארב חאפו	6
052-4400733	אבו מחארב אחמד	7
054-7933333	אבו מעמר פואד	8
054-6001333	אלגדיפי חמאד	9
054-6042848	עבד אלקאדר זנון	10
050-3208443	אבו עפאש גאסם	11
054-3079730	אבו דייה עלא	12
050-7461923	אבן נסיר אחמד	13

העתקים:

1. מר סלימאן אלעמור, מפקח בית הספר
2. מר חנן אפוטה, ע, ראש המועצה
3. מר עלי אלהואשלה, מנהל מחלקת חינוך
4. חברי ועד ההורים
5. תיק בית הספר

בכבוד רב
 מנהל בית ספר
 סעיד אבו עפאש

נספח ד

**מכתב נושא הכותרת "החלפת
גנרטורים מזהמים ויקרים בברי
ספר בחברה הבדואית באנרגיה
מתחדשת" מיום 13.6.2022**

עמ' 46

לכבוד,
שרת החינוך, חברת הכנסת הגב' יפעת שאשא-ביטון

בדוא"ל: sar@edu.gov.il

שלום רב,

הנדון: החלפת גנרטורים מזהמים ויקרים בבתי ספר בחברה הבדואית באנרגיה מתחדשת

הרינו מתכבדים לפנות אליך, על מנת שתפעלי לשם הפסקת המחזל החינוכי הסביבתי והבריאותי, המתקיים במוסדות החינוך בכפרים הבדואים הלא מוכרים וזאת בהתאם לסמכותך מתוקף חוק לימוד חובה, תש"ט-1949 (להלן: "חוק חינוך חובה"). והכל כמפרט להלן.

כיום, יש כ-160 מוסדות חינוך בכפרים הלא מוכרים המנוהלים ומתוקצבים על ידי משרדך. מתוקף חוק חינוך חובה, ממשלת ישראל מחויבת לספק שירותי חינוך עבור כלל תלמידי ותלמידות מדינת ישראל, לרבות, לתלמידים בכפרים הלא מוכרים. וכך מורה סעיף 2 בחוק חינוך חובה – "לימוד חובה יקיף כל ילד וכל נער". אל אף שהקרקע ובכפר הסובב אינם נהנים מהכרה או מסגרת תכנונית, האזרחים בכפרים אלו זכאים לקבל שירותי חינוך, ואת התשתיות הראויות לקיים בהם תהליכים פדגוגיים משמעותיים, באופן שוויוני כמו שאר אזרחי מדינת ישראל.

ואולם, 24 מוסדות החינוך הנמצאים בכפרים הלא מוכרים, מקבלים את הספקת החשמל שלהם מגנרטור סולר מזהם¹. ורובם הגדול מנותק מתשתית ביוב. גנרטורים הם אמנם מקור פליטה קטן יחסית של זיהום אוויר (מבחינה כמותית), אולם עדיין הם יכולים להוות מטרד של רעש וזיהום אוויר ואף מפגע בריאותי של ממש. הפליטה של גנרטורים מתרחשת בקרבה רבה מאד בינם לבין האנשים הצורכים את החשמל שהם מייצרים, כאשר הגנרטורים ממוקמים בגובה הקרקע. לפיכך, חשיפה של תלמידים (שהם אוכלוסייה רגישה מבחינה בריאותית), לזיהום של גנרטורים עלולה להיות בריכוזים גבוהים. מזהמי האוויר הנפלטים מגנרטורים כוללים מזהמים רבים ובהם חלקיקים ותחמוצות חנקן, והם עלולים לגרום לשלל של נזקים בריאותיים, מהם נזקים אקוטיים (שעלולים להיגרם כתוצאה מחשיפה לריכוזי זיהום גבוהים גם אם לזמנים קצרים), ונזקים כרוניים (הנגרמים כתוצאה מחשיפה ממושכת וארוכת זמן (גם אם לריכוזים נמוכים יחסית). ישנם גנרטורים הפועלים על בנזין וכאלו הפועלים על סולר כדוגמת מנועי דיזל. עשן של דיזל מוגדר כמסרטן וודאי בבני אדם על ידי הארגון הבינלאומי לחקר הסרטן (IARC) המסוּנף לארגון הבריאות העולמי. נזקים נוספים עלולים להתרחש במערכת הלב-ריאות.

בנוסף לסיכונים הבריאותיים מהפעלת הגנרטורים כמפורט לעיל, דרכי הגישה והחיבור לרשת החשמל, ביוב, ומים במוסדות אלו לוקות בחסר ופוגעות בבריאות התלמידים והמורים. ובאיכות הלימודים במוסדות. מבחינת חלק ניכר מאזרחי הכפרים הלא מוכרים, מוסדות החינוך מהווים את פניה של המדינה והממשק המובהק היחיד שבין חייהם לבין ממשלת ישראל. כך לדוגמא, ניתן לראות כי ברשת הגנים באלג'רה, מסתמכים על אספקת חשמל מגנרטור (מתוך הסרטון המצורף) אך סובלים מחוסר רציפות תפעולית, ומחוסר אספקה של סולר.

כמו"כ, רשת הגנים פועל שבועות ארוכים ללא חשמל עקב מחסור בסולר. רשת הגנים באלג'רה **פעל ללא חשמל כלל במשך חודש וחצי בין אמצע מרץ לתחילת חודש מאי**. המשמעות היא שאין שקעים עובדים, אין

¹ [diesel power at Israeli Bedouin school yard, poisoning the kids - YouTube](#) -- הסרטון הלקח מרשת הילדים בכפר הלא מוכר אלג'רה הסמוך לכפר המוכר מולדה בו רואים גנרטור במתחם החינוך

מזגן, אין אורות, אין מקרר, אין קומקום, אין יכולת להפעיל מחשב ותוכן העשרתי. כעמותה ללא מטרות רווח, גייסנו את המשאבים הנדרשים להחלפת תשתיות אלו ואנו מבקשים תמיכה ממושרד לקידום פרויקט משותף בנושא. כרגע, **חסמים בירוקרטיים ותכנוניים** שייחודיים למוסדות החינוך בכפרים הלא מוכרים, עומדים בדרכן של פתרונות יעילים, חסכוניים, סביבתיים ובעלי ערך חינוכי רב. נבקש את התערבותך להסרת חסמים אלו על מנת שנוכל להקים את המערכות הללו בכל מוסדות החינוך ללא חיבור חשמל בכלל, ובמתקן החלוף בו נקיים את הפיילוט בקרית הגנים אלג'רה בפרט.

כמו כן, נבקש שבתקציב של שנת 2023 תתווסף התייחסות המדגישה את חשיבות סוגייה זו ותכלול את המשאבים הנדרשים לביצוע.

בנוסף, לצורך מניעת המשך המפגע, נבקש לענות על מספר שאלות שיקדמו את הטיפול במחדל החינוכי הסביבתי והבריאותי: (1) כמה גנרטורים מופעלים במוסדות חינוך במגזר הבדואי בנגב; (2) עבור כל גנרטור: באיזה מוסד חינוכי ובאיזה יישוב (מוכר או בלתי מוכר) הוא נמצא; מה הספקו; על איזה דלק הוא פועל; מה מיקומו ומרחקו מהכיתות או החצרות שבהם יש תלמידים; האם מידת הרעש ו/או זיהום האוויר בקרבתו נמדדו? (אם כן נבקש את התוצאות); האם הגנרטור נמצא בפיקוח של המשרד להגנת הסביבה; האם לגנרטור יש אישור או רישוי של הגופים המוסמכים (משרד האנרגיה, רשות החשמל, המשרד להגה"ס); האם בעת מיקום הגנרטור נשקלו שיקולים סביבתיים לרבות מיקומו, מרחקו, כיווני רוחות אופייניים, וכו' והאם התקבלו במוסדות חינוך שבהם מופעלים גנרטורים תלונות על זיהום אוויר, ריח, רעש, דליפת דלק או מפגעים סביבתיים נוספים? כמה תלונות היו וכיצד הן טופלו.

נבקש את התייחסותך ומעורבותך המידית בנושא, כך שנוכל לחבר את מוסדות אלו לחשמל ולתשתיות סניטציה ראויות בדחיפות. ניתן לקדם פתרון ביניים מידי שיכול לספק תוך 6 חודשים את כל תשתיות הסניטציה והאנרגיה הרלוונטיים לכל המוסדות המדוברים, ללא חיבור לרשת הארצית.

יש לציין, כי [קיים תקדים](#) בו חוברו בתי ספר בכפרים הלא מוכרים לחברת החשמל לאחר התערבות משפטית. נבקש את התערבותכם הדחופה, לפני פנייה לאמצעים אלו.

בברכה,

מיכה פרייס – מנהל, מיזם סעיד אלחרומי
יוסף אברמוביץ- מייסד, מיזם סעיד אלחרומי
עו"ד תמי גנות- סמנכ"לית, אדם טבע ודין

נספח ה

**בקשת חופש מידע מהעותר 1 אל
המשיב 1 מיום 18.8.2022**

עמ' 49

לכבוד:

הילה פאר סיקרון
הממונה על יישום חוק חופש המידע
משרד החינוך

באמצעות דוא"ל:

meyda@education.gov.il

הנדון: בקשה לקבל מידע על פי חוק חופש מידע, תשנ"ח 1988

הריני לפנות אלייך מטעם מרשתי, עמותת "אדם טבע ודין" (להלן: "אט"ד"), בהתאם לסעיף 7(א) לחוק חופש המידע, תשנ"ח – 1998 (להלן: "החוק").

פנייה זו נעשית אליך בהמשך למכתב שנשלח אל שרת החינוך ביום 13.6.2022 נושא הכותרת "החלפת גנרטורים מזהמים ויקרים בבתי ספר בחברה הבדואית באנרגיה מתחדשת", לשם קבלת מידע על אודות הגנרטורים המופעלים במוסדות החינוך במגזר הבדואי בנגב וכן מידע על אודות מוסדות חינוך המחויבים לפאנלים סולאריים ברחבי המדינה, הכל כפי שיפורט להלן.

המידע המבוקש במסגרת בקשה זו הינו כדלקמן:

1. כל מידע הקיים בידי משרד החינוך ו/או מי מטעמו, הנוגע לגנרטורים הפועלים במוסדות הלימודים במגזר הבדואי בנגב.
2. כל מידע הקיים בידי משרד החינוך ו/או מי מטעמו, הנוגע לפאנלים הסולאריים הפועלים במוסדות החינוך ברחבי המדינה.

בהמשך למבוקש לעיל נבקש מענה לשאלות הבאות שלהלן:

3. כמה גנרטורים מופעלים במוסדות חינוך במגזר הבדואי בנגב?
4. עבור כל גנרטור המופעל במוסד חינוך, כפי שצוין בסעיף 3 לעיל:
 - א. באיזה מוסד חינוכי ובאיזה יישוב (מוכר או בלתי מוכר) הוא נמצא.
 - ב. כמה תלמידים לומדים במוסד החינוך בו מופעל הגנרטור.
 - ג. מה גילם של הילדים שלומדים במוסד החינוך בו מופעל הגנרטור.
 - ד. מהן שעות הלימוד של מוסד החינוך שבו מופעל הגנרטור.
 - ה. מה הספקו של הגנרטור.
 - ו. על איזה סוג של דלק פועל הגנרטור.
 - ז. מה מיקומו ומרחקו של הגנרטור מהכיתות או החצרות שבהם יש תלמידים.
 - ח. מי מתפעל את הגנרטור שנמצא במוסד הלימוד (בעת שגרה ובעת תקלה) ומי משלם על תיקון זה.
 - ט. מי מתדלק את הגנרטור שנמצא במוסד החינוכי ומי משלם על דלק זה.
 - י. מתי הותקן הגנרטור, על ידי מי הותקן הגנרטור, מי שילם על רכישת הגנרטור והתקנתו.
 - יא. האם הגנרטור נמצא בפיקוח של משרד החינוך ו/או המשרד להגנת הסביבה ו/או של גורם מוסמך אחר.
 - יב. האם לגנרטור יש אישור או רישוי של הגופים המוסמכים (משרד האנרגיה, חברת החשמל, המשרד להגנת הסביבה ו/או גורם מוסמך אחר).

- יג. האם בעת קביעת מיקומו של הגנרטור נשקלו שיקולים סביבתיים, לרבות מיקומו, מרחקו, כיווני רוחות אופייניים וכדומה.
- יד. האם התקבלו במוסד החינוך שבו פועל הגנרטור תלונות על זיהום אוויר, ריח, רעש, דליפת דלק או מפגעים סביבתיים נוספים?
- במידה שכן, כמה תלונות נתקבלו וכיצד הם טופלו.

5. כמה מוסדות חינוך מחוברים לפאנלים סולאריים ברחבי המדינה?
 6. עבור כל מוסד חינוך שחובר לפאנל סולארי, כפי שצוין בסעיף 5 לעיל:

- א. באיזה מוסד חינוכי ובאיזה עיר/יישוב הוא נמצא?
 ב. מה תאריך חיבור הפאנל הסולארי למוסד החינוך?
 ג. מי מתחזק את הפאנלים הסולאריים במוסד החינוך בעת שגרה ובעת תקלה?
 ד. מי מימן את התקנת ותחזוקת הפאנלים הסולאריים במוסד החינוך?
 ה. מי יזם את התקנת והחזקת הפאנלים הסולאריים במוסד החינוך?
 ו. מה הספקו של הפאנל הסולארי המותקן במוסד החינוכי?

בהמשך למבוקש לעיל נבקש לציין את הדברים שלהלן:

7. למותר להזכיר כי במידה שיוחלט שלא להעביר לידינו חלק זה או אחר מן החומרים המצויים בידי משרד החינוך בנושא המבוקש, נבקש לנמק את הסיבה לאי-העברת המידע בהתאם לסעיף 7(ו) לחוק.
8. יובהר כי המידע מבוקש על ידי הח"מ שהינה נציגה של עמותה רשומה, כמשמעותה בחוק העמותות, התש"ס-1980, הפועלת לקידום מטרה ציבורית. לכן, בהתאם לתקנה 6(ב) לתקנות חופש המידע (אגרות), התשנ"ט-1999, בקשה זו פטורה מאגרת בקשה ומאגרת טיפול בעד 4 שעות העבודה הראשונות. אישור ניהול תקין של העמותה מצורף לדוא"ל זה.
9. תשומת ליבך, פנייה זו הועברה אליך בתאריך 18/8/2022, על כן, הדין והפסיקה מחייבים מענה בתוך תקופה בת 30 ימים, לכל המאוחר, קרי, עד ולא יאוחר מתאריך 18/9/2022.
10. יובהר כי לעמדת הח"מ אין סיבה לפעול במקרה זה ע"פ ס' 13 (א) לחוק, ולפנות לצד כלשהו לצורך קבלת עמדתו לבקשה, שכן מדובר במידע שאין כדי לפגוע בכל צד שלישי. אולם בכל מקרה, אם בכוונתך לפעול בהתאם לסעיף זה ביחס לחלק מהחומרים, הואילי נא לבצע זאת בהקדם האפשרי, בד בבד עם הכנת המידע המבוקש, וכן לא ביחס לכל החומר אלא רק בנוגע למה שנראה שאכן יש בו חשש לפגיעה.
11. יודגש, כי עיכוב או מניעה להעברת חלק מן החומר המבוקש לא אמורים להוות סיבה שלא למסור את יתרתו בהקדם האפשרי.
12. נא לאשר את דבר קבלת פנייתנו בהקדם האפשרי.
13. לטיפולך המהיר אודה.

בכבוד רב,

 אורטל סנקר, עו"ד
 הלשכה המשפטית- אדם טבע ודין

נספח ו

תזכורת לבקשת חופש מידע

26.10.2022

עמ' 52

תאריך: 26/10/2022 סמוכין: 344820

בקשה לקבלת מידע (לפי חוק חופש המידע התשנ"ח – 1998)

סוג המידע המבוקש

הבקשה לקבלת מידע הינה:

- מידע המבוקש על ידי עמותה או ארגון חברתי
- מידע המבוקש על ידי גוף מחקר אקדמי
- מידע המבוקש על ידי מקבלי קצבה
- מידע אישי
- מידע חייב בפרסום
- מידע בתשלום

יש לצרף אישור ניהול תקין בתוקף מאת הרשם המוסמך
 אישור ניהול תקין 2022 - עמותת אדם טבע ודין.pdf

פרטים אישיים

מעמד המבקש/המבקשת

תואר

אחר

עמותה

שם העמותה

מספר עמותה

אדם טבע ודין

580177863

מספר רישוי

טלפון

050-9000379

פקס

דואר אלקטרוני

ortal@adamteva.org.il

מען

ישוב

רחוב

תל אביב - יפו

קרל'בך

מספר בית

9

מיקוד

תא דואר

6713213

האם הבקשה מוגשת עבור גורם אחר?

כן

לא

הרשות הציבורית ממנה מתבקש המידע

שם הרשות הציבורית

משרד החינוך

טלפון הממונה

דוא"ל הממונה

שם הממונה

הילה פאר סיקרון

meyda@education.gov.il

073-3932020

פרטי הבקשה

נושא הבקשה

תזכורת- בקשה לקבל מידע על פי חוק

תיאור הבקשה

שלום.

מצורפת בקשת חופש מידע שהוגשה אליכם באמצעות המייל ביום 18.8.2022.

עד היום, טרם קיבלנו נמענה לפנייה זו.

כאמור, מצורפץ הבקשה בשנית.

צירוף קובץ

בקשה לקבלת מידע על פי חוק חופש מידע- עמותת אדם נ

אינני מאשר/מאשרת שפרטי הבקשה יהיו גלויים לצד ג' אם תיערך אליו פניה

תשלום אגרת בקשה (לפי תקנות חופש המידע (אגרות), התשנ"ט-1999)

הריני מתחייב/מתחייבת לשאת בעלות אגרת טיפול ואגרת הפקה, ככל שיידרש לשם טיפול בבקשתי, עד לסכום של 153 ש"ח

טופס זה מנוסח בלשון זכר אך מתייחס לשני המינים כאחד
מסמך זה מכיל מידע מוגן על פי חוק הגנת הפרטיות

יחידת רשם העמותות והחברות לתועלת הציבור
Department of Non-Profit Associations and Charitable Companies
وحدة مسجل الجمعيات والشركات للمنفعة العامة

כ"ז אב תשפ"א
05/08/2021

לכבוד
אדם טבע ודין - אגודה ישראלית להגנת הסביבה (ע"ר)
רחוב קרליבך מספר בית 9
תל אביב - יפו מיקוד 6713213

אישור ניהול תקין לשנתיים
בדיקת הרשם העלתה כי ניתן להנפיק לעמותה אישור ניהול תקין לשנתיים,
לפיכך הונפקו לעמותה אישורים לשנים 2022, 2023.
להלן יפורטו האישורים כמסמכים נפרדים.

הנדון: אישור ניהול תקין לשנת 2022
שם העמותה: אדם טבע ודין - אגודה ישראלית להגנת הסביבה (ע"ר), 580177863

בהתאם לבקשתכם, בנוגע למתן אישור לשנת 2022, אנו מאשרים בזה כי העמותה מקיימת את דרישות חוק העמותות, התש"ס-1980 בכל הנוגע להגשת דו"חות, הודעות ופרוטוקולים.
אישור זה יבוטל אם יתגלה כי העמותה אינה ממלאת אחר הוראות חוק העמותות וכללי ניהול תקין.

אישור זה תקף מיום 01/01/2022 ועד ליום 31/12/2022.
לידיעה - העמותה נרשמה ברשם העמותות בתאריך 05/11/1990.

התאגידים
בכבוד רב,

קארן שוורץ, עו"ד
סגנית ראש רשות התאגידים
רשמת העמותות וההקדשות

בוצע על ידי חגית כפתורי, רו"ח

* בכל פניה אלינו, נא לציין את מספר העמותה.
** הבהרה: אין באישור זה כדי להעיד כי העמותה עומדת בכל דרישות החוק והרשם, אלא לכך שכאמור לעיל העמותה הגישה דיווחים שנתיים בהתאם לחוק והנחיות הרשם, ולא נמצאו ליקויים בפעילותה המצדיקים ביטול האישור.
רשם העמותות עורך בעמותות ביקורות יזומות במהלך השנה, אף לאחר מתן אישור ניהול תקין. ליקויים שימצאו בעמותה לאחר מתן האישור, עלולים להביא לביטול האישור שניתן או לשינוי נוסח האישור.
מומלץ לבדוק באתר רשות התאגידים - רשם העמותות האם האישור בתוקף.
בנוסף, ניתן, לעיין בדיווחי העמותה ללא תשלום באתר הגיידסטאר, וכן לעיין בתיק העמותה בכפוף לתשלום אגרה.

יחידת רשם העמותות והחברות לתועלת הציבור
רחוב ירמיהו 39, מגדלי הבירה בנין 1, ירושלים. 9446722, ת"ד 34071 ירושלים 9134001. טלפון: *5601. Moked-amutot@justice.gov.il

כחלק מהשירות שניתן לך במשרד המשפטים אנו מזמינים אותך להיכנס לאתר "כל זכות"
בכתובת: kolzchut.org.il/justice כי יש לך את הזכות לדעת מהן הזכויות שלך!

18 באוגוסט 2022

לכבוד:

הילה פאר סיקרון
הממונה על יישום חוק חופש המידע
משרד החינוך

באמצעות דוא"ל:
meyda@education.gov.il

הנדון: בקשה לקבל מידע על פי חוק חופש מידע, תשנ"ח 1988

הריני לפנות אלייך מטעם מרשתי, עמותת "אדם טבע ודין" (להלן: "אט"ד"), בהתאם לסעיף 7(א) לחוק חופש המידע, תשנ"ח – 1998 (להלן: "החוק").

פנייה זו נעשית אליך בהמשך למכתב שנשלח אל שרת החינוך ביום 13.6.2022 נושא הכותרת "החלפת גנרטורים מזהמים ויקרים בבתי ספר בחברה הבדואית באנרגיה מתחדשת", לשם קבלת מידע על אודות הגנרטורים המופעלים במוסדות החינוך במגזר הבדואי בנגב וכן מידע על אודות מוסדות חינוך המחוברים לפאנלים סולאריים ברחבי המדינה, הכל כפי שיפורט להלן.

המידע המבוקש במסגרת בקשה זו הינו כדלקמן:

1. כל מידע הקיים בידי משרד החינוך ו/או מי מטעמו, הנוגע לגנרטורים הפועלים במוסדות הלימודים במגזר הבדואי בנגב.
2. כל מידע הקיים בידי משרד החינוך ו/או מי מטעמו, הנוגע לפאנלים הסולאריים הפועלים במוסדות החינוך ברחבי המדינה.

בהמשך למבוקש לעיל נבקש מענה לשאלות הבאות שלהלן:

3. כמה גנרטורים מופעלים במוסדות חינוך במגזר הבדואי בנגב?
4. עבור כל גנרטור המופעל במוסד חינוך, כפי שצוין בסעיף 3 לעיל:
 - א. באיזה מוסד חינוכי ובאיזה יישוב (מוכר או בלתי מוכר) הוא נמצא.
 - ב. כמה תלמידים לומדים במוסד החינוך בו מופעל הגנרטור.
 - ג. מה גילם של הילדים שלומדים במוסד החינוך בו מופעל הגנרטור.
 - ד. מהן שעות הלימוד של מוסד החינוך שבו מופעל הגנרטור.
 - ה. מה הספקו של הגנרטור.
 - ו. על איזה סוג של דלק פועל הגנרטור.
 - ז. מה מיקומו ומרחקו של הגנרטור מהכיתות או החצרות שבהם יש תלמידים.
 - ח. מי מתפעל את הגנרטור שנמצא במוסד הלימוד (בעת שגרה ובעת תקלה) ומי משלם על תיקון זה.
 - ט. מי מתדלק את הגנרטור שנמצא במוסד החינוכי ומי משלם על דלק זה.
 - י. מתי הותקן הגנרטור, על ידי מי הותקן הגנרטור, מי שילם על רכישת הגנרטור והתקנתו.
 - יא. האם הגנרטור נמצא בפיקוח של משרד החינוך ו/או המשרד להגנת הסביבה ו/או של גורם מוסמך אחר.
 - יב. האם לגנרטור יש אישור או רישוי של הגופים המוסמכים (משרד האנרגיה, חברת החשמל, המשרד להגנת הסביבה ו/או גורם מוסמך אחר).

- יג. האם בעת קביעת מיקומו של הגנרטור נשקלו שיקולים סביבתיים, לרבות מיקומו, מרחקו, כיווני רוחות אופייניים וכדומה.
- יד. האם התקבלו במוסד החינוך שבו פועל הגנרטור תלונות על זיהום אוויר, ריח, רעש, דליפת דלק או מפגעים סביבתיים נוספים?
- במידה שכן, כמה תלונות נתקבלו וכיצד הם טופלו.

5. כמה מוסדות חינוך מחוברים לפאנלים סולאריים ברחבי המדינה?
6. עבור כל מוסד חינוך שחובר לפאנל סולארי, כפי שצוין בסעיף 5 לעיל:

- א. באיזה מוסד חינוכי ובאיזה עיר/יישוב הוא נמצא?
- ב. מה תאריך חיבור הפאנל הסולארי למוסד החינוך?
- ג. מי מתחזק את הפאנלים הסולאריים במוסד החינוך בעת שגרה ובעת תקלה?
- ד. מי מימן את התקנת ותחזוקת הפאנלים הסולאריים במוסד החינוך?
- ה. מי יזם את התקנת והחזקת הפאנלים הסולאריים במוסד החינוך?
- ו. מה הספקו של הפאנל הסולארי המותקן במוסד החינוכי?

בהמשך למבוקש לעיל נבקש לציין את הדברים שלהלן:

7. למותר להזכיר כי במידה שיוחלט שלא להעביר לידינו חלק זה או אחר מן החומרים המצויים בידי משרד החינוך בנושא המבוקש, נבקש לנמק את הסיבה לאי-העברת המידע בהתאם לסעיף 7(ו) לחוק.
8. יובהר כי המידע מבוקש על ידי הח"מ שהינה נציגה של עמותה רשומה, כמשמעותה בחוק העמותות, התש"ס-1980, הפועלת לקידום מטרה ציבורית. לכן, בהתאם לתקנה 6(ב) לתקנות חופש המידע (אגרות), התשנ"ט-1999, בקשה זו פטורה מאגרת בקשה ומאגרת טיפול בעד 4 שעות העבודה הראשונות. אישור ניהול תקין של העמותה מצורף לדוא"ל זה.
9. תשומת ליבך, פנייה זו הועברה אליך בתאריך 18/8/2022, על כן, הדין והפסיקה מחייבים מענה בתוך תקופה בת 30 ימים, לכל המאוחר, קרי, עד ולא יאוחר מתאריך 18/9/2022.
10. יובהר כי לעמדת הח"מ אין סיבה לפעול במקרה זה ע"פ ס' 13 (א) לחוק, ולפנות לצד כלשהו לצורך קבלת עמדתו לבקשה, שכן מדובר במידע שאין כדי לפגוע בכל צד שלישי. אולם בכל מקרה, אם בכוונתך לפעול בהתאם לסעיף זה ביחס לחלק מהחומרים, הואילי נא לבצע זאת בהקדם האפשרי, בד בבד עם הכנת המידע המבוקש, וכן לא ביחס לכל החומר אלא רק בנוגע למה שנראה שאכן יש בו חשש לפגיעה.
11. יודגש, כי עיכוב או מניעה להעברת חלק מן החומר המבוקש לא אמורים להוות סיבה שלא למסור את יתרתו בהקדם האפשרי.
12. נא לאשר את דבר קבלת פנייתנו בהקדם האפשרי.
13. לטיפולך המהיר אודה.

בכבוד רב,

 אורטל סנקר, עו"ד
 הלשכה המשפטית- אדם טבע ודין

נספח ז

**תשובת המשיב 1 לבקשת חופש מידע
מיום 30.11.2022**

עמ' 58

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל טכנולוגיות דיגיטליות ומידע
הממונה על יישום חוק חופש המידע

ירושלים : ו' כסלו תשפ"ג
 30 נובמבר 2022

לכבוד:
 עו"ד אורטל סנקר
 אדם טבע ודין
ortal@adamteva.org.il

שלום רב,

הנדון: בקשתך לקבלת מידע במסגרת חוק חופש המידע בנושאים:

1. החלפת גנרטורים בבתי"ס בחברה הבדואית בנגב

2. מוסדות המחוברים לפאנלים סולאריים

פנייתך: 26/10/22, מכתבנו: 27/10/22

במענה לפנייתך,

המידע המבוקש לא קיים ברשותנו.

ייתכן וקיים מידע ברשויות המקומיות.

בכבוד רב,

אילנית שושני,

מרכזת בכירה (העמדת מידע לציבור)

בשם הממונה על יישום חוק חופש המידע

העתק: מר חגי פורגס - מנהל תחום בכיר (תכנון והקמה), מינהל הפיתוח

נספח ח

**פנייה אל מבקר המדינה בעניין
גרטורים מזהמים הפועלים
במוסדות החינוך בחברה הבודואית
בנגב מיום 2.7.2023**

עמ' 60

לכבוד

מתניהו אנגלמן, מבקר המדינה
רח' מבקר המדינה 2, ירושליםבאמצעות בדוא"ל: mevaker@mevaker.gov.il

שלום רב,

הנדון: גנרטורים מזהמים הפועלים במוסדות החינוך בחברה הבדואית בנגב

הרינו מתכבדים לפנות אליך מטעם 'אדם טבע ודין', ומיזם 'סעיד אלחרומי', וזאת לשם ביצוע ביקורת מקיפה על המחדל החינוכי הסביבתי והבריאותי, המתקיים במוסדות החינוך בכפרים הבדואים הלא מוכרים בנגב, המופעלים באמצעות גנרטורים מזהמים אשר פוגעים בבריאות התלמידים ובאיכות החינוך להם זכאים. הכל כמפורט להלן.

רקע עובדתי

1. לפי ידעתנו, כיום קיימים עשרות מוסדות חינוך, הנמצאים בכפרים הלא מוכרים בנגב, אשר מקבלים את אספקת החשמל שלהם מגנרטור סולר מזהם בשל כך שאינם מחוברים לרשת החשמל.
2. גנרטורים אלו, הם אמנם מקור פליטה קטן יחסית של זיהום אוויר (מבחינה כמותית), אולם הם מהווים מטרד של רעש וזיהום אוויר חמור אשר גורם למפגע בריאותי של ממש. לאור כך שהגנרטורים מספקים חשמל למוסדות החינוך, מקור פליטת הזיהום מהגנרטורים מתרחשת בקרבה רבה מאוד לילדים ולבני הנוער.
3. לפיכך, חשיפה של התלמידים (שהם אוכלוסייה רגישה מבחינה בריאותית), לזיהום של גנרטורים עלולה להיות בריכוזים גבוהים. מזהמי האוויר הנפלטים מהגנרטורים כוללים בין היתר חלקיקים ותחמוצת חנקן, והם עלולים לגרום לשלל נזקים בריאותיים חמורים (גם אם זו חשיפה לזמן קצר).¹
4. בנוסף לסיכונים הבריאותיים, הפעלת הגנרטורים אינה רציפה ופוגעת באיכות הלימודים במוסדות. כך קורה לא פעם, שמוסדות החינוך בכפרים הבדואים, מוצאים עצמם מנותקים מחשמל עקב מחסור בסולר להפעלת הגנרטור או עקב פעולה לא סדירה של אספקת החשמל מהגנרטור. במצב דברים זה, אין תאורה במוסדות החינוך; שקעים אינם עובדים; אין מקרר; קומקום; מזגנים ואין יכולת להפעיל מחשב ולהעביר תוכן העשרתי.
5. המשמעות היא לא אחרת מפגיעה קשה בתנאי הלימודים של התלמידים במוסדות החינוך ומחסור מינימלי בתנאים לקיום חינוך ראוי, לו זכאית כל ילדה וילד במדינת ישראל וזאת מתוקף חוק לימוד חובה, תש"ט-1949 (להלן: "חוק חינוך חובה").

¹ לכך יש להוסיף את מטרד הרעש שיוצרים הגנרטורים. שמעבר לכך שמטרד זה מקשה על שגרת לימודים תקינה, הדבר עשוי גם לגרום לנזקים בריאותיים גם כן. כך למשל, הובא לידיעתנו שמורה שלימדה במשך שנים במוסד חינוך שהופעל על ידי גנרטור הגישה תביעה כנגד משרד החינוך בגין לקות שמיעה שכלל הנראה נגרמה בשל הגנרטור.

6. מתוקף חוק חינוך חובה, ממשלת ישראל מחויבת לספק שירותי חינוך עבור כלל תלמידי ותלמידות מדינת ישראל, **לרבות, לתלמידים בכפרים הלא מוכרים**. וכך מורה סעיף 2 בחוק חינוך חובה – "לימוד חובה יקיף כל ילד וכל נער".
7. מוסדות החינוך המקבלים את אספקת החשמל שלהם מגנרטור סולר מזהם, **אושרו כמוסדות חינוך על ידי משרד החינוך והוענק להם 'סמל מוסד' בחסות המדינה והחוק**.
8. **יחד עם זאת**, למרות ההכרה של משרד החינוך במוסדות אלו (משרד החינוך מאשר את הקמתם; מתקצב אותם ומפעיל אותם), משרד החינוך אינו פועל למניעת העוולה המתמשכת בהפעלת גנרטורים מסוכנים אלו ובכך פוגע בשוויון התלמידים שזכאים לחינוך ראוי ושווה.
9. מיותר לציין שהאזרחים בכפרים אלו זכאים לקבל שירותי חינוך, ואת התשתיות הראויות לקיים בהם תהליכים פדגוגיים משמעותיים, באופן שוויוני כמו שאר אזרחי מדינת ישראל. כידוע, הזכות לחינוך היא זכות בסיסית, המוקנית לכל אזרח במדינה, והיא נגזרת ישירה של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. [כפי שנקבע בבג"ץ 11163/03 **ועדת המעקב העליונה לענייני הערבים בישראל נ' ראש ממשלת ישראל** (פורסם בנבו, 27.2.2006)].
10. יפים לעניין זה דבריו של כבוד השופט ריבלין בעע"מ 5634/09 **חוייין ג'לאל נ' עיריית ירושלים** (פורסם נבו 25.08.2009): "אין חולק כי על המשיבים 1 ו-2 חלה חובה לספק לתלמידי בית הספר מבנה שניתן לקיים בו לימודים בצורה בטוחה ובריאה. (...) ברור שאין להסכין עם קיום לימודים במסגרת שאינה מקיימת דרישות בריאותיות בסיסיות".
11. כנגזרת ישירה לזכות יסוד זו, חלה חובה על המדינה לאפשר לכל אזרח במדינה לממש את זכותו לקבלת חינוך בסיסי באופן שוויוני. חובתה זו של המדינה מעוגנת בסעיף 7(א) לחוק חינוך חובה, הקובע כי המדינה היא האחראית למתן חינוך חובה.
12. זאת ועוד, ניתן לראות כי משרד החינוך קבע בנהליו, במסגרת חוזר מנכ"ל משנת 2013, תנאים הכרחיים ליצירת סביבה ראויה והולמת חינוך. חוזר המנכ"ל התייחס ספציפית למקרים של חשיפה לזיהום אוויר והשפעתם במיוחד על ילדים כאוכלוסייה רגישה. כך נקבע בחוזר מנכ"ל: "מוסד החינוך יוקם הרחק ככל האפשר מאזורי תעשייה ומלאכה ממקורות רעש, צחנה, זיהום אוויר, אבק וגזים..."
13. **ולמרות כל אלו** - המחדל ממשיך להתקיים, עשרות מוסדות חינוך מופעלים באמצעות גנרטור סולר מזהם, מזיק ופוגע בבריאות התלמידים.

דוחות מבקר המדינה – הצורך בביקורת מקיפה על הפעלת הגנרטורים המזהמים

14. משרדך עסק בביקורת על משרד החינוך ותנאי לימודי ראויים בשנים החולפות, **אולם קיים מחסור בדוח ביקורת מקיף אודות השימוש בגנרטורים אלו במוסדות החינוך בכפרים הבדואים בנגב**.
15. דוגמאות לדוחות ביקורת אודות מערכת החינוך, ניתן לראות בדוח מבקר המדינה שכותרתו: 'התשתיות הפיזיות של מוסדות החינוך במגזר הלא יהודי משנת 2007. בדוח זה ערך משרדך בדיקה

ב-28 רשויות מקומיות במגזר הלא יהודי על מצב התשתיות הפיזיות במוסדות החינוך לעומת התקנים שנקבעו בהנחיות משרד החינוך, ובחן את הצורך במבני חינוך ואת רמת תחזוקתם על ידי הרשויות המקומיות; עוד נבדקו ההליכים הקשורים לאישור הפעלת גני ילדים הנמצאים במעמד של מוסדות מוכרים ולא רשמיים.

16. בבדיקת 100 בתי ספר ב-22 רשויות מקומיות נמצאו ליקויים בתחום התחזוקה כלהלן: הספק חשמל נמוך ב-24 בתי ספר שבעטיו נגרמות הפסקות חשמל בתקופות של עומס; חיבורים לא חוקיים למערכת החשמל (של מוסדות חינוך ומהם); רטיבות ב-17 בתי ספר; תחזוקה לקויה בחלקים שונים בתשעה בתי ספר. **נמצא כי חלק מן הליקויים עלולים לסכן את בטיחות התלמידים ואף את חייהם.**

17. דוגמא נוספת ניתן לראות בדוח מבקר המדינה שפורסם במאי 2022 שכותרתו 'פיתוח מוסדות חינוך- בנייה חדשה והרחבת מבנים קיימים', אשר קבע כי: "קיים במערכת החינוך בישראל מחסור בכיתות לימוד תקינות העומדות בסטנדרטים פיזיים ופדגוגיים המאפשרים למידה בתנאים ראויים.. בשל המחסור, תלמידים רבים לומדים בכיתות צפופות, במבנים יבילים (שאינם מבני קבע, כגון קרוואנים) ובמבנים שכורים שמלכתחילה לא נועדו לשמש כמבני חינוך.. **המחסור בכיתות גם גורם לכך שתלמידים לומדים בסביבת לימודים לא-ראויה..** מצב זה עלול לפגוע בהישגי התלמידים ולהעלות את רמת האלימות הבית-ספרית. (עמ' 1489).²

18. גם דוח ביקורת שנתי 72א- חלק ראשון שפורסם בשנת 2021, סקר את היבטי המשילות בנגב, וקבע כי: "חלק ניכר מבתי התושבים של יישובי המועצות אינם מחוברים לרשת החשמל הארצית, והתושבים משתמשים בגנרטורים או במערכות סולריות, שעונים רק באופן חלקי על הצרכים. חלק ממבני הציבור אינם מחוברים לרשת החשמל..". (עמ' 99).³

19. אם לא די בכך, ניתן לראות כי גם דוח של המרכז מחקר ומידע של הכנסת שכותרתו: "חינוך בחברה הבדואית בנגב תמונת מצב (2017)", אשר התייחס לכך שאחת הבעיות הקשות שהחינוך הבדואי מתמודד איתן היא מחסור במבני חינוך ותשתיות פיזיות ירודות של מבני החינוך הקיימים. (עמ' 13-18).⁴

20. אולם – למרות המידע והביקורת שצוינו לעיל, לא נערך דוח ביקורת ספציפי על הפעלת הגנרטורים במוסדות החינוך בכפרים הלא מוכרים בנגב והסכנות הבריאותיים והסביבתיות בפעולה זו.

החלפת הגנרטורים המזהמים באנרגיה ירוקה

21. יצוין כי בחודשים החלופים, אדם טבע ודין ומיזם סעיד אלחרומי, פועלים לשם החלפת הגנרטורים המזהמים באנרגיה ירוקה בדמות פאנלים סולאריים, אשר יהוו מקור אספקת חשמל נקי, אמין, בריא ויעיל יותר כלכלית למוסדות החינוך בכפרים הבדואים הלא מוכרים בנגב. לצערנו פעולה זו נתקלת בקשיים רבים וחסמים רגולטורים אותם אנו מנסים לפתור, למען האינטרס הציבורי של האזרחים בכפרים אלו ולמען התלמידים.

22. יובהר כי שימוש בפאנלים סולאריים, אינו מחייבים תשתית מבנית יותר מאשר גנרטורים ולא מדובר במהלך בעל משמעויות נוספות, כמו חיבור לרשת החשמל. מעבר לכך, החלפת הגנרטורים המזהמים

² <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2022/2022.5/2022.5-208-Education-New-Buildings.pdf>

³ <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2021/72A/2021-72A-101-Negev.pdf>

⁴ https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/cdb926ab-5a61-e711-80d5-00155d0a6d26/2_cdb926ab-5a61-e711-80d5-00155d0a6d26_11_10459.pdf

באנרגיה ירוקה ונקיה, עולה בקנה אחד עם המחוייבות של מדינת ישראל להפחתת פליטת גזי חממה – התחייבות שהיא אינה עומדת בה, כפי שנקבע בדוח מבקר המדינה: 'פעולות ממשלת ישראל והיערכותה למשבר האקלים'.⁵

23. יובהר כי נוכח העבודה שבבתי ספר **שכבר מחוברים למערכת החשמל** (בשונה ממוסדות החינוך בכפרים שצוינו לעיל), מבצעים מעבר לאנרגיה ירוקה⁶, ברור שהפתרון הטבעי והשוויוני לעניין הגנרטורים הוא מעבר לפאנלים סולאריים תוך שאיפה לעשות שימוש בתנאי מזג האוויר בנגב; לייצר אנרגיה ירוקה ולעמוד ביעדי האקלים לה התחייבה מדינת ישראל.

24. למעלה מן הצורך, יצוין כי מהלך זה, אשר מחליף את הגנרטורים באנרגיה נקיה אינו משנה את הסטטוס קוו של כפרים אלו, **אלא מתמקד בלסייע לתלמידים לזכות בסביבה לימודית ראויה – לה הם זכאים כאמור מתוקף החוק.**

25. לאור כל האמור לעיל, ומתוקף חשיבות העניין הבריאותי הסביבתי והחינוכי – נבקש את התייחסותך ומעורבותך המיידית בנושא חשוב זה.

בכבוד רב,
יוסף אברמוביץ
מייסד, מיזם סעיד אחרומי

עו"ד תמי גנות
סמנכ"לית, אדם טבע ודין

⁵ <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Pages/Publications/855.aspx>
⁶ <https://pop.education.gov.il/sustainability-education/competitions-environmental-projects/competition-energy-efficient-educational-buildings>

נספח ט

**מכתב מיצוי הליכים שנשלח אל
המשיבים ביום 21.12.2023**

עמ' 65

21.12.2023

לכבוד

משרד החינוך

שר החינוך, יואב קיש sar@edu.gov.il
 מ"מ מנכ"ל משרד החינוך, מאיר שמעוני mankal@education.gov.il
 יועמ"ש, עו"ד אילת כהן מלקמן eilatme@education.gov.il

משרד הפנים

שר הפנים, משה ארבל sar@moin.gov.il
 מנכ"ל משרד הפנים, רונן פרץ mankal@moin.gov.il
 לשכה משפטית mishpatit@moin.gov.il

המשרד לשוויון חברתי

השר לשוויון חברתי, עמיחי שיקלי sar@mse.gov.il
 מנכ"ל המשרד לשוויון חברתי, מאיר בינג mankal@mse.gov.il

משרד האנרגיה

שר האנרגיה והתשתיות, ישראל כץ sar@energy.gov.il
 מנכ"ל משרד האנרגיה, יעקב בליטשטיין mankal@energy.gov.il
 לשכה משפטית slevy@energy.gov.il

המשרד להגנת הסביבה

השרה להגנת הסביבה, עידית סילמן sara@sviva.gov.il
 מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה, גיא סמט lishkatmankal@sviva.gov.il
 יועמ"ש, עו"ד דלית דרור dalitD@sviva.gov.il

משרד הבריאות

שר הבריאות, אוריאל מנחם בוסו sar@moh.gov.il
 מנכ"ל שר הבריאות, משה בר סימן טוב mankal@moh.health.gov.il
 לשכה משפטית mishpatit@moh.gov.il

שלום רב,

הנדון: הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל למוסדות החינוך הבדואים בנגב

והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי

התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים

1. הרינו לפנות אליכם, על מנת שתפעלו, כל אחד בהתאם לסמכותו, לשם:

א. קביעה ופרסום הנחייה מחייבת לפיה מעתה והלאה מימון, אספקה והקמה של מתקני אנרגיה חדשים למוסדות חינוך מוכרים יהיו באמצעות מקורות אנרגיה נקיים, אמינים ובטיחותיים.

- ב. קביעה ופרסום הנחייה מחייבת לפיה עד סוף שנת הלימודים הקרובה, תשפ"ד 2023-2024, יופסק השימוש בגנרטורים שכבר נעשה בכל מוסדות החינוך המוכרים, ואלו יוחלפו במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי.
- ג. קביעת הנחיות, כל אחד על פי סמכותו, בנוגע ליישום שני העקרונות המנחים לעיל.
- ד. קביעת הנחיות, כל אחד על פי לסמכותו, בנוגע למקור התקציבי שבאמצעותו ייושם סעיף זה.
2. אנו פונים אליכם בשם מרשינו: "ארגון אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה" הפועל בכלים משפטיים, מדעיים ותכנוניים לשם הגנה על איכות הסביבה בישראל מזה למעלה משלושים שנה ועמותת "שמסונא" (או בשמה הקודם "מיזם אחרומי") שהוקמה על מנת לשמור על איכות הסביבה למען כלל האוכלוסיות במדינת ישראל ובפרט האוכלוסייה הבדואית, כשאחת ממטרותיה היא הנגשת אנרגיה סולארית גם לשם צמצום פערים בחברה הישראלית.
3. אנו פונים אליכם על מנת שתפעלו לאלתר להפסקת השימוש בגנרטורים הממוקמים במוסדות חינוך רבים המהווים מפגע בטיחותי ובריאותי המסכן את חיי הילדים השוהים במסגרות אלו, וכן מהווה מטרד רעש שאינו מאפשר להם לקיים שגרת לימודים תקינה ככל ילדי ישראל. כפי שיובהר להלן בהרחבה, תנאים אלו אינם מאפשרים לילדים במוסדות חינוך בהם עסקינן לממש את זכותם היסודית לחינוך.
4. למעלה מכך, במקרים שיוצגו להלן, תנאים אלו משמרים ואף מחמירים את האפליה רבת השנים בין ילדי האוכלוסייה הבדואית לבין שאר ילדי ישראל המתחנכים במסגרות חינוך המחוברות לחשמל. בכך, מפרה המדינה את עקרון השוויון בחינוך שבו היא חייבת כלפי כל ילדה וילד במדינה.
5. לגישתנו, במקרה זה, קמה חובה למשרדי הממשלה ובראשם משרד החינוך, אשר הכיר במוסדות והעניק להם סמל מוסד, להתערב מיידית ולהפסיק את השימוש בגנרטורים תוך החלפתם בחלופה אחרת שתספק חשמל, באופן בטוח ומהימן. כפי שיובהר להלן, קיימות חלופות ראויות לכך, כדוגמת החיבור לחברת החשמל או חיבור לפאנלים סולאריים.
6. בהתייחס לאחריות של כל אחד מכם בענייננו זה, נזכיר כי:
- א. **משרד החינוך** הוא האחראי להבטיח שכל ילדה וילד במדינת ישראל יוכלו לממש את זכותם החוקית לחינוך חובה ובכלל זה להבטיח את התנאים שיאפשרו מימוש זכות זו באופן ראוי. בענייננו זה, נדרש משרד החינוך להבטיח כי יופסק השימוש בגנרטורים בקרב מוסדות החינוך המוכרים על ידו בכלל, ובקרב מוסדות החינוך הבדואים בפרט. זאת על מנת שיוכלו הילדים לממש את זכותם לחינוך במסגרת חינוכית שאינה מסכנת את בריאותם ובטיחותם ומאפשרת להם שגרת לימודים תקינה, רציפה וראויה.
- ב. **משרד הפנים** הוא האחראי על השלטון האזורי והמקומי בישראל, אחראי על פיתוח וחיזוק הרשויות, פועל לצמצום פערים בין רשויות ולקידום צדק חלוקתי, בדגש על הרשויות המוחלשות, וזאת בין היתר באמצעות מתן מענקי איזון. בענייננו עסקינן במועצות אזוריות מוחלשות, המדורגות באשכול חברתי-כלכלי הנמוך ביותר, שאין ביכולתן לפעול להחלפת הגנרטורים באמצעי חלופי ראוי אחר. הסיבה לכך היא גם כלכלית אך גם כזו הקשורה להיבטים מדיניים, תכנוניים ובירוקרטיים. בשל כך ונוכח העובדה שהרשויות, כמו משרד החינוך, נדרשות להבטיח את מימוש זכות החינוך לילדים בתחומן, חובתן של משרד הפנים להתערב ולפעול להפסקת השימוש בגנרטורים בכל מוסדות החינוך המוכרים, תוך החלפתם באמצעי אספקת חשמל ראוי אחר.

- ג. **המשרד לשוויון חברתי** הוקם על מנת לקדם שוויון חברתי בישראל וכולל את האגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית בנגב, ששם לו למטרה להוביל לשיפור במצב הסוציו-אקונומי של החברה הבדואית בנגב וזאת תוך כדי צמצום פערים. כאמור, בענייננו עסקינן במועצות אזוריות מוחלשות, המדורגות באשכול חברתי-כלכלי הנמוך ביותר. כפי שיובהר בהמשך מכתב זה, השימוש בגנרטורים במוסדות החינוך מנציח את היעדר השוויון והאפליה ממנה סובל המגזר הבדואי. משכך, נדרש המשרד לשוויון חברתי להתערב גם כן ולפעול לשם הפסקת השימוש בגנרטורים בכל מוסדות החינוך המוכרים תוך החלפתם באמצעי אספקת חשמל ראוי אחר.
- ד. **משרד האנרגיה** אחראי על משקי האנרגיה ומשאבי הטבע של מדינת ישראל, הוא המשרד שאחראי ליישום והגשמת התחייבות ממשלת ישראל לפיה עד שנת 2030 היקף ייצור החשמל בישראל מאנרגיות מתחדשות יעמוד על 30% מסך יכולת ייצור החשמל. כמו כן, הוא זה שפרסם בחודש אוקטובר 2022 את קול קורא 115/2022 לתמיכה במעבר אנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנת 2022, בו צוין כי מטרת התמיכה היא "קידום פרויקטים באוכלוסייה הבדואית בתחום אנרגיה מקיימת לרבות התייעלות וייצור אנרגיה מתחדשת ואגירה תוך מתן תיעדוף להחלפת גנרטורים המונעים בסולר במערכות של אנרגיה מתחדשת ואגירה במבני ציבור באוכלוסייה הבדואית". בשים לב לכך שהגנרטורים, שמלבד היותם גורם מזהם ומסוכן, גם יוצרים פליטת גזי חממה, ובשים לב לכך שניתן להחליפם בפאנלים סולאריים שיסייעו בהפחתת הפליטות, נדרש משרד האנרגיה להתערב גם כן ולפעול לשם הפסקת השימוש בגנרטורים בכל מוסדות החינוך המוכרים על ידי המדינה וללא תלות במצבם התכנוני, תוך החלפתם באמצעי אספקת חשמל ראוי אחר.
- ה. **המשרד להגנת הסביבה** הוא האחראי למניעת מטרדי רעש וריח מתוקף החוק למניעת מפגעים, תשכ"א-1961. בענייננו זה, המשרד להגנת הסביבה מצא כי באחד מבתי הספר הגנרטור יוצר מטרד רעש מוכח. ועוד, המשרד להגנת הסביבה מציין בדו"ח מטעמו כי "בכל הכיתות קיימות חריגות ממפלס הרעש המותר, כאשר בחצר בית הספר, שם ממוקם הגנרטור, הרעש חורג משמעותית מן הסף המותר". משכך, נדרש המשרד להגנת הסביבה להתערב גם כן ולפעול לשם הפסקת השימוש בגנרטורים בכל מוסדות החינוך המוכרים תוך החלפתם באמצעי אספקת חשמל ראוי אחר.
- ו. **משרד הבריאות** הוא האחראי להבטחת בריאות תושבי המדינה. במסגרת מטרותיו מבקש משרד הבריאות גם לצמצם פערים בין קבוצות שונות באוכלוסייה. בשים לב לכך שהגנרטורים במוסדות החינוך המוכרים על ידי המדינה גורמים לסיכון בריאותי המסכן את חיי הילדים השוהים במוסדות אלו, נדרש משרד הבריאות להתערב גם כן ולפעול לשם הפסקת השימוש בגנרטורים בכל מוסדות החינוך המוכרים תוך החלפתם באמצעי אספקת חשמל ראוי אחר.
7. פניה זו נעשית אליכם במתכונת נרחבת ומפורטת, קודם כל כדי להציג את מלוא ההיבטים וההשלכות של הבעיה נשואת הפניה ואת הצורך והחובה להיענות לה בדחיפות, אך גם באופן שיוכל להוות בסיס לקיום הליך משפטי בעניין ככל שיהיה צורך בכך, דבר שיש לקוות כי יתייתר עם היענותכם לפניה זו.
8. הכל כפי שיובהר להלן.

חלק ראשון- רקע עובדתי

א- מוסדות החינוך המופעלים על ידי גנרטורים

9. על פי ידיעתנו, מוסדות חינוך רבים בנגב, בתי ספר וגנים כאחד (להלן ביחד: "המוסדות" או "מוסדות החינוך"), נאלצים לקבל את אספקת החשמל שלהם מגנרטורים מזהמים ומרעישים, בשל כך שאינם מחוברים לרשת החשמל, מסיבות שונות, החל מקשיים תכנוניים ועד לעיכובים בירוקרטיים שאינם בשליטת המוסדות.

10. כך למשל, ב"סקר תשתיות קיימות לבתי ספר- במועצות האזוריות נווה מדבר ואל קסום ובפזורתן" מיום 18.5.2016, אשר הוכן על ידי המערך לשילוב האוכלוסייה הבדואית בנגב, הרשות לתכנון, עולה תמונה לפיה, נכון לעריכת הסקר, **13 בתי ספר מחוברים לגנרטורים באורך קבע**. כך עולה שמתוך בתי ספר אלו, 5 בתי ספר מצויים ביישוב מולדה מחוברים לגנרטורים בשל מחלוקת בעניין שביל הגישה ליישוב שאינה מאפשרת ליישוב להתחבר לחשמל. בתי ספר אחרים, ביישובים כדוגמת אל סייד, ביר הדאג, אבו תלול ועוד, מחוברים לגנרטורים בשל המתנה ממושכת לחברת החשמל וסיבות נוספות. ברי כי מדובר בסקר המציג מספרים חלקיים בלבד. שכן, מלבד מועד ביצוע הסקר בשנת 2016, הסקר מתייחס רק לבתי הספר ולא מפרט על אודות גני הילדים המחוברים לגנרטורים.

*** מצ"ב "סקר תשתיות קיימות לבתי ספר- במועצות האזוריות נווה מדבר ואל קסום ובפזורתן" מיום 18.5.2016 – מסומן כנספח א' למכתב זה.

11. זאת ועוד, ממידע עדכני אחר, משנת 2022, עולה כי רק בתחום מועצה אזורית אל קסום, בקרב מוסדות החינוך שהמועצה מספקת להם שירות, ישנם כ-16 גנרטורים המופעלים בכ-14 גנים ו-2 בתי ספר.

*** מצ"ב מסמכי מכרז פומבי 10/2022 למתן שירותי השכרת גנרטורים במוסדות חינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום מחודש יולי 2022 – מסומנים כנספח ב' למכתב זה.

12. מהידוע לנו, גנרטורים אלו מופעלים באמצעות סולר, שכפי שיפורט בחוות הדעת המקצועית להלן, החומרים שבדלק זה, נמצאו כגורם מסרטן וודאי לבני אדם. לראייה, גם משרד הבריאות הישראלי הכליל את עשן הדיזל ברשימת הגורמים המוכרים כמסרטנים לבני אדם.

13. כפי שבוודאי ידוע לכם הסיבות שבגללן מוסדות החינוך אינם מחוברים לחשמל הן שונות: חלק ממוסדות החינוך ממוקמים ביישובי הפזורה הבדואית (ולא ביישובי הקבע המוכרים) במבנים שהוקמו באופן שאינו תואם את דיני התכנון והבנייה; מוסדות חינוך אחרים הוקמו כדין אך לא נסלל עבורם כביש גישה שהוא תנאי לאספקת חשמל; מוסדות חינוך אחרים נתקלים בקשיים בירוקרטיים שונים, שלעיתים תלויים בגורמים שלישיים; ועוד.

14. כפי שיובהר בהמשך במסגרת החלק המשפטי, ברבות השנים בחלק מהמקרים התערב בית המשפט בשבתו כבג"ץ ובזכות ההליך המשפטי הוסדר החיבור לחשמל עבור אותם מקרים פרטניים שהוגשה עתירה בעניינם [ראו בעניין זה בג"ץ 4671/98 ד"ר עוואד אבו-פריח נ' רשות החינוך לבדואים בנגב (נבו) 17.01.1999], בג"ץ 5475/09 איוב אבו סבילה נ' משרד החינוך (נבו) 10.03.2010 ובג"ץ אברהים אבו כפ נ' משרד החינוך (נבו) 19.12.2019]. אולם בשני המקרים האחרונים, החיבור לחשמל התאפשר אם בשל העובדה שדובר על מוסדות חינוך שמצויים בתחום ישובים מוסדרים או אם בשל כך שמיקומם הוסדר בתמ"מ 4/14.

15. אולם, כאמור, אלו לא הנסיבות של כל המוסדות בענייננו. מוסדות רבים, למשל אלו שממוקמים ביישובי הפזורה הבדואית (ולא ביישובי הקבע המוכרים) במבנים שהוקמו באופן שאינו תואם את דיני התכנון והבנייה, אינם יכולים ליהנות מאותה הסדרה.

16. כפי שיובהר בהמשך, בפסיקה נקבע כי השימוש בגנרטורים יוכל לשמש כאמצעי זמני עד לחיבור לחשמל [בג"ץ 4671/98 ד"ר עוואד אבו-פריח נ' רשות החינוך לבדואים בנגב (נבו 17.01.1999)] אולם בעניינו מדובר על מוסדות שבהם הזמני הפך לקבוע, על כל החסרונות שקיימים בשימוש בגנרטורים כפי שיפורט להלן.

ב- השימוש בגנרטורים יוצר מפגע בטיחותי ובריאותי ומטרד רעש בלתי סביר

17. עסקינן בגנרטורים שממוקמים בסמיכות ואף לעיתים בצמידות למוסדות החינוך, שבהם שוהים ילדים רכים בשנים. הגנרטורים שפועלים מספר רב של שעות ביום, מהווים גורם סיכון בטיחותי ובריאותי חמור המסכן את חייהם של אותם ילדים; מהווים מטרד רעש שמקשה עד לא מאפשר לקיים שגרת לימודים תקינה; ובאופן כללי פוגע בשגרת הלימודים הרציפה והתקינה תוך כדי פגיעה באיכות הלימודים.

*** מצ"ב חוות דעתו של ד"ר אריה ונגר, מדען ראשי בארגון אדם טבע ודין מיום 21.12.2023 – מסומנת כנספח ג' למכתב זה.

ב-1- הגנרטורים מהווים מפגע בטיחותי

18. כפי שמציין ד"ר ונגר בסעיף 6 לחוות דעתו, לגנרטורים סיכונים בטיחותיים רבים: סכנת שריפה; סכנת חשמול; סכנה מקבלת כוויית ממגע עם חלקי הגנרטור או מחומצות שמקורן בגנרטור; סכנת פגיעה מהתפוצצות של מצברי הגנרטורים או פגיעה מחלקים מכניים מסתובבים; סכנת החלקה; ועוד.

6. גורמי הסיכון הבטיחותיים בהפעלה ובטיפול בגנרטורים¹: • שריפות בסביבת הגנרטור בשל הצתת הדלק. הדלק יכול להיות דלק נוזלי (מסוג בנזין או סולר) או אדי דלק שמתאדים בקרבתו. שריפה עלולה להתרחש על גבי הגנרטור, במיכל הדלק, לאורך הצנרת המוליכה דלק מהמיכל לגנרטור, בקרקע או במאצרה שאליה נשפך דלק, ועוד.• התפוצצות של מצברים.• כוויית מחומצת של המצברים. הסיכון ממצברים נוגע בעיקר לעובדים המתחזקים את הגנרטור, אך עלול להיגרם גם לאנשים אחרים כמו גם לילדים במידה והגנרטור אינו מעול בתוך חדר גנרטור ייעודי, ויש נגישות אליו לכל אחד.• פגיעה מחלקים מכניים מסתובבים. פגיעות מכניות נוספות עלולות להתרחש בעקבות תנועת הגנראטור ומשקלו הרב במקרה של תזוזה או נפילה של הגנרטור.• חישמול ממערכת החשמל, הכוללת לוח חשמלי, חיווט, חיבורים ועוד. אלו יכולים להיות בקרבת הגנרטור כמו גם לכל אורך הדרך מהגנרטור ועד לנקודות הצריכה הסופיות. פרישת קווי חשמל ללא הקפדה על כללי הבטיחות ועל הוראות החוק, עלולה להביא ביתר שאת למקרי התחשמלות בעקבות תפעול שגוי של הגנראטור, חשיפת קווי מתח שלא הותקנו כראוי ופעילות לא מתוכננת, דוגמת משחק ילדים, בקרבתו.• כוויית ושריפות ממגע עם צנרת פליטת גזים חמה או חלקים אחרים חמים.• החלקה עקב דליפות שמן ודלק מהגנרטור, ממכליו או מאחסון מלאי תפעולי בקרבתו.• סיכוני דליקה והתפוצצות עקב נוכחות גזים דליקים ונפיצים.

19. מעדויות שונות שהגיעו לידנו עולה שחשש זה הינו ממשי.

20. כך למשל, בבית הספר היסודי ביישוב אבו תלול לומדים מעל 400 תלמידים מכיתות א'-ח'. מאחר שבית הספר אינו מחובר לרשת החשמל, הוא מחובר לגנרטור. כפי שניתן לראות בתמונה להלן הגישה אל הגנרטור, ססמוך למגרש הספורט, חופשית ואינה מגודרת, דבר שמאפשר לילדים להתקרב אל הגנרטור.

21. בנוסף, מתמונות אחרות של אותו גנרטור, אפשר לראות את המצב התחזוקה הלקוי של הגנרטור, לרבות כבלי החשמל החשופים, שמהווים סכנת שריפה והתחשמלות, כפי שציין די"ר ונגר בחוות דעתו.

22. כך, במתחם גני הילדים באלעירה ניתן התרשם גם כן מהזנחת הגנרטור על סביבתו.

23. בדומה לגנרטור שהוצג לעיל, הצמוד אל מגרש הספורט, כך גם במוסדות נוספים הגנרטורים על המתקנים הנלווים להם, קרובים ואף צמודים אל כיתות הלימוד.

24. לשם השלמת התמונה העובדתית נפנה לסרטון שצולם במתחם גני הילדים באלע'רה גם כן, ממנו אפשר ללמוד גם על מטרד הרעש והריח החמור ממנו סובלים הילדים שכיתות הלימוד שלהם מצויות בסמוך וגם על רמת התחזוקה הירודה של הגנרטורים שמהווה גורם סיכון גם כן.¹

ב-2 הגנרטורים מהווים מפגע זיהום אוויר קשה

25. כפי שצוין לעיל, מהמידע שקיים ברשותנו, הגנרטורים מופעלים על ידי דלק סולר. המידע עולה גם משיחות שערכנו בשטח וגם ממסמכים שפורסמו. כך למשל, ממסמכי המכרז לאספקת סולר לגנרטורים המוצבים במוסדות החינוך שבמועצה אזורית אל קסום, נלמד כי ישנם 18 גנרטורים הפזורים ב-10 מוסדות חינוך שבאחריות המועצה, ואלו מופעלים על ידי סולר.

*** מצ"ב מסמכי מכרז פומבי 12/2022 אספקת סולר לגנרטורים המוצבים במוסדות חינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום מחודש יולי 2022 – מסומנים כנספח ד' למכתב זה.

26. הגנרטורים, הפועלים לאורך כל שעות פעילות המסגרות החינוכיות ומצויים בסמיכות ואף בצמוד לילדים, פולטים לאוויר זיהום אוויר אשר מסכן את בריאותם. למעלה מכך, חלק מהחומרים שנפלטים לאוויר, ובכלל זה עשן דזל, נמצאו כחומרים מסרטנים באופן וודאי, ועבור חומרים אלו ההנחה המקצועית המקובלת היא שאין לגביהם סף בריאותי בטוח! **קרי, החומרים המסרטנים שנפלטים בעקבות הפעלת הגנרטורים – מזהמים בכל ריכוז שהוא.**

27. בחוות דעתו של ד"ר ונגר, מפרט האחרון באריכות על הסיכונים הבריאותיים הנובעים מחשיפה לזיהום אוויר זה. להלן יוצגו חלק מהסיכונים הבריאותיים שמוצגים בחוות הדעת.

א. **כך "תחמוצות החנקן שנוצרות כתוצאה מתהליך השריפה מגדילות את הסיכון למחלות בדרכי הנשימה"**. עוד מצוין כי "חשיפה לחנקן דו-חמצני (שהינו אחד המרכיבים בתחמוצות החנקן) עלולה לגרום, בין היתר, לירידה ביכולת תפקוד הריאות, במיוחד אצל חולים במחלות נשימתיות, לתרום

¹ ראו סרטון בYouTube: <https://www.youtube.com/watch:app=desktop&v=-FUUdU7Rag%5C>

להצרת דרכי הנשימה, ליצור התקפים ולהחרף את מחלת האסטמה אצל החולים במחלה. **חשיפות ממושכות לחנקן דו-חמצני עלולות לגרום גם לסיכוני זיהום בדרכי הנשימה וכן להתפתחות אסתמה, בעיקר אצל ילדים**, להקטנת עמידות הגוף לחיידקים ווירוסים, ומכאן לסיכון מוגבר לתחלואה במחלות נשימתיות כגון דלקת ריאות, ברונכיטיס, התקררויות, שיעול מלווה בליחה ועוד. חשיפה לחנקן דו-חמצני גורמת גם לגירוי בריאות ובעיניים" (ראו בעמוד 9 לחוות הדעת).

ב. סיכון בריאותי נוסף הוא פליטת חלקיקים. כך מצוין בחוות הדעת: "מחקרים מדעיים מראים באופן קבוע קשר בין זיהום אוויר חלקיקי לבין החמרה במצבם של אנשים הסובלים ממחלות ריאתיות (כגון קצרת, דלקות בדרכי הנשימה, ועוד), וכן לעלייה במספר מקרי המוות כתוצאה ממחלות אלה. סיבות המוות העיקריות הן מחלות ריאה חסימתיות, דלקות ראות, מחלות לב וסרטן". עוד עולה כי "חלקיקים בכל ריכוז מזיקים לבריאות ואין ערך כלשהו שניתן להגדירו כבטוח לבריאות האדם. זוהי גם גישת ארגון הבריאות העולמי" (ראו בעמודים 9-10 לחוות הדעת).

בהקשר לסכנה המוגברת בשאיפת חלקיקים במקרה של עשן גנרטורים המצויים בנגב מציין ד"ר ונגר כי הגם שחלקיקי אבק מדבר כשלעצמם מזיקים פחות מאשר חלקיקים שהם תוצר שריפה יציר אדם, "מחקרים שונים הראו שכאשר חלקיקי אבק טבעיים אלה עוברים באזור מזוהם או בקרבת פליטה של זיהום אוויר הרי הם יכולים לספוח על פניהם גם חומרים מזהמים שונים. כך, ריכוזים של חומרים אורגניים מזיקים או מתכות רעילות שונות שמקורם בדלקים על גבי חלקיקים טבעיים כאשר חלקיקי האבק עברו באזור מזוהם הועשר פי 50-10 לערך בהשוואה לריכוז הטבעי של חומרים אלה בחלקיקי אבק שנאספו באזור ללא פליטות של זיהום אוויר" (ראו בעמוד 10 לחוות הדעת).

בהקשר זה נפנה לכתבה משנת 2016 שפורסמה בעיתון הארץ שצינה כי מחקר מצא שזיהום האוויר בנגב, בעיקר בפזורה הבדואית, מעלה את הסיכון של תינוקות ופעוטות להתאשפז בעקבות מחלקה בדרכי הנשימה. בכתבה צוין כי תופעה דומה נצפתה גם במחקר קודם שפורסם בשנת 2015, לפיו הקשר בין החשיפה לזיהום אוויר והחמרת אסתמה חזק יותר בקרב הבדואים תושבי הפזורה. בדומה לדברים של ד"ר ונגר, צוין בכתבה: "הנגב מאופיין בזיהום אוויר גבוה. זהו אזור מדברי הנתון לסופות אבק בשכיחות גבוהה יחסית. ריכוז זיהום האוויר בימים של סופות אבק עשוי להגיע לרמות גבוהות מאוד של "חלקיקים נשימים עדינים (...). באוויר, אשר יכולים לחדור בקלות לדרכי הנשימה. ובנוסף לזיהום הטבעי מסופות האבק, אזור הנגב נתון גם לזיהום ממקור תחבורתי ותעשייתי"².

ג. סיכון בריאותי נוסף הינו פליטת גז הבנזן שמוכר כמסרטן וודאי. הבנזן שמקורו בדלק גולמי ומוצרי דלק שונים, הוא "מסרטן ודאי בבני אדם הנמנים בקבוצה 1 עפ"י הסיווגים של הארגון הבינלאומי לחקר הסרטן והוא מחולל סוגים שונים של סרטן דם (לוקמיה). פרט לכך, הבנזן גורם נזקים נוספים אקוטיים וקרוניים כגון נזק גנטי הנגרם עקב פגיעה ב-DNA, אנמיה ופגיעה בייצור הדם, פגיעה ודיכוי של מערכת החיסון, ועוד" (ראו בעמוד 10 לחוות הדעת).

ד. סיכון נוסף נובע מפליטת פחמן חד-חמצני. הגז הינו "גז רעיל חסר צבע וריח הנוצר משריפה בלתי שלמה של דלקים. חשיפה לריכוז גבוה של פחמן חד-חמצני יכולה לגרום להרעלה חמורה ואף למוות, אולם רוב החשיפות לפחמן חד-חמצני בעיר הן לריכוזים נמוכים יותר הגורמים לתופעות בלתי ספציפיות כגון סחרחורת, כאבי-ראש ובחילה" (ראו בעמודים 10-11 לחוות הדעת).

28. **כאמור, מהמידע המצוי ברשותנו הגנרטורים המופעלים במוסדות החינוך מופעלים על ידי מנועי דיזל (סולר). כך למשל, נפנה אל סעיף 1 בעמוד 2 במסמכי המכרז לאספקת סולר לגנרטורים המוצבים במוסדות**

² ויקטור נובק, מעיין יצחק שדה ואביב גולדברט "גרים בנגב – ונמצאים בסיכון למחלה שעלולה לסכן חיים" הארץ (13.7.2016) <https://www.haaretz.co.il/news/health/research/2016-07-13/ty-article.premium/0000017f-e110-d568-ad7f-f37bcacc0000>

החינוך שבמועצה אזורית אל קסום. ניתן לראות כי השירותים הנדרשים הם אספקת סולר לתחבורה לצורך הפעלת 18 גנרטורים המוצבים המוסדות החינוך :

1. השירותים כוללים
1.1 המועצה מעוניינת באספקת סולר לתחבורה לצורך הפעלת 18 גנרטורים המוצבים במוסדות החינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום.

29. בהקשר של מנועי הדיזל, מפנה ד"ר ונגר בחוות דעתו לכך שבשנת 2012, פרסם הארגון העולמי לחקר הסרטן הודעה שכוללת את עשן מנועי הדיזל, על כל החומרים שבו, כגורם מסרטן וודאי לבני אדם. עקב כך, גם משרד הבריאות הישראלי הכליל את עשן הדיזל ברשימת הגורמים המוכרים כמסרטנים לבני אדם (ראו בעמוד 12 לחוות הדעת).

30. עוד עולה בחוות הדעת כי "גנרטור דיזל שקול למנוע דיזל אחד או יותר של אוטובוס או משאית" ועקב הסיכון הבריאותי והסביבתי שנובע בעשן הדיזל, הותקנה תקנה 72א(א) לתקנות התעבורה, שמחייבת לדומם את מנוע האוטובוס בזמן חניה עד להעלאת נוסעים. כך עולה תמונה אבסורדית שבו בעוד לנוסעי אוטובוס קיימת הגנה חוקית למשך הזמן שבו הן ממתנינים ליד האוטובוס עד לעלייה, לילדים וצוות מוסד החינוך במוסדות החינוך המופעלים על ידי גנרטורים, המצויים בסמוך ואף בצמוד לילדים, אשר פועלים לאורך כל היום - אין כל הגנה (ראו בעמוד 13 לחוות הדעת).

31. עוד יצוין כי גם "מנועי בנזין, ובפרט מנועים גדולים כמו של גנרטורים גדולים, פולטים את אותם מזהמי אוויר וגורמים לבעיות דומות, אם כי בשל אופן שונה של פעולת המנוע וסוג הדלק השונה מקדמי הפליטה של מזהמי האוויר השונים במנועי בנזין ודיזל הם שונים. חלק ממזהמי האוויר נפלטים יותר ממנועי דיזל וחלק אחר יותר ממנועי בנזין" (ראו בעמוד 14 לחוות הדעת).

32. לבסוף יש לציין כי מציאות זו מנוגדת להנחיות משרד החינוך עצמו. סעיף 4.2.1 לחוזר מנכ"ל משנת 2023 "סידורי בטיחות במבני מוסדות החינוך" קובע: "מוסד החינוך יוקם הרחק ככל האפשר מאזורי תעשייה ומלאכה, ממקורות רעש, צחנה, זיהום אוויר, אבק וגזים, ממפעלים וממחסנים שיש בהם סיכונים פוטנציאליים, ממתקני ביוב, מאגני חמצון, ממקווי מים ומכל מקום אחר שיש בו מפגע בטיחות או גיהות".³

33. **סכנות בריאותיות אלו מועצמות עוד יותר שעה שעסקינן בילדים קטנים רגישים יותר לזיהום אוויר.**

34. כפי שציין ד"ר ונגר בחוות דעתו בעמוד 14: "יש לציין כי ילדים אינם רק 'מבוגרים מוקטנים', אלא בשל מאפיינים פיזיולוגיים, התפתחותיים והתנהגותיים הם אוכלוסייה רגישה ופגיעה במיוחד לזיהום אוויר. תהליך הגדילה וההתפתחות אצל ילדים בכל האיברים, אך במיוחד באיברים רגישים לזיהום כגון המוח והריאות הופך אותם לרגישים יותר. כמו כן, חילוף החומרים והנשימה אצל ילדים מהירים יותר לעומת מבוגרים, והם סופגים יותר זיהום אוויר ביחס למשקל גופם לעומת מבוגרים. בנוסף, ילדים שוהים יותר בחוץ ומבצעים יותר פעילות גופנית (כגון משחק או ספורט) ביחס למבוגרים, ועל כן הם בדרך כלל חשופים יותר לזיהום אוויר ממקורות חיצוניים".

35. כפי שניתן לראות מהדוגמאות שהוצגו לעיל, הגנרטורים ממוקמים ממש בצמוד לילדים, אם בסמוך לכיתות הלימוד או אם בסמוך למגרש הספורט, כך שהילדים חשופים יותר לזיהום.

³ מפורסם באתר משרד החינוך: <https://apps.education.gov.il/mankal/Horaa.aspx?siduri=500>

-3ב- הגנרטורים מהווים מטרד רעש בלתי סביר הפוגע ביכולת לנהל שגרת לימודים תקינה

36. מלבד הסיכונים הבטיחותיים והבריאותיים, קיום מסגרות חינוכיות בצמוד לגנרטורים מהווה מטרד רעש בלתי סביר, שאינו מאפשר לתלמידים ולילדי הגן לקיים מסגרת חינוכית תקינה וראויה.

37. מדובר על מציאות בלתי מתקבלת על הדעת, שבה ילדים נאלצים לשהות לאורך כל שעות היום, במשך שעות רבות, בקרבת הגנרטורים והרעש שהם יוצרים.

38. כך, בעקבות תלונות הורי תלמידים על מטרד הרעש שמקורו בגנרטור הממוקם בחצר בית הספר, ביום 15.2.2023 ערך המשרד להגנת הסביבה מדידת רעש בבית ספר בדו"ח מדידות רעש בבית ספר יסודי ביר הדאג'. מדידות הרעש התקיימו בין השעות 10.00-10.30, בתוך כיתות א' ו-ב', אשר פונות אל עבר הגנרטור, כאשר החלון פתוח אל עבר מקור הרעש. בהתאם לתקנות למניעת מפגעים (רעש בלתי סביר) התש"ן-1990 נקבע שמפלס הרעש המותר לסוג המבנה בענייננו הוא 50 dB(A). כפי שניתן לראות בדו"ח בכל הכיתות קיימות חריגות ממפלס הרעש המותר, כאשר בחצר בית הספר, שם ממקומם הגנרטור, הרעש חורג משמעותית מן הסף המותר. להלן סיכום תוצאות המדידה בדו"ח וכן מסקנותיו:

סיכום תוצאות המדידה

מפלס רעש שווה ערך מדוד Leq ביחידות dB ובשקלול "A"	סוג פעילות
59.4	רעש מצטבר בכיתה א' 1
56	רעש מצטבר בכיתה ב' 1
50.1	רעש רקע
58.9	רעש המקור בכיתה א' 1
54.7	רעש המקור בכיתה ב' 1
77.2	רעש בחצר במרחק כ- 3 מ' מהגנרטור

6. סיכום ומסקנות

מעיון בערכים המדודים המוצגים בטבלה לעיל, והשוואתם לקריטריונים המפורטים בתקנות למניעת מפגעים (רעש בלתי סביר), התש"ן-1990 עולה כי ישנה חריגה משמעותית מהתקנות לשעות היום עבור מבנה ציבור רגיש.

עד לחיבור בית הספר לתשתית החשמל, על-מנת לעמוד בדרישות החוק והתקנות, יש לחפות את הגנרטור באמצעות חיפוי אקוסטי מתאים, או לחילופין להרחיק את הגנרטור הרחק מחצר בית הספר באופן שלא יגרמו מטרדי רעש לתלמידים ולמורים.

ב ב ר כ ה

ד"ר רבקה שירצקי
מרכזת בכירה
למניעת רעש

רמני

*** מצ"ב דו"ח מדידות רעש בבית ספר בביר הדאג' מיום 15.2.2023 – מסומן **כנספת ה'** למכתב זה.

39. הנה, גם בדיקה אובייקטיבית שנערכה על ידי המשרד להגנת הסביבה מעידה על כך שהגנרטורים יוצרים מטרד רעש בלתי סביר. יש לציין כי מדובר בדוגמה להמחשה בלבד, שבוצעה עקב פנייה יזומה של הורי

התלמידים כאמור, ויש להניח בסבירות גבוהה כי ממטרד רעש זה סובלים עוד מוסדות חינוך רבים אשר מחוברים לגנטורים באורך קבע.

40. כפי שכתב ד"ר ונגר בחוות דעתו, בעמוד 3, הרעש הבלתי סביר ממנו סובלים הילדים אינו רק מטריד רעש אלא מדובר בסיכון בריאותי גם כן: "חלק מהגנטורים יוצרים רעש עז בהפעלתם. מעבר לחוסר הנעימות הנובע מהיחשפות לרעש עוצמתי לאורך זמן, הדבר עלול לגרום לשורה של בעיות בריאותיות. בין היתר חשיפה למפגעי רעש ממושכים עלולה להביא לירידה התפקוד השמיעתי ואף לעקה נפשית".

41. למעשה, במסגרת שיחות שערכנו עם גורמים בשטח, הובאה לידנו הידיעה כי שמיעתה של אחת מן המורות בבית ספר המחובר בקביעות לגנטור נפגעה, והיא שוקלת את צעדיה.

-4- הגנטורים אינם מאפשרים למוסדות החינוך לקיים מסגרת חינוכית רציפה

42. אם לא די בסיכונים הבטיחותיים והבריאותיים ובמטרד הרעש הנובעים מהפעלת הגנטורים, שבועדי אינם מאפשרים מסגרת לימודים תקינה, השימוש בגנטורים, באורח קבע, אינו מאפשר שגרת חינוך רציפה גם מטעמים נוספים.

43. כך למשל, כל תקלה בגנטור, קטנה או גדולה, עשויה להוביל להפסקת החשמל במוסד החינוך, על כל המשתמע מכך: היעדר תאורה, מזגנים, מחשבים, מקררים ועוד. אירועים מסוג זה יובילו בהכרח לפגיעה בשגרת הלימודים התקינה של אותם ילדים. למעשה, משיחות שערכנו, עולה שהשבתה זו של הספק החשמל, נעשית באופן תדיר, עת משביתים את הפעלת הגנטורים, מדי מספר שבועות, לצורך תדלוק. במקרה חמור עוד יותר, כך סופר לנו, רשת הגנים ביישוב אלג'ירה פעלה במשך חודש וחצי, במהלך שנת 2022, ללא חשמל, וזאת בשל מחסור בסולר.

-ג- הפעלת הגנטורים תורמת לחוסר שוויון תקציבי בין מוסדות חינוך שמופעלים על ידי גנטורים לבין כאלו שלא

44. כידוע, בהתאם לסעיף 7(ב) לחוק לימוד חובה, תש"ט-1949, ולצווים שפורסמו בהתאם לאורך השנים, תשלום הוצאות חשמל של מוסד החינוך אינו נכלל במסגרת התקצוב הבסיסי שניתן לרשויות המקומיות על ידי משרד החינוך, למעט גני ילדים לגילאי 3-2. הוצאות אלו נכללות במסגרת התקצוב התוספתי הרגיל שנדרשות הרשויות המקומיות להעביר מוסדות החינוך שבתחומן.

45. כך גם באשר להוצאות תפעול הגנטורים, ממידע שנמסר לנו עולה כי ככל שמדובר במוסדות חינוך הממוקמים בתוך שטח המועצה, כך גם התקציב לצורך הפעלת הגנטורים והדלק הנדרש להם משולם על ידי המועצה עצמה. אולם, בעבור מוסדות חינוך אשר המועצה מעניקה להם שירותי חינוך אך הם ממוקמים מחוץ לשטח המועצה (בתחום המרחב הבדואי הכפרי/הפזורה הבדואית), משרד החינוך מעביר למועצה עבורם תקציב נפרד.

46. כפי שהוצג לעיל, עולה כי המועצות מתקשרות עם ספקים חיצוניים במכרז למתן שירותי השכרת גנטורים במוסדות החינוך ובמכרז לאספקת סולר לגנטורים במוסדות אלו.

47. ממידע שנמסר לנו עולה כי הסכומים שמוקצבים הן לצורך שכירות ותחזוקת הגנטורים והן לצורך רכישת הסולר הם סכומים רבי היקף. כך עולה שעבור אחזקת גנטור אחד, לתקופה של כשנה, משולם סכום של כ-57,000 ₪ בממוצע, בתוספת לתשלום בגין רכישת דלק הסולר שנאמדת בסכום של 186,000 ₪ בממוצע. **קרי, מתוך התקציב השנתי לחינוך, בין אם משולם על ידי המועצה או על ידי משרד החינוך, מוקצה סכום של כ-243,000 ₪ בממוצע בעבור כל גנטור שמופעל במוסדות החינוך. אם נצליב את הנתון לפיו מועצה**

אזורית אל קסום מפעילה 18 גנרטורים בשטח מוסדות החינוך להם היא נותנת שירות, **ניתן להעריך כי היא מקצה כל שנה סכום של כ-4.3 מיליון ש"ח**.

48. כאמור, בהתאם למידע שפורסם במכרז עולה שבמועצה אזורית אלקסום ישנם 18 גנרטורים שמשמשים 10 מוסדות חינוך. מכאן, עולה שהתקציב השנתי, בעבור תחזוקת הגנרטור אחד ורכישת דלק הסולר להפעלתו, בעבור מוסד חינוך אחד הוא **430,000** ש"ח. פנייה אל דו"חות ותקציבי הוצאות חשמל במוסדות חינוך אחרים המחוברים לחשמל, מעלים תמונה חד משמעית – הסכומים שמוקצים לתחזוקת והפעלת הגנרטורים גבוהים לאין שיעור. כך למשל, התקציב שהקצתה עיריית רמת גן לתשלום חשבון בחשמל בבית הספר אורה לשנת 2023 עמד על 160,000 ש"ח. דוגמה אחרת היא התקציב שהפנתה עיריית בנימינה גבעת עדה לתשלום חשבונות החשמל והמים לשנת 2023 בבתי הספר בעיר נעו בין כ-40,000 ש"ח ל-96,000 ש"ח לבית ספר.

49. המשמעות של הפערים הללו היא פשוטה – רשויות שמחוברות לרשת החשמל, משלמות פחות הוצאות חשמל ויכולות להקצות כספים רבים יותר לתחומים אחרים שיש בהם כדי לשפר את איכות הלמידה של הילדים. מנגד, רשויות שהמוסדות בה אינם מחוברים לחשמל, נדרשות להעביר תקציבי עתק לצורך אספקת שירות בסיסי של חשמל באמצעות הגנרטורים, באופן שמקטין משמעותית את תקציבן ואת יכולתן להשקיע במוסדות החינוך באופנים נוספים. זאת, בנוסף לכך שהרשויות בהן עסקינן, נווה מדבר ואל קסום, הן מלכתחילה רשויות המדורגות באשכול החברתי-כלכלי הנמוך ביותר המפורסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ד- קיימות חלופות מקיימות יותר לאספקת חשמל למוסדות החינוך

50. יובהר כבר עתה, לעמדת הח"מ השימוש בגנרטורים בכל מוסדות החינוך צריך להיפסק לאלתר, בין אם באמצעות חיבור המוסדות לחשמל ובין אם באמצעות פתרונות אחרים, ובלבד שאלו מאפשרים להם לקיים שגרת לימודים ראויה.

51. יחד עם זאת, בשנים האחרונות קמה חלופה שיש בה כדי להבטיח אספקת חשמל למוסדות החינוך ללא יצירת מפגעי זיהום אוויר ומטרדי רעש וריח, והיא החלופה של חיבור מוסדות החינוך לפאנלים סולאריים. נוכח כך שישראל היא מדינה שטופת שמש ברוב ימי השנה, במיוחד במקרה זה של מוסדות החינוך הממוקמים בנגב, מדובר בפתרון מבטיח.

52. עמותת "שמסונא" (בשמה הקודם "מיזם סעיד אל חרומי") הוקמה על מנת להגשים מטרה זו - להמיר את הגנרטורים המזהמים במוסדות החינוך הבדואים בפאנלים סולאריים שייצרו אנרגיה נקייה ושקטה. העמותה הוקמה לאחר שח"כ לשעבר, סעיד אלחרומי ז"ל, שכיהן כיו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה, הפנה את תשומת ליבם של מקימי העמותה לכך שמוסדות חינוך רבים בדואים בנגב מחוברים באורך קבע לגנרטורים.

53. במהלך שנים 2021-2022 פנתה עמותת "שמסונא" לנציגים של המשרד להגנת הסביבה בעניין, ואף קיימה סיור במוסדות החינוך הללו עם ארגונים אזרחיים ועם משרד האנרגיה.

54. ביום 13.6.2022 פנו ארגון אדם טבע ודין יחד עם מיזם סעיד אלחרומי אל שרת החינוך דאז, חברת הכנסת ד"ר יפעת שאשא-ביטון, והסבו את שימת לבם ולב המשרד לכך שקיימים עשרות מוסדות חינוך בדואים בנגב שנאלצים להתחבר בקביעות לגנרטורים מזהמים לצורך אספקת חשמל וכי רובם הגדול אף מנותק מתשתיות ביוב.

במכתב פירטנו בפני המשרד על מטרדי זיהום האוויר והרעש המגיעים כדי מפגע בריאותי ממשי. לשם המחשת טענותינו, הפנינו לסרטון שצולם למתחם גני הילדים באלעירה, ממנו אפשר ללמוד גם על מטרד הרעש והריח החמור ממנו סובלים הילדים שכיתות הלימוד שלהם מצויות בסמוך וגם על רמת התחזוקה הירודה של הגנרטורים שמהווה גורם סיכון גם כן.⁴

נוכח מטרדים ומפגעים חמורים אלו, ציינו שלמשרד החינוך קמה חובה חוקית, מתוקף חוק לימוד חובה, לפעול לאלתר להפסקת המחדל החינוכי-סביבתי-בריאותי שמתקיים באותם מוסדות חינוך. כפתרון למצב חמור זה, הצענו למשרד החינוך לשתף פעולה עמנו בפרויקט להחלפת התשתיות הללו במוסדות החינוך, באמצעות פתרונות יעילים, חסכוניים וסביבתיים. מלבד זאת, הפננו למשרד מספר שאלות עובדתיות שהמענה עליהן נדרש לנו על מנת לקדם את הטיפול במחדל זה. שאלות אלו לא נענו עד היום, הגם ששלחנו מכתב חופש מידע נוסף בתאריך מאוחר יותר.

***** מצ"ב מכתב נושא הכותרת "החלפת גנרטורים מזהמים ויקרים בבתי ספר בחברה הבדואית באנרגיה מתחדשת" מיום 13.6.2022 מאת אדם טבע ודין מיזם סעיף אל חרומי – מסומן כנספח ו' למכתב זה.**

55. חרף התעלמות משרד החינוך ממכתבנו, לפחות בכל הנוגע לעמדת משרד האנרגיה, נדמה בתחילה כי מאמצנו נשאו פרי.

56. שכן בחודש אוקטובר 2022 פרסם משרד האנרגיה את קול קורא 115/2022 לתמיכה במעבר אנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנת 2022. תחת סעיף 4, צוין כי מטרת התמיכה היא "קידום פרויקטים באוכלוסייה הבדואית בתחום אנרגיה מקיימת לרבות התייעלות וייצור אנרגיה מתחדשת ואגירה תוך מתן תיעודף להחלפת גנרטורים המונעים בסולר במערכות של אנרגיה מתחדשת ואגירה במבני ציבור באוכלוסייה הבדואית".

***** מצ"ב מסמכי קול קורא 115/2022 לתמיכה במעבר לאנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנת 2022 מחודש אוקטובר 2022 – מסומנים כנספח ז' למכתב זה.**

57. במקור, התמיכה בהחלפת הגנרטורים באנרגיה נקייה הוגבלה רק לרשויות המקומיות אשר נכללו בהחלטת ממשלה 1279 ושיש בתחומן מבני ציבור עם גנרטורים המונעים בסולר.

58. אולם, במהרה התברר העובדה לפיה לא ניתן להגיש בקשת תמיכה עבור מוסדות חינוך שהוקמו במבנים ללא היתר.

***** מצ"ב מסמך תשובות והבהרות לשאלות ובקשות שהתקבל במסגרת קול קורא 115/2022 לתמיכה במעבר לאנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב – מסומן כנספח ח' למכתב זה.**

59. בכך שמשרד האנרגיה בחר להחריג מבנים שהוקמו ללא היתר, הוא פגע משמעותית ביכולת הקול קורא לסייע למוסדות חינוך רבים להעניק לילדים שבשטחם מסגרת חינוכית ראויה, באמצעות הפסקת השימוש בגנרטורים. שכן, רבים מאותם מוסדות חינוך אינם מחוברים לחשמל כיום בשל אותם קשיים תכנוניים. אילו לא אותם קשיים תכנוניים, יש להניח שמספר לא מבוטל מהם כבר היו מתחברים לחשמל וכלל לא היו נדרשים להגיש בקשה במסגרת הקול קורא.

60. ממידע שהגיע לידינו, הופתענו לגלות כי גורמים במשרד החינוך עצמו הם אלו שהתנגדו להכללת מבנים ללא היתר בקול הקורא. הדבר מפתיע, שכן משרד החינוך הוא זה שמכיר באותם מוסדות והעניק להם סמל מוסד, וכפי שיובהר להלן, הוא זה שאחראי להעניק להם סביבת לימודים ראויה.

⁴ ראו לעיל, ה"ש 1.

61. כאמור, עמדת משרד החינוך ומשרד האנרגיה מציבה קושי של ממש בפני אותם מוסדות חינוך בדואים המחוברים כיום לגנטורים. עמדה זו מעלה אי נוחות רבה, שכן המדינה מעודדת בתי ספר רבים אחרים ברחבי המדינה, המחוברים לחשמל באופן קבוע, להתקין על גגותיהם פאנלים סולאריים לטובת ייצור חשמל המבוסס על אנרגיה מתחדשת ונקייה.

62. כך, בעמדה שפורסמה ביום 28.1.2021 ונחתמה על ידי שלושת מנכ"לי משרד הבריאות, האנרגיה והגנת הסביבה נכתב שעל מנת לעמוד ביעד לפיו עד שנת 2030 היקף ייצור החשמל בישראל מאנרגיות מתחדשות יעמוד על 30% מסך יכולת ייצור החשמל, יש צורך, בין היתר, "בהתקנת מערכות סולאריות לייצור אנרגיה סולארית נקייה ויעילה על גגות מבנים ציבוריים, ובכלל זה גגות של מוסדות חינוך..." (סעיפים 1-2 למכתב).

63. לטובת הורי התלמידים והמורים המודאגים מסיכונים הבריאותיים הכרוכים בשהייה לצד מערכות סולאריות, צוין במכתב כי מהניסיון שנצבר עולה שמערכות סולאריות שהותקנו כנדרש "אינן מעלות את רמות הקרינה במוסדות החינוך" וכי הפעלת המערכות בהתאם לדרישות המקצועיות "אינה מסכנת את בריאות התלמידים והמורים במוסד החינוכי (סעיפים 3-4 למכתב).

*** מצ"ב מכתב נושא הכותרת "התקנת מערכות סולאריות במוסדות חינוך" מיום 28.1.2021 – מסומן **כנספח ט'** למכתב זה, וכן מסמך מאוחר יותר מיום 21.2.2021 נושא הכותרת "מערכת פוטו וולטאית על גג מוסד החינוך - שאלות ותשובות" – מסומן **כנספח י'** למכתב זה.

64. כך עולה שרשויות רבות, כדוגמת עפולה⁵ ורעננה⁶, החליטו להתקין מערכות סולאריות על גגות מוסדות החינוך שבשטחן.

65. מצב הדברים אינו מתיישב עם ההיגיון הישר ואף מקומם. במקום לדאוג לשלום הילדים אשר סובלים בכל יום לימודים מסיכון בטיחותי ובריאותי חמור, ובמקום להקל עם מוסדות החינוך שבאמת זקוקים לאותה אנרגיה נקייה ושקטה – המדינה מערימה על אלו קשיים. מנגד, היא מעודדת מוסדות חינוך אחרים, שכבר מחוברים לחשמל, לעבור לאנרגיה סולארית.

חלק שני - המסגרת המשפטית

א- מעמדם של הח"מ

66. במהלך שנה החולפת היו הח"מ בקשר עם מוסדות חינוך רבים המופעלים על ידי גנטורים, ושמעו מהם על הליקויים והקשיים שתוארו בחלקו הראשון של מכתב זה. מלבד זאת, הח"מ היו בקשר גם עם המועצות האזוריות וכן עם בעלי עניין אחרים רלוונטיים.

67. הח"מ התרשמו כי קיים מכשול כן ואמיתי ביכולתם של מוסדות החינוך ואף של המועצות עצמן לפנות אליכם, על מנת לשנות את המציאות הבלתי סבירה שבה הם מצויים. בראש ובראשונה, משום שכפי שצוין לעיל, המצב העובדתי הוא מורכב והוא שונה ממקרה אחד למשנהו (קשיים בירוקרטיים, קשיים תכנוניים ועוד); כה מורכב עד שהח"מ בעצמם התקשו לקבל תשתית עובדתית מלאה בנוגע לכל מוסדות החינוך המופעלים על ידי גנטורים. בהקשר זה יצוין כי מתשובה שקיבלנו ממשרד החינוך לבקשת חופש מידע, עולה כי המידע אינו נמצא גם ברשות משרד החינוך עצמו.

68. שנית, מאחר שלהתרשמותנו ישנו חשש מצד חלק מהגורמים המעורבים שפנייה ישירה כזו אליכם ו/או לערכאות משפטיות עלולה להתנקם בהם.

⁵ [/https://www.afula.muni.il/he/662](https://www.afula.muni.il/he/662)

⁶ <https://www.raanana.muni.il/Environment/Environmentalissues/Pages/Alternativeenergysources.aspx>

69. שלישית, משום שבמקרה שלנו, עסקינן במועצות אזוריות מוחלשות, המדורגות באשכול חברתי-כלכלי 1, שהוא הדירוג הנמוך ביותר המפורסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
70. מנגד, ארגון אדם טבע ודין הוא ארגון בעל ניסיון וותק של עשרות שנים בתחומים של הגנת הסביבה עם התמחות ספציפית בנושאי זיהום אוויר וצדק סביבתי מצד אחד, ובהליכי שינוי מדיניות ופנייה לערכאות משפטיות מצד שני. בנוסף, לעמותת שמוסנא התמחות ספציפית בנושא של אנרגיה סולארית בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב.
71. מכלול הנסיבות האלו, בשים לב לעובדה שמדובר בסוגיה עקרונית בעלת חשיבות ציבורית רבה, שעוסקת בזכות הבסיסית של כל ילדה וילד לחינוך ולשוויון בחינוך, הובילו את הח"מ לפנות אליכם, ובמידת הצורך גם לפנות לערכאות משפטיות, בשם אותם מוסדות חינוך אשר מופעלים על ידי גנרטורים.
72. בהקשר זה נפנה אל פסק דינה של כבוד השופטת גילה כנפי-שטייניץ בת"צ (מחוזי י-ם) 23955-08-12 קולך - פורום נשים דתיות נ' רדיו קול ברמה (נבו 09.09.2014) (להלן: עניין "קולך - פורום נשים דתיות") שקיבל את בקשת ארגון "קולך - פורום נשים דתיות" לאשר תובענה ייצוגית שהוגשה על ידה כנגד מדיניות אפליה שנקטה תחנת הרדיו "קול ברמה" שנמנעה מהשמעת נשים בשידוריה. טענת הסף של המשיבה לפיה - מאחר שהארגון אינו בעל עילת תביעה אישית יש למחוק את התובענה - נדחתה על ידי בית המשפט, בנימוק שהתובענה שהוגשה היא בתחום אחת המטרות הציבוריות שבהן עוסק הארגון, אך גם מאחר שבנסיבות העניין, קיים קושי מובנה להגיש את הבקשה בידי אדם שיש לו עילת תביעה אישית.
73. בעניין התנאי האחרון, מציין בית המשפט את החשש והרתיעה של נשים חרדיות מלעמוד בחזית המאבק לשוויון בין גברים לנשים בחברה החרדית, וזאת בין היתר בשל החשש להתנכלות מצד החברה בה הן חיות ומהנזק שעלול להיגרם להם. בהקשר זה ציינה כבוד השופטת גילה כנפי-שטייניץ בפסקה 48, בעמוד 15 לפסק דינה:
- "מקובלת עליי עדותה של גב' חנה קהת, מנכ"לית המבקשת, אשר עמדה בעדותה, על הקושי להעמיד אישה חרדית בחזית המאבק להגברת השוויון בין גברים ונשים בחברה החרדית, על רתיעתן של נשים חרדיות מלעשות כן, בין היתר בשל החשש להתנכלות מצד החברה הסובבת אותן, ועל הנזק העלול להיגרם להן בשל כך".
74. ובהמשך, בסעיפים 51-52, בעמודים 16-17 לפסק הדין מציינת כבוד השופטת כך:
- "51. בענייננו מדובר בתובענה המעלה סוגיה עקרונית בעלת חשיבות ציבורית שעניינה בזכות לשוויון ומניעת הפליה בתקשורת. יש בתובענה, כמו גם בהגשתה ע"י ארגון העוסק בקידום שוויון מגדרי - ארגון, כאמור, בעל ענין, ידע ויכולת לניהול התובענה - כדי להגשים את מטרות חוק תובענות ייצוגיות. בנסיבות אלה, וככל שיש עוד צורך בכך, ניתן להקל עם המבקשת בכל המתייחס לתנאים הפרוצדוראליים להגשת התובענה (...).
52. יש לקבוע, אפוא, כי המבקשת היא ארגון הכשיר להגיש את התובענה".
75. לאחר קבלת המלצת בית המשפט העליון בערר שהוגש על החלטת המחוזי, נמשכו ונמחקו הערעורים שהוגשו [ע"א 8025/18 קולך פורום נשים דתיות נ' רדיו קול ברמה (נבו 30.06.2019)].
76. הגם שבעניין קולך - פורום נשים דתיות, דובר היה על תובענה ייצוגית, נסיבות אישור התובענה יפות גם לענייננו זה.
77. לצד האמור לעיל, יובהר כבר עתה כי ככל שלא יהיה מנוס מפנייה לערכאות שיפוטיות, ייתכן שיצטרפו להליך עותרים נוספים.

78. הזכות לחינוך הוכרה בישראל ובעולם כזכות יסוד בסיסית.

79. הזכות עוגנה בחקיקה. סעיף 2 לחוק לימוד חובה, תש"ט-1949 אשר קובע כי "לימוד חובה יקיף כל ילד וכל נער". הוראה דומה נקבעה בסעיף 3 חוק זכויות התלמיד, תשס"א-2000 שקובע כי "כל ילד ונער במדינת ישראל זכאי לחינוך בהתאם להוראות כל דין".

80. הזכות עוגנה באמנות שונות אותן אשררה מדינת ישראל. סעיף 13 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות אשר נחתמה על ידי האו"ם בשנת 1966 ואושררה על ידי ישראל בשנת 1991 פותח ומציין כי "מדינות שהן צד באמנה זו מכירות בזכות כל אדם לחינוך. הן מסכימות, כי החינוך ייעוד לפיתוחן המלא של אישיות האדם ותחושת כבודו, ולחזק את כיבוד זכויות האדם וחירויות היסוד...". סעיף 28 לאמנה בדבר זכויות הילד אשר נחתמה בשנת 1989 ואושררה על ידי ישראל בשנת 1991 פותח ומציין כי "המדינות החברות מכירות בזכותו של הילד לחינוך ומתוך כוונה להשיג זכות זו בהדרגה, על בסיס הזדמנות שווה...".

81. גם בתי המשפט בישראל עמדו פעמים אין ספור על כך שהזכות לחינוך הוכרה כזכות יסוד בסיסית, ועל החשיבות שקיימת בזכות זו כאמצעי למימוש של זכויות אדם, תכליות חברתיות ולשם קידום ערכים דמוקרטיים וחופשיים. כך צוין בבג"ץ 7426/08 טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך פרופ' יולי תמיר, סד(1) 820 (2010) (ההדגשה איננה במקור – הח"מ):

"הזכות לחינוך הוכרה זה מכבר כזכות יסוד בשיטת המשפט הישראלית. זכות זו הובטחה עוד במגילת העצמאות, והיא מעוגנת באמנות שונות במשפט הבינלאומי שישראל צד להן, וכן במשפט הבינלאומי המינהגי (סעיף 26 להכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם משנת 1948 (...); סעיפים 28 ו-29 לאמנה בדבר זכויות הילד משנת 1989 (...); סעיף 13 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות משנת 1966 (...)). הזכות לחינוך מעוגנת בדברי חקיקה שונים על ספר החוקים הישראלי, והיא נטועה עמוק בערכי היהדות ובמורשת ישראל (בג"צ 2599/00 יתד נ' משרד החינוך, פ"ד נו(5) 834 (2002) (...); בג"צ 4363/00 ועד פוריה עילית נ' שר החינוך, פ"ד נו(4) 203, 213-215 (2003) (...); יורם רבין הזכות לחינוך 301 ואילך (2002) (...)). חשיבותה המיוחדת של הזכות לחינוך נובעת ממקומו של החינוך כערך חיוני למימוש זכויות האדם כפרט, ולמיצוי אישיותו, יכולותיו וכשרונותיו במסגרת האוטונומיה האישית הנתונה לו; החינוך נותן בידי הפרט כוחות התמודדות במאבקי החיים והקיום, ומקנה לו שוויון הזדמנויות בהכשרתו לעתיד. מימוש הזכות לחינוך נועד להשיג גם תכליות חברתיות. הוא מהווה החוליה המקשרת בין מגזרי החברה השונים, ויוצר גשר חיוני לקיום הרמוניה חברתית, שבלעדיה לא ייתכנו קיומם של עם וחברה; החינוך הוא אמצעי חשוב לקידום ערכים דמוקרטיים חופשיים, ולקיום חיי חברה תקינים (דברי השופט אור בבג"צ 1554/95 עמותת "שוחרי גילית" נ' שר החינוך, פ"ד נ(3) 2, 24-25 (1966) (...); בג"צ 4805/07 המרכז לפלורליזם יהודי נ' משרד החינוך, פסקה 51 ([פורסם בנבו], 27.7.2008) (...))."

ג- הזכות לחינוך כוללת את החובה להבטיח תנאים שיאפשרו את מימוש זכות החינוך

82. אחריותה של המדינה להבטיח לכל ילד את הזכות לחינוך היא אחריות רחבה שכוללת את החובה להבטיח את מכלול התנאים שיבטיחו שאותו ילד יוכל לממש את הזכות לחינוך. כך גם נקבע בבג"ץ 7374/01 פלונים נגד מנכ"ל משרד החינוך הגב' רונית תירוש, פ"ד נד(6) 529, 546: "אחריות המדינה והרשות המקומית

לקיים תשתית חינוך חובה חינוך **מחיבת מיצוי חובה זו על כל היבטיה**, על כל הקשור והכרוך בהפעלת מערכת חינוך שתתאים לתכליותיה.

83. כך למשל, בבג"ץ 5108/04 אסמעיל מחמד אבו גודה ו-48 אח' נ' לימור ליבנת, שרת החינוך, נט(2) 241 (2004) נקבע כי "כי אין די בהצהרה כי מוסדות חינוך קיימים. צריך להבטיח כי אלה יהיו נגישים לתלמידים המבקשים ללמוד בהם", וכן ש"לעתים מימוש הזכות לחינוך כרוכה גם במימון הנגישות למוסדות החינוך המרוחקים ממקום מגורי התלמידים". עוד צוין כי בנסיבות עניין זה - בו דובר על ילדי האוכלוסייה הבדואית שבינם לבין מוסדות החינוך מפרידים קילומטרים לצד היעדר דרכי גישה סלולות ותנאי מעבר קשים בשל פגעי מזג האוויר - עולה חשש שהילדים הקטנים לא יוכלו להגיע לגנים ו"בכך לא תוגשם עמדת המשיבים עצמה שלפיה הם מכירים בחובתם לספק שירותי חינוך לילדי העותרים".

84. במקרה שלנו, כפי שהובא בפניכם בהרחבה בחלקו הראשון של מכתב זה, עסקינן בגנרטורים שממוקמים בסמיכות ואף לעיתים בצמידות למוסדות החינוך, שבהם שוהים ילדים רכים בשנים. הגנרטורים שפועלים מספר רב של שעות ביום, מהווים גורם סיכון בטיחותי ובריאותי חמור המסכן את חייהם של אותם ילדים; מהווים מטריד רעש שמקשה עד לא מאפשר לקיים שגרת לימודים תקינה; ובאופן כללי פוגע בשגרת הלימודים הרציפה והתקינה תוך כדי פגיעה באיכות הלימודים.

85. כאמור, הוצגו בפניכם אף ממצאים אובייקטיביים ומוחשיים כגון חוות דעתו של המשרד להגנת הסביבה שמצא כי הגנרטור בקרבת כיתת הלימוד יוצר מטריד רעש בלתי סביר, חוות דעתו של ד"ר ונגר המצביעה על כך שהפעלת גנרטורים בקביעות ובסמיכות לילדים עלול להוביל לתחלואה קשה, וכן התמונות והסרטון שיש בהם כדי להעיד על רמת התחזוקה הירודה, על הסיכונים הבטיחותיים, על מטריד הרעש ועל מפגע הריח. כל אלו מוכיחים כי אותם ילדים אשר לומדים במוסדות חינוך המחוברים לגנרטורים אינם יכולים לממש את זכותם לחינוך.

86. בדו"ח מבקר המדינה שפורסם בשנת 2023, שעסק בתחזוקה ובטיחות של מוסדות החינוך – בתי ספר על-יסודיים, התייחס הדו"ח, בעמוד 1424, לקשר בין תחזוקת מוסדות החינוך לבין איכות ההוראה וההישגים הלימודיים. הדו"ח ציין כי מחקרים מצאו "קשר חיובי בין התחזוקה בבתי"ס לבין איכות ההוראה והישגי התלמידים בהם". כך לדוגמה, מפנה הדו"ח למחקר של הבנק העולמי משנת 2019, שמצא "קשר ישיר בין יעילות ומועילות ההוראה והתוצאות האקדמיות שמשגים הלומדים במערכת החינוך לבין איכות התשתיות ומצבן. המחקר הצביע על כך כי לעיתים קרובות מצב המבנים של בתי"ס לוקה בחסר, והתלמידים הראויים לקידום ביותר הם אלו הלומדים בתנאים הגרועים ביותר". עוד עלה במחקר זה כי "השקעה בתשתיות ובתחזוקת מבנים של מוסדות חינוך משתלמת לחברה מבחינת איכות החיים והבטיחות עבור התלמידים והמורים השוהים בבתי"ס, שיפור ההישגים הלימודיים של התלמידים והיתרונות שהשכלה איכותית מקנה לדורות הבאים". מחקר אחר עדכני יותר, משנת 2022, אליו מפנה הדו"ח, הסיק כי "כדי לשפר את ביצועי התלמידים, עדיף להשקיע את הכספים בשיפור מצבם של מבני ביה"ס על פני השקעה בעזרי לימוד, בספרי לימוד ואף במורים".⁷

87. כאמור, ענייננו זה אינו מסתכם רק בהיעדר תשתיות או בתשתיות לוקות בחסר, אלא מדובר במקרה שאותן תשתיות (שהן גם לוקות בחסר) מהוות סכנה בריאותית ובטיחותית ממשית עבור אותם ילדים ומורים.

88. בדו"ח מבקר המדינה שכותרתו: 'התשתיות הפיזיות של מוסדות החינוך במגזר הלא יהודי' משנת 2008 נבדק מצב התשתיות הפיזיות במוסדות החינוך ב-28 רשויות מקומיות במגזר הלא יהודי לעומת התקנים

⁷ מבקר המדינה תחזוקה ובטיחות של מוסדות חינוך - בתי ספר על-יסודיים (2023). <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2023/2023-Shilton/2023-Shilton-304-Schools.pdf>

שנקבעו בהנחיות משרד החינוך, ונבחן הצורך במבני חינוך ורמת תחזוקתם על ידי הרשויות המקומיות; עוד נבדקו ההליכים הקשורים לאישור הפעלת גני ילדים הנמצאים במעמד של מוסדות מוכרים ולא רשמיים.⁸

89. בבדיקת 100 בתי ספר ב-22 רשויות מקומיות נמצאו ליקויים בתחום התחזוקה כדלהלן: הספק חשמל נמוך ב-24 בתי ספר שבעטיו נגרמות הפסקות חשמל בתקופות של עומס; חיבורים לא חוקיים למערכת החשמל (של מוסדות חינוך ומהם); רטיבות ב-17 בתי ספר; תחזוקה לקויה בחלקים שונים בתשעה בתי ספר. **נמצא כי חלק מן הליקויים עלולים לסכן את בטיחות התלמידים ואף את חייהם.**

90. דוגמא נוספת ניתן למצוא בדו"ח מבקר המדינה שפורסם בחודש מאי 2022 שכותרתו 'פיתוח מוסדות חינוך- בנייה חדשה והרחבת מבנים קיימים', אשר קבע כי: "... קיים במערכת החינוך בישראל מחסור בכיתות לימוד תקינות העומדות בסטנדרטים פיזיים ופדגוגיים המאפשרים למידה בתנאים ראויים.. בשל המחסור, תלמידים רבים לומדים בכיתות צפופות, במבנים יבילים (שאינם מבני קבע, כגון קרוואנים) ובמבנים שכורים שמלכתחילה לא נועדו לשמש כמבני חינוך.. המחסור בכיתות גם גורם לכך שתלמידים לומדים בסביבת לימודים לא-ראויה.. מצב זה עלול לפגוע בהישגי התלמידים ולהעלות את רמת האלימות הבית-ספרית. (עמ' 1489).⁹

91. אם לא די בכך, גם דו"ח של המרכז מחקר ומידע של הכנסת שכותרתו: "חינוך בחברה הבדואית בנגב תמונת מצב (2017)", התייחס לכך שאחת הבעיות הקשות שהחינוך הבדואי מתמודד איתן היא מחסור במבני חינוך ותשתיות פיזיות ירודות של מבני החינוך הקיימים. (עמ' 13-18).¹⁰

92. בית המשפט העליון, בשבתו כבג"ץ, כבר פסק בעניין דומה לענייננו זה כי במקום בו עסקינן בבתי ספר ובילדים ובמקום בו ישנו חשש לנוק בריאותי, גם אם מוטל בו ספק, חובה לנקוט בגישה המחמירה.

בעת"מ (מנהלי ירושלים) 8779/08 ג'לאל חוסיין נ' עיריית ירושלים (נבו) 31.05.2009 דחה בית המשפט המחוזי עתירה שהוגשה על ידי תלמידים משכונת שועפט בדרישה לשנות את מיקום בית ספרם עקב קרבתו למפעל מתכות מזהם. הגם שבית המשפט ציין כי "מושכל ראשון הוא חובתם של המשיבים לדאוג לצרכי החינוך של ילדי בית-הספר, ובכלל זה לדאוג למבנה הולם מבחינה פונקציונאלית ומבחינה בטיחותית ובריאותית" וכי "אי-נחת רבה מעוררת המחשבה כי מאות ילדים צעירים ורכים יבלו שעות אחדות מן היממה באזור שבו קיים זיהום. זהו מצב שאין להשלים עמו", הוא דחה את העתירה מאחר שלא הוכח הזיהום חורג מהתקינה המקובלת.

ואולם, בערעור שהוגש על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, בעע"מ 5634/09 חוסיין ג'לאל נ' עיריית ירושלים (נבו) 25.08.2009 הציג המשרד להגנת הסביבה את עמדתו העדכנית לפיה הגם עמידת המפעל ברמות הפליטה המותרות "אין זה סביר ולכל הפחות אין זה רצוי, למקם בית ספר ובו מאות תלמידים בצמידות למפעל תעשייתי מסוג זה", וכך גם משרד החינוך שציין בעמדתו כי "הגם שהמפעל עומד, ככלל, בתנאי הרישיון ובתקנים המחייבים (...). אין המבנה הסמוך מתאים לקיום בית ספר עקב סמיכותו למפעל" וכי הוא יפעל למציאת פתרונות מתאימים, לרבות איתור מבנה אחר לקיום בית הספר".

⁸ מבקר המדינה התשתיות הפיזיות של מוסדות החינוך במגזר הלא יהודי (2008).

⁹ <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Pages/Reports/1531-3.aspx>

¹⁰ מבקר המדינה פיתוח מוסדות חינוך – בנייה חדשה והרחבת מבנים קיימים (2022).
<https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2022/2022.5/2022.5-208-Education-New-Buildings.pdf>

מרכז המחקר והמידע של הכנסת חינוך בחברה הבדואית תמונת מצב (2017).
https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/cdb926ab-5a61-e711-80d5-00155d0a6d26/2_cdb926ab-5a61-e711-80d5-00155d0a6d26_11_10459.pdf

בית המשפט העליון, בפסק דינו של המשנה לנשיאה דאז, השופט ריבלין, הפך את החלטת בית המשפט המחוזי בציינו כי "אין חולק כי על המשיבים 1 ו-2 (עיריית ירושלים ומשרד החינוך- הח"מ) חלה חובה לספק לתלמידי בית הספר מבנה שניתן לקיים בו לימודים בצורה בטוחה ובריאה" וכי "הנכונות להסכים לחשיפת ילדים לסיכונים הנלווים לשאיפת החומרים המזיקים, ולו למשך יום אחד, היא החלטה בלתי-סבירה ואין לה שאירה על מכונה".

אל פסק דינו הצטרף השופט רובינשטיין שציין שמאחר ש"בבית ספר ובילדים עסקינן, וחובתנו, מקום שישנו חשש לנזק בריאותי גם אם מוטל בו ספק, לנהוג 'גישת בית שמאי' כלפי הרשויות" וכי "נוכח הנושא האנושי בו עסקינן – רווחתם של תינוקות של בית רבן – יאה לנקוט בגישה המחמירה".

ד- הזכות לשוויון בחינוך

93. כפי שהובא לעיל בחלק הראשון של מכתב זה, מוסדות חינוך רבים בנגב אינם מחוברים לחשמל ונאלצים לקבל את אספקת החשמל שלהם מגנרטורים מזהמים ומרעישים. אילוץ זה יוצר גם מפגע בטיחותי ובריאותי המסכן את הילדים, גם מהווה מטרד רעש בלתי סביר שאינו מאפשר שגרת לימודים תקינה וגם מאלץ להפנות תקציבים רבי היקף לצורך החזקה ותפעול של אותם גנרטורים. באופן לא מפתיע, באותם מוסדות חינוך המחוברים לגנרטורים בענייננו זה, מתחנכים ילדיהם של האוכלוסייה הבדואית בנגב, כאשר אותן מועצות אזוריות, אליהן משויכים אותם מוסדות חינוך, מועצות אזוריות נווה מדבר ואל קסום, משויכות לאשכול הנמוך ביותר בדירוג החברתי-כלכלי המפורסם על ידי הלמ"ס. זאת בשעה שבקרוב מוסדות חינוך המחוברים לחשמל התמונה הפוכה: הילדים נהנים משגרת לימודים בטוחה ורציפה; ניתן להשקיע את התקציבים בשיפור איכות המסגרת הלימודית הרבה מעבר לאספקת תשתיות בסיסיות; וכפי שהוצג המדינה אף מעודדת את אותם המוסדות לעבור לאנרגיה סולארית נקייה.

94. כלומר, חיבור מוסדות החינוך בענייננו לגנרטורים, מנציח ואף מעמיק את אי השוויון בין התלמידים שלומדים במוסדות החינוך המחוברים לגנרטורים לבין אלו שמחוברים לרשת החשמל.

95. כמו הזכות לחינוך, כך גם הזכות לשוויון בחינוך, מעוגנת בלשון החקיקה בישראל: כאמור, סעיף 2 לחוק לימוד חובה קובע כי "לימוד חובה יקיף כל ילד וכל נער"; סעיף 3 לחוק זכויות התלמיד קובע כי "כל ילד ונער במדינת ישראל זכאי לחינוך בהתאם להוראות כל דין"; סעיף 8(2) לחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953, קובע כי מטרתו היא, בין היתר, "להעניק שוויון הזדמנויות לכל ילד וילדה, לאפשר להם להתפתח על פי דרכם, וליצור אווירה המעודדת את השונה והתומכת בו".

96. הזכויות לשוויון החינוך אומצה באמנה ייעודית – האמנה נגד אפליה בחינוך, אשר נחתמה בשנת 1960 ואושררה על ידי ישראל בשנת 1961. סעיף 1 לאמנה זו קובע:

1. המונח 'אפלייה' כולל כל הבדל, הוצאה מן הכלל, הגבלה או העדפה המיוסדים על נימוקי גזע, צבע, מין, לשון, דת, השקפה מדינית או אחרת, מוצא לאומי או חברתי, מצב כלכלי או לידה, שמגמתם או תוצאתם היא סיכולו או הפרת השוויון והיחס בחינוך, ובמיוחד:

א. שלילת הגישה לחינוך מכל סוג או שלב מאדם או מקבוצת בני אדם;

ב. הגבלת אדם או קבוצת בני אדם למסגרת חינוך ברמה נחותה;

ג. הקמה או אחזקה מערכות חינוך או מוסדות חינוך נפרדים לבני אדם או לקבוצת בני אדם (סעיף 2 לעיל);

ד. העמדת אדם או קבוצת בני אדם בתנאים שאינם מתיישבים עם כבוד אנושי.

2. לענין אמנה זו, המונח "חינוך" מתייחס לכל סוגי חינוך ושלבי חינוך והוא כולל גישה לחינוך, רמת החינוך ואיכותו, ותנאי הקנייתו.

97. כך סעיף 4(ב) לאמנה זו, מתחייבות המדינות החתומות: **"להבטיח בכל מוסדות החינוך הציבוריים בעלי דרגה דומה, רמת חינוך שווה ותנאים שווים בנדון איכות החינוך"**.

98. מלבד אמנה ייעודית זו הזכות לשוויון בחינוך מעוגנת גם במשפט הבינלאומי במסגרת אמנות שונות: סעיף 5(ה)5 לאמנה בדבר ביעור כל הצורות של אפליה גזעית אשר נחתמה בשנת 1966 ואושרה בישראל בשנת 1997 נקבע כי המדינות מתחייבות "לאסור ולבער אפליה גזעית בכל צורותיה, ולערוב לזכותו של כל אדם, בלא הבחנה באשר לגזע, צבע או מוצא לאומי או אתני, לשוויון בפני החוק" גם בהתייחס לזכות לחינוך והכשרה; בסעיף 26 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות אשר נחתמה בשנת 1966 ואושרה בישראל בשנת 1992 נקבע כי "כל בני האנוש שווים בפני החוק וזכאים, בלא כל הפליה, להגנה שווה מטעם החוק. לענין זה יאסור החוק כל הפליה ויבטיח לכל בני אנוש הגנה שווה ויעילה בפני כל הפליה, במיוחד בשל טעמי גזע, צבע, מין, לשון, דת, דעה מדינית או דעה אחרת, מוצא לאומי או חברתי, רכוש, ייחוס או מעמד אחר"; סעיף 13 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות שהוזכר לעיל פותח ומציין כי "מדינות שהן צד באמנה זו מכירות בזכות **כל אדם לחינוך**..."; סעיף 28 לאמנה בדבר זכויות הילד שהוזכר גם הוא לעיל ומציין כי "המדינות החברות מכירות בזכותו של הילד לחינוך ומתוך כוונה להשיג זכות זו בהדרגה, **על בסיס הזדמנות שווה**...".

99. בבג"ץ 5373/08 אסמעיל אברהים אבו לבדה נ' שרת החינוך (נבו) 06.02.2011, בפסק דינה של כבוד השופטת פרוקצ'יה, עמד בית המשפט על החשיבות של עיקרון השוויון בחינוך:

"הזכות לשוויון בחינוך

30. לעקרון השוויון משמעות מכרעת בהקשר למימוש הזכות לחינוך. בלא שוויון בחינוך לא יובטח מימושה של הזכות לחינוך. הפליה בחינוך משמעה העדפת קבוצה או פרט על פני אחרים המצויים במעמד שווה, ואי-מתן הזדמנות שווה לקבוצה או לפרט שקופחו לממש את פוטנציאל יכולותיהם וסיכוייהם.

31. (...) הפליה בחינוך פוגעת בערכים הבסיסיים שהזכות לחינוך נועדה להגשים. היא פוגעת פגיעה קשה בפרט. היא פוגעת ביעדים שהחינוך אמור להגשים בהיבט החברתי הכללי. הפליה בחינוך עלולה להנציח תחושות של נחיתות והשפלה בתהליך גיבוש אישיותם של הילדים, ולתת אותותיה בבגרותם; היא עלולה לפתח ניכור ודיסהרמוניה בין מגזריה השונים של החברה (...). אכן, "הפגיעה בשוויון קשה היא תמיד. היא קשה שבעתיים שעה שהיא פוגעת בזכות לחינוך" (ענין ועדת המעקב, פסקה 15 לפסק דינו של הנשיא ברק).

הזכות לשוויון בחינוך – כזכות חוקתית

33. ככל שקיימת שאלה אם הזכות לחינוך מהווה זכות חוקתית, הרי הזכות לשוויון בחינוך משיקה במישרין לזכות החוקתית לכבוד האדם. ההפליה ככלל, ובהשתקפותה בחינוך בפרט, יוצרת תחושת קיפוח ונחיתות, הפוגעת בכבוד הילד כאדם. הפגיעה בשוויון בחינוך כמוה כפגיעה בזכות חוקתית לכבוד האדם (ענין יתד, בעמ' 843; ענין מילר, בעמ' 132-133; ענין נוער כהלכה, דברי השופט מלצר בפסקאות 3 עד 5; ענין טבקה, פסקאות 19-21). "

100. **אי השוויון בחינוך בין החברה היהודית לחברה הערבית, והבדואית בפרט, הוא גדול.** מערכת החינוך הערבית-בדואית בנגב סובלת ממחסור במורים מקצועיים, מקשיים בגיוס מורים מוכשרים, מהכשרת מורים לא מספקת ומאיכות הוראה נמוכה; בתי הספר הבדואים בנגב סובלים מתשתיות פיזיות דלות כגון מחסור בציוד, מבנים וריהוט לא מספקים ולא תקינים; מאפליה ומאי שוויון תקציבי בכל שלבי הלימוד (החל מהגנים ועד החטיבות העליונות); ועוד (להרחבה ראו מסמך מחקר מדיניות 186 "מערכת החינוך הערבית-בדואית בנגב בראייה מקומית מציאות וצרכים", אסמעיל אבו סעד, המכון הישראלי לדמוקרטיה, מרץ 2023).¹¹

101. לאי שוויון זה השלכות בשטח. כך, מבדיקה שערכנו בנתונים¹² שפורסמו על ידי משרד החינוך בנוגע לשיעור הזכאים לבגרות לשנת לימודים תשפ"ב (2021-2022), עולה כי בעוד בקרב המגזר היהודי שיעור הזכאים לבגרות עומד על 79.9%, אחוז הזכאים לבגרות בקרב המגזר הבדואי בנגב עומד על 64.3%. בדיקה מפורטת יותר, שבוחנת את מועצות אזורים אל קסום ונווה מדבר, מגלה שאחוז הזכאים לבגרות בקרב ילדיהם עומד בממוצע על 55.2% בלבד. **קרי, פער של כמעט 25% מהמגזר היהודי!**

102. כאמור, בעניינו אי שוויון זה מתבטא בהיעדר תשתית לחיבור לחשמל ושימוש בפתרון של גנרטורים המהווה מפגע ומטרד של ממש.

103. על כך שאי השוויון בין המגזרים בארץ מתבטא גם בפערים ברמת תחזוקת מתקנים ותשתיות במוסדות חינוך, עמדה ועדה שהוקמה בשנת 1997 בעקבות אשרור האמנה לזכויות הילד. כך צוין בעמוד 79 בדו"ח מבקר המדינה אשר פורסם בשנת 2008, ועסק בתשתיות הפיזיות של מוסדות החינוך במגזר הלא יהודי: **"בתחום החינוך הוועדה הביעה דאגה לנוכח אי-השוויון בחינוך בין מגזרים שונים בחברה הישראלית. אי-השוויון הוא רב-ממדי ובא לביטוי בתחומים שונים, בין היתר בהיצע שירותי העזר, במתקני בתי הספר ורמת בטיחותם".** הוועדה סברה שאין המדינה יוצאת ידי חובתה בכך שהיא מחייבת הימצאותם של תלמידים במוסדות חינוך, וכי חובתה המרכזית של המדינה היא להבטיח הקצאה שוויונית של חינוך איכותי לכל הילדים החיים בישראל".¹³

104. עוד בשנת 2008 עמד דו"ח מבקר המדינה על רמת התחזוקה הלקויה של התשתיות הפיזיות של מוסדות החינוך במגזר הלא יהודי. תוצאתה של תמונה עגומה זו, כלשונו של הדו"ח, היא **"פגיעה בתלמידים, בסביבת הלימודים ואף סיכון בריאותם וחייהם בחלק מן המקרים"**. מבקר המדינה הזכיר לרשויות המקומיות כי חובתן "לדאוג לתחזוקה נאותה של בתי הספר הנמצאים בתחומן ולהסדיר כל ליקוי או מפגע בטיחותי העלול לסכן את התלמידים", וגם הפנה את שימת ליבו של משרד החינוך לכך שעליו "לתת את

¹¹ אסמעיל אבו סעד, המכון הישראלי לדמוקרטיה מערכת החינוך הערבית-בדואית בנגב בראייה מקומית מציאות וצרכים (2023). <https://www.idi.org.il/media/20499/%D7%A2%D7%A8%D7%9B%D7%AA-%D7%94%D7%97%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%9A-%D7%94%D7%A2%D7%A8%D7%91%D7%99%D7%AA-%D7%91%D7%93%D7%95%D7%90%D7%99%D7%AA-%D7%91%D7%A0%D7%92%D7%91-%D7%91%D7%A8%D7%90%D7%99%D7%99%D7%94-%D7%9E%D7%A7%D7%95%D7%9E%D7%99%D7%AA-%D7%9E%D7%97%D7%A7%D7%A8-%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%95%D7%AA-186.pdf>
¹² אתר משרד החינוך: https://infocenter.education.gov.il/all/extensions/Shkifut_Reports/Shkifut_Reports.html
¹³ מבקר המדינה התשתיות הפיזיות של מוסדות החינוך במגזר הלא יהודי, לעיל ה"ש 8, בעמוד 79.

הדעת למצב הפיזי באותם בתי ספר שבהם קיימים מפגעים חמורים ולסוגיית הטיפול הנדרש בהם" וציין כי "ראוי שהרשויות המקומיות יקבלו משאבים לשיקום ותחזוקה בתחומים אלה".¹⁴

105. על מנת להתמודד עם הפערים האלו, בשנת 2017 התקבלה החלטת ממשלה מספר 2397: תכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2017-2021 (להלן: "תכנית חומש לשנים 2017-2021"). אחת מהמטרות שהחלטה ביקשה לקדם היא "שיפור משמעותי במצבה הסוציו-אקונומי של האוכלוסייה הבדואית בנגב תוך חתירה לצמצום הפערים בין אוכלוסייה זו לכלל אוכלוסיית המדינה" [סעיף 1(א) להחלטה] גם בתחומי החינוך וההשכלה.

106. כך, בסעיף ו' להחלטת הממשלה נקבע כי על מנת להשלים פערים בתחום מבני החינוך ביישובים הבדואים בנגב וכדי להשוות את תנאי הלימודים הפיזיים והנגישות למוסדות החינוך יוקצה סכום שלא יפחת מ-236 מיליוני שקלים בשנה וסה"כ 1.18 מיליארד ₪ במשך כל תכנית החומש לצורך בניית כיתות הלימוד. בסעיף ח' להחלטה נקבע שצמצום הפערים בתחום הבינוי יכול גם "שיפור תשתיות במוסדות חינוך ביישובי הבדואים בנגב" ובכלל זה גם: שיפוץ מוסדות חינוך, חידוש מבנים, התאמות להנגשה, תשתיות בית ספריות והצטיידות, ועוד.

107. מדו"חות מעקב של המרכז להעצמת האזרח מחודש ספטמבר 2020¹⁵ ושל מרכז המחקר והמידע של הכנסת מחודש יוני 2023,¹⁶ עולה כי סעיף זה המבקש להשוות את תנאי הלימוד הפיזיים והנגישות למוסדות החינוך, יושם באופן חלקי בלבד. הגם שבשנים 2017-2020 תוכנן תקצוב של כיתות בסך 944 מיליון ₪, בפועל נוצל 411 מיליון ₪. כמו כן, אם בשנת 2017 היה מחסור של 1,200 כיתות, בשנת 2020 נותר מחסור של 1,050 כיתות (ראו עמודים 14-15 לדו"ח של מרכז המחקר והמידע של הכנסת). באשר להשלמת הפערים בתחומי מבני החינוך ביישובים הבדואים בנגב, עולה כי בשנים 2017-2020 אחוז הביצוע עמד על 45%, וכי מידע מבוקש על פעולות משרד החינוך לשיפור הנגישות אל מוסדות החינוך, לא הועבר חרף הבקשה (ראו עמוד 13 לדו"ח המעקב של המרכז להעצמת האזרח).

108. הנחיות דומות העוסקות בצורך בצמצום הפערים בתחום התשתיות הפיזיות של מערכת החינוך ביישובי המיעוטים, ניתן למצוא בסעיף 1(ז) להחלטת ממשלה מאוחרת, החלטת ממשלה מס' 550 "התוכנית הכלכלית לצמצום פערים בחברה הערבית עד לשנת 2026" משנת 2021 וכן בסעיף ד(1)(ד) להחלטת ממשלה מס' 1279 "תכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2022 - 2026 ותיקון החלטות ממשלה" משנת 2022 (להלן: "תכנית חומש לשנים 2022-2026") שם נקבע כי על משרד החינוך להקצות תקציבים, כמפורט בהחלטה, "עבור בינוי כיתות לימוד וגני ילדים חדשים, שיפוץ וחידוש מבנים, עיצוב חזות, בניית מרכזי פסג"ה, בניית מרחבים חדשניים ביישובי התכנית".

109. הנה, אפליית המגזר הבדואי, גם בתחום החינוך, ארוכת שנים. נלמד כי המדינה מכירה באפליה זו ואף נקטה ונוקטת בצעדי מדיניות על מנת לצמצמה, ובכלל זה העברת תקציבים, גם לצורך צמצום הפערים בתשתיות במוסדות החינוך הבדואים. אולם, כפי שנראה היישום בפועל בוצע באופן חלקי. הדרישה שלנו בעניין זה – להפסיק את השימוש בגנרטורים ולהמירם באמצעי נקי ואמין לאספקת אנרגיה – עולה בקנה אחד גם עם רצון המדינה עצמה לצמצם את הפערים בן המגזרים.

¹⁴ שם, בעמוד 102.

¹⁵ המרכז להעצמת האזרח דו"ח מעקב תכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2017-2021 על בסיס החלטת ממשלה מס' 2397 מיום 12.2.2017 (2021).

[https://www.cec.org.il/sites/citizens/UserContent/files/BeduinsNegev2%20\(2\).pdf](https://www.cec.org.il/sites/citizens/UserContent/files/BeduinsNegev2%20(2).pdf)

¹⁶ מרכז המחקר והמידע של הכנסת ניטור והערכה של תוכנית חומש לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנים 2021-2023 (2023)

https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/d50f85da-515a-eb11-810a-00155d0ace38/2_d50f85da-515a-eb11-810a-00155d0ace38_11_20188.pdf

ה-היקף אחריות הרשויות המקומיות אל מול אחריות משרדי הממשלה ובראשם משרד החינוך

110. לא נעלמה מעינינו חלוקת האחריות בין הממשלה (ובעניין זה משרד החינוך) לבין הרשות המקומית.
111. כך קובע סעיף 7(ב) לחוק לימוד חובה לפיו "קיום מוסדות חינוך רשמיים למתן חינוך חובה חייב לפי חוק זה לילדים ולנערים הגרים בתחום שיפוטה של רשות חינוך מקומית מסוימת, יהא מוטל על המדינה ועל אותה רשות חינוך מקומית במשותף".
112. אולם, במקרה בענייננו, קמה למשרדי הממשלה השונים, ובראשם משרד החינוך החובה לדאוג כי יופסק אלתר השימוש בגנרטורים במוסדות החינוך, ויוחלף בפתרון ראוי יותר.
113. ראשית, משיחות שקיימנו עולה כי הסיבות לכך שכך שמוסדות החינוך אינם מחוברים לחשמל הן מגוונות: כך למשל, חלק מהמוסדות ממוקמים במבנים באופן שאינו תואם את דיני התכנון והבנייה; אחרים הוקמו כדין אך לא נסלל עבורם כביש גישה שהוא תנאי לאספקת חשמל; אחרים נתקלים בקשיים בירוקרטיים שונים, שלעיתים תלויים בגורמים שלישיים; ועוד.
114. רוצה לומר, הסיבות העיקריות שבגללן מוסדות החינוך מנותקים מחשמל הן סיבות שנוגעות לכשלי מדיניות, לעיתים היסטוריים, שאין ביכולתן של הרשויות עצמן לפתור. לחיזוק הדברים, ראו את מסמך "נתונים על חיבורים לחשמל ביישובים בדואים בנגב ויישובים ערבים נבחרים בצפון",¹⁷ שפורסם ביום 13.2.2022, על ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת, שציין כי "תופעת החיבור הבלתי-חוקי של מבנים ביישובים ערביים לרשת החשמל קשורה באופן הדוק לקשיים התכנוניים באותם יישובים, המתבטאים בתהליך תכנון מסורבל ואיטי" וכי ננקטו צעדים לסייע בעניין כדוגמת תיקון לחוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 136), התשפ"ב-2022 שמטרתו לאפשר חיבור לחשמל של מבנים שנבנו ללא היתר בהתקיים התנאים שנקבעו בחוק.
115. שנית, יש לזכור כי עסקינן ברשויות מוחלשות, המדורגות באשכול הנמוך ביותר בדירוג הכלכלי-חברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. מדובר ברשויות דלות בתקציב, שמראש התקציבים שמוקצים על ידן הם נמוכים. ראו את דבריה של מהנדסת מועצת אל קסום משנת 2020 שהתייחסה לסוגיית המבנים היבילים, בעיות החשמל והיעדר התקצוב: "הצבת גנים במבנים יבילים אינה מספקת מענה ממשי לתלמידים, שכן המבנים היבילים אינם מחוברים לרשת החשמל ונוצרות בעיות תחזוקה חמורות בשימוש לאורך זמן. בגלל עלויות התחזוקה הגבוהות של הגנים במבנים היבילים המועצה מעוניינת להחליפם במבני קבע, אך התקציב שניתן לצורך כך ממשרד החינוך הוא תקצוב חסר ואין ביכולתה של המועצה לתקצב את יתרת הסכום הנדרש. על פי מועצת אל-קסום, כיום יש 10 גנים שמשרד החינוך אישר את התקצוב שלהם אך המועצה אינה יכולה להקים" (מסמך "יישום חוק לימודי חובה מגיל 3 בחברה הבדואית בנגב - מסמך עדכון", מיום 19.7.2020, שפורסם על ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת).¹⁸
116. לפיכך, נדרש פתרון הולם ברמת משרדי הממשלה עצמם.
117. כפי שהוצג לעיל, פתרון חלקי שכזה הוצע במסגרת קול קורא 115/2022, שאפשר לקבל תמיכה לטובת החלפת הגנרטורים במערכות של אנרגיה מתחדשת במבני ציבור באוכלוסייה הבדואית. אולם כאמור,

¹⁷ מרכז המחקר והמידע של הכנסת נתונים על חיבורים לחשמל ביישובים בדואיים בנגב וביישובים ערביים נבחרים בצפון (2022) https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/dc2716d1-6482-ec11-8147-00155d0401c3/2_dc2716d1-6482-ec11-8147-00155d0401c3_11_19418.pdf

¹⁸ מרכז המחקר והמידע של הכנסת יישום חוק לימודי חובה מגיל 3 בחברה הבדואית בנגב - מסמך עדכון (2023). https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/a77bb40a-b79f-ed11-8152-005056aac6c3/2_a77bb40a-b79f-ed11-8152-005056aac6c3_11_20086.pdf

התנגדות משרד החינוך ובהתאם שינוי עמדת המשרד האנרגיה, לפיה מבנים שהוקמו ללא היתר לא יוכלו לקחת חלק בקול קורא - חסמו את הדרך לרבים ממוסדות החינוך בהם עסקינן.

118. לעמדת הח"מ, בנסיבות בענייננו, הגשמת הזכות לחנוך והזכות לשוויון בחינוך מטילה חובה על משרד הממשלה ובכלל זה – משרד לאנרגיה, המשרד לשוויון חברתי, משרד הפנים, המשרד להגנת הסביבה, משרד הבריאות ובראש כל אלו משרד החינוך – לפעול לאלתר להפסקת השימוש בגנרטורים היוצרים מפגע בריאותי ובטיחותי ומטרד רעש בלתי סביר, באופן שאינו מאפשר לילדים להגשים את זכותם לחינוך, ולאתר חלופה ראויה, אם באמצעות שימוש באנגריה סולארית נקייה ואם באמצעות חיבור לחשמל.

119. חובה זו עומדת למדינה, ובפרט למשרד החינוך, שעה שהם אלו אשר מכירים במוסדות אלו ומעניקים להם סמל מוסד, על כל המשתמע מכך.

120. למעשה, בהקשר הספציפי של זיהום האוויר, נציין כי עולה שמשרד הבריאות אינו עומד בנהליו שלו. שכן, סעיף 4.2.1 לחוזר מנכ"ל משנת 2023 "סידורי בטיחות במבני מוסדות החינוך" קובע: "מוסד החינוך יוקם הרחק ככל האפשר מאזורי תעשייה ומלאכה, ממקורות רעש, צחנה, זיהום אוויר, אבק וגזים, ממפעלים וממחסנים שיש בהם סיכונים פוטנציאליים, ממתקני בוב, מאגני חמצון, ממקווי מים ומכל מקום אחר שיש בו מפגע בטיחות או גיהות".¹⁹

121. אולם, בענייננו זה, הנחיות לחוד ומציאות לחוד.

1-ו- הליכים קודמים בפני בית המשפט בעניין היעדר חיבור מוסדות החינוך לחשמל והפעלתם באמצעות הגנרטורים

122. בית המשפט העליון כבר נדרש בעבר לסוגייה זו של היעדר חיבור מוסדות החינוך לחשמל, ובכלל זה גם לסוגיית הפעלת באמצעות גנרטורים.

123. בעניין בג"ץ 4671/98 ד"ר עוואד אבו-פריח נ' רשות החינוך לבדואים בנגב (נבו 17.01.1999), דן בג"ץ במקרה שבו 13 בתי ספר ממלכתיים לא היו מחוברים לחשמל. בדבריו החריפים של בג"ץ מיום 23.8.1998 ציין "המצב הקיים שבו בתי ספר נשוא העתירה של תלמידים בדואיים אינם מחוברים לחשמל חמישים שנה לאחר הקמתה של מדינת ישראל, אינו מתקבל על הדעת כלל ועיקר, ומהווה תעודת עניות למדינת ישראל. מצב זה אינו יכול להמשך...". בהחלטה זו, דרש בית המשפט כי יקבע ויוצג לו לוח זמנים מפורט ומדויק לחיבור בתי הספר לחשמל. בהחלטת ביניים מיום 18.11.1998 קבע בית המשפט כי הוא רשם בפניו את לוח הזמנים החדש שהוצג בפניו וכי הוא מקווה שיוגשם כראוי "תוך לקיחה בחשבון של ההיבט הבטיחותי". בהחלטה מאוחרת יותר, מיום 26.10.1998 קבע בית המשפט כי רק אם לא ניתן להתקין מערכת קבועה "ראוי שיעשה מאמץ להתקין מערכת חשמל זמנית בבתי-הספר". בסופו של דבר, עתירה זו נמחקה, לאחר שנמסר לבית המשפט כי "כל בתי הספר חוברו לחשמל" (פסק דין מיום 17.1.1999).

124. פנייה נוספת לבג"ץ נעשתה כעשור לאחר מכן, בבג"ץ 5475/09 איוב אבו סבילה נ' משרד החינוך (נבו 10.03.2010), במסגרתו התבקש בית המשפט ליתן צו לחיבור לחשמל עבור שני בתי ספר בכפר הבדואי אבו תלול שבנגב. בפסק הדין נטענו אותן טענות שנטענות בפניכם במכתב זה – ילדים ונוער, אלפים במספר, שלומדים במוסדות חינוך שאינם מחוברים לחשמל ובשל כך מחוברים לגנרטורים. תשתית זו אינה מאפשרת להם להפעיל אמצעי חימום וקירור מספקים, מים חמים, מערכות לאיתור שריפות, מעבדות לימודיות ועוד. למעשה, בשל התלות בגנרטורים, הלימודים מסתיימים בשעה 14.00. בדומה לענייננו זה,

¹⁹ ראו לעיל, ה"ש 2.

גם שם הועלו הטענות לפיהן השימוש בגנרטורים גורם לפגיעה בבריאות התלמידים וצוותי בית הספר, לתקלות תכופות ולפגיעה באיכות הסביבה. **להבדיל מחלק המקרים בענייננו, מיקום בתי הספר במקרה זה הוסדר בתיקון לתמ"מ 14/4 ולפיכך לא היתה מניעה להוציא להם היתר בניה ולחברם לרשת החשמל.** עולה כי הן חברת החשמל והן המועצה האזורית השלימו את הנדרש על מנת לחבר את בתי הספר לחשמל, ולכן העתירה נמחקה.

125. בבג"ץ 5247/13 **אברהים אבו כף נ' משרד החינוך** (נבו 19.12.2019) נדרש בג"ץ להורות כי שבעה בתי ספר המנויים בעתירה, **שהם מצויים ביישובי קבע שאינם חלק מהפזורה הבדואית**, יחוברו לחשמל. בדוגמה לחלק מהמקרים בענייננו גם שם העיכובים לחיבור נבעו, בין היתר, מקשיים תכנוניים. מאז הגשת העתירה ועד מתן פסק הדין נמסרו לבית המשפט דיווחים שהתייחסו להשלמת התכנון וביצוע העבודות באופן שיאפשר את חיבור בתי הספר לחשמל. עולה כי עד מתן פסק הדין שישה מתוך שבעת בתי הספר חוברו לחשמל ובית הספר השביעי צפוי היה להתחבר לרשת החשמל גם כן.

126. כאמור, בהליכים שהוצגו לעיל, התאפשר החיבור לחשמל אם בשל העובדה שדובר על מוסדות חינוך שמצויים בתחום ישובים מוסדרים או אם בשל כך שמיקומם הוסדר בתמ"מ 4/14. כפי שצינו בתחילת מכתב זה, הגיע לידנו מידע לפיו מוסדות חינוך רבים עדיין אינם מחוברים לחשמל ונאלצים להתחבר לגנרטורים בשל סיבות שונות: חלק מהמוסדות ממוקמים ביישובי הפזורה במבנים באופן שאינו תואם את דיני התכנון והבנייה; אחרים הוקמו כדין אך לא נסלל עבורם כביש גישה שהוא תנאי לאספקת חשמל; אחרים נתקלים בקשיים בירוקרטיים שונים, שלעיתים תלויים בגורמים שלישיים; ועוד.

127. לפיכך, יש ליתן מענה כולל לכלל היישובים.

ז- חיבור מוסדות החינוך לגנרטורים הוא פתרון לא סביר, במיוחד כשקיימות חלופות פוגעניות פחות כדוגמת אנרגיה סולארית נקייה

128. יובהר כבר עתה הסעד הנדרש על ידי הח"מ הוא הפסקת השימוש בגנרטורים לאלתר והחלפתם בחלופה ראויה אחרת, בין אם באמצעות שימוש באנרגיה סולארית, חיבור לחשמל או כל אלטרנטיבה ראויה אחרת.

129. יחד עם זאת, ראוי לציין כי להחלפת השימוש באנרגיה סולארית באנרגיה סולארית נקייה, תועלות רבות - תועלות בריאותיות ובטיחותיות, שהן לדעת הח"מ העניין החשוב ביותר שעה שעסקין בילדים, וגם תועלות סביבתיות.

130. כאמור, בענייננו זה עסקין בילדים המשתייכים למגזר הבדואי. קבוצה זו (ילדים במגזר הבדואי) מצויה בסיכון מוכפל לסבול מהשלכות משבר האקלים.

131. מסקירה רחבה ומעודכנת של מחקרים בתחום, שנערכה עבור מנהלת ההיערכות לשינוי אקלים, עולה כי אחת הקבוצות העיקריות שפגיעות במיוחד למשבר האקלים הם אנשים חיים בעוני. כאמור, במקרה שלנו עסקין באוכלוסייה המשתייכת לאשכול החברתי-כלכלי הנמוך ביותר. בעידן של משבר אקלים הדבר מתורגם לעוני אנרגטי, ובמקרה שלנו לכך שהאוכלוסייה הבדואית בנגב אינה יכולה להבטיח, לא בביתם ולא בכל מקום אחר כדוגמת מוסדות החינוך, שימוש איכותי ורציף בחשמל שיבטיח לה רמת חיים ראויה. עולה כי קושי זה צפוי להתעצם עם החרפת השפעות השינויים האקלימיים. כך למשל, תדירות עומסי החום הכבדים רק ילכו ויתגברו, מציאות שתוביל בהכרח לעליית השימוש במזגנים ובהתאם לעליית

בצריכת החשמל [להרחבה בעניין זה ראו "דוח צדק אקלימי- האמצעים הדרושים להטמעת צדק אקלימי במדינת ישראל" שנכתב על ידי אדם טבע ודין ופורסם השנה (2023) (להלן: "דו"ח הצדק האקלימי")].²⁰

132. לכך יש להוסיף כי עסקינן בילדים. כפי שמצוין בפרק "משבר האקלים כמשבר של זכויות ילדים" שנכתב על ידי המועצה לשלום הילד ופורסם בדו"ח הצדק האקלימי של אדם טבע ודין, בעמודים 72-73:

"ילדים הוכרו זה מכבר כאוכלוסייה פגיעה במיוחד למשבר האקלים. בשל גילם הצעיר והעובדה כי מערכות גופם, יכולותיהם וכשריהם מצויים בהליך התפתחות מתמשך, ילדים נמצאים בסיכון מוגבר לפגיעה פיזית במצבי חירום אקלימיים (דוגמת אירועי מזג אוויר קיצוני); הם יותר פגיעים למחלות המקושרות לשינוי אקלים ולנזקים שמקורם בזיהומי קרקע, מים ואוויר; והתפתחותם התקינה תלויה במיוחד בשירותים חיוניים (דוגמת בריאות, רווחה, הגנה, חינוך), שפעילותם נמצאת תחת עומס ולחצים בשל השלכות משבר האקלים (למשל, הגדלת מספר פניות לסיוע, אי-מתן שירות במצבי חירום אקלימיים, וכיוצא בזה)."

ובהמשך גם נכתב:

"משבר האקלים מהווה אתגר משמעותי ביותר להבטחת זכויותיהם של ילדים. בשנים האחרונות, גוברת ההבנה כי ההשלכות החמורות של המשבר על היבטים רבים בחייהם של ילדים - ביניהם בריאות, הגנה, רווחה וחינוך - הופכות את משבר האקלים ל'משבר של זכויות ילדים' (Climate Change is a Children's Rights Crisis). מצב דברים זה מחייב לעמוד על ההשפעות הייחודיות של משבר האקלים על ילדים, ועל האמצעים החקיקתיים, המנהליים, החינוכיים והאחרים הנדרשים להתמודדות והיערכות להשלכות המשבר, תוך התמקדות בזכויותיהם ושלומם של ילדים."

133. החלפת הגנרטורים המזוהמים באנרגיה סולארית תוביל גם להבטחת בריאותם ובטיחותם של אוכלוסייה פגיעה זו וגם תוביל למימוש עיקרון הצדק האקלימי, שבו אוכלוסיות מוחלשות ורגישות לא יפגעו יותר מהשלכות משבר האקלים.

134. בנוסף, כפי שצוין לעיל, המעבר לאנרגיה סולארית יסייע למדינה להפחית פליטת גזי חממה הוא צעד קריטי בעידן זה של משבר אקלימי, אשר יאפשר למדינה לעמוד בהתחייבותה לפיה עד שנת 2030 היקף ייצור החשמל בישראל מאנרגיות מתחדשות יעמוד על 30% מסך יכולת ייצור החשמל.

135. כפי שהובהר בחלק הראשון למכתב זה, כיום המדינה, על משרדיה השונים, כבר פועלת במוסדות ציבור ובבתי ספר אחרים להתקנת פאנלים סולאריים. עובדה זו מעידה בפני עצמה. בכל הנוגע לקול קורא 115/2022 לתמיכה במעבר אנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנת 2022, ממידע שנמסר לנו, עולה שהסיבה היחידה שהמרת הגנרטורים בפאנלים סולאריים לא התאפשרה בחלק ממוסדות החינוך - שהם גם רלוונטיים לענייננו זה - היא התנגדותו של משרד החינוך שלא רוצה להציב מתקנים סולאריים על מבנים שהוקמו שלא בהתאם לדיני התכנון והבנייה. כאמור, לטעמנו נימוק זה אינו יכול לעמוד מאחר שממילא במוסדות חינוך אלו מוצבים גנרטורים ולכן מדובר רק בהמרה של מתקן אחד במתקן אחר, ראוי יותר. שנית, כאמור, מדובר במוסדות חינוך ששרד החינוך הוא זה שהכיר בהם והעניק להם סמל מוסד.

136. לפיכך, מדובר באמצעי שיש בו תועלות לכל הצדדים שגם המדינה מכירה בתועלות אלו.

²⁰ אדם טבע ודין דוח צדק אקלימי האמצעים הדרושים להטמעת צדק אקלימי במדינת ישראל (2023) <https://adamteva.org.il/wp-content/uploads/2022/06/%D7%93%D7%95%D7%97-%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%99-%D7%AA%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%9D-%D7%9C%D7%A2%D7%9C%D7%95%D7%AA-%D7%9C%D7%90%D7%AA%D7%A8-%D7%99%D7%95%D7%A0%D7%99-2023.pdf>

ח- הפסקת השימוש בגנרטורים הוא הדבר הנכון והצודק לעשות

137. הארכנו במכתב זה שלנו אליכם על מנת להמחיש שמכל כיוון בו נבחן את הסוגייה בענייננו, התמונה היא ברורה - אין זה סביר שילדים קטנים ילמדו שעות ארוכות בקרבת גנרטורים מזהמים שמסכנים את בריאותם ובטיחותם, ומהווים מטרד רעש שמונע מהם שגרת לימודים תקינה.

138. גם אם המצב העובדתי וחוקי מורכב, הסעד הוא ברור - הפסקת השימוש בגנרטורים לאלתר והחלפתם בחלופה ראויה אחרת.

139. לעניות דעת הח"מ, המסגרת החוקית בענייננו מקימה חובה מספקת ליתן את הסעד המבוקש, ואולם לחילופין, יש ליתן את הסעד הזה מטעמים של צדק.

140. זאת בדומה לדברים הברורים של כבוד השופט מצא בבג"ץ 3511/02 עמותת "הפורום לדו קיום בנגב" נ' משרד התשתיות, נז(2) 102 (2003), שציין כי "במקרה שלפנינו מדובר במצב 'קפקאי' ממש, אשר אמנם זועק לשמים. ילדים רכים בשנים נדרשים לסכן את חייהם על-מנת להגיע לבית הספר הממלכתי, שהוקם בקירבת בתייהם על-ידי מדינת ישראל, או לחלופין להימנע מלהגיע לבית הספר בימי הגשמים. המדינה אינה מתכחשת לחובתה להקים במקום גשרון לחציית הנחל אשר ימנע את הסכנה, ואולם לטענתה, ידיה כבולות על-ידי הדין, אשר יאפשר לה לעשות כן רק בעוד חודשים מספר. אין זה מתקבל על הדעת כי דיני התכנון והבנייה התכוונו למנוע הצלת חיים בדרך של הקמת מבנה זמני לשעת חירום, ואולם אף אם נניח כי זו אכן הייתה כוונתם, אין בכוחם לגבור על הוראתו החוקתית העל-חוקית של סעיף 15(ג) לחוק-יסוד: השפיטה".

ט- פניות קודמות אליכם

141. כפי שצוין לעיל, פנייה ראשונה בנושא הופנתה אל שרת החינוך ביום 13.6.2022. פנייה זו לא נענתה.

142. ביום 18.8.2022 פנינו אל משרד החינוך בבקשת חופש מידע בה ביקשנו לקבל מידע עובדתי על אודות הגנרטורים בהם נעשה שימוש במוסדות החינוך במדינה. תזכורת לפנייתנו נשלחה ביום 26.10.2022. מענה לבקשה זו קיבלנו ביום 30.11.2022, בו ציין משרד החינוך כי המידע אינו מצוי ברשותם וכי ייתכן שקיים אצל הרשויות המקומיות.

*** מצ"ב פנייתנו מיום 18.8.2022 ומיום 26.10.2022 ותשובת משרד החינוך מיום 30.11.2022 – מסומנות כנספחים יא'-יג' בהתאמה למכתב זה.

143. כמו כן, ביום 2.7.2023 פנינו אל מבקר המדינה, פרסנו בפניו את הטענות שהוצגו לעיל וביקשנו את מעורבותו בנושא.

*** מצ"ב פנייתנו אל מבקר המדינה מיום 2.7.2023 – מסומנת כנספח יד' למכתב זה.

סיכום

144. לאור האמור במכתב זה, נשוב על דרישתנו, בתחילת מכתב זה על מנת שתפעלו, כל אחד בהתאם לסמכותו, לשם:

א. קביעה ופרסום הנחייה מחייבת לפיה מעתה והלאה מימון, אספקה והקמה של מתקני אנרגיה חדשים למוסדות חינוך מוכרים יהיו באמצעות מקורות אנרגיה נקיים, אמינים ובטיחותיים.

ב. קביעה ופרסום הנחייה מחייבת לפיה עד סוף שנת הלימודים הקרובה, תשפ"ד 2023-2024, יופסק השימוש בגנרטורים שכבר נעשה בכל מוסדות החינוך המוכרים, ואלו יוחלפו במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי.

ג. קביעת הנחיות, כל אחד על פי סמכותו, בנוגע ליישום שני העקרונות המנחים לעיל.

ד. קביעת הנחיות, כל אחד על פי לסמכותו, בנוגע למקור התקציבי שאמצעותו ייושם סעיף זה.

זאת כדי להביא לתיקון עוול רחב היקף כלפי אוכלוסיות מוחלשות, וכן כדי לייתר הגשת עתירה לצורך תיקון המעוות.

145. על אף שיש בימים אלה נושאים חשובים וראויים על הפרק, נבקש את התייחסותכם בהקדם האפשרי לפניה זו.

אמאל אבו אלקום וגיל יסעור, מנהלים משותפים
שמסונא

אורטל סנקר, עו"ד
אדם טבע ודין

עותקים

מועצה אזורית אלקסום
ראש המועצה, סלאמה אלאטרש, rania@alqasoum.org.il, salama@alqasoum.org.il
מנכ"לית המועצה, חופית קלימובסקי mankal2@alqasoum.org.il Hofit@alqasoum.org.il

מועצה אזורית נווה מדבר
ראש המועצה, אברהים אלהואשלה lishkam@nevemidbar.org.il
מנכ"ל המועצה, חנן אפוטה hanan@nevemidbar.org.il

המועצה לכפרים הלא מוכרים
ד"ר יעלה רענן, מנכ"לית המועצה האזורית לכפרים הלא מוכרים בנגב Yallylivnat@gmail.com

תוכן עניינים

עמ'	שם הנספח	סימון
33	סקר תשתיות קיימות לבתי ספר- במועצות האזוריות נווה מדבר ואל קסום ובפזורתן מיום 18.5.2016	א
58	מסמכי מרכז פומבי 10.2022 למתן שירותי השכרת גנרטורים במוסדות חינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום מחודש יולי 2022	ב
102	חוות דעתו של דר אריה ונגר, מדען ראשי בארגון אדם טבע ודין מיום 23.12.2023	ג
121	מסמכי מכרז פומבי 12.2022 אספקת סולר לגנרטורים המוצבים במוסדות חינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום מחודש יולי 2022	ד
158	דוח מדידות רעש בבית ספר בביר הדאג' מיום 15.2.2023	ה
164	מכתב נושא הכותרת "החלפת גנרטורים מזהמים ויקרים בבתי ספר בחברה הבדואית באנרגיה מתחדשת" מיום 13.6.2022 מאת אדם טבע ודין מיזם סעיד אלחרומי	ו
167	מסמכי קול קורא 1152022 לתמיכה במעבר אנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנת 2022 מחודש אוקטובר 2022	ז
218	מסמך תשובות והבהרות לשאלות ובקשות שהתקבלו במסגרת קול קורא 1152022 לתמיכה במעבר לאנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב	ח
220	מכתב נושא הכותרת "התקנת מערכות סולאריות במוסדות חינוך" מיום 28.1.2021	ט
222	מסמך נושא הכותרת "מערכת פוטו וולטאית על גג מוסד החינוך- שאלות ותשובות" מיום 21.2.2021	י
227	בקשת חופש מידע מאדם טבע ודין אל משרד החינוך מיום 18.8.2022	י"א
230	תזכורת לבקשת חופש מידע 26.10.2022	י"ב
236	תשובת משרד החינוך לבקשת חופש מידע מיום 30.11.2022	י"ג
238	פנייה אל מבקר המדינה בעניין גנרטורים מזהמים הפועלים במוסדות החינוך בחברה הבדואית בנגב מיום 2.7.2023	י"ד

נספח י

**דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 1
ואישור קבלת המכתב על ידו**

עמ' 97

חינוך

Ortal Sanker

מאת:
נשלח:
אל:
נושא:

משרד החינוך – פניות הציבור <NoReply_Info@education.gov.il>
יום חמישי 21 דצמבר 2023 19:37
Ortal Sanker
לשכת שר החינוך - אישור על קבלת פנייתך CRM:010006000126562

שלום רב,

זהו מענה אוטומטי, ולא ניתן להשיב לו.

אנו מאשרים בתודה קבלת פנייתך בלשכת שר החינוך, מר יואב קיש.

פנייתך תיבחן ותענה בהקדם האפשרי.

בברכה,

לשכת שר החינוך

מאת:
נשלח:
אל:
עותק:
נושא:

קבצים מצורפים:

Ortal Sanker
יום חמישי 21 דצמבר 2023 19:33
eilatme@education.gov.il; mankal@education.gov.il; sar@edu.gov.il
Eli Ben Ari

התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגרטורים לאספקת חשמל למוסדות החינוך הבדואים בנגב והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגרטורים לאספקת חשמל למוסדות החינוך הבדואים בנגב-מאת אטד ושמסונא.pdf

שלום

מצורפת התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים.
אודה על אישור קבלת מכתבי זה.

תודה.

אורטל סנקר, עו"ד
מחלקה משפטית – אדם טבע ודין
רח' קרליבך 9, תל אביב 6713213
טלפון 03-5669939

נספח י"א

**דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 2
ואישור קבלת המכתב על ידו**

עמ' 100

Ortal Sanker

מאת: <mishpatit@moin.gov.il> מטה -לשכה משפטית
נשלח: 09:43 2023 דצמבר 25 יום שני
אל: Ortal Sanker
נושא: RE: התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל למוסדות החינוך הבדואים בנגב והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי

בוקר טוב,

המייל התקבל

בברכה,

רחלי לביס
 רכזת לשכה ב'
 לשכה משפטית
 RachelLa@moin.gov.il | 073-332-0260 | 050-7103377
www.moin.gov.il **השינוי מתחיל מהפנים**

משרד הפנים

From: Ortal Sanker [mailto:ortal@adamteva.org.il]

Sent: Thursday, December 21, 2023 7:52 PM

To: <mishpatit@moin.gov.il> מטה -לשכה משפטית; <SAR@moin.gov.il> דואר כללי שר; <mankal@moin.gov.il> מנכל מטה

Cc: <eli@adamteva.org.il> אלי בן ארי (חיצוני)

Subject: התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל למוסדות החינוך הבדואים בנגב והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי

שלום רב,

מצורפת התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים.

בשל מגבלת מקום בתיבת תא הדואר האלקטרוני שלכם, לא ניתן לצרף למכתב את נספחיו ולכן הנספחים יועברו בנפרד באמצעות הג'מבו מייל.

אודה על אישור קבלת מכתבנו זה על נספחיו.

תודה.

אורטל סנקר, עו"ד

מחלקה משפטית – אדם טבע ודין
רח' קרליבך 9, תל אביב 6713213
טלפון 03-5669939

מאת:
נשלח:
אל:
נושא:

דואר כללי שר <SAR@moin.gov.il>
יום חמישי 21 דצמבר 2023 19:54
Ortal Sanker

מענה אוטומטי: התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים
לאספקת חשמל למוסדות החינוך הבדואים בנגב והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי,
אמין ובטיחותי

בס"ד

שלום רב,

מאשר בתודה קבלת פנייתכם אשר הועברה לטיפול ולתגובת הגורמים המקצועיים.
עם התקדמות הטיפול, נעדכנכם.

בברכה,

לשכת שר הפנים

פקס | 077-444-8800 מייל | sar@moin.gov.il
www.moin.gov.il מהפנים

מאת: JUMBOmail <no-reply@jumbomail.me>
נשלח: יום שני 25 דצמבר 2023 09:42
אל: Ortal Sanker
נושא: הקבצים ששלחת הורדו בהצלחה - JUMBOmail

הקבצים ששלחת הורדו בהצלחה!

שלום,

הקבצים ששלחת באמצעות מערכת JUMBOmail הורדו בהצלחה על ידי אחד או יותר מהנמענים.

הקבצים ימחקו ללא אפשרות גישה או שחזור ביום 28/12/2023.

כמנוי, באפשרותך להגן על הקבצים בפני מחיקה.

שמירת קבצים עם

רוצה לשמור על הקבצים בפני מחיקה?

באפשרותך לשמור את הקבצים למשך 6 חודשים נוספים באמצעות [קוד שמירה](#).

קישור להורדה

<https://www.jumbomail.me/j/ieczJ1Qzr06i3BG>

נמענים

mankal@moin.gov.il, sar@moin.gov.il, mishpatit@moin.gov.il

הקבצים שנשלחו 1, MB12

התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל למוסדות
החינוך הבדואים בנגב-מאת אטד ושמסונא.pdf

תוכן המייל

התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל למוסדות
החינוך הבדואים בנגב והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי - כולל נספחים

שלום רב,

מצורפת התראה בטרם נקיטת הליכים. במכתב כולל נספחים. לא ניתן היה לשלוח את הנספחים
דרך המייל הרגיל בשל מגבלת מקום בתיבת הדואר שלכם ולכן הם נשלחים באמצעות מייל זה.

אורטל סנקר, עו"ד

אדם טבע ודין

כדי לוודא שהמיילים שלנו מגיעים, מומלץ להוסיף את no-reply@jumbomail.me לאנשי הקשר שלך.

אין להשיב להודעת דוא"ל זו. הודעה זו נשלחה אליך באופן אוטומטי מ JUMBOmail.
לשינוי הגדרות לקבלת התראות ולעדכון העדפות הדוא"ל שלך [יש ללחוץ כאן](#).

JUMBOmail Technologies Ltd, www.jumbomail.me

Ortal Sanker

מאת:
נשלח:
אל:
עותק:
נושא:

קבצים מצורפים

Ortal Sanker
יום חמישי 21 דצמבר 2023 19:52
mankal@moin.gov.il; sar@moin.gov.il; mishpatit@moin.gov.il
Eli Ben Ari

התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל למוסדות החינוך הבדואים בנגב והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל למוסדות החינוך הבדואים בנגב-מאת אטד ושמשונא.pdf

שלום רב,

מצורפת התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים.
בשל מגבלת מקום בתיבת תא הדואר האלקטרוני שלכם, לא ניתן לצרף למכתב את נספחיו ולכן הנספחים יועברו בנפרד באמצעות הג'מבו מייל.

אודה על אישור קבלת מכתבנו זה על נספחיו.

תודה.

אורטל סנקר, עו"ד
מחלקה משפטית – אדם טבע ודין
רח' קרליבך 9, תל אביב 6713213
טלפון 03-5669939

נספח י"ב

**דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 3
ואישור קבלת המכתב על ידו**

עמ' 107

Ortal Sanker

מאת: <sar@mse.gov.il> לשכת השר לשוויון חברתי
נשלח: 09:56 2023 דצמבר 24 יום ראשון
אל: Ortal Sanker
נושא: RE: התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל נקי, אמין וחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי

אורטל שלום רב,

תודה על הפנייה.
 העברתי זאת לגורמים הרלוונטיים בלשכה.

בברכה,

משרד התפוצות
 יוצרים עמ"ד יהודי משותף

המשרד
 לשוויון
 חברתי

שירלי אליגאל | רכזת לשכת השר לשוויון חברתי
 והתפוצות עמיחי שיקלי

shirlye@mse.gov.il 02-6547020

From: Ortal Sanker <ortal@adamteva.org.il>
Sent: Thursday, December 21, 2023 7:35 PM
To: <Mankal@mse.gov.il> לשכת מנכל; <sar@mse.gov.il> לשכת השר לשוויון חברתי
Cc: Eli Ben Ari <eli@adamteva.org.il>
Subject: התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל למוסדות החינוך הבדואים בנגב והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי

שלום

מצורפת התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים.
 אודה על אישור קבלת מכתבנו זה.

תודה.

אורטל סנקר, עו"ד
 מחלקה משפטית – אדם טבע ודין
 רח' קרליבך 9, תל אביב 6713213
 טלפון 03-5669939

Ortal Sanker

מאת:
נשלח:
אל:
עותק:
נושא:

קבצים מצורפים:

Ortal Sanker
יום חמישי 21 דצמבר 2023 19:35
sar@mse.gov.il; mankal@mse.gov.il
Eli Ben Ari

התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל
למוסדות החינוך הבדואים בנגב והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי
התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל
למוסדות החינוך הבדואים בנגב-מאת אטד ושמסונגא.pdf

שלום

מצורפת התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים.
אודה על אישור קבלת מכתבנו זה.

תודה.

אורטל סנקר, עו"ד
מחלקה משפטית – אדם טבע ודין
רח' קרליבך 9, תל אביב 6713213
טלפון 03-5669939

נספח י"ג

**דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 4
ואישור הורדת המכתב על יחד עם
נספחיו מאתר ג'מבו מייל**

עמ' 110

Ortal Sanker

מאת: JUMBOmail <no-reply@jumbomail.me>
נשלח: 09:15 2023 דצמבר 24 יום ראשון
אל: Ortal Sanker
נושא: הקבצים ששלחת הורדו בהצלחה - JUMBOmail

הקבצים ששלחת הורדו בהצלחה!

שלום,

הקבצים ששלחת באמצעות מערכת JUMBOmail הורדו בהצלחה על ידי אחד או יותר מהנמענים.

הקבצים ימחקו ללא אפשרות גישה או שחזור ביום 28/12/2023.

כמנאי, באפשרותך להגן על הקבצים בפני מחיקה.

שמירת קבצים עם

רוצה לשמור על הקבצים בפני מחיקה?

באפשרותך לשמור את הקבצים למשך 6 חודשים נוספים באמצעות [קוד שמירה](#).

קישור להורדה

<https://www.jumbomail.me/j/dxI5ddKA10OMhP9>

נמענים

sar@energy.gov.il, slevy@energy.gov.il, mankal@energy.gov.il

הקבצים שנשלחו 1, MB12

התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל למוסדות
החינוך הבדואים בנגב-מאת אטד ושמסונא.pdf

תוכן המייל

התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל למוסדות
החינוך הבדואים בנגב והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי - כולל נספחים

שלום רב,

מצורפת התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים. מכתב זה כולל נספחים שלא ניתן היה לשלוח
לכם באמצעות המייל הרגיל בשל מגבלת מקום.

עו"ד אורטל סנקר

אדם טבע ודין

כדי לוודא שהמיילים שלנו מגיעים, מומלץ להוסיף את no-reply@jumbomail.me לאנשי הקשר שלך.

אין להשיב להודעת דוא"ל זו. הודעה זו נשלחה אליך באופן אוטומטי מ JUMBOmail.
לשינוי הגדרות לקבלת התראות ולעדכון העדפות הדוא"ל שלך יש [ללחוץ כאן](#).

JUMBOmail Technologies Ltd, www.jumbomail.me

מאת:
נשלח:
אל:
עותק:
נושא:

Ortal Sanker
יום חמישי 21 דצמבר 2023 19:53
sar@energy.gov.il; slevy@energy.gov.il; mankal@energy.gov.il
Eli Ben Ari

קבצים מצורפים:

התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנטורים לאספקת חשמל למוסדות החינוך הבדואים בנגב והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנטורים לאספקת חשמל למוסדות החינוך הבדואים בנגב-מאת אטד ושמוסונא.pdf

שלום רב,

מצורפת התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים.
בשל מגבלת מקום בתיבת תא הדואר האלקטרוני שלכם, לא ניתן לצרף למכתב את נספחיו ולכן הנספחים יועברו בנפרד באמצעות הג'מבו מייל.

אודה על אישור קבלת מכתבנו זה על נספחיו.

תודה.

אורטל סנקר, עו"ד
מחלקה משפטית – אדם טבע ודין
רח' קרליבך 9, תל אביב 6713213
טלפון 03-5669939

מאת:
נשלח:
אל:
עותק:
נושא:

Ortal Sanker
יום חמישי 21 דצמבר 2023 19:41
sar@energy.gov.il; slevy@energy.gov.il; mankal@energy.gov.il
Eli Ben Ari

קבצים מצורפים:

התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל
למוסדות החינוך הבודאים בנגב והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי
התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל
למוסדות החינוך הבודאים בנגב-מאת אטד ושמוסונא.pdf

שלום,

מצורפת התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים.
אודה על אישור קבלת מכתבנו זה.

תודה.

אורטל סנקר, עו"ד
מחלקה משפטית – אדם טבע ודין
רח' קרליבך 9, תל אביב 6713213
טלפון 03-5669939

נספח י"ד

**דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 5
ואישור קבלת המכתב על ידו**

עמ' 115

Ortal Sanker

מאת:
נשלח:
אל:
נושא:

השרה להגנת הסביבה <sara@sviva.gov.il>
יום חמישי 21 דצמבר 2023 19:46
Ortal Sanker
פנייתך התקבלה בלשכת השרה להגנת הסביבה

פנייתך התקבלה בלשכת השרה להגנת הסביבה והועברה לגורמים הרלוונטיים במשרדנו.

בברכה,

לשכת השרה להגנת הסביבה

Ortal Sanker

מאת:

נשלח:

אל:

עותק:

נושא:

קבצים מצורפים:

Ortal Sanker

יום חמישי 21 דצמבר 2023 19:45

sara@sviva.gov.il; dalitD@sviva.gov.il; lishkatmankal@sviva.gov.il

Eli Ben Ari

התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנטורים לאספקת חשמל למוסדות החינוך הבדואים בנגב והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנטורים לאספקת חשמל למוסדות החינוך הבדואים בנגב-מאת אטד ושמסונא.pdf

שלום,

מצורפת התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים.
אודה על אישור קבלת מכתבנו זה.

תודה.

אורטל סנקר, עו"ד

מחלקה משפטית – אדם טבע ודין

רח' קרליבך 9, תל אביב 6713213

טלפון 03-5669939

נספח ט"ו

**דוא"ל בצירוף המכתב אל המשיב 6
ואישור קבלת המכתב על ידו**

עמ' 118

Ortal Sanker

מאת:
נשלח:
אל:
נושא:

שר הבריאות <sar@MOH.GOV.IL>
יום חמישי 21 דצמבר 2023 19:50
Ortal Sanker
פנייה ללשכת שר הבריאות

שלום רב,

זהו מענה אוטומטי ולא ניתן להשיב לו.

אנו מאשרים בתודה את קבלת פנייתך בלשכת שר הבריאות, חה"כ אוריאל בוסו.

פנייתך תיבחן ותענה בהקדם האפשרי.

בברכה,

925400

כל הבריאות
call.gov.il

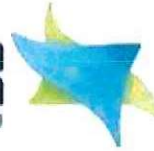
מערכת מחוז שבת לבדיקת זכויות

קול הבריאות
*5400

מוקד טלפוני אחד לכל יחידות משרד הבריאות

משרד
הבריאות
לחיים בריאים יותר

לשכת שר הבריאות

טל: 02-5081325 | פקס: 02-5655993
SAR@MOH.GOV.IL

מאת:
נשלח:
אל:
עותק:
נושא:

קבצים מצורפים:

Ortal Sanker
יום חמישי 21 דצמבר 2023 19:47
sar@moh.gov.il; sar@moh.gov.il; mishpatit@moh.gov.il
Eli Ben Ari

התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל
למוסדות החינוך הבודאים בנגב והחלפתם במקור אספקת חשמל נקי, אמין ובטיחותי
התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים-הפסקת השימוש בגנרטורים לאספקת חשמל
למוסדות החינוך הבודאים בנגב-מאת אטד ושמוסונא.pdf

שלום,

מצורפת התראה בטרם נקיטת הליכים משפטיים.
אודה על אישור קבלת מכתבנו זה.

תודה.

אורטל סנקר, עו"ד
מחלקה משפטית – אדם טבע ודין
רח' קרליבך 9, תל אביב 6713213
טלפון 03-5669939

נספח ט"ז

**סקר תשתיות קיימות לבתי ספר -
במועצות האזוריות נווה מדבר ואל
קסום ובפזרתן מיום 18.5.2016**

עמ' 121

סקר תשתיות קיימות לבתי הספר במועצות האזוריות נווה מדבר ואל קסום ובפזורתן

איסוף הנתונים נערך בשיתוף ובתיאום רשות הבדואים
ומהנדסי המועצות האזוריות

חוקן ע"י יהודית גליל – מנהלת תחום פיתוח ותשתיות – המערך לשילוב האוכלוסייה הבדואית בנגב, הרשות לתכנון
18.5.16

סקר תשתיות לבתי הספר

מבוא

- סקר התשתיות לבתי הספר במועצות האזוריות ובפזורתן נערך במהלך חודשים מרץ-אפריל 2016.
- הסקר בוצע ע"י איסוף נתונים ומיפוי של בתי ספר הקיימים והעתידיים לשנת 2016-2017. יצוין כי הסקר מכיל גם מיפוי גנים, נוכחי ועתידי.
- בקשות המועצות האזוריות למבנים חדשים מועברות למשרד החינוך לאישור. יערך כי תחילת הבניה מותנית בתקצוב ע"י משרד החינוך ולכן יש להתייחס למועדים המאווינים בסקר כאומדן והערכה בלבד.
- את הסוירים ליוו אנשי ההסדרה מטעם הרשות, יעקב דאבוש ונציגי המועצות האזוריות.

סקר תשתיות לבתי הספר (המשך)

- הסקר בוצע באתרים הבאים:

מועצה אזורית נווה מדבר:

- אבו תלול + פזורה (3)
- אבו קרינאת + פזורה (1)
- ביר הדאג'
- קאסר א-10

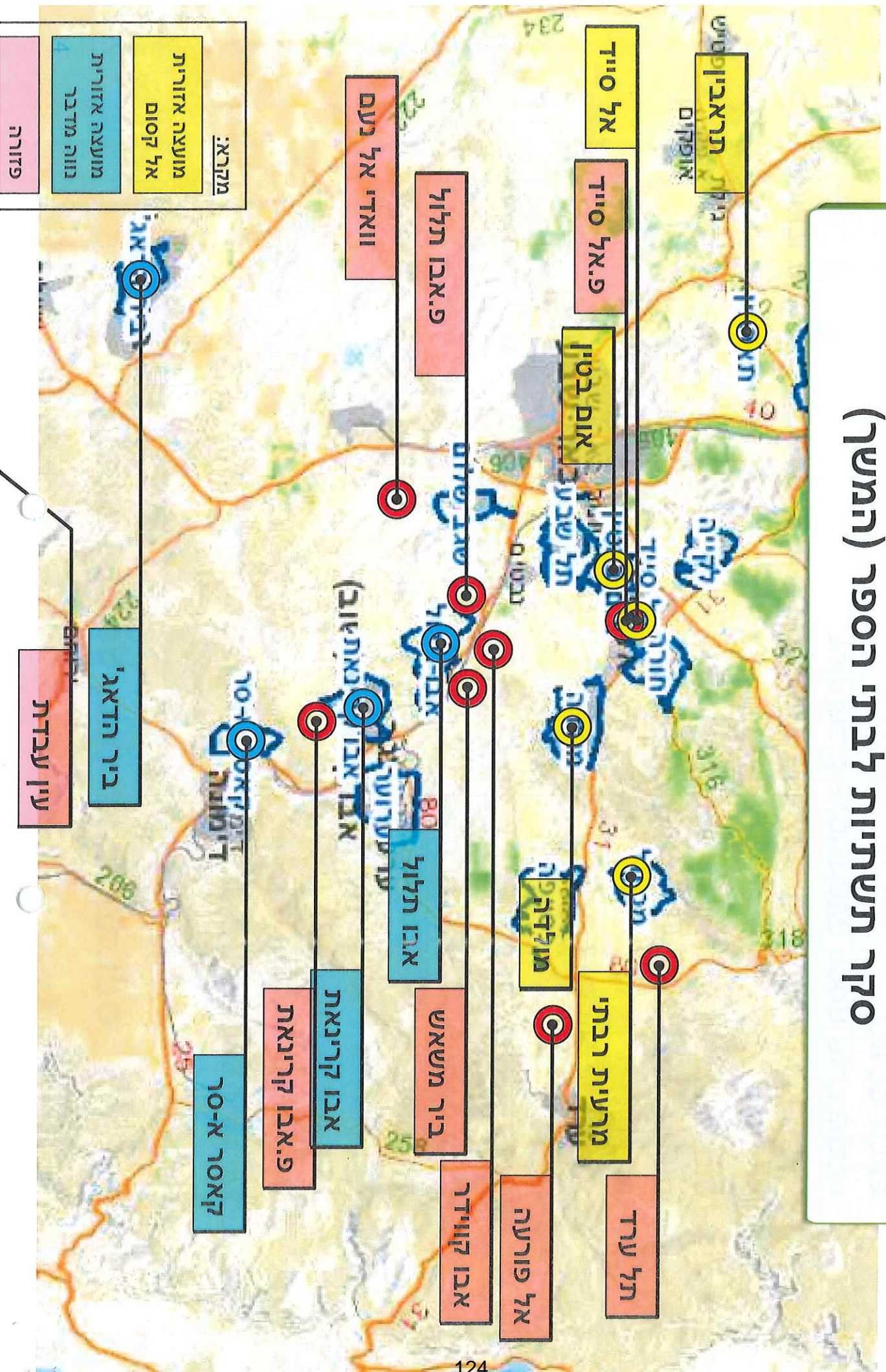
מועצה אזורית אל קסום:

- תראבין
- אל סייד + פזורה (1)
- מולדה
- מרעית רבתי (דריג'את, מכחול, כחלה)
- אום בטין

פזרות:

- פזרת וואדי אל נעם (בוואדי אל נעם התקיים הסיוור בבתי הספר הקיימים ולאורך ציר הכביש לבתי הספר העתידיים) - 3 בתי ספר
- פזרת תל ערד
- פזרת אל פורעה – 3 בתי ספר
- פזרת עין עבדת

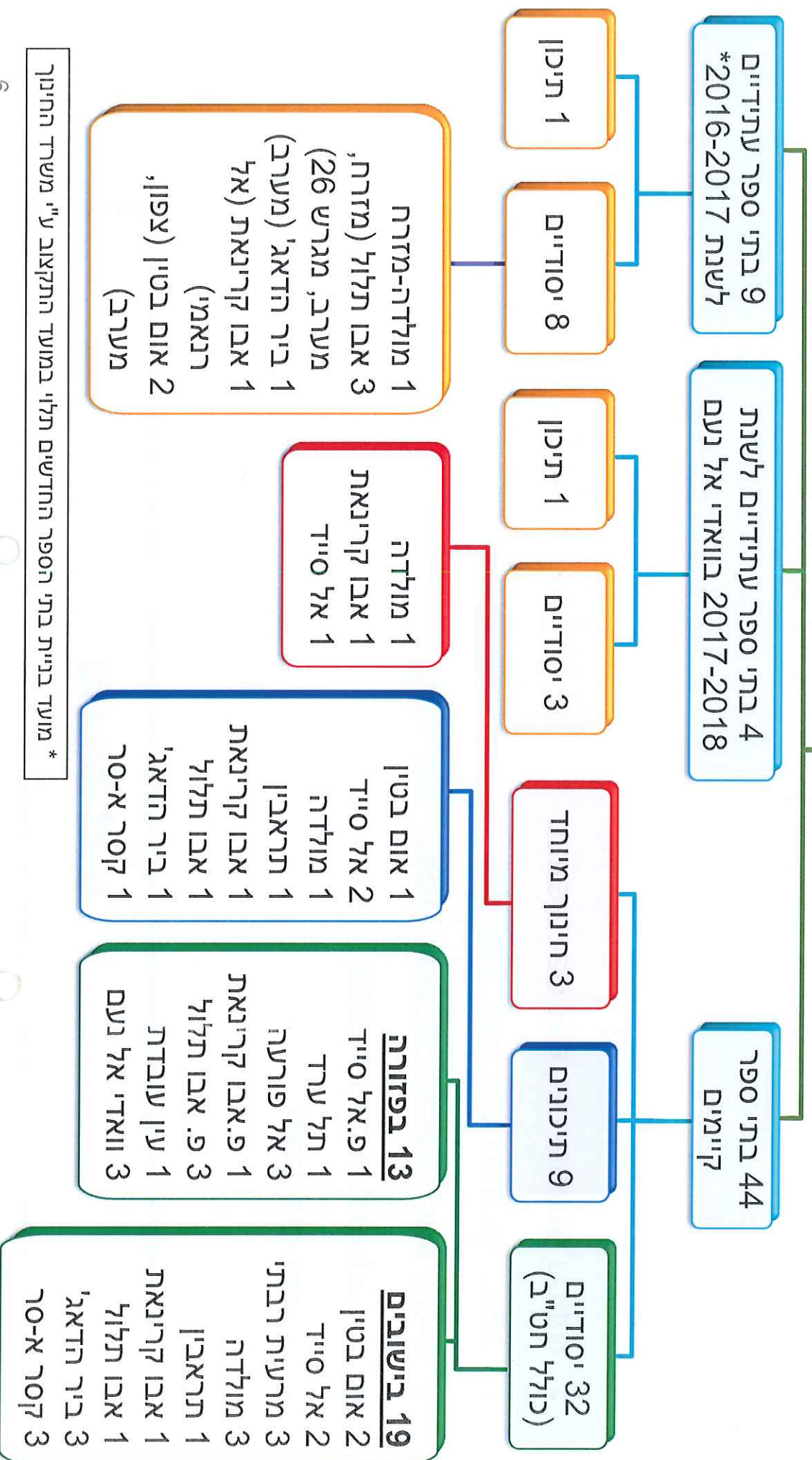
סקר תשתיות לבתי הספר (המשך)

תוכן עניינים

- פריסת בתי הספר
- פריסת מבנים יבילים / קבע
- סיכום מאב תשתיות (כבישים, חשמל, מים, ביוב)
- סקירה פרטנית בכל ישוב ובפזורתו
- סקירה פרטנית בכל בית ספר בפזורה

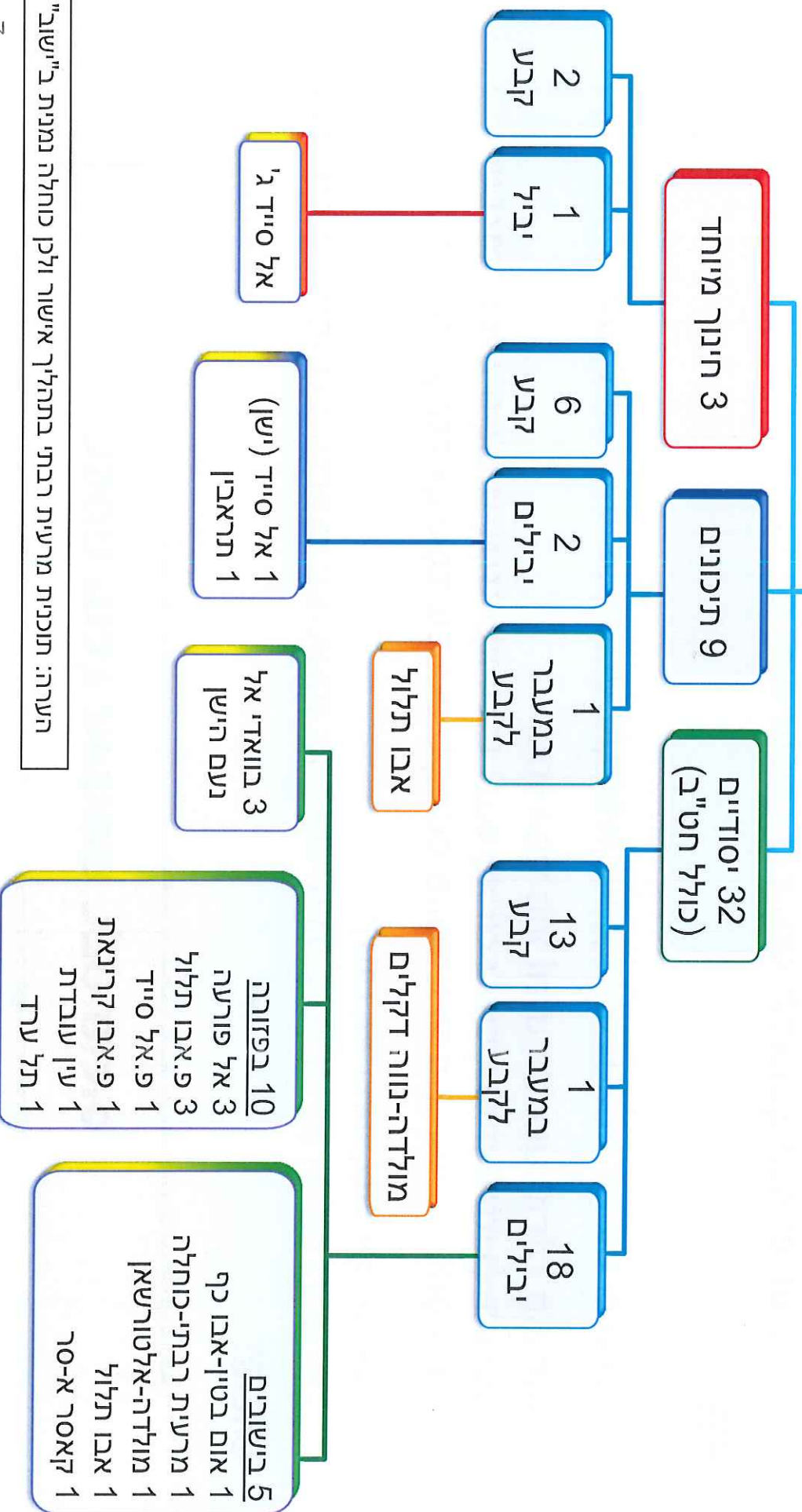
פריסת בתי הספר במועצות האזוריות נווה מדבר ואל קיסום ובפזורתן

* מועד בניית בתי הספר החדשים תלוי במועד התקצוב ע"י משרד החינוך

פריסת בתי הספר במבני קבע / יבילים

44 בתי ספר קיימים

הערה: תוכנית מרעית רבתי בתהליך אישור ולכן כוחלה נמנית ב"ישוב"

סיכום סקר תשתיות לבתי הספר

הערות:

- בשנים 2016-2017 על פי בקשות המועצות האזוריות, מתכננים להיבנות 8 בתי ספר חדשים (לא כולל וואדי אל נעם).
- בתי הספר המשודרגים או המצויים בתהליך הרחבת בנייה לא נכללו במניין בתי ספר חדשים. (דוגמאת: הרחבת תיכון אל סייד, תיכון אבו תלול-מיבילים לקבע, מולדה-מיבילים לקבע, הרחבת תיכון אום בטין ועוד).
- יודגש כי המיפוי הגיאוגרפי כולל את אשכולות הגנים הקיימים והעתידיים.

ביוב

- כל הישובים, פרט לתראבין, מבוייבים לבורות סופגים.
- בביר הדאג', באל סייד ובאום בטין מבוצעות עבודות הקמת תשתיות במקטעים. יש לודא תיקצוב להשלמת כל הקווים.
- בתראבין ובאום בטין לא קיימת תוכנית אב. בשאר הישובים קודמה ע"י אריה שוורץ.
- באום בטין נצמדים לנספח הביוב (בהתאמות רלוונטיות לכשיהיה תכנון מפורט).
- בתראבין תקודם התוכנית ע"י רשות הבדואים.

סיכום סקר תשתיות לבתי הספר (המשך)

מים

כל בתי הספר מחוברים למים – פרט לאלעזמה ג' (וואדי אל נעם).

חשמל

- הישוב מולדה מנתק מחשמל קבע בשל עמוד חשמל חסר בכניסה לישוב (במחלוקת תוואי כביש הגישה). המועצה הגישה בקשה לשינוי התוואי. כיום 5 בתי ספר מחוברים לגנרטור.

- כל בתי הספר מחוברים לחשמל פרט ל- 8 המחברים בגנרטור (מלבד מולדה) והם:

- אל סייד-תיכון חדש
- ביר הדאג'י-אלאמל-חדש
- קאסר א-סר-אלנג'אח חדש
- פ.אבו תלול-ביר משאש
- כוחלה-אבו רביע
- 3 מקבצי היסודיים בואדי אל נעם

מתנסים:

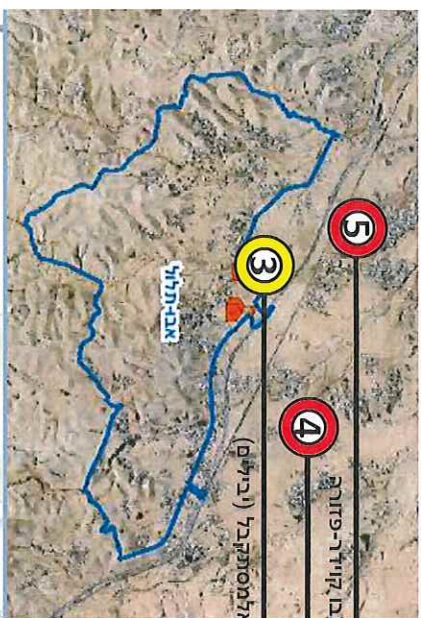
- 3 בתי ספר חדשים-ממתינים כשנה לחברת החשמל
- 3 בואדי אל נעם-יוקמו להם בתי ספר חדשים
- 1 כוחלה – כיום פזורה אך מופיע בתוכנית מרעית רבתי

סיכום סקן תשתיות לבתי הספר (המשך)

כבישים

- חלק מהכבישים ממתינים לאישורים וביטפול מ.התחבורה מתוקף החלטה 724 והם:
 - פזורת אבו תלול: ביר משאש
 - פזורת אבו תלול: אבו קוידר
 - פזורת אל סויד: אלאמל
 - פזורת מרעית רבתי: תל עד
- ל- 7 מתוך 8 בתי הספר החדשים (שטרם החלו עבודות הבנייה בהם) דרוש לסלול כביש.
- השלמות כבישים בבתי ספר קיימים – באורך של כ-300-100 מטר או חניות דרושים בכ- 10 אתרים.
- השלמת מדרכות דרושה ברוב בתי הספר.
- השלמת תאורה דרושה ברוב בתי הספר.

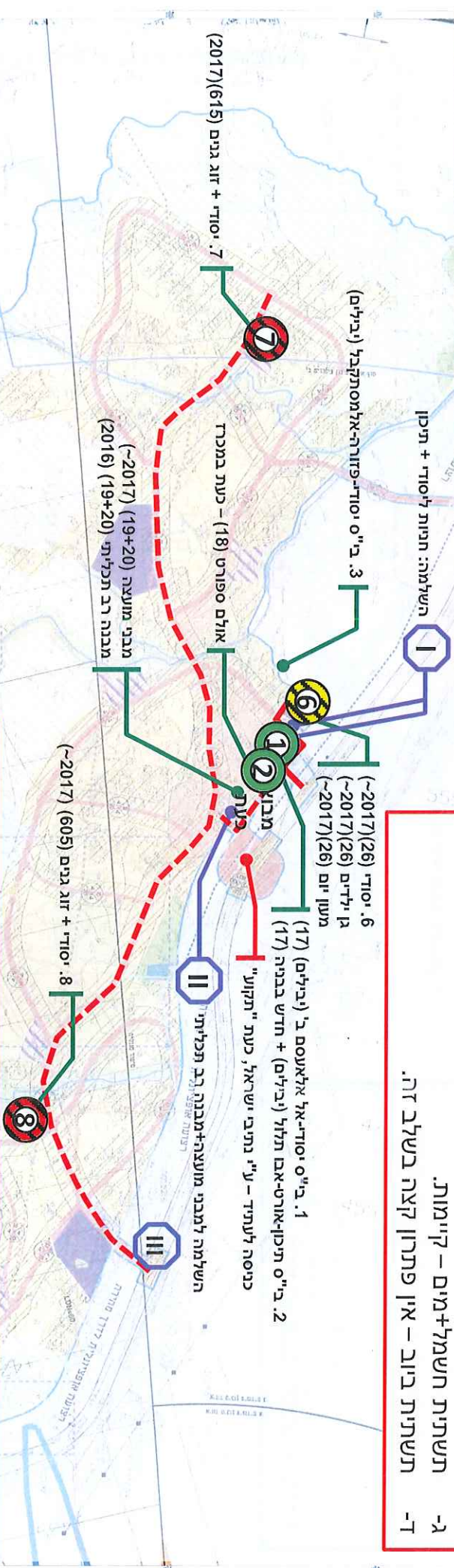
אבו תלול – השלמות וסיכום

1 בקיטת המועצה:

1. חניית במגרש 26 (יסודי-עתידי/היבנות) וחניה במגרש 17 (תיכון-בבניה).
2. חניית לקומפלקס המועצה, מגרשים: 19+20.
3. כביש+מים+ביוב – החוצה את כל הישוב ממזרח למערב.

- א- כרגע מבוצעת השלמת מים+ביוב בקטע הכביש הקיים הסלול.
- ב- מים+ביוב – מושלם בקטע מזרחי מהכניסה הקיימת ועד אזור השיירותים.
- ג- תשתית חשמל+מים – קיימות.
- ד- תשתית ביוב – אין פתרון קצה בשלב זה.

בתי הספר בישוב – חוסרים וסיכום נתונים

1. בי"ס אל-אעסם ב' – מבנים יבילים. קיים חיבור חשמל. בכניסה לישוב. אין אספלט כ-150 מטר מהכניסה. לא מחוזה מפגע בטיחותי. השטח מיושר ורחב שוליים.
2. בי"ס תינון אורט אבו תלול – קיימים יבילים. כרגע נמצא בבניית קבע. קיים חיבור חשמל. אין אספלט כ-150 מטר מהכניסה. לא מחוזה מפגע בטיחותי. השטח מיושר ורחב שוליים.
3. בי"ס אל-מסתקבת-ל-פזורה – צמוד לדופן הישוב. מבנים יבילים. בית ספר מטופח ומשקיע. קיים כביש עד בית הספר. קיים חיבור חשמל.
4. בי"ס ביר משאש-פזורה – מבנים יבילים. קיימת דרך ריבוד כביש שמבואע תיקון בכל תקופה. קיים חוסר בכביש ובתיקון הדרך הקיימת. מהחבורה טרם השלים מהחלפת 724.
5. בי"ס נווה מדבר-אבו קזיוד-פזורה – מבנים יבילים. בית הספר מאוד מטופח ומשקיע. קיים חיבור חשמל. ריבוד הכביש בוצע ע"י התושבים. מהחבורה טרם השלים מהחלפת 724.
6. מתוכנן בי"ס חדש במגרש 26 לקראת 2017. קיים כביש, חיבור חשמל, מים.
7. מתוכנן בי"ס חדש לקראת 2017-2018 במערב (מגרש 615). לא קיים כביש.
8. מחוזה הי"ס החדש להכניס 2018 המזרחי (מגרש 615) ללחיית רחוב

מקרא:

- כביש קיים
- כביש לא קיים
- בית ספר 4 על פי רשימה שמית
- בי"ס 7 מתוכנן על פי רשימה שמית
- אורך בסלילית כביש לב"ס 3
- השלמת תשתית ביוב/מים בב"ס 1
- השלמת חניה/כביש בב"ס 2

אבו קרינאת – השלמות וסיכום

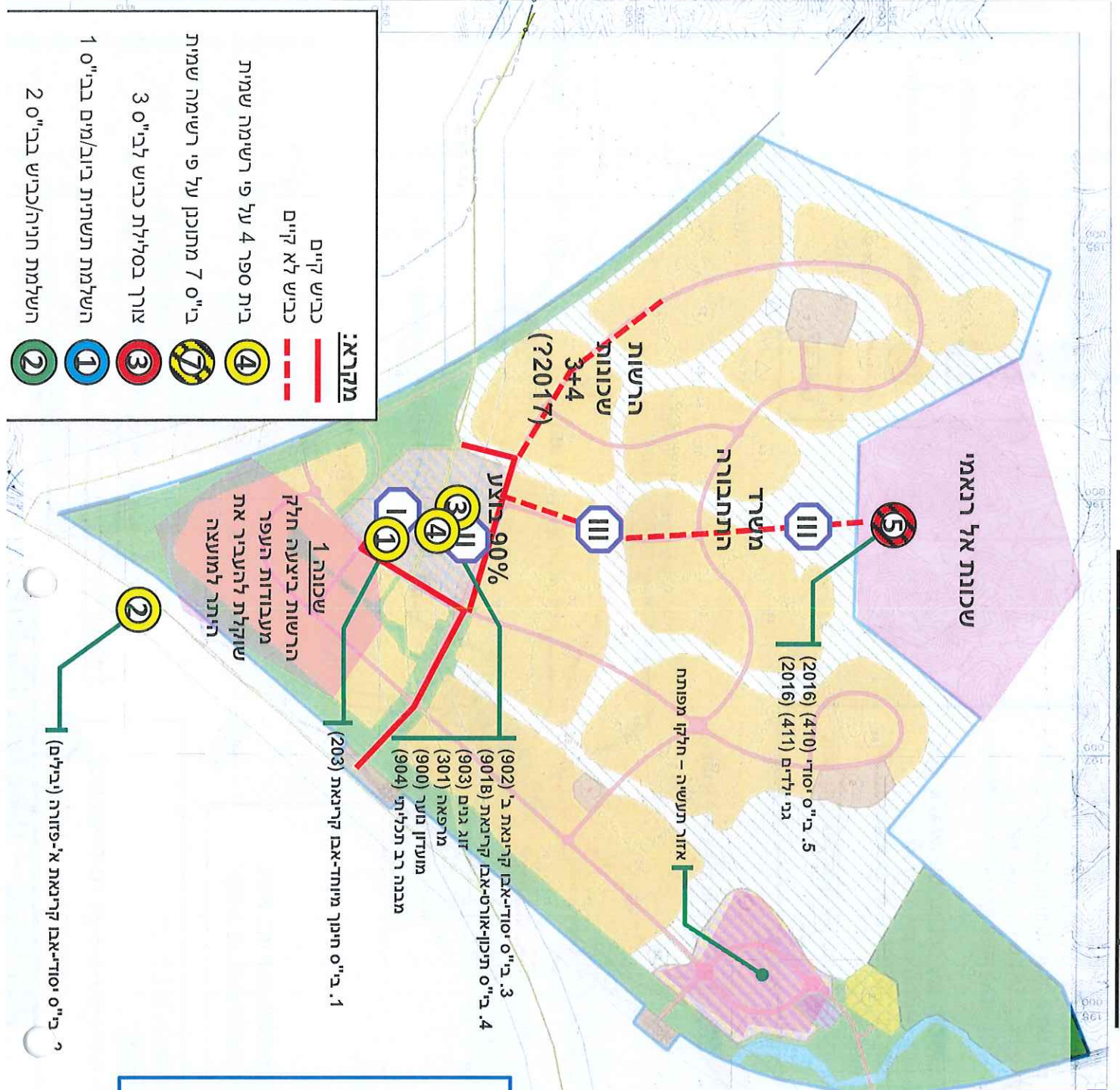
II בקשות המועצה:

1. מדרכה+תאורה לבי"ס חינוך מיוחד.
2. חניה בתיכון 901ב.
3. השלמת תשתיות רטובות בכביש לשכונת אל-רנאמי.

א- מים – בכל הכבישים הקיימים
ב- ביוב – בכל הכבישים הקיימים
ג- חשמל – בכל הכבישים הקיימים

בתי הספר בישוב – חוסרים וסיכום נתונים

1. בי"ס חינוך מיוחד אבו קרינאת (חדש 2015) - קיים כביש, קיים חיבור חשמל. חסר תאורה+מדרכה.
2. בי"ס אבו קרינאת – מבנים יבילים. נראה מטופח. כביש סלול. קיים חיבור חשמל. בדרך הגישה קיימים במפרים.
3. בי"ס אבו קרינאת ב' – (בית פלט) – קיים חיבור חשמל, חשמל, מדרכה, תאורה.
4. תיכון אורט אבו קרינאת - קיים חיבור חשמל, כביש, מדרכה, תאורה.
5. מתוכנן בי"ס חדש בשכונת אל רנאמי – בשנת 2017. משרד התחבורה מתעד לבצע את הכביש.

קאסר א-סר – השלמות וסיכום

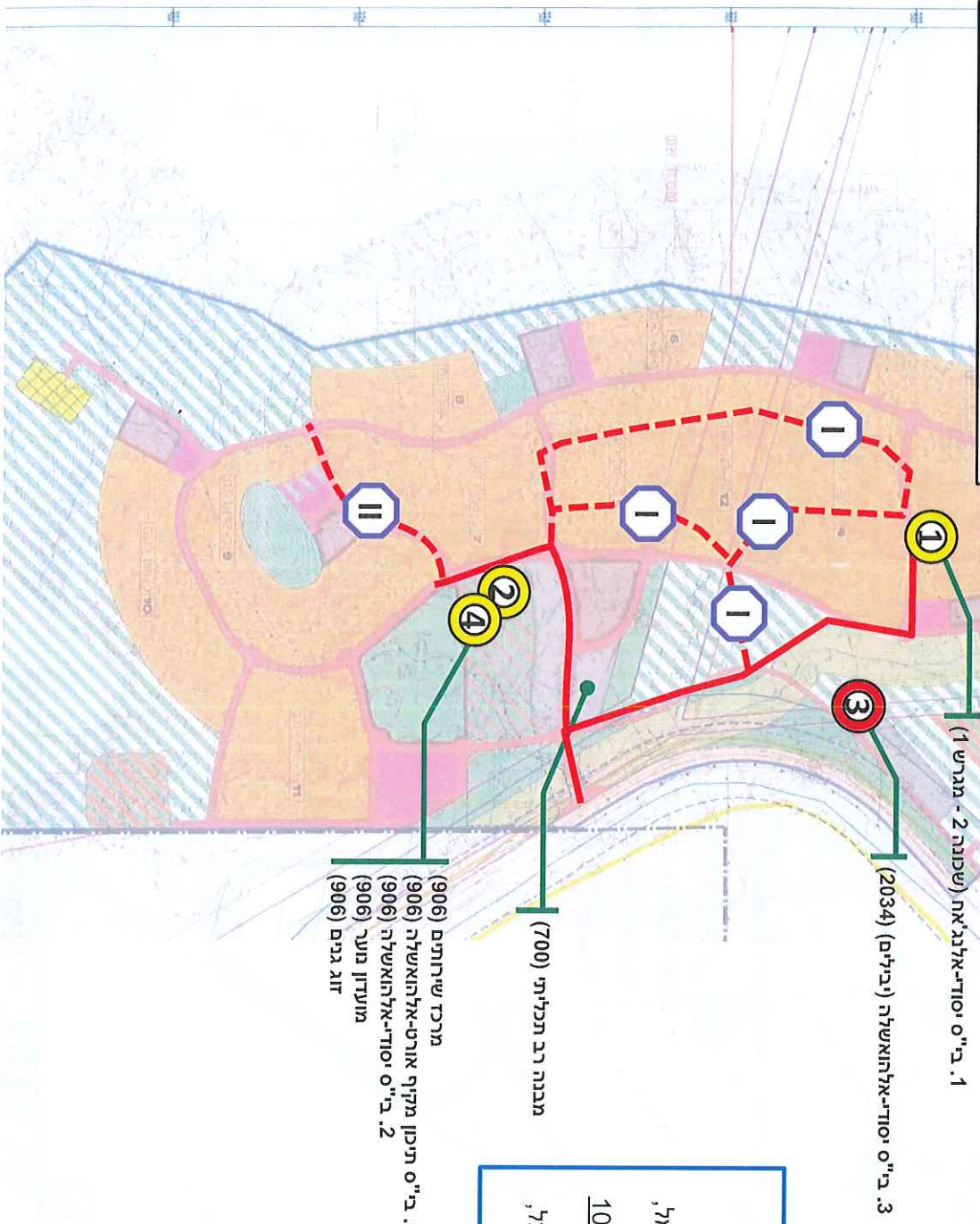
1

בקשות המועצה:

1. כבישים בתוך השכונות 4,5,6. התואי כראע מצוי בבחינה מחודשת ומבוצע שינוי בתוכנית המפורטת (התואי המצויין סכמטי).
2. כביש בין שכונות 7 ל-9.

מזרח:

- כביש קי"ם
- כביש לא קי"ם
- בית ספר 4 על פי רשימה שמית
- סלילת כביש לבי"ס 3
- השלמת תשתית ביומב/מים בבי"ס 1
- השלמת חניה/כביש בבי"ס 2

1. בי"ס יסודי-אלג'אח (שכונה 2 - מגרש 1)

3. בי"ס יסודי-אלהאשלה (יבילים) (2034)

מבנה רב תכליתי (700)

מרכז שירותים (906)
 מוקד אורט-אלהאשלה (906)
 מועדון נוער (906)
 בי"ס יסודי-אלהאשלה (906)
 זוג גנים (906)

א- מים – בכל הכבישים הקיימים
 ב- ביוב – בכל הכבישים הקיימים
 ג- חשמל – למרכז השיירות ובי"ס במגרש 2034.

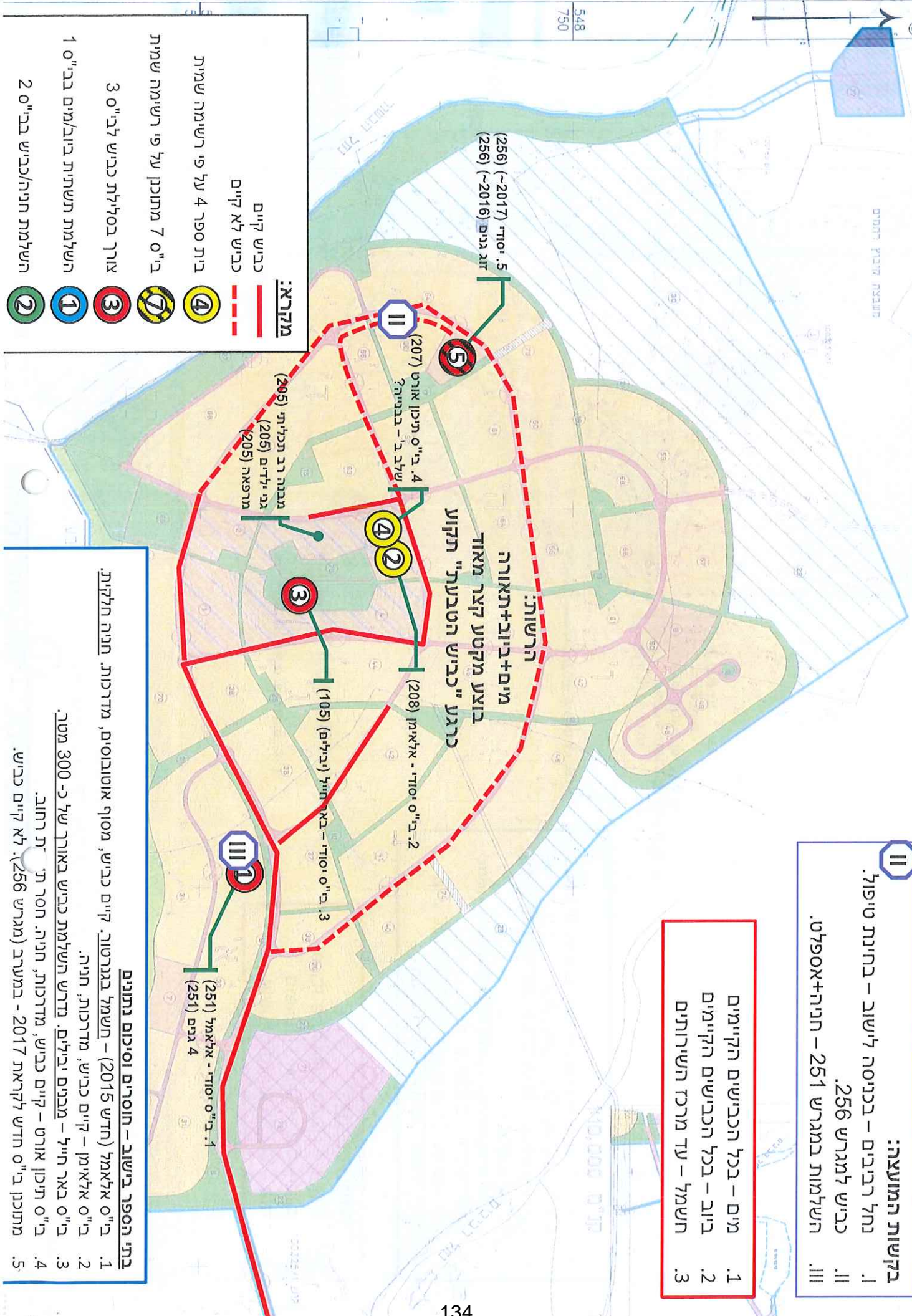
בתי הספר בישוב – חוסרים וסיכום נתונים

1. בי"ס אלג'אח (חדש 2015) – חשמל בגנרטור. קי"ם כביש, מסר מדרכה-תאורה (מותנה בחשמל).
2. בי"ס חדש אלהאשלה – מבנה קבע. קי"ם כביש, חשמל, מדרכה, תאורה.
3. בי"ס אלהאשלה – מבנים יבילים. מסר כביש עד כ-100 מטר מביית הספר. חניה. חשמל קבע.
4. בי"ס תיכון מקיף אורט אלהאשלה - קי"ם כביש, חשמל, מדרכה, תאורה.

בקשות המועצה:

1. נחל רביבים – בבניסה לישוב – בחינת טיפול.
2. כביש למגרש 256.
3. השלמות במגרש 251 – חניה+אספלט.

1. מים – בכל הכבישים הקיימים
2. בוב – בכל הכבישים הקיימים
3. חשמל – עד מרכז השירותים

הרשות:

מים+ביוב+תאורה
בוצע מקטע קצר מאוד
כרגע "כביש הטבעת" תקוע

5. יסודי (2017) – (256)
זוג גנים (2016) – (256)
4. ב"ס תיכון אורט (207)
שלב ב' – בבנייה?
3. מבנה רב תכליתי (205)
גני ילדים (205)
מרפאה (205)
2. ב"ס יסודי - אלאימן (208)
1. ב"ס יסודי - באר חזיל (יבילים) (105)
1. ב"ס יסודי - אלאמל (251)
4 גנים (251)

מקרא:

- כביש קיים
- כביש לא קיים
- בית ספר 4 על פי רשימה שמות
- ב"ס 7 מתוכנן על פי רשימה שמות
- אורך בסלילת כביש לב"ס 3
- השלמת תשתית בוב/מים בב"ס 1
- השלמת חניה/כביש בב"ס 2

בתי הספר בישוב – חוסרים וסיכום נתונים

1. ב"ס אלאמל (חדש 2015) – חשמל בגרנטור, מים קיים, מדרכות, חניה.
2. ב"ס אלאימן – קיים כביש, מדרכות, חניה.
3. ב"ס באר חזיל – מבנים יבילים. מדרש השלמת כביש באורך של כ-300 מטר.
4. ב"ס תיכון אורט – קיים כביש, מדרכות, חניה. חסר ת"ת רחוב.
5. מתוכנן ב"ס חדש לקראת 2017 – במערב (מגרש 256). לא קיים כביש.

אל סויד - השלמות וסיכום

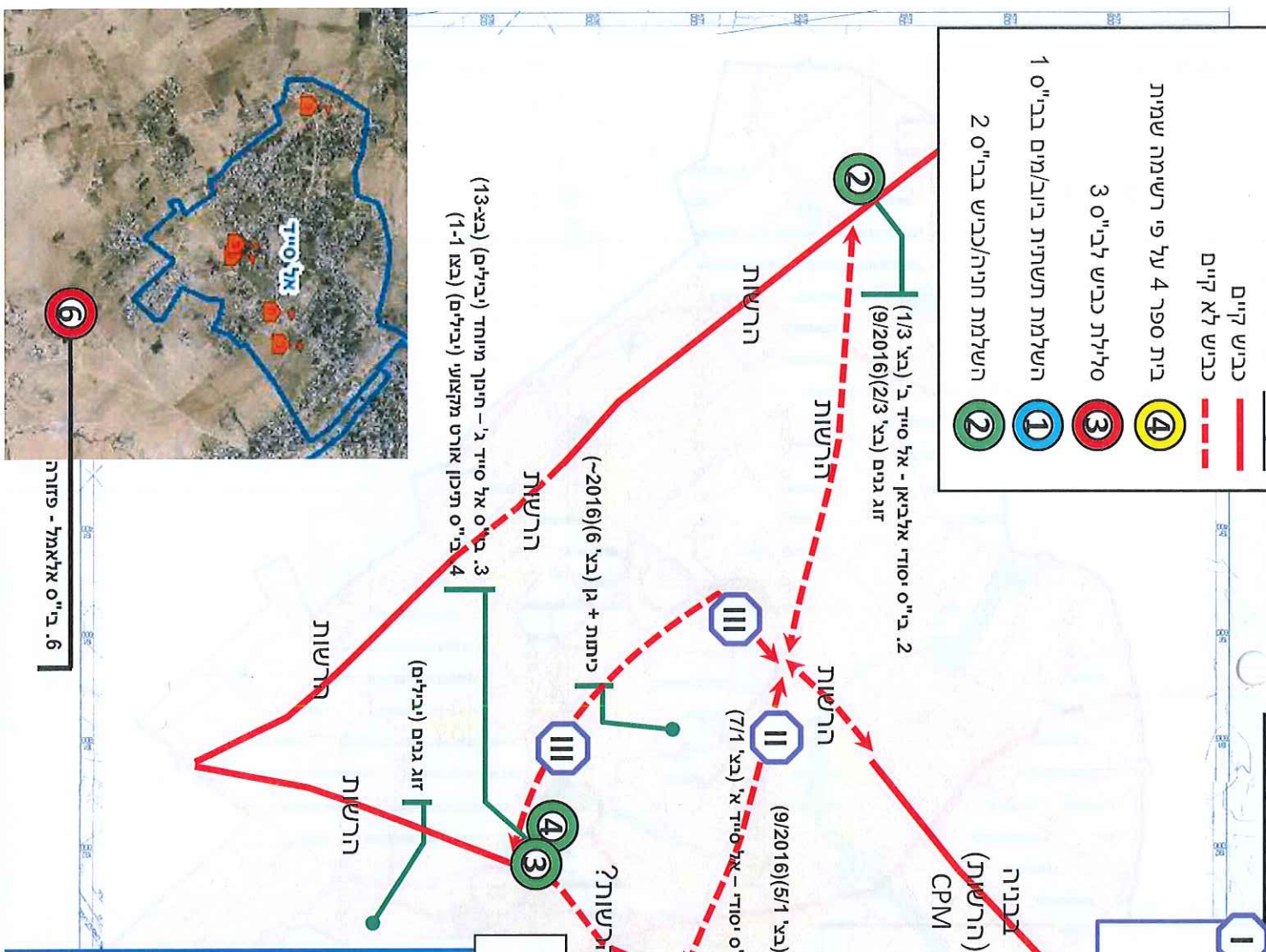
בקשות המועצה:

1. ביוב + מים - השלמות - המקיף את קרית החינוך.
2. כביש המחבר בין כבישי הרשות לקרית החינוך (כולל תשתיות).
3. כביש + תשתיות במרכז הישוב.

א- בחינת התואי הדרומי של קרית החינוך, האם מבוצע דרך מ.התחבורה. הכבישים המבוצעים ע"י הרשות כוללים תשתיות (מים+ביוב+חשמל). הכבישים המבוצעים ע"י מ.התחבורה לא.

מקרא:

- כביש קיים
- כביש לא קיים
- בית ספר 4 על פי רשימה שמית
- סלילת כביש לבי"ס 3
- השלמת תשתיות ביוב/מים בבי"ס 1
- השלמת חניה/כביש בבי"ס 2

- בתי הספר בישוב - חוסרים וסיכום נתונים**
- רוב הישוב מאוי בשלבי פיתוח, כאלה או אחרים, של כבישים ומערכות ביוב.
 - קיימת בעיית ניקוז חובת בישוב. בוצעו כבישים שלא תוכנן/בוצע עבורם ניקוז. חלק מהפתרונות דורשים ניקוז תת קרקעי.
1. בי"ס אל סויד א' - חסר חניה והשלמות כביש.
 2. בי"ס אלביבאן - אל סויד ג' - מלבנים יבילים. חסר מקום לחניה, מומלץ להתייעץ עם המועצה. כרגע מבוצע הכביש.
 3. בי"ס תיון אורט מקצועי - מבנים יבילים. חסר מקום לחניה. מומלץ להתייעץ עם המועצה. כרגע מבוצע הכביש.
 4. בי"ס תיון מקיף אורט עיוני (חדש 2015) - חשמל במרטוב. חסר תאורה (הושא מטופל). השלמת תשתית ביוב.
 5. בי"ס יסודי-פזורה-אלאמל - מ.התחבורה טרם ביצע את הכביש מתוקף החלטה 724. המבנים יבילים. דרך העפר מאל סויד אימ משמש את רוב האולסויה (זהו התואי לפי מ.התחבורה היוצא מאל סויד). תואי דרך העפר שהפזורה משתמשת רה הוא אחרת וצורה הרבה יותר גיוס תיבור חשמל כרו

מרעית רבתי – השלמות וסיוכום

בקשות המועצה:

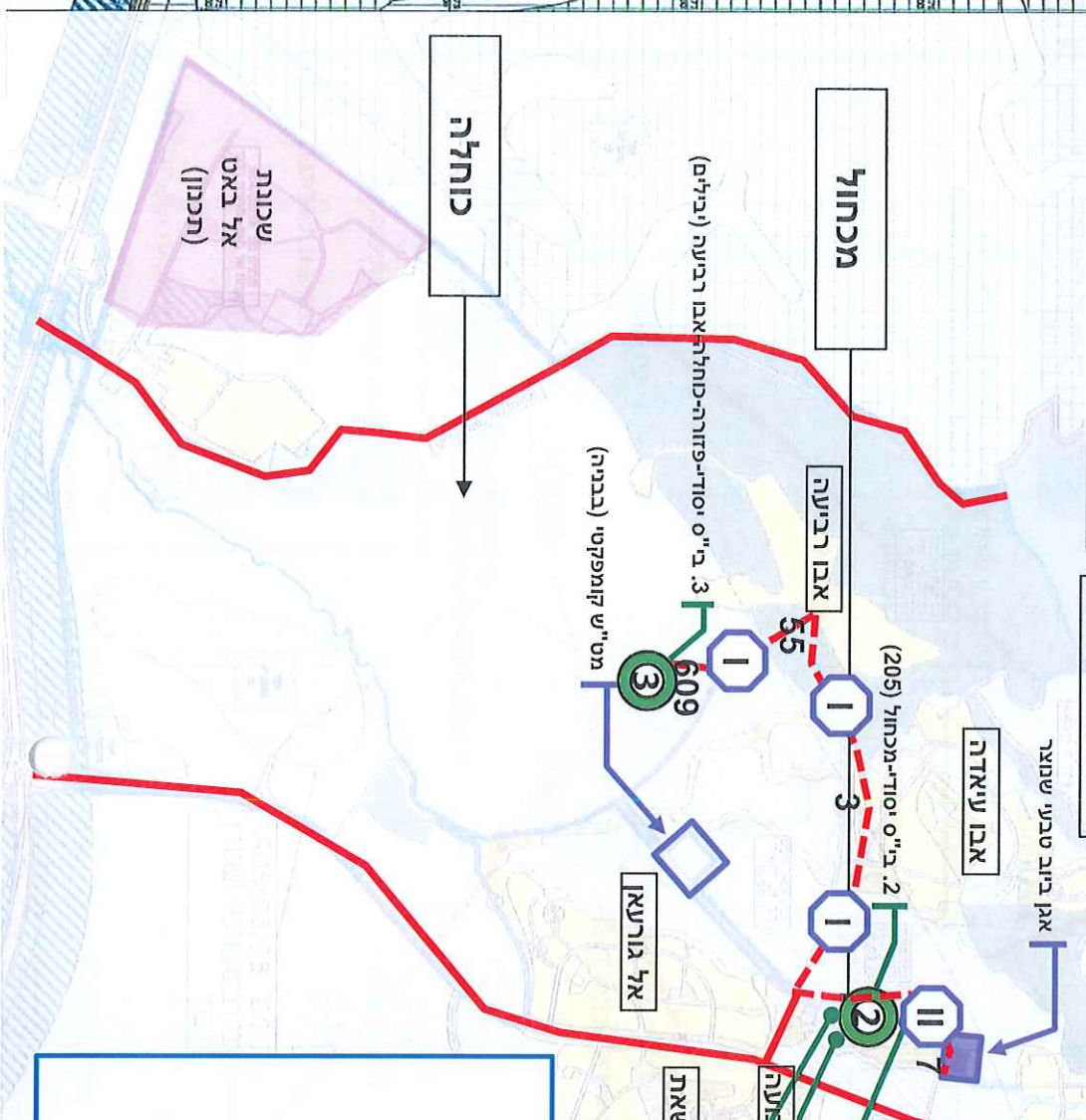
1. כבישים 3, 55, 609- לדברי המועצה תוקצבו ע"י מתחבורה. מבקשים הנחת מימ+ביוב. כביש 7-ביצוע כביש+מים (קו ביוב קיים).
- 2.

1. בי"ס יסודי-דריג'את (507A)

- א- מים – קיים.
- ב- ביוב – מבוצע עבור דריג'את ויספק מענה למכחול. השכונות הדרומיות וכחלה-ללא פתרון.
- ג- חשמל – קיים בדריג'את ובמכחול.

מקרא:

- כביש קיים
- כביש לא קיים
- 1. בית ספר 4 על פי רשימה שמית
- 2. סלילת כביש לבי"ס 3
- 3. השלמת תשתית ביוב/מים בבי"ס 1
- 4. השלמת חניה/כביש בבי"ס 2

בתי הספר בישוב – חוסרים וסיוכום נתונים

- דריג'את**
1. בי"ס דריג'את – קיים כביש עד בית הספר. קיים חיבור חשמל. יתבייב לקו המאסף. לא נמצא חוסרים.

- מכחול**
2. בי"ס מכחול (חדש) – חיבור חשמל, יתבייב לקו המאסף. קיים חיבור חשמל ויחובר בזמן בניית הכביש. משרד החתבורה יבצע את הכביש לבית הספר. נדרש להשלים כ-150 מטר כביש.

- כחלה**
3. בי"ס כחלה-אבו רביעה-פזורה – מבנים יבילים. שטח אדמה פרטי. בית ספר מטופח ומושקע. חשמל במרוטוב. דבר עפר לא סלולה

אום בטיון – השלמות וסיכום

11

בקישורת המועצה:

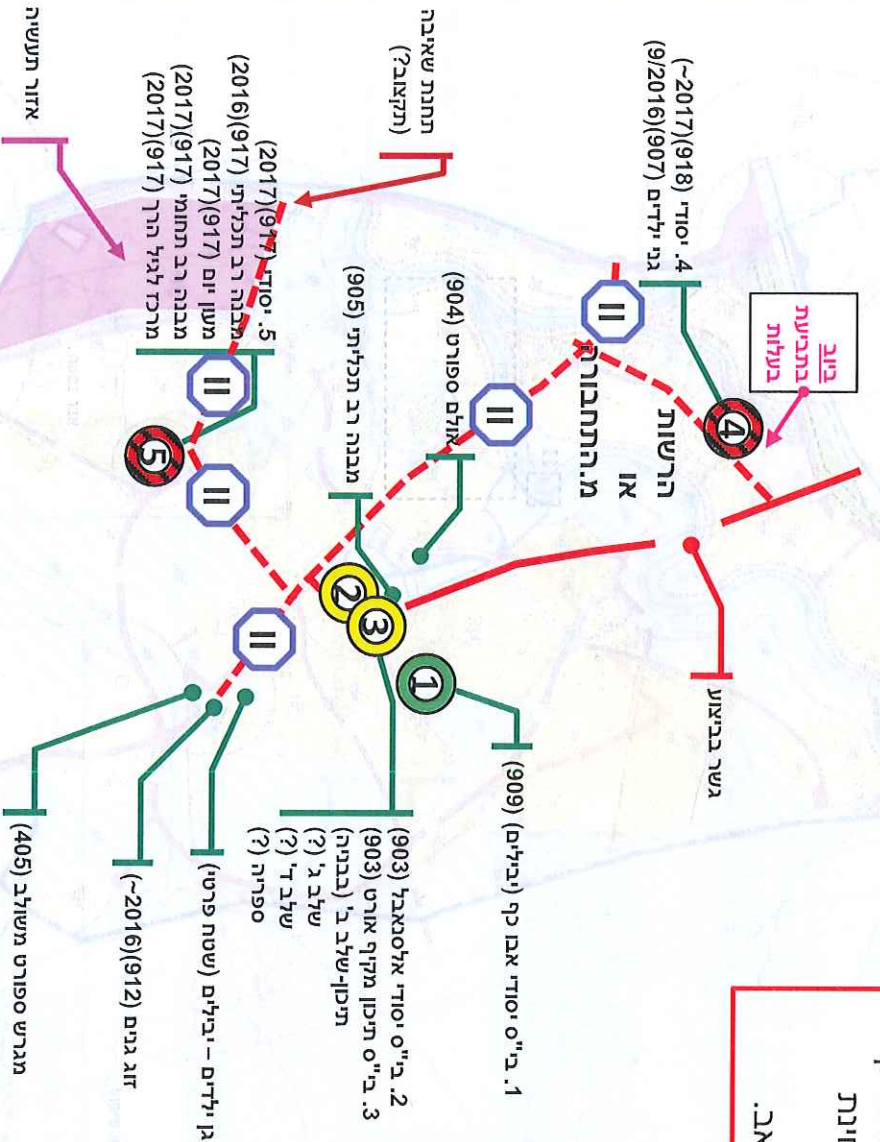
1. השלמת ביוב – קן סניקה+תחנת שאיבה. התואי יהיה בתוך הישוב דרך תוואי הכבישים הלא סלולים. בתביעת בעלות ניתן להעביר קידוח אופקי (יובתן בשנית).
11. גישה לבתי ספר מהשכונות ומאזור התעשיה.

- מקרא:**
- כביש קיים
 - - - - - כביש לא קיים
 - 4 בית ספר 4 על פי רשימה שמת
 - 3 סוללת כביש לב"ס 3
 - 1 השלמת תשתית ביוב/מים בב"ס 1
 - 2 השלמת חניה בב"ס 2

- א- קן מים – עד מרכז השירותים.
- ב- תשתית חשמל – עד מרכז הישוב.
- ג- לבדוק מול מ.תחבורה אילו כבישים יבוצעו על ידם למסודות חינוך.
- ד- בחינת מיקום החציה של הנחל בשכונה האפון-מערבית בחינת המועצה.
- ה- ביוב – מבצע מאסף בשכונה האפופית. לא קיימת תוכנית אב.

בתי הספר הישוב – חוסרים וסיכום נתונים

1. בי"ס אבו קפ – מבנים יבילים. קיימת תשתית חשמל קבועה. חסר השלמת כביש ממרכז השירותים.
2. בי"ס אלסנאבל – קיים פיתוח, חניית, מדרכות.
3. בי"ס תיכון מז'וף אורט – חלק ב' מצוי בבניה. קיים פיתוח, חניית, מדרכות.
4. מתוכנן בי"ס חדש לקראת 2017 בשכונה האפופית (מגרש 918). לא קיים כביש (הרשות/משדח התחבורה).
5. מתוכנן בי"ס חדש לקראת 2017 בשכונה 1 (מגרש 917). לא קיים כביש.

מולדה – השלמות וסיכום

מקרא:

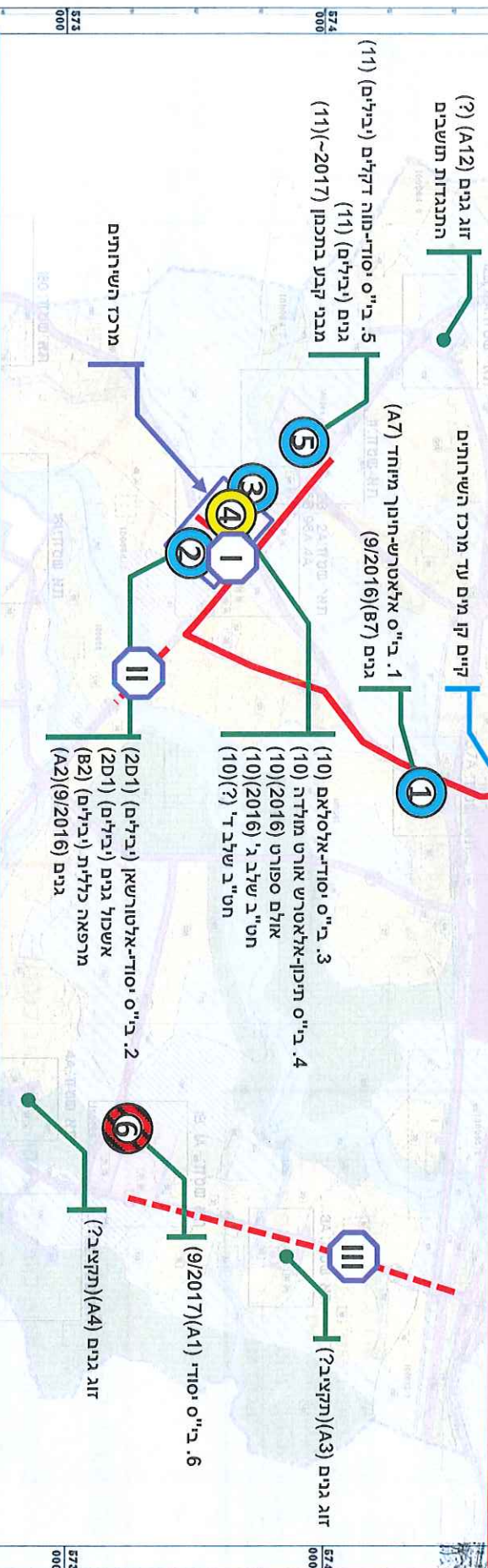
- כביש קיים
- כביש לא קיים
- בית ספר 4 על פי רשימה שמית
- ב"ס 7 מתוכנן על פי רשימה שמית
- צורך בסלילת כביש לב"ס 3
- השלמת תשתית בוב/מים בב"ס 1
- השלמת חניה/כביש בב"ס 2

1

1. השלמת קטע כביש במגרש 10.
 2. פתרון לנחל הקיים (נבחנות 2 חלופות, כדאי לשקול חציית הנחל במיקום אחר (שינוי מיקום כביש מתארי), צר יותר ואולי בעלויות נמוכות יותר, נדרשת בחינה הנדסית רחבה יותר).
 3. כביש מזרחי המחבר לב"ס וגנים עתידיים (תקצוב?, לוחות זמניים?).

בקשות המועצה:

- א- מים – קיים.
- ב- בויב – בורות ספוגה.
- ג- חשמל – לא מסופק בשלב זה בשל העדר עמוד בכניסה. התשתית קיימת.

בתי הספר בישוב – חוסרים וסיכום נתונים

- אין חיבור נכחי לחשמל בשל מחלוקת תביעת בעלות בכניסה לישוב. נתיבי ישראל משהה את העבודה. המועצה הגישה בקשה לחברת החשמל לשינוי התוואי, כך שלא תהיה תלות בסלילת הכביש ע"י נתיבי ישראל.
- כל בתי הספר פרט לבית ספר נווה דקלים, יכולים להתחבר לחשמל ברגע שיוקם העמוד בכניסה.
- 1. ב"ס חינוך מיוחד אלטורש – חשמל במגרש (מרוחק מהמבנה). חסר חניה ברחבה. הכביש הראשי מגיע כמעט עד בית הספר.
- 2. ב"ס אלטורשאן – מבתים יבילים. דימיטרי הגיש בקשה לכניסת ב"ס קבע-לקראת 2017. חשמל במגרש (בשטח בית הספר-המאצרה מלאה). קיים דרך עפר, חסר כביש של כ-200 מטר (מבוקש ע"י המועצה).
- 3. ב"ס אלטאלם – קיים דרך עפר, חסר כביש של כ-200 מטר (מבוקש ע"י המועצה).
- 4. ב"ס תינוק אלטורש – קיימים 2 אגפים חדשים, 2 אגפים נוספים מתוכננים. חשמל במגרש.
- 5. ב"ס נווה דקלים – מבתים יבילים. מופיע ברשימת משרד החינוך לשנת 2016 ונראה יבוצע לקראת 2017. חסר כ-50 מטר כביש.
- 6. ב"ס מתוכנן לקראת 2017 – מגרש A1 – המגרש במ... דרך הגישה מורכבת, סלעית, הררית. בסמיכות ת... ינ שכונת סבת מוחמד. המועצה ביקשה השתתפות משרד החתברה. מבקשים תמיכה בתשתיות רטובות בעתיד. יש לבחון מאחר ופיתוח תשתיות בויב בישוב מולדה הם לטווח הרחוק ועדיין פתרוו הקצה בתוכנית האב טרם סגור.

תראבין – השלמות וסיכום

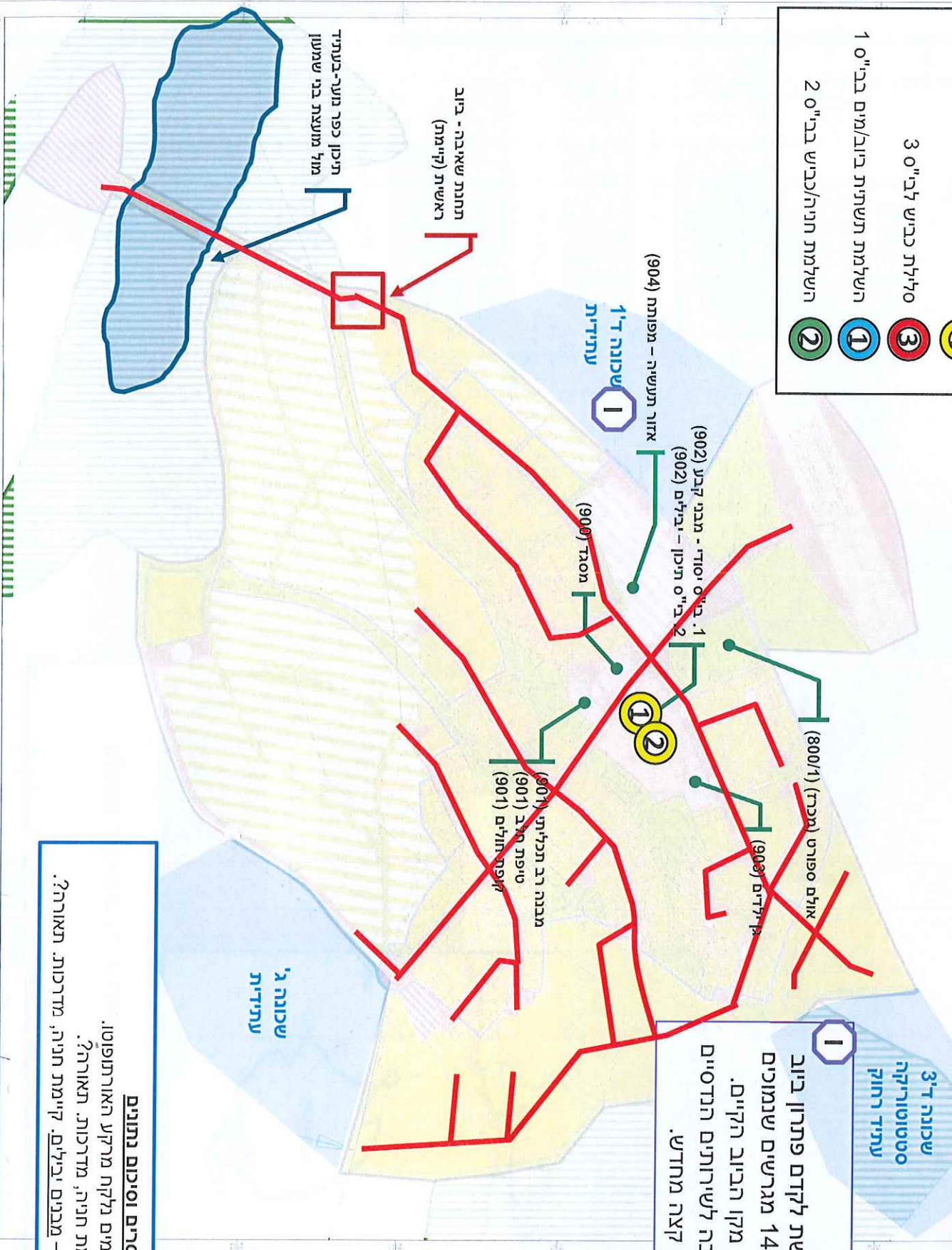
בישוב קיימת מערכת כבישים, חשמל, מים וביוב

מקרא:

- כביש קיים
- כביש לא קיים
- בית ספר 4 על פי רשימה שמיט
- סוללת כביש לבי"ס 3
- השלמת תשתית ביוב/מים בבי"ס 1
- השלמת חניה/כביש בבי"ס 2

הערות המועצה:

1. המועצה מבקשת לקדם פתרון ביוב לשכונה ד'1 – 14 מגרשים שנומזים (מבחינת רום) מקו הביוב הקיים. מילת"ב תיקצבה לשירותים המדסיים לבחינת פתרון קצה מחדש.

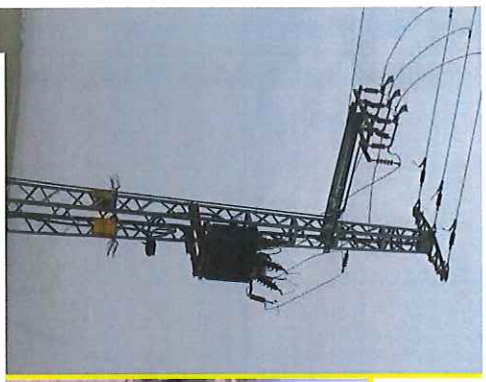

בתי הספר בישוב – חוסרים וסיכום נתונים

- תואי הכבישים הקיימים נלקח מרקע האורחוסון.
- 1. בי"ס תראבין – קיימת חניה, מדרכות. תאורה?
- 2. בי"ס תיכון תראבין – מבנים יבילים. קיימת חניה, מדרכות. תאורה?

תל ערד

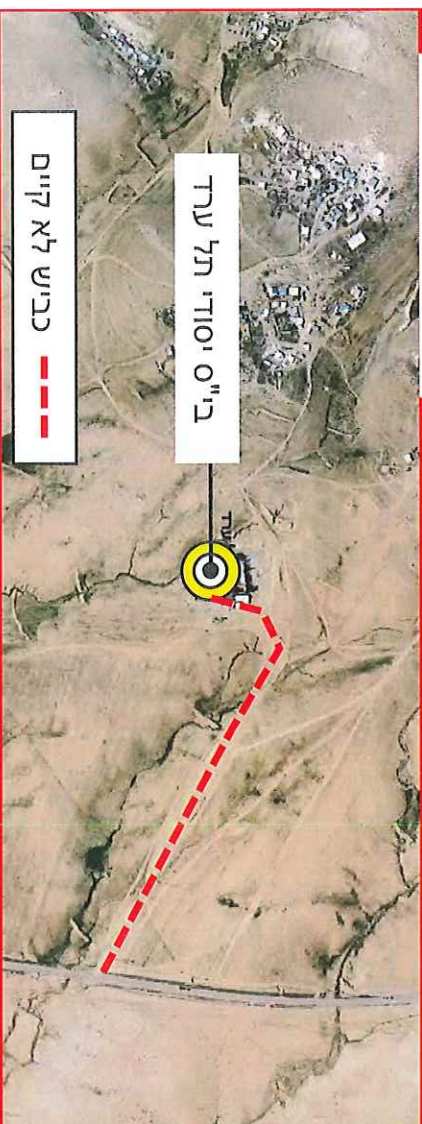
- בי"ס יסודי תל ערד - מבנים יבילים.
- חשמל קבע.
- נדרש סלילת כביש כולל חניה ומדרגות, יבוצע ע"י ג.התחבורה מתוקף החלטה 724.

עמוד חשמל בסמוך

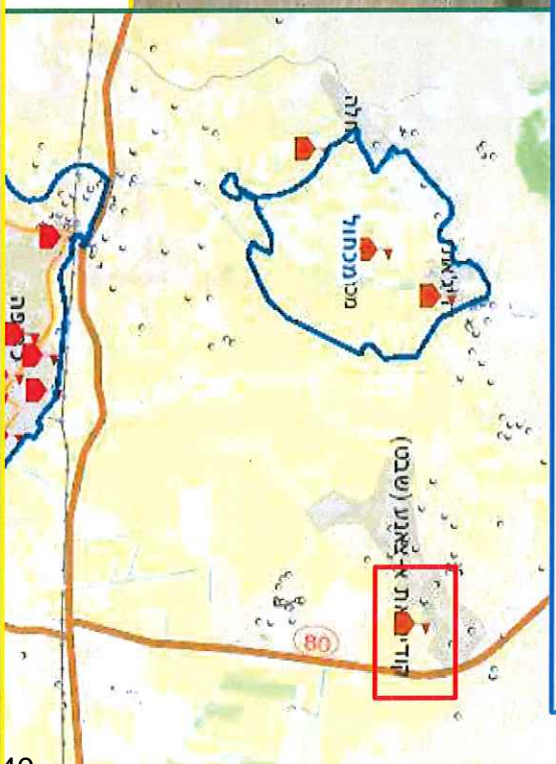

מקום לחניה

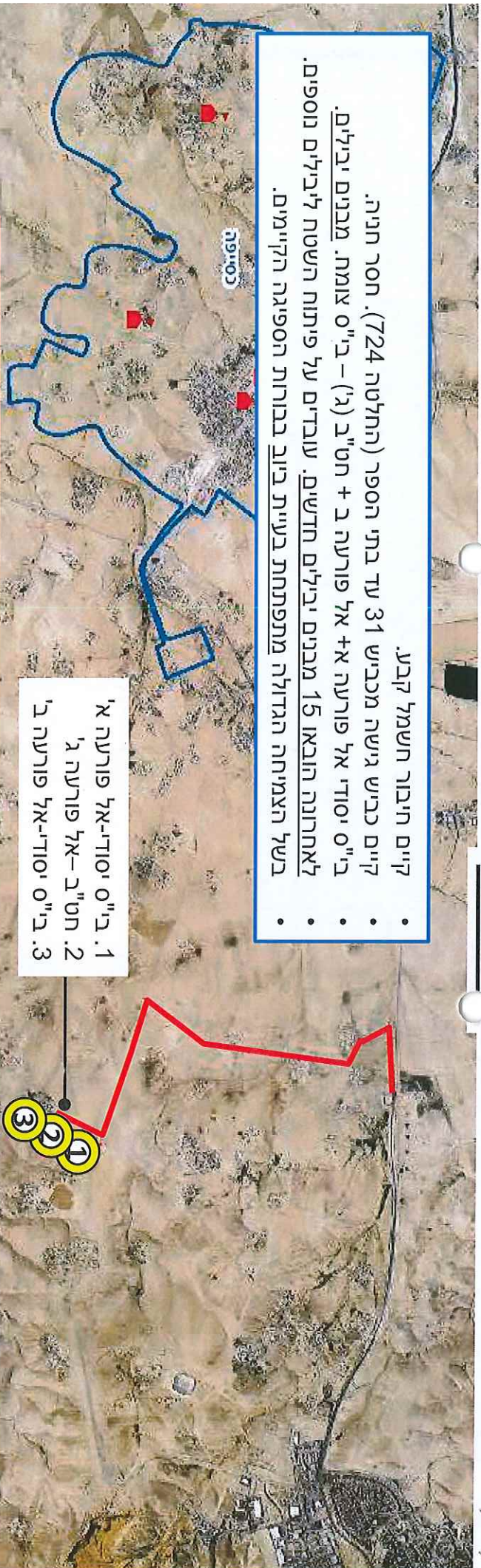
בי"ס יסודי תל ערד

כביש לא קיים

אל פורעה

- קי"ם חיבור חשמל קבע.
- קי"ם כביש גישה מכביש 31 עד בתי הספר (החלטה 724). חסר חניה.
- בי"ס יסודי אל פורעה א+ אל פורעה ב + חט"ב (ג') – בי"ס אומ"מ. מבנים יבילים.
- לאחזרונה חובא 15 מבנים יבילים חדשים. עובדים על פיתוח השטח ליבילים נוספים.
- בשל הצמיחה המדולה מתפתחת בעיית ביוב בבורות הספיגה הקיימים.

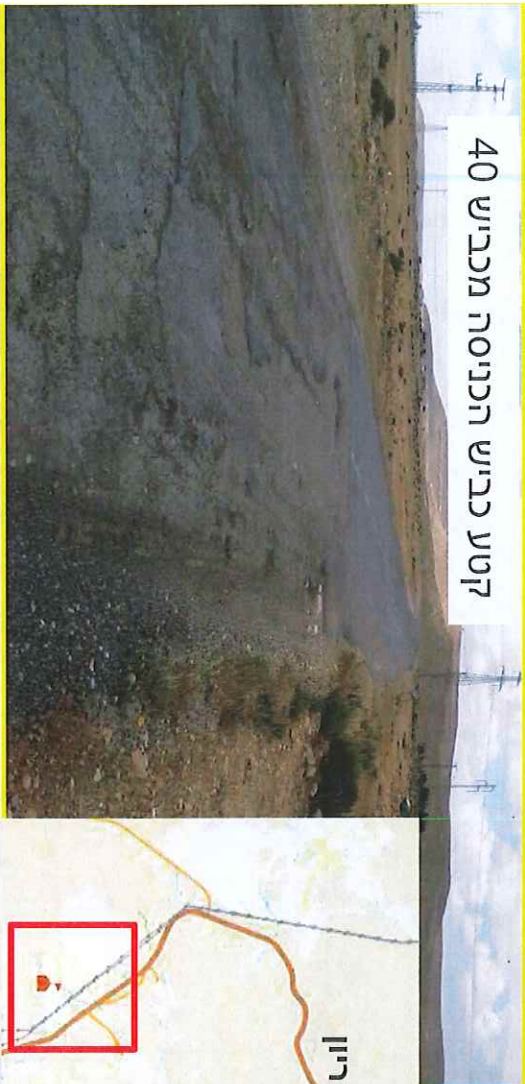
1. בי"ס יסודי-אל פורעה א'
2. חט"ב – אל פורעה ג'
3. בי"ס יסודי-אל פורעה ב'

בכניסה מכביש 40 – לא קיימת פניה שמאלה – פס לבן

קטע כביש הכניסה מכביש 40

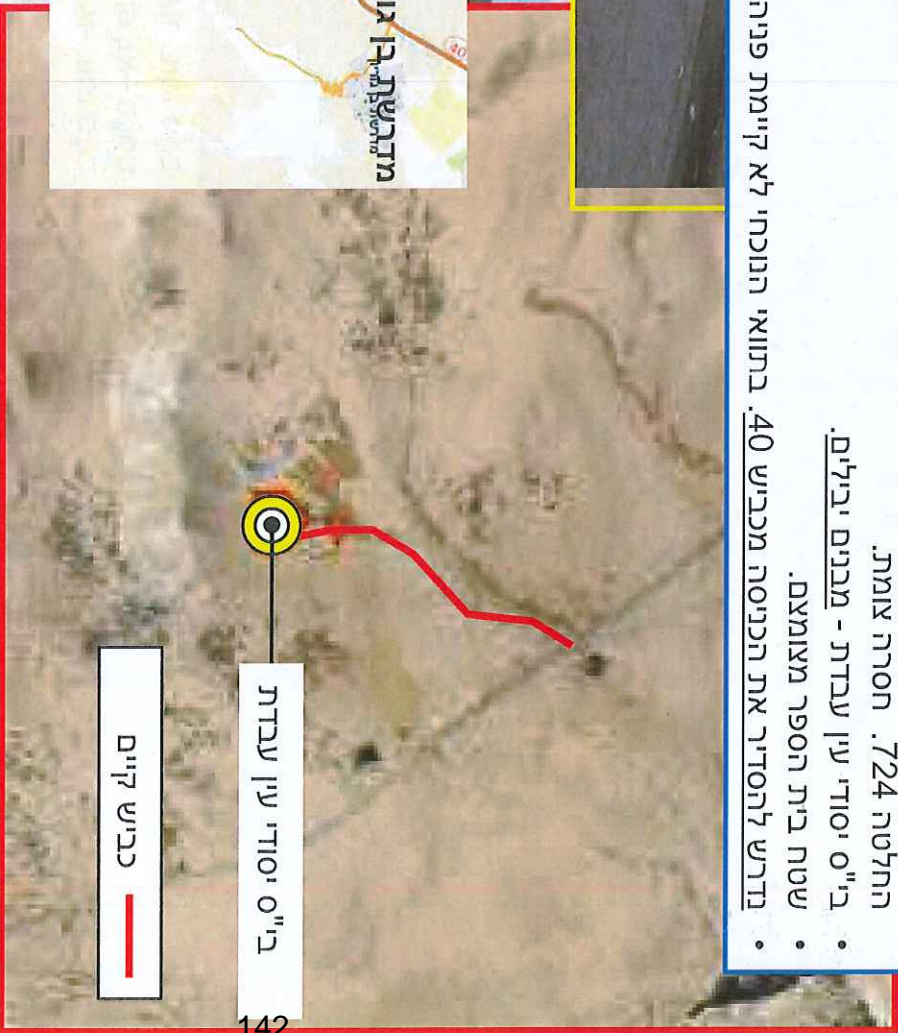

כביש כניסה "מבוקש" – דרומית-מזרחית לתחומי הסלול

עין עבדת

- חשמל קבוע.
- קיים כביש סלול מכביש 40 ועד בית הספר כולל חניה ומדרכות, מתוקף החלטה 724. חסרה צומת.
- ב"ס יסודי עין עבדת - מבנים יבילים.
- שטח בית הספר מצומצם.
- נדרש להסדיר את הכניסה מכביש 40. בתחומי הנכחי לא קיימת פניה שמאלה

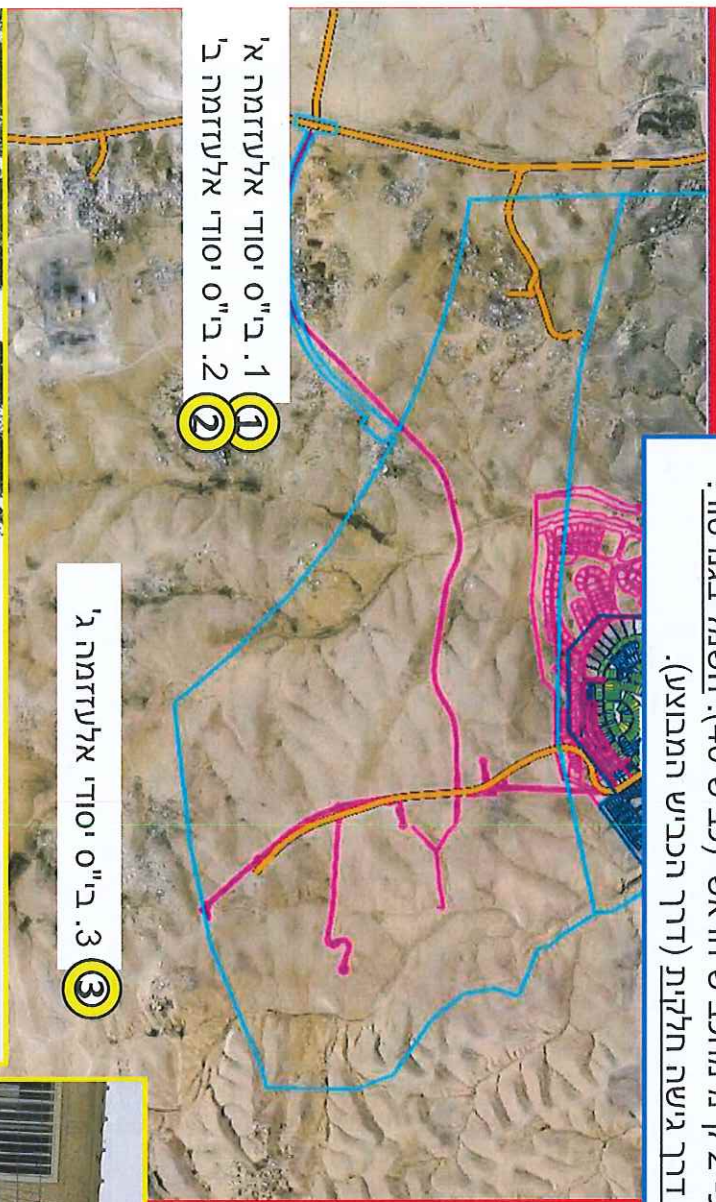

ב"ס יסודי עין עבדת

כביש קיים

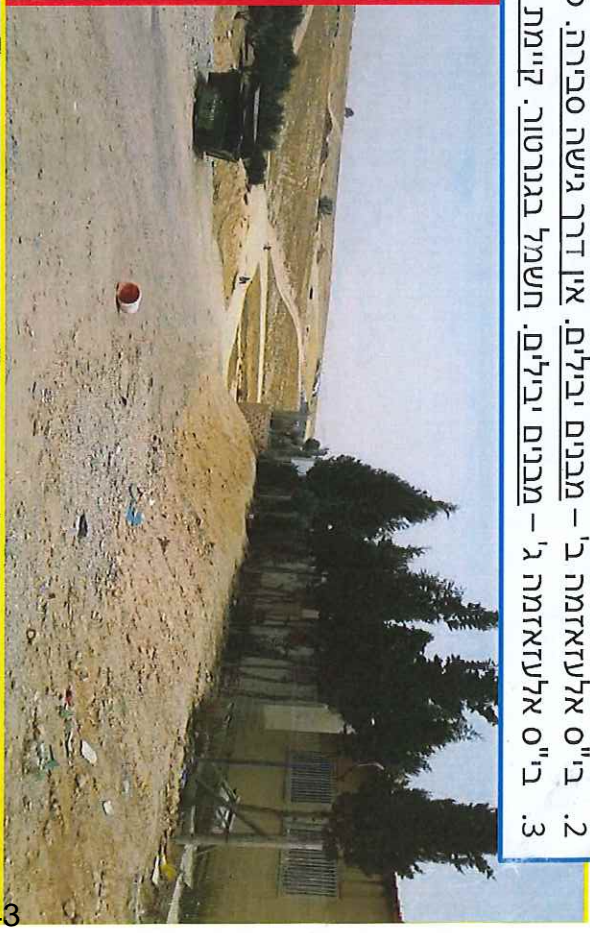
וואדי אל נעים - קיימים

- חוסט התקציב מהחלטה 724 לטובת ביצוע כביש וואדי אל נעים בהחלטה 2025 - כביש חדש, בתי ספר חדשים.
- בתי הספר החדשים יוקמו תוך הקמת מערכת אספקת מים, בוב וכביש. חשמל - תידרש בדיקה.
- 1. ב"ס אלעזזמה א' - מבנים יבילים. אין דרך גישה סביבה. כ-2 ק"מ מהכביש הראשי (כביש 40). חשמל במגרטור.
- 2. ב"ס אלעזזמה ב' - מבנים יבילים. אין דרך גישה סביבה. כ-2 ק"מ מהכביש הראשי (כביש 40). חשמל במגרטור.
- 3. ב"ס אלעזזמה ג' - מבנים יבילים. חשמל במגרטור. קיימת דרך גישה חלקית (דרך הכביש המבוע).

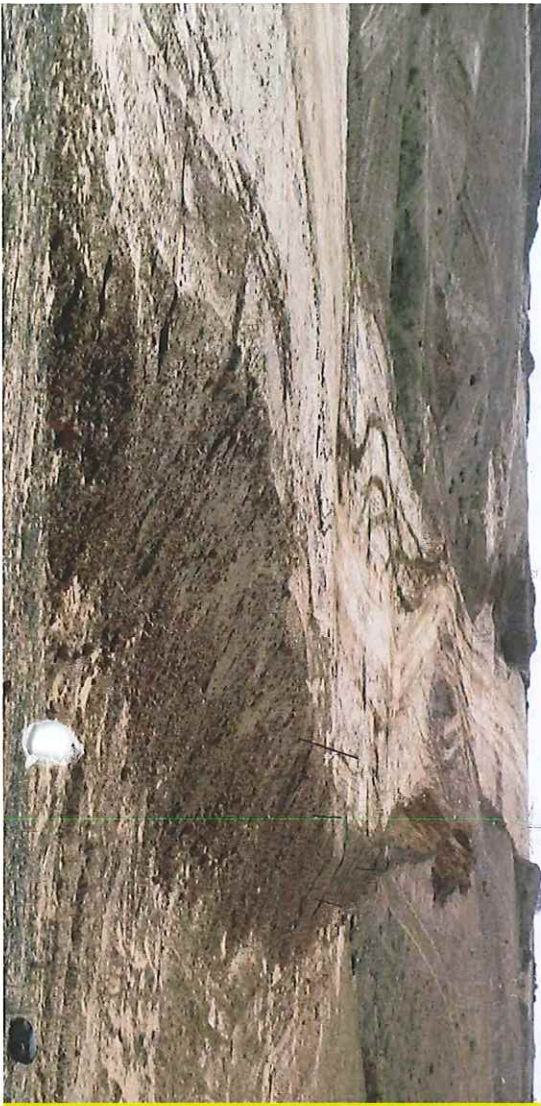
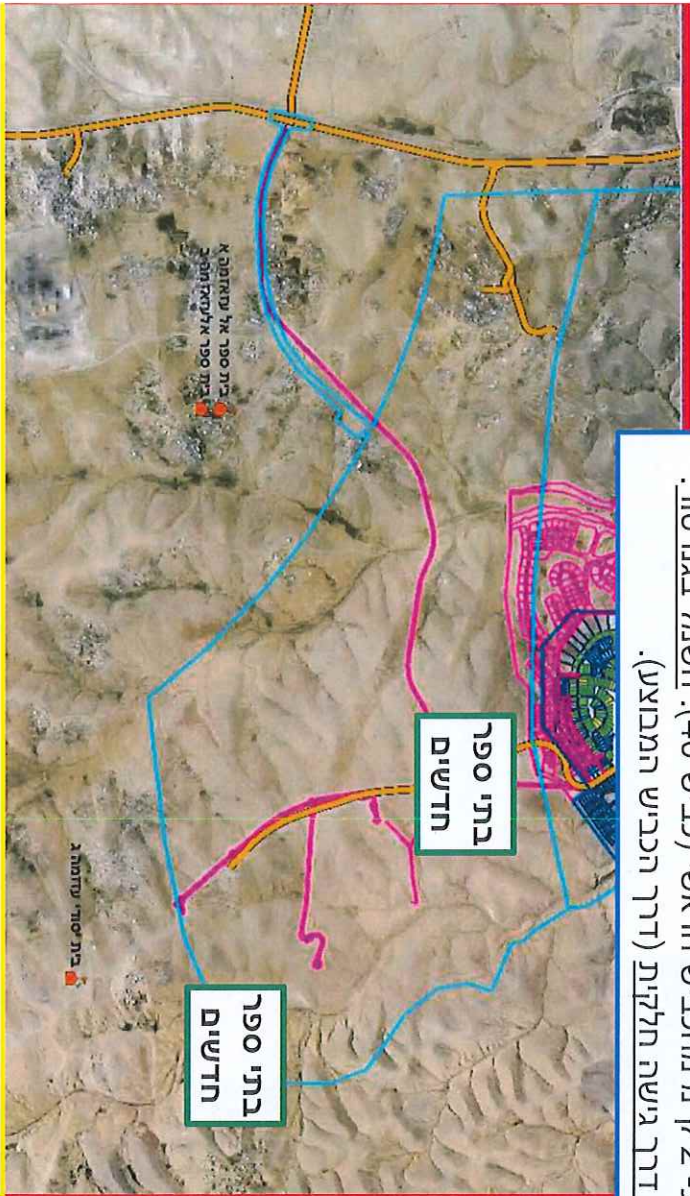
1. ב"ס יסודי אלעזזמה א'
2. ב"ס יסודי אלעזזמה ב'

3. ב"ס יסודי אלעזזמה ג'

וואדי אל נעם - חדשים

- הוסט התקציב מהחלטה 724 לטובת ביצוע כביש וואדי אל נעם בהחלטה 2025 - כביש חדש לבתי ספר חדשים.
- בתי הספר החדשים יוקמו תוך הקמת מערכת אספקת מים, ביוב וכביש. חשמל - תידרש בדלקה.
- 1. בי"ס אלעזאזמה א' - מבנים יבילים. אין דרך גישה סבירה. כ-2 ק"מ מהכביש הראשי (כביש 40). חשמל במגנטור.
- 2. בי"ס אלעזאזמה ב' - מבנים יבילים. אין דרך גישה סבירה. כ-2 ק"מ מהכביש הראשי (כביש 40). חשמל במגנטור.
- 3. בי"ס אלעזאזמה ג' - מבנים יבילים. חשמל במגנטור. קיימת דרך גישה חלקית (דרך הכביש המבצע).

נספח י"ז

**מסמכי מרכז פומבי 10.2022 למתן
שירותי השכרת גנרטורים במוסדות
חינוך שבתחום המועצה האזורית אל
קסום מחודש יולי 2022**

עמ' 146

המועצה האזורית אל קסום

מכרז פומבי מס' 10/2022

למתן שירותי השכרת גנראטורים במוסדות חינוך

שבתחום המועצה האזורית אל קסום

יולי 2022

מועצה אזורית אל קסום

טל': 08-6797312

מועצה אזורית אל קסום

מכרז פומבי מס' 10/2022

הזמנה להציע הצעות למתן שרותי השכרת גנראטורים במוסדות חינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום

המועצה אזורית אל קסום מזמינה בזאת מציעים להציע הצעות למתן שרותי השכרת ואחזקת גנראטורים במוסדות חינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום, בהתאם למפרט הטכני המצורף למכרז זה וכן יתר הוראות מכרז זה (ולהלן: "השירותים").

1. השירותים

המועצה האזורית אל קסום מעוניינת בקבלת שירותי השכרת ואחזקת גנראטורים למוסדות החינוך שבתחום שיפוטה של המועצה ובמוסדות הסמך שלה תוך ביצוע עבודות לאחזקתם לצורך שמירה על פעילות תקינה ורציפה של הגנראטורים.

2. תקופת ההסכם

תקופת ההסכם תהא מיום החתימה על ההסכם ולמשך **12 חודשים**. המועצה תהא רשאית להאריך את תקופת ההסכם ארבע פעמים נוספות, לתקופה של 12 חודשים כל אחת, עפ"י שיקול דעתה הבלעדי ובסה"כ עד 60 חודשים.

3. חוברת המכרז הכוללת:

- 3.1. הזמנה להציע הצעות (מסמך זה).
- 3.2. תנאי מכרז.
- 3.3. מסמך 1-נוסח ערבות להבטחת הצעה
- 3.4. הצהרת משתתף במכרז.
- 3.5. כתב הצעה - טופס למילוי ע"י המציע ובו הצהרה ופירוט המסמכים שיש לצרף להצעה.
- 3.6. מסמך 2-תצהיר להוכחת ניסיון המציע.
- 3.7. נוסח הסכם ונספחיו.
- 3.8. נספח מפרט שירותים – מסומן **כנספח א'**.
- 3.9. נספח הצעת מחיר – מסומן **כנספח ב'**.
- 3.10. נספח אישור קיום ביטוח – מסומן **כנספח ג'**.
- 3.11. נספח נוסח ערבות ביצוע – מסומן **כנספח ד'**.

המועצה האזורית אל קסום (להלן: "המועצה") מזמינה בזאת מציעים להציע הצעות למתן שרותי השכרת גנראטורים במוסדות חינוך ובמבני הסמך שבשטח שיפוט המועצה. ניתן לעיין במסמכי המכרז, טרם רכישתם, באתר המועצה. בקישור:

<http://www.alqasoum.org.il/he/bids/?category=4>

יחד עם זאת, ניתן לרכוש את מסמכי המכרז במשרדי המועצה האזורית אל קסום, שברח' שד' שז"ר 31א, בית השקמה, קומה 10 באר שבע (להלן: "משרדי המועצה") בימים א' – ה' בין השעות 09:00-15:30, תמורת סך של 2,500 ₪ (אשר לא יוחזרו בשום מקרה), את הסכום להלן ניתן לשלם בדרכים הבאות: במזומן, שיק, כרטיס אשראי (הבהרה: בכרטיס אשראי ניתן לשלם גם טלפונית). צירוף אישור התשלום (קבלה) הינו תנאי להשתתפות במכרז.

יובהר, כי ניתן לרכז את כל השאלות במידה וקיימות, ולהעלותן על הכתב עד לתאריך 17/08/2022 ועד השעה 12:00, בקובץ Word בלבד, לידי הגב' מלי פול לדוא"ל: r.m.h@alqasoum.org.il. ולוודא קבלת המסמכים בטלפון שמספרו: 08-6797312.

משכך, על המציעים להתעדכן בכל עת באתר המועצה.

הצעות מפורטות בהתאם לדרישות המכרז יש להגיש במעטפה סגורה ובמסירה ידנית בלבד, ועליה נכתב " מכרז פומבי מס' 10/2022 " וללא כל אזכור לחברה או לאדם המגישים את ההצעה. אצל גב' מלי פול מחלקת רכש קומה 10, וזאת עד ליום רביעי 31/08/2022 בשעה 12:00.

יש להגיש את ההצעות, במשרדי המועצה הצעות שתוגשנה לאחר מועד זה לא תתקבלנה.

אשת קשר מטעם המועצה: מלי פול, מחלקת רכש חוזים והתקשרויות, טל: 08-6797312.

דוא"ל: R.m.h@Alqasoum.org.il

על מגיש ההצעה לצרף לה את כל מסמכי המכרז כאשר הם חתומים כדבעי וכנדרש בתנאי המכרז בכלל ובנספח י"א למסמכי המכרז בפרט.

אירוע	סכום/מועד
עלות רכישת המכרז	2,500 ₪
בתאריך 17/08/2022 עד השעה 12:00	המועד האחרון ל שאלות הבהרה
בתאריך 31/08/2022 עד השעה 12:00	המועד האחרון להגשת מסמכי ההצעה.
ערבות בנקאית אוטונומית על שם המשתתף להבטחת ההצעה (מדד מאי 2022)	בסך 25,000 ₪ בתוקף עד 01/11/2022
ערבות ביצוע (מדד מאי 2022)	בסך 50,000 ₪ שנתי

4. כל ההוצאות, מכל מין וסוג שהוא, הכרוכות בהכנת ההצעה למכרז ובהשתתפות במכרז, ובכלל זה כל ההוצאות הכרוכות בהוצאת הערבויות הנדרשות במסמכי המכרז, חלות על המציע אשר יישא בהוצאות על חשבונו בלבד. מובהר, כי בהצעתו כפי שמוגשת, התחשב המציע בכל ההוצאות הנ"ל.

5. הנכם מתבקשים לעיין היטב בכל החומר המצורף למסמכי המכרז ולהגיש הצעתכם כשהיא כוללת את כל המסמכים המפורטים בסעיף 2 לעיל, כשהם מלאים וחתומים על ידי המוסמכים לחתום עליהם בכל עמוד ועמוד, כולל בעמודי המפרט הטכני המיוחד.
6. התקופה בה תחשב ההצעה כעומדת בתוקפה היא שנה קלנדרית מהמועד האחרון להגשת ההצעות.
7. אין המועצה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כלשהי. כמו כן, המועצה שומרת לעצמה את הזכות להגדיל או להקטין את היקף השירותים ו/או לפצל את השירותים בין מספר קבלנים.
8. המועצה שומרת לעצמה את הזכות, לפי שיקול דעתה הבלעדי, לפסול ו/או לדחות את הצעתו של מציע, לגביו היה למועצה ניסיון רע ו/או כושל במהלך השנים האחרונות לרבות במקרה של אי שביעות רצון משמעותית מעבודתו, הפרת חוזה ע"י המציע, חשד למרמה, תביעות בלתי סבירות בעליל וכיו"ב.
9. על המציע לדאוג למילוי כל ההוראות המפורטות במסמך זה וביתר מסמכי המכרז. אי מילוי אחת או יותר מהדרישות, עלול לגרום לפסילת ההצעה.
10. **כללי**
- 10.1. על המציע לרשום את המחיר הנדרש על ידו בגין מתן שירות זה בטופס הצעת המחיר-נספח ב' למסמכי המכרז. בהצעה יציין המציע ליד כל גנראטור את המחיר המוצע על ידו. על המחיר המצוין על ידי המציע אין לכלול את רכיב המע"מ.
- 10.2. כל שינוי או תוספת שיעשו בכתב הכמויות, בטופס ההצעה או בתנאי החוזה, או כל הסתייגות לגביהם, בין על ידי תוספת בגוף המסמכים ובין במכתב לוואי או בכל דרך אחרת, עלולים לגרום לפסילת ההצעה.
- 10.3. המציע מסכים, כי במידה והגיש מחירי יחידה שונים לאותו סעיף בכתב הכמויות, המופיע בפרקים שונים ו/או מקומות שונים, תהא המועצה רשאית לתקן את ההצעה כך שיילקח בחשבון המחיר הנמוך ביותר לאותו סעיף.
11. מודגש בזאת, כי מתן צו התחלת עבודה מותנה בקבלת כל האישורים וההיתרים הנדרשים על פי חוק מהרשויות המוסמכות, במידה ויידרשו.

בכבוד רב,

סלאמה אל אטראש
ראש המועצה האזורית אל קסום

מועצה אזורית אל קסום

מכרז פומבי מס' 10/2022

תנאי המכרז

1. כללי

ההצעות למכרז כפופות באופן מוחלט לאמור במסמכי המכרז אשר כוללים (להלן: "מסמכי המכרז"):

- 1.1. הזמנה להשתתף במכרז.
- 1.2. הצהרת משתתף במכרז.
- 1.3. תנאי המכרז (מסמך זה).
- 1.4. נספח ערבות להבטחת הצעה.
- 1.5. כתב הצעה - טופס למילוי ע"י המציע ובו הצהרה ופירוט המסמכים שיש לצרף להצעה.
- 1.6. תצהיר המעיד על ניסיון המציע.
- 1.7. נוסח ההסכם על נספחיו.
- 1.8. מפרט שירותים.
- 1.9. הצעת מחיר.
- 1.10. נספחים.
- 1.11. פרוטוקול ממפגש המציעים וכן כל מסמך נוסף שהגיע לידי המשתתפים לפחות 2 ימי עבודה לפני המועד האחרון להגשת ההצעות ואשר נאמר בו במפורש כי הוא מהווה חלק ממסמכי המכרז.

למען הסר ספק מובהר, כי כל התנאים, התניות, ההסברים וההנחיות המפורטים במסמכים שצוינו כ"מסמכי המכרז" מהווים חלק בלתי נפרד מתנאי המכרז.

2. תנאים מוקדמים להשתתפות במכרז (תנאי סף)

רשאי להשתתף במכרז כל מי שעונה על כל התנאים המוקדמים הבאים:

- 2.1. המציע הינו יחיד או תאגיד רשום כחוק (חברה בע"מ, שותפות רשומה או אגודה שיתופית).
- 2.2. למציע כל האישורים הנדרשים לפי חוק עסקאות גופים ציבוריים (אכיפת ניהול חשבונות ותשלום חובות מס), התשל"ו-1976.
- 2.3. המציע הינו בעל ניסיון מוכח של 3 שנים לפחות, בין השנים 2018-2021 במתן שרותי אחזקה לגנראטורים וזאת בהיקף של 20 גנראטורים המוצבים בלפחות 10 אתרים שונים.

2.4. המציע הינו בעל ניסיון מוכח במתן שירותי אספקה ואחזקה לגנראטורים של לפחות רשות מקומית אחת. – להוכחת ניסיונו בסעיפים 2.3 ו-2.4, יצרף המציע תצהיר המצורף למסמכי המכרז, תצהיר המסומן פמסמך 2 להוכחת ניסיון קודם. על המציע להגיש את התצהיר כשהוא חתום ומאושר על ידי עו"ד.

2.5. המציע הגיש ערבות בנקאית אוטונומית בגובה 25,000 ₪ (להלן: "ערבות להבטחת ההצעה"), לפקודת "המועצה האזורית אל קסום", שתהא בתוקף עד ליום 01/11/2022, באופן, בתנאים ובנוסח האמורים בתנאי המכרז – נוסח 'ערבות להבטחת הצעה' המצורף למסמכי המכרז.

2.6. המציע הגיש את כל המסמכים כמפורט בתנאי המכרז, במלואם ולאחר שמולאו בהם כל הנתונים והפרטים הנדרשים ונחתמו בחתימה מוסמכת כנדרש.

2.7. המציע צירף את כל האישורים ו/או המסמכים הנדרשים להוכחת עמידתו בתנאים המקדמיים כנדרש לעיל, לרבות רשימת עבודות דומות שביצע, כולל אישורים והמלצות כאמור לעיל.

3. אופן הגשת הצעות

3.1. את ההצעה יש להגיש בטפסים המקוריים, כאשר מולאו בהם בדין כל הפרטים הנדרשים ללא יוצא מהכלל.

מחיקות בגוף ההצעה, אי מילוי כל הפרטים, מילוי פרטים לא ברורים או כתיבת ההצעה או חלק ממנה בעיפרון - עלולים לגרום לפסילת ההצעה.

3.2. מבלי לגרוע מכלליות האמור לעיל, על המציע לרשום בנספח הצעת המחיר את מחירי היחידה עבור כל פריט ופריט, לחשב את מחירי סך כל הפריטים, ולהתיק את המחיר הכולל לטופס ההצעה. בהצעה יצוין רכיב המע"מ. בהצעה שלא יצוין רכיב המע"מ, תחשב להצעה כוללת מע"מ.

3.3. במקרה של אי התאמה בין הסה"כ הרשום ליד הפריט לבין הסכום המתקבל מהכפלת הכמויות של אותו פריט במחיר היחידה שלו, יתוקן הסה"כ של הפריט לפי הסכום המתקבל מהמכפלה.

מחיר היחידה נשאר קבוע ועומד.

אם ברצון המציע להקטין את סכום הצעתו עליו לעשות זאת במחירי היחידות ולא בהנחה מהסכום הכללי. ניתנה הנחה על כל ההצעה, יראו אותה כאילו ניתנה על מחירי היחידה, יחסית לכל סעיף וסעיף.

3.4. המציע מסכים כי במידה והגיש מחירי יחידה שונים לאותו סעיף, תהא המועצה רשאית לתקן את ההצעה כך שיילקח בחשבון המחיר הנמוך ביותר לאותו סעיף.

3.5. כל שינוי או תוספת שייעשו במסמכי המכרז, בין על בגוף המסמכים ובין במכתב לוואי או בכל אופן אחר שלא כאמור במסמכי המכרז, עלולים לגרום לפסילת ההצעה.

- 3.6. מצא המציע סתירה, שגיאה או אי התאמה במסמכי המכרז או ספק בקשר למובנו המדויק של עניין כלשהו, עליו להודיע על כך למועצה, בכתב, לפחות 3 ימי עבודה לפני המועד האחרון להגשת ההצעות.
- במידה והמועצה תמצא כי אמנם קיים פגם כאמור, תודיע על כך לכל המשתתפים במכרז, קרי: כל מי שרכש את מסמכי המכרז, לפחות 2 ימי עבודה לפני המועד האחרון להגשת ההצעות.
- 3.7. על המציע לחתום, בחתימה מלאה על פי אישור מורשי החתימה שצירף להצעתו, בכל מקום שנרשם בו "חתימת המציע" או "חתימת הקבלן" וכן בתחתית כל דף ממסמכי המכרז ללא יוצא מן הכלל.
- העדר חתימה או קיומה של חתימה חלקית בלבד, כגון: חתימה אחת היכן שנדרשות שתי חתימות, העדר חותמת ברורה וכו', על מסמכי המכרז או חלק מהם, עלולה לגרום לפסילת ההצעה.
- 3.8. כל העלויות הכרוכות, באופן ישיר או עקיף, בהגשת ההצעה למכרז ומבלי לפגוע בכלליות האמור לעיל, לרבות אגרות או תשלומים הנדרשים בגין מסמכים ותעודות שיש לצרפם להצעה ולרבות עלות הגשת ערבות בנקאית וכל הוצאה או עלות אחרת ללא יוצא מן הכלל, יחולו על המציע בלבד. למען הסר ספק מובהר בזה, כי גם במקרה בו יבוטל המכרז מכל סיבה שהיא ו/או המועצה תחליט שלא לבצע את העבודות או כל חלק מהן, לא יהיה המציע זכאי להחזר עלויות או הוצאות כלשהן בגין רכישת מסמכי המכרז ו/או בגין השתתפותו במכרז.
- 3.9. הצעת המחיר תוגש בתוך מעטפה ריקה ונפרדת, עליה ירשום המציע את שמו וכתובתו בלבד. מעטפה זו, יחד עם שאר מסמכי המכרז, תוכנס לתוך מעטפה עליה ירשום המציע: "10/2022" וזו תוכנס לתיבת המכרזים של המועצה ע"י המציע או שליחו, או בנוכחותם.
- 3.10. ההצעה תוגש ידנית על ידי המציע או ע"י שליח מטעמו למשרדי המועצה האזורית אל קסום, בשד' שזר 31, קומה 10, באר שבע, עד למועד האחרון להגשת ההצעות. בכל מקרה לא יתקבלו הצעות ששוגרו בדואר וכן לא יתקבל כל הצעה מעבר למועד האחרון להגשת ההצעות.
- 3.11. במקרה וכמות המסמכים רבה יש לפצל ל-2 מעטפות. אחת תכלול את מפרט השירותים ותוגש מחוץ לתיבה, והשנייה תכלול הצעת המחיר ואת כל המסמכים האחרים ותושם בתיבה. בכל מקרה, יש להחזיר את מסמכי המכרז במלואם כאשר הם מלאים וחתומים ע"י המציע.

3.12. המועצה רשאית, לפי שיקולה הבלעדי וללא צורך בהנמקה כלשהי, לדחות את המועד האחרון להגשת ההצעות למכרז לתקופה שלא תעלה על 45 יום מהמועד האחרון להגשת ההצעות הנקוב במסמך זה ובלבד שהודיעה על כך לכל מי שרכש את מסמכי המכרז, לפחות 5 ימי עבודה לפני המועד האחרון, המקורי, להגשת ההצעות.

4. ביטוח

4.1. המציע, בעצם הגשת הצעתו מצהיר ומתחייב כי היה והצעתו תתקבל (יבחר כזוכה במכרז) ימציא למועצה את הפוליסות ואישור קיום ביטוחים כפי הנדרש במכרז ללא כל שינוי בתוכנם אלא אם אושר בהליך שאלות הבהרה או הליך אחר בטרם הגשת המכרז.

4.2. מובהר בזאת כי לפני הגשת הצעה למכרז זה על המציע חלה האחריות לוודא בעצמו ועל חשבונו אצל חברת ביטוח האם תסכים לבטחו כנדרש במכרז ואת המשמעויות הכספיות של התאמת הכיסוי הביטוחי העומד לרשותו לדרישות המועצה.

4.3. לתשומת לב המציע – מאחר ואין אפשרות להוציא לפועל את כל דרישות הביטוח באמצעות "אישור קיום ביטוחים", יהיה על המציע הזוכה למסור למועצה העתקי פוליסות או תמצית פוליסות חתומות על ידי חברת הביטוח ובהן ירשמו כל הסדרי הביטוח הנדרשים מהמציע הזוכה.

4.4. למען הסר ספק מובהר בזאת:

4.4.1. מציע שהצעתו תתקבל לא יוכל לטעון כי אין ביכולתו ו/או חברת ביטוח

מסרבת להתאים את כיסוי הביטוח שלו לנדרש במכרז ו/או כי עלויות התאמת כיסוי הביטוח שלו לדרישות המועצה לא נלקחו בחשבון בהצעתו.

4.4.2. מציע שהצעתו תתקבל ולא יתאים את כיסויי הביטוח שלו לדרישות

המועצה במועד הרשום בהסכם או בכל מקום אחר במכרז, שמורה למועצה הזכות, לפי שיקול דעתה הבלעדי, לחלט את הערבות שהגיש, לבצע את הנדרש במכרז זה על ידי ספק אחר וכן לנקוט נגדו בכל דרך חוקית העומדת לרשותה לדרוש ממנו פיצוי על הנזקים שיגרמו לה מעצם אי עמידת המציע בהתחייבות זו כלפיה.

4.5. מובהר בזאת כי למועצה יהיה שיקול דעת בלעדי להסכים לשינויים שיתבקשו בנוסח

אישור קיום ביטוחים (נספח ג') מובהר, כי למועצה שיקול דעת בלעדי שלא להסכים לשינויים כלשהם בנוסח האישור הנ"ל ובמקרה כזה הזוכה מחויב לנוסח המדויק שצורף למסמכי המכרז ואי המצאתו חתום לידי המועצה תביא לביטול זכייתו, חילוט ערבות ההצעה או ערבות הביצוע.

5. מסמכים שצירופם נדרש

5.1. על המציע לצרף להצעתו את כל המסמכים הבאים, **ללא יוצא מהכלל**, במדויק ועל פי הנוסח שנדרש:

- (1) כל מסמכי המכרז, כפי שהם מפורטים לעיל, על גבי הטפסים המקוריים ולאחר שמולאו בהם בדיו כל הפרטים הנדרשים, ללא יוצא מהכלל, ושנחתמו בחתימה מוסמכת כנדרש ובכלל זה המפרט הטכני המיוחד והתוכניות.
- (2) ערבות בנקאית אוטונומית בגובה 25,000 ₪ (להלן: "ערבות להבטחת ההצעה") צמודה למדד המחירים לצרכן, כאשר המדד הבסיסי יהיה מדד חודש מאי, שפורסם ביום 15/06/2022 לפקודת "המועצה אזורית אל קסום", אשר תעמוד בתוקפה, עד ליום 01/11/2022, בתנאים ובנוסח האישורים בתנאי המכרז. נוסח ערבות יהא לפי הנוסח המצורף למסמכי המכרז והמסומן כמסמך 1: "ערבות להבטחת ההצעה".
- (3) אישור בדבר היות המציע יחיד או תאגיד רשום כחוק (חברה בע"מ, שותפות רשומה או אגודה שיתופית).
- (4) אישור בדבר ניהול ספרי חשבונות כחוק מפקיד שומה או מרואה חשבון, תקף למועד הגשת ההצעה
- (5) אישור על היות המציע עוסק מורשה מטעם מס ערך מוסף.
- (6) על משתתף במכרז שהוא תאגיד לצרף:
 - א. עותק מתעודת ההתאגדות מאת רשם החברות או השותפויות או האגודות השותפויות.
 - ב. עותק מפרוטוקול הנהלת התאגיד הכולל החלטה בדבר השתתפות במכרז, מאושר ע"י עוה"ד של התאגיד.
 - ג. פירוט עדכני של מורשי החתימה של התאגיד, לרבות צירופי החתימות הנדרשים, מאושר ע"י עו"ד רו"ח שלה.
 - ד. תמצית מידע עדכנית מרשם החברות, המפרטת את בעלי המניות בתאגיד ואת היותו של המציע תאגיד פעיל.
- (7) תצהיר ניסיון המציע במתן השירותים המבוקשים במכרז ב-3 שנים האחרונות שקדמו לפרסום המכרז (2018-2021), וכן במתן שירותים זהים בלפחות רשות מקומית אחת, ממולא וחתום ומאומת על ידי עו"ד, להלן: – מסמך 2 _____ להוכחת ניסיון קודם' המצורף למסמכי המכרז.
- (8) נוסח החוזה על נספחיו מלא וחתום.
- (9) הצעה כספית על גבי טופס הצעת המחיר.

למען הסר ספק מובהר בזה, כי צירוף כל המסמכים הנ"ל, **ללא יוצא מהכלל**, במדויק ועל פי הנוסח שנדרש, מהווה **תנאי מוקדם יסודי** להשתתפות במכרז ולכן השמטת מסמך מהמסמכים שפורטו או הגשת מסמך שיש בו סטייה מהנוסח ומהתוכן שנדרשו, **עלולים לגרום לפסילת ההצעה**.

6. פתיחת המעטפות

- 6.1 המציע שהצעתו תיבחר כהצעה הזוכה במכרז (להלן: "הזוכה") מחויב להמציא למועצה כל המסמכים הנדרשים על פי תנאי המכרז לרבות תנאי חוזה, כולל ערבות בנקאית לביצוע החוזה ואישור על עריכת פוליסות ביטוח כנדרש בחוזה, וכן לחתום על החוזה. סמוך לאחר חתימת החוזה והמצאת ערבות הביצוע, תחזיר המועצה לזוכה את ערבות הבנקאית שהופקדה על ידו כערבות להשתתפות במכרז, ובכל מקרה, לא יאוחר מ- 3 חודשים מהמועד האחרון להגשת הצעות המכרז.
- 6.2 חזר בו הזוכה מהצעתו, במלואה או בחלקה, ו/או לא המציא את כל המסמכים הנדרשים לחתימת החוזה, ו/או לא חתם על החוזה עד למועד המצוין בסעיף 5.1 לעיל, ו/או לא מילא אחת התחייבות כלשהי מהתחייבויותיו לפי תנאי המכרז-תוכל המועצה לחלט המועצה את הערבות הבנקאית להשתתפות במכרז והזוכה יהיה מנוע מלהעלות כל טענה ו/או תביעה בעניין זה.
- סכום מלוא הערבות שימומש כאמור, יהווה פיצוי מוסכם ומוערך מראש בגין הנזקים שיגרמו למועצה ו/או למי מטעמה מבלי שאלו יצטרכו להוכיח את נזקייהן כאמור, והמציע מצהיר ומסכים כי סכום זה הוא סכום הפיצויים הנכון המגיע לעירייה ו/או למי מטעמה בגין הפרת התחייבות המציע כאמור לעיל וזאת מבלי לגרוע מיתר התרופות העומדות.
- 6.3 על אף האמור בסעיף 5.2 לעיל, הרי בהתקיים הנסיבות המפורטות בו, רשאית המועצה - אך לא חייבת - לראות את ההסכם שהוגש חתום ע"י הזוכה במסגרת הצעתו כהסכם תקף מיד לאחר שהוסיפה בו את חתימתה ולנקוט בכל הצעדים העומדים לרשותה על פי ההסכם ועל פי כל דין לשם אכיפתו של ההסכם או לשם השגת כל תרופה ו/או סעד אחר שהיא זכאית לו על פי ההסכם ו/או על פי כל דין.
- 6.4 המועצה רשאית, על פי שיקול דעתה הבלעדי וללא כל צורך בהנמקה כלשהי, לדחות את תחילת מתן השירותים למשך תקופה שלא תעלה על 9 חודשים מהמועד שנקבע בחוזה לתחילת מתן השירותים.
- 6.5 המועצה רשאית, לפי שיקול דעתה הבלעדי וללא צורך בהנמקה ו/או בהסכמה מצד הזוכה או כל מציע אחר, להסב את המכרז ו/או כל חלק מימנו ו/או את החיובים והזכויות הכלולים בו, במלואם או בחלקם, לכל יחיד או תאגיד, בכל שלב של המכרז ולמשתתפים במכרז ו/או לכל צד ג' אחר לא תעמוד כל טענה ו/או תביעה בעניין זה. הזוכה במכרז לא יהא רשאי להסב את זכויותיו או חובותיו על-פי המכרז לצד ג' כלשהו.
- 6.6 התקופה בה תחשב ההצעה כעומדת בתוקפה היא שנה קלנדארית מהמועד האחרון להגשת הצעות.

6.7. אין המועצה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כלשהי. כמו כן, המועצה שומרת לעצמה את הזכות להגדיל או להקטין את היקף השירותים ו/או לפצל את השירותים בין מספר קבלנים.

המועד האחרון להגשת ההצעות למכרז הינו יום עד השעה 12:00 מעטפות שתגענה לאחר המועד הנ"ל לא תתקבלנה.

מר סלאמה אל אטראש

ראש המועצה האזורית אל קסום

מסמך 1

מכרז פומבי מס' 10/2022

נוסח "ערבות להבטחת ההצעה"

בנק: _____
סניף: _____
כתובת סניף: _____
תאריך: _____

לכבוד
המועצה האזורית אל קסום
שד' שז"ר 31 א, בית השקמה
באר שבע

הנדון: ערבות בנקאית מס'

1. אנו ערבים בזה כלפיכם לתשלום כל סכום, עד לסכום כולל של **25,000 ₪** (במילים: עשרים וחמש אלף ש"ח) (להלן: "**סכום הערבות**"), שתדרשו מאת _____ (להלן: "**הנערב**"), בקשר למכרז פומבי מספר 10/2022 סכום הערבות יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן כפי שיתפרסם מפעם לפעם ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומחקר כלכלי, או ע"י מוסד ממשלתי אחר (להלן: "**המדד**"), בתנאי ההצמדה שלהלן:
"**המדד היסודי**" לעניין ערבות זו יהא המדד בגין חודש **יולי 2022** אשר פורסם ביום 15/08/2022 (או סמוך לכך) בשיעור _____ נקודות.
"**המדד החדש**" לעניין ערבות זו, יהא המדד שפורסם לאחרונה הקודם לקבלת התשלום בפועל עפ"י ערבות זו.
"**הפרשי ההצמדה**" לעניין ערבות זו יחושבו כדלהלן:
אם יתברר כי המדד החדש עלה לעומת המדד היסודי, יהיו הפרשי ההצמדה, הסכום השווה למכפלת ההפרש בין המדד החדש למדד היסודי בסכום הדרישה, מחולק במדד היסודי.
אם המדד החדש יהיה נמוך מהמדד היסודי, נשלם לכם את הסכום הנקוב בדרישתכם עד לסכום הערבות, ללא כל הפרשי הצמדה.
2. ערבותינו זו הינה מוחלטת ובלתי תלויה ואנו נשלם לכם את סכום הערבות, בתוספת הפרשי הצמדה, מבלי שיהיה עליכם לבסס או להוכיח או לנמק את דרישתכם ומבלי שתהיו חייבים לדרוש את התשלום תחילה מאת הנערב.
3. לפי דרישתכם הראשונה בכתב, לא יאוחר מ-**15 ימים** מתאריך קבלת דרישתכם על ידינו אנו נשלם לכם את הסכום הנקוב בדרישה ובלבד שלא יעלה על סכום הערבות בתוספת הפרשי ההצמדה למדד.
4. ערבות זו תישאר בתוקפה עד לתקופה עד ליום 01/11/2022 ועד בכלל. כל דרישה עפ"י ערבות זו צריכה להתקבל על ידינו בכתב לא יאוחר מהתאריך הנ"ל.
5. אנו נותנים בזאת הסכמתנו הבלתי חוזרת לכך שהמועצה האזורית אל קסום לפי שיקול דעתה המוחלט, לפנות אל הבנק ולדרוש את הארכת תוקף הערבות מעת לעת ואנו מעניקים אף הסכמתנו לכך שהבנק יאריך את תוקף הערבות, ככל שיידרש על ידך.

בכבוד רב,

בנק _____

טופס זה ייחתם בידי מורשי החתימה של הבנק ויש להטביע עליו חותמת אישית וחתימת הסניף.

מועצה אזורית אל קסום

מכרז פומבי מס' 10/2022

הצהרת משתתף במכרז

1. אני, הח"מ, מאשר/ת כי קראתי בעיון את כל מסמכי המכרז כמפורט בסעיף 1 לתנאי המכרז והמהווים, או עתידים להוות, כולם יחד, את ההסכם למתן השירותים האמורים, ביקרתי במקומות המיועדים למתן השירותים לרבות המקומות הסמוכים להם, דרכי גישה, התשתיות הקיימות וכל מקום או מתקן אחרים העשויים להשפיע על מתן השירותים.
2. הנני מצהיר/ה בזה כי הבנתי את כל מסמכי המכרז על פרטיהם וכי מקום מתן השירותים, תנאי הגישה וכן כל הגורמים האחרים המשפיעים או עשויים להשפיע על מהלך מתן השירותים ו/או על היקף הוצאות העבודות, ידועים ומוכרים לי וכי בהתאם לכך ביססתי את הצעתי.
3. הנני מתחייב/ת לבצע את השירותים האמורים בהתאם לתנאים המפורטים בכל מסמכי המכרז, כולם יחד, לפי המחירים שהצעתי בלוח המחירים המופיע בנספח להסכם, בכפוף לאמור במסמכי המכרז, והנני מקבל/ת על עצמי לבצע את השירותים לשביעות רצונה הגמור של המועצה.
4. במידה ולא אמלא את התחייבותי המפורטת לעיל, במלואה או בחלקה ובתוך הזמן הנקוב בה ולרבות אם לא אמלא אחר כל התנאים המופיעים במסמכי המכרז ללא יוצא מהכלל, ולרבות אם יתברר כי אינני עומד/ת בתנאי הסף למכרז, תהיה המועצה פטורה מכל אחריות ו/או התחייבות כלפי ותהיה זכאית למסור את העבודות לכל מציע אחר.
5. כמו כן, במקרה כזה, אני מתחייב/ת לשלם למועצה פיצוי מוסכם ומוערך מראש, מבלי כל צורך בהוכחת נזק או גובה נזק מצד המועצה, וזאת בסך השווה לסכום הנקוב בערבות הבנקאית שהפקדתי במועצה להבטחת הצעתי זו (להלן: "הפיצוי המוסכם"), והמועצה תהיה זכאית לגבות את הפיצוי המוסכם ע"י חלוט הערבות הבנקאית ו/או בדרך אחרת ואני מוותר/ת מראש על כל טענה ו/או תביעה בעניין זה.
6. ידוע לי, בין היתר, כי המועצה רשאית לדחות את המועד האחרון להגשת הצעות למכרז לתקופה שלא תעלה על 45 יום מתום המועד האחרון המקורי להגשת הצעות וכן ידוע לי, בין היתר, כי המועצה רשאית לדחות את המועד לתחילת מתן השירותים לתקופה שלא תעלה על 12 חודשים מהיום שנועד לתחילת מתן השירותים ובשים לב להצהרתי זו, ומבלי לגרוע מכלליותה, אני מוסיף/פה ומצהיר/ה כי הצעתי זו הינה בלתי חוזרת, אינה ניתנת לביטול ו/או שינוי ו/או תיקון ועומדת בתוקף ומחייבת אותי לתקופה כנקוב במכרז.
7. כבטחון לקיום הצעתי על כל פרטיה, תנאיה וההתחייבויות הכלולות בה, על פי תנאי המכרז, אני מצרף/פת בזה ערבות בנקאית אוטונומית, כערובה לפקודת המועצה, בסכום הנקוב בתנאי המכרז (לעיל ולהלן: "הערבות הבנקאית"). במידה והצעתי זו תתקבל, המועצה תשיב לי את הערבות הבנקאית בתוך 3 ימי עבודה מהיום בו אפקיד את הערבות בנקאית לביצוע ההסכם בנוסח ובשיעור הנקובים בהסכם.
8. כל מסמכי המכרז, ללא יוצא מהכלל, מהווים חלק בלתי נפרד מהצעתי.

8. אני מוותר/ת על הצורך במשלוח התראה בכתב או כל הודעה אחרת על ידכם בקשר עם אי מילוי או הפרת הוראה מהוראות הצעתי זו ועצם חלוף המועד הנקוב בהצעה או עצם אי מילוי או הפרת ההוראה כאמור, ישמשו במקום התראה כני"ל לכל דבר ועניין.
9. במידה וההצעה מוגשת על ידי תאגיד, אנו החתומים מטה מצהירים ומתחייבים כדלקמן:
- 9.1. כי הצעה זו היא בגדר המטרות והסמכויות הקבועות בתזכיר התאגיד ובתקנותיו ו/או בהסכם השותפות.
- 9.2. כי ההתקשרות בהסכם המכרז, על פי תנאי המכרז, אושרה בהנהלת התאגיד כחוק.
- 9.3. כי אנו החתומים מטה מוסמכים לחתום בשם התאגיד אשר בשמו אנו חותמים, על ההתקשרות לביצוע הסכם המכרז ועל פי תנאי המכרז וכי אין כל הגבלות או סייגים במסמכי התאגיד או במסמכי המכרז המונעים מאתנו לחתום על הצעה זו ועל הסכם המכרז, וכי לשון היחיד הנקוטה בהצעה, בכפוף לנכונות הצהרותינו, מתייחסת לתאגיד.
- 9.4. כי ידוע לנו, ואנו מסכימים לכך, כי במקרה בו יוכח כי הצהרותינו והתחייבויותינו בסעיף זה כולו, על סעיפי המשנה שבו, או חלק מהן, אינן נכונות או במקרה ויוכח כי החתימה למטה פגומה מכל טעם אחר, רשאית המועצה - אך לא חייבת - לראות אותנו מחויבים באופן אישי כלפיה, ביחד ולחוד, לקיום ההתחייבויות הכלולות בהצעה.

ולראיה, באתי על החתום:

שם המציע: _____	ת.ז. / ח.פ.: _____
תאריך: _____	חתימה: _____
כתובת: _____	דוא"ל: _____
טלפון: _____	פקס: _____

בתאגיד המחויב ביותר מחתימה אחת של מורשי חתימה:

שם: _____	ת.ז.: _____	חתימה: _____
שם: _____	ת.ז.: _____	חתימה: _____
שם: _____	ת.ז.: _____	חתימה: _____

המועצה האזורית אל קסום

מכרז פומבי מס' 10/2022

כתב הצעה

לכבוד
המועצה האזורית אל קסום
שד' שז"י"ר 31 א, בית השקמה
באר שבע

א.ג.נ.;

הנדון: הצעה למתן השירותים

1. אני הח"מ (שם הגוף המשפטי) _____ ת.ז.ח.פ. _____
כתובת _____ מיקוד _____
טלפון: _____ פקס: _____

מאשר בזה שקראתי והבנתי את האמור בכל מסמכי המכרז, ובכלל זה בהסכם ובנספחיו, במלואם ושאני בעל הידע והניסיון בביצוע העבודה הנ"ל כנדרש על ידכם כאמור בהסכם ונספחיו.

הנני בעל ניסיון מוכח בעבודות דומות ובהיקף דומה כנדרש לביצוע מכרז זה ב-3 השנים האחרונות אשר קדמו לפרסום המכרז (2018-2021). כמו כן הריני מצהיר בזאת כי ברשותי ניסיון במתן שירותים זהים בלפחות רשות מקומית אחת. - מצ"ב אישורים מתאימים והמלצות וכן טופס ניסיון ממולא וחתום.

2. רצ"ב המסמכים הבאים:

2.1 כל מסמכי המכרז, כפי שהם מפורטים לעיל, על גבי הטפסים המקוריים ולאחר שמולאו בהם בדיו כל הפרטים הנדרשים, ללא יוצא מהכלל, ושנחתמו בחתימה מוסמכת כנדרש ובכלל זה המפרט הטכני המיוחד והתוכניות.

2.2 ערבות בנקאית אוטונומית בגובה 25,000 ₪ (להלן: "ערבות להבטחת ההצעה") צמודה למדד המחירים לצרכן, כאשר המדד הבסיסי יהיה מדד חודש מאי 2022, שפורסם ביום לפקודת "המועצה אזורית אל קסום", אשר תעמוד בתוקפה, עפ"י הקבוע בה, לתקופה של שלושה חודשים לפחות מהמועד האחרון להגשת ההצעות בתנאים ובנוסח האישורים בתנאי המכרז.

נוסח ערבות יהא לפי הנוסח המצורף למסמך זה והמסומן כנספח "ערבות להבטחת ההצעה" המצורפת למסמכי המכרז.

2.3 אישור בדבר היות המציע הינו יחיד או תאגיד רשום כחוק (חברה בע"מ, שותפות רשומה או אגודה שיתופית).

- 2.4 אישור בדבר ניהול ספרי חשבונות כחוק מפקיד שומה או מרואה חשבון, תקף למועד הגשת ההצעה
- 2.5 אישור על היות המציע עוסק מורשה מטעם מס ערך מוסף.
- 2.6 על משתתף במכרז שהוא תאגיד לצרף:
- 2.6.1 עותק מתעודת ההתאגדות מאת רשם החברות או השותפויות או האגודות השותפויות.
- 2.6.2 עותק מפרוטוקול הנהלת התאגיד הכולל החלטה בדבר השתתפות במכרז, מאושר ע"י עוה"ד של התאגיד.
- 2.6.3 פירוט עדכני של מורשי החתימה של התאגיד, לרבות צירופי החתימות הנדרשים, מאושר ע"י עוה"ד של התאגיד או רוה"ח שלה.
- 2.6.4 תמצית מידע עדכנית מרשם החברות, המפרטת את בעלי המניות בתאגיד ואת היותו של המציע תאגיד פעיל.
- 2.7 תצהיר ניסיון המציע ביצוע עבודות דומות לעבודות נשוא המכרז ב-3 שנים האחרונות, מלא, חתום ומאומת על ידי עו"ד- 'נספח תצהיר להוכחת ניסיון קודם' המצורף למסמכי המכרז.
- 2.8 נוסח החוזה על נספחיו מלא וחתום.
- 2.9 הצעה כספית על גבי טופס הצעת המחיר.
3. אני מתחייב לבצע את כל פרטי ההסכם ונספחיו במלואם, ולהתחיל במתן השירותים מיידית, או בכל יום אחר אחרי תאריך זה, כפי שייקבע על ידכם, ולהמשיך בנתינתו בתנאים המפורטים בהסכם, תמורת התשלום המוצע על ידנו.
4. הצעתי זו אינה ניתנת לביטול והיא עומדת בתוקפה שנה קלנדרית מהמועד האחרון להגשת ההצעה.
5. היה ולא ייחתם ביני לבין המועצה הסכם לפני תום תוקף הערבות להבטחת ההצעה, הנני מתחייב להמציא למועצה, לא יאוחר מ-7 ימים לפני תום תוקף הערבות, המחאה של החברה שלנו על הסך הנקוב בערבות הנ"ל, חתומה כדין וללא תאריך פירעון. המחאה תשמש כערובה להבטחת הצעתנו במקום הערבות להבטחת ההצעה.
- הערבות, עם פקיעתה, תוחזר לנו על ידכם.
6. הננו מתחייבים להחזיר את ההסכם על נספחיו למועצה, כשהוא מלא ושלם על פי דרישות המועצה, בתוך 7 ימים מרגע קבלת הודעה בדבר מוכנות ההסכם לחתימתנו.

מסמך 2

נספח תצהיר להוכחת ניסיון המציע

- אני הח"מ, _____ בעל/ת ת.ז. _____, לאחר שהוזהרתי כי עלי להצהיר אמת וכי אם לא אעשה כן אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק, מצהירה בזה כדלקמן:
- אני מורשה חתימה ב _____ ח.פ. _____ (להלן: "המציע"), מוסמך ליתן תצהיר זה כחלק מהצעתו במסגרת מכרז פומבי מס' 10/2022 לאספקת גנראטורים במוסדות חינוך בתחומי המועצה האזורית אל-קסום.
 - להלן פירוט ניסיוני המקצועי כפי שמתואר בתנאי הסף המפורטים בסעיף 2 לתנאי המכרז: המציע הינו בעל ניסיון מוכח בהצבת ותחזוקת גנראטורים ב-3 שנים אחרונות, (-2018-2021) בהיקף של לפחות 20 גנראטורים המוצבים בלפחות 10 אתרים שונים.
 - כמו כן הריני להצהיר בזאת כי ברשותי ניסיון במתן שירותים נשוא מכרז זה בלפחות רשות מקומית אחת.

<u>מס'</u>	<u>שם האתר בו מוצבים הגנראטורים</u>	<u>פרטי איש הקשר באתר</u>	<u>כמות הגנראטורים המוצבים באתר</u>	<u>מועד הצבת הגנראטורים (לא מוקדם משנת 2018)</u>
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

שם המציע + חתימה

אישור

הנני מאשר בזה כי ביום _____ הופיעה בפני, _____ עו"ד (מ.ר. _____), במשרדי שברחוב _____ מרגב' _____ נושאות ת.ז. שמספרה _____ המוכרות לי באופן אישי, ולאחר שהוזהרתי כי עליועליה להצהיר את האמת בלבד וכי יהיה עליה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה/תעשה כן, אישרה את נכונות תצהירותיה דלעיל וחתמה עליהם בפני.

חתימה וחותמת

מ.ר.

שם עורך הדין

הסכם

שנערך ונחתם בבאר שבע ביום: _____

- בין -

המועצה האזורית אל קסום מ.ר. _____

שד' שז"ר 31, קומה 10 באר שבע

ע"י מורשי החתימה מטעמה

(להלן: "המועצה")

- לבין -

שם: _____, ת.ז./ח.פ. _____,

מרחוב: _____,

על ידי המורשה/ים לחתום מטעמה _____,

(להלן: "הקבלן")

והואיל: והמועצה מעוניינת בקבלת שרותי השכרה ותחזוקת גנראטורים במוסדות החינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום (ולהלן: "השירותים");

והואיל: והקבלן הציע למועצה לבצע עבודה את השירותים, בהצהירו כי הוא בעל הידע, הכישורים, היכולת, הניסיון, האמצעים והרישיונות הנדרשים על פי כל דין לביצוע השירותים, והמועצה הסכימה למסור את השירותים לקבלן בהתאם ובכפוף להוראות הסכם זה;

והואיל: והצעתו של הקבלן למתן השירותים נבחרה כהצעה הזוכה במכרז מס' 10/2022 שפורסם ע"י המועצה (להלן: "המכרז");

והואיל: ובמסגרת המכרז, נדרש הקבלן לחתום על כל מסמכי המכרז וביניהם הסכם זה (להלן: "מסמכי המכרז") ובמסגרתם התחייב למתן השירותים ואת כל הנדרש כמתחייב מהם;

והואיל: והמועצה מסכימה למסור לקבלן את ביצוע השירותים או חלקן כפי שאלו יפורטו בהזמנות העבודה שיוצאו לקבלן מעת לעת ולפי הצורך ובלבד וזה יעמוד בכל התחייבויותיו כמפורט במסמכי המכרז.

לפיכך הוצהר, הותנה והוסכם בין הצדדים כדלקמן:

1. מבוא ונספחים

1.1. המבוא להסכם זה לרבות ההצהרות הכלולות בו, מהווים חלק בלתי נפרד מהסכם זה.

1.2. המסמכים המפורטים להלן מהווים חלק בלתי נפרד מההסכם:

1. מפרט שירותים - מסומן כנספח א' להסכם.
 2. נספח הצעת מחיר מסומן כנספח ב' להסכם.
 3. נספח אישור קיום ביטוח - מסומן כנספח ג' להסכם.
 4. נספח ערבות ביצוע ההסכם - מסומנת כנספח ד' להסכם.
- 1.3. הקבלן מתחייב בזה לבצע עבור המועצה את השירותים לשביעות רצונה, בהתאם להוראות, התקנים והתקנות הנהוגים בישראל לגבי עבודות אלו הכלולים במפרט ועל פי כל דין.
- 1.4. הקבלן מתחייב לבצע את העבודות בהתאם למפורט על ידו במפרט השירותים ובהצעת המחיר שנקבע בנספחים א' - ב' להסכם זה.
- 1.5. כל הבנה ו/או הסכמה ו/או הסכם קודם שבין הצדדים, מעבר לחתימת הסכם זה לא יהיה להם תוקף ולא יהיה תוקף לכל דבר האמור במסמכי ההזמנה להשתתף במכרז הסותר הוראות הסכם זה.
2. **מונחים**
- בהסכם זה יהיו למונחים המוגדרים להלן, הפירושים שלצידם, אלא אם הכתוב מחייב פירוש אחר:
- "**המועצה**" או "**המזמין**" - המועצה האזורית אל קסום.
- "**המנהל**" - יו"ר המועצה לרבות כל אדם המורשה בכתב על ידו לצורך ההסכם או כל חלק ממנו.
- "**ההסכם**" - תנאי הסכם זה (להלן: "**תנאים אלו**"), וכל המסמכים המפורטים להלן:
1. הנספחים להסכם.
 2. מסמכי המכרז.
- "**הקבלן**" - לרבות: נציגיו של הקבלן ומורשיו המוסמכים, לרבות כל ספק משנה הפועל בשמו או בשבילו בביצוע השירותים או כל חלק מהן.
- "**המפקח**" - נציגה המורשה של המועצה, כפי שייקבע על ידי המנהל בקשר עם ביצועו של הסכם זה.
- "**השירותים**" - כל השירותים והדרישות המפורטים במפרט השירותים המצורפים בנספח א' להסכם זה ובהזמנת העבודה.
- "**מקום ביצוע השירותים**" - מוסדות החינוך בתחום המועצה האזורית אל קסום (בהם מוצבים / יוצבו גנראטורים) על פי הסכם זה.

"סכומי הערבויות" - כל סכום שנקבע בהסכם זה הנקוב בהצעתו של הקבלן, אם במפורש ואם ע"י קביעת אחוז מסוים, לצורך עירבון לקיום הוראות ההסכם, כולן או מקצתן ע"י הקבלן.

"ריבית החשב הכללי" - הריבית בשיעור שיפורסם מדי פעם ע"י החשב הכללי במשרד האוצר.

"שכר ההסכם" - התמורה על פי הסכם זה, לרבות כל תוספת שתתווסף לה ולהוציא כל פחת שיופחת ממנה בהתאם להוראות ההסכם.

פקודת הפרשנות תחול על ההסכם. לצורך הפרשנות רואים את ההסכם כחיקוק כמשמעותו בפקודה האמורה.

3. הצהרות הקבלן

3.1. הקבלן מצהיר בזאת, כי קיבל לידי מן המועצה את כל המסמכים של ההסכם על כל נספחיו, כי קרא אותם והבין את תוכנם וכי קיבל מן המועצה את כל ההסברים והמידע הנדרש לצורך ביצוע העבודות ומילוי כלל התחייבויותיו על פי ההסכם.

3.2. רואים את הקבלן, כאילו בדק, לפני הגשת הצעתו, את מקום מתן השירותים, את טיב התשתיות והציוד, את כמויותיהם וטיבם של השירותים הדרושים לשם מילוי התחייבויותיו, את דרכי הגישה וכן כאילו השיג את כל הידיעות לגבי הסיכויים והאפשרויות העלולות להשפיע על ביצוע העבודות.

3.3. הקבלן מצהיר, כי ברשותו כח אדם מקצועי ומיומן, בעל הידע, הניסיון, והציוד הדרוש לשם ביצוע העבודות במלואם וכי הוא מסוגל ובעל כושר וכישורים לבצע את התחייבויותיו על פי הסכם זה והוא מתחייב לבצעם כאמור לשביעות רצונה המלא של המועצה.

3.4. כן מצהיר הקבלן, כי היקף השירותים הנדרשים ממנו לביצוע לפי הסכם זה בהיר לו, וכי הוא מתחייב לבצעם במרב הקפדנות והיעילות ולשביעות רצון המועצה.

3.5. הקבלן מצהיר ומתחייב בזאת, כי בידי כל האישורים ו/או ההיתרים ו/או הרישיונות הנדרשים, על פי כל דין ו/או בהתאם לדרישות חברת הביטוח ו/או בהתאם לתנאי הסף של המכרז, לביצוע התחייבויותיו על פי הסכם זה, וכי הם יישארו בתוקף במשך כל תקופת הסכם זה ובמשך שלושה חודשים לאחר מכן.

3.6. הקבלן מצהיר בזאת כי ידוע לו ומוסכם עליו שהאחריות לטיבם ואיכותם של השירותים וכל יתר התחייבויותיו על פי הסכם זה חלות עליו בלבד.

3.7. הקבלן מצהיר בזאת כי ידוע לו שאין בכל האמור בהסכם זה או בכל הודעה שתינתן על פיו כדי לשחררו מכל חובה או צורך לקבל כל רישיון, היתר או רשות או מן הצורך לשלם מס, היטל אגרה, תשלומי חובה וכיו"ב, המוטלים עליו, או שיוטלו עליו, על פי כל דין בקשר עם ביצוע העבודות בהסכם זה.

4. התחייבויות הקבלן

4.1. הקבלן יפעל על פי כל דין ו/או נוהג ו/או כללים מקצועיים הקיימים ומוחלים במסגרת מתן השירותים.

4.2. הקבלן מתחייב לבצע את השירותים במרב הקפדנות, ברמה מקצועית גבוהה, ביעילות, בנאמנות, בדייקנות ובמומחיות, לפי מיטב כללי המקצוע.

4.3. הקבלן מתחייב כי השירותים יבוצעו על ידי עובדיו אשר יהיו מוכשרים ומנוסים למתן השירותים (עובדים אלו יקראו להלן: "נותני השירותים").

4.4. הקבלן מתחייב, כי העבודות יבוצעו על ידי נותני השירותים בלבד ובפיקוחו האישי וכי נותני השירותים ימלאו אחר כל התחייבויותיו של הקבלן על פי הסכם זה, בין שנכללו במפורש ובין מכללא ובין שנהוגים ומקובלים במקצוע, בנאמנות ובמומחיות, תוך השקעת מרב המאמצים, הכישורים והכישורונות ותוך ניצול כל הידע הנדרש לביצוען.

4.5. הקבלן מתחייב בזאת לשתף פעולה עם המועצה או מי מטעמה, לפי דרישת המועצה ובמידת הצורך.

4.6. הקבלן מתחייב לדווח למועצה ו/או מי מטעמה על מתן השירותים וכן לדווח למועצה ו/או מי מטעמה על כל התפתחות צפויה או שאירעה בפועל בנושא השירותים מיד עם היוודע לו עליה.

4.7. הקבלן מתחייב, כי בכל עת בו יבוא הסכם זה לידי סיום, מכל סיבה שהיא, יבצע חפיפה מסודרת, וככל שיידרש, לשביעות רצון המועצה.

5. השירותים

5.1. הקבלן מתחייב בזאת לספק למועצה גנראטורים ולהציבם במוסדות החינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום, הכל בהתאם לדרישות המועצה ובהתאם למפרט הטכני – נספח א' לחוזה זה.

5.2. המועצה אינה מתחייבת לכמות הגנראטורים שיוספקו במסגרת המכרז ו/או הסכם זה ורשאית להפחית את מספר הגנראטורים הנדרשים אל מתחת לכמות המופיעה בנספח א' לחוזה וברשימת הגנראטורים שבהצעת המחיר המופיעה במכרז.

6. התמורה

6.1. בתמורה לביצוע העבודות בשלמותן ולקיום כל התחייבויותיו על פי הסכם זה יהא הקבלן זכאי לתשלום, כמפורט בהצעת המחיר המסומנת כנספח ב' להסכם זה (להלן: "התמורה").

6.2. התמורה תשולם לקבלן כנגד חשבונית מס כדין, בתנאי תשלום של 'שוטף + 60 יום'.

6.3. מוצהר ומוסכם, כי התמורה הינה מלאה וסופית ומתייחסת לכל ההוצאות הכרוכות והנובעות מתן השירותים וכל יתר התחייבויותיו של הקבלן על פי הסכם זה וכי הקבלן לא יהיה זכאי לכל תשלום ו/או גמול נוספים.

6.4. עוד מוסכם, כי הקבלן לא יתבע או ידרוש ולא יהיה רשאי לתבוע או לדרוש מהמועצה העלאות או שינויים בתמורה, בין מחמת עלויות שכר עבודה, שינויים בשערי מטבעות, הטלתם או העלאתם של מסים, היטלים או תשלומי חובה אחרים מכל מין וסוג, בין ישירים ובין עקיפים או מחמת כל גורם נוסף אחר.

7. ערבות לקיום ההסכם

7.1. להבטחת מילוי חיובי הקבלן בהתאם להסכם זה, ימציא הקבלן למועצה, עובר לחתימת הסכם זה, ערבות בנקאית אוטונומית צמודה למדד המחירים לצרכן, כאשר המדד הבסיסי יהיה מדד בגין חודש מרץ 2022, שפורסם ביום 15/04/2022, לפקודת "המועצה המקומית האזורית אל קסום", בת פירעון עם דרישה, בסך של 50,000 ₪, נספח ב' להסכם.

7.2. נוסח ערבות יהא לפי הנוסח המצורף למסמך זה והמסומן כנספח ה', "ערבות הסכם".

7.3. הערבות הבנקאית תישאר בתוקפה בכל מהלך תקופת ההסכם. על הקבלן חלה החובה להאריך את תוקפה של הערבות, ככל שנדרש במהלך תקופת ההתקשרות. יובהר כי על הקבלן לעשות כן מיד עם דרישת המועצה. היה ובשלב כלשהו תפקע הערבות והקבלן לא האריכה, לא ישלם המנהל תשלומים כלשהם לקבלן עד להארכתה או חידושה של הערבות הבנקאית וזאת מבלי לגרוע מכל סעד אחר.

8. אספקת ציוד וחומרים

הקבלן מתחייב לספק, על חשבונו, את כל הציוד, חלקי החילוף, החומרים המתכלים, המתקנים וכל דבר אשר יידרש לביצוע יעיל ומלא של העבודות. רואים את הקבלן כאילו נמצאים ברשותו כל הציוד, החומרים והמתקנים הדרושים לביצוע יעיל של העבודות.

9. בעלות במסמכים וסודיות

9.1. כל המסמכים הקשורים להסכם זה וכן כל תוצרי העבודות, אשר ייערכו ו/או יבוצעו על ידי הקבלן בקשר עם הסכם זה בכל צורה ואופן שהוא, לרבות מסמכים אלקטרוניים, צילומים, חשבונות, דוחות וכיוצ"ב, אשר הקבלן חייב להכניס, לבצעם, לספקם, לנהלם ו/או להשתמש בהם לצורך ביצוע העבודות ו/או בקשר אליהם - הנם רכושה של המועצה בלבד.

9.2. הקבלן מתחייב בזה לשמור על סודיות התכניות, המסמכים, הרשימות, המפרטים וכל יתר הניירות והמסמכים המתייחסים לעבודות, בין שהוכנו על ידי הקבלן ו/או מטעמו ו/או על חשבונו ובין שהוכנו על ידי המועצה ו/או מטעמה ו/או על חשבונה.

9.3. הקבלן יהיה אחראי כלפי המועצה במקרה בו עובדיו ו/או מי מטעמו לא ישמרו על

סודיות המסמכים כאמור בסעיף 9.1 לעיל.

9.4. הקבלן ימסור למועצה מיד עם דרישתה או עם תום הסכם זה - לפי המוקדם - את כל המידע, המסמכים או חומר אחר שנמסר לו, התקבל על ידו, או הוכן על ידו בקשר לביצוע העבודות.

9.5. מבלי לגרוע מכל האמור לעיל, מוסכם בזאת, כי לקבלן אין ולא תהיה בשום מקרה כל זכות עכבון ו/או שיעבוד ו/או כל זכות שהיא, לגבי מסמכים, מידע או ציוד השייכים למועצה או שיגיעו לידי הקבלן בשל כל דבר ועניין הקשור להסכם זה.

10. תקופת ההסכם

10.1. הסכם זה יהיה בתוקף ממועד חתימתו על ידי הצדדים ולתקופה בת 12 חודשים בלבד (להלן: "תקופת ההסכם").

10.2. המועצה תהא רשאית להאריך את תקופת ההסכם בארבע תקופות נוספות בנות 12 חודשים כל אחת, בהתאם לשיקול דעתה הבלעדי וזאת באמצעות מתן הודעה מוקדמת 30 ימים קודם לסיום תקופת ההסכם.

10.3. על אף האמור לעיל, תהא המועצה רשאית לבטל הסכם זה בכל עת ללא נימוק או סיבה בהודעה מראש של 14 ימים.

10.4. מוסכם כי הוראות סעיפים 5-9, 12-13, 16 ו-18 מהוות הוראות יסודיות להסכם זה, הפרתן ולו במקצת מהווה הפרה יסודית של ההסכם.

10.5. מוסכם עוד, כי המועצה רשאית להביא את ההתקשרות על פי הסכם זה לידי סיום בכל עת וללא הודעה מוקדמת, בכל אחד מהמקרים הבאים:

10.5.1. הקבלן הפר את ההסכם הפרה יסודית.

10.5.2. הקבלן הפר את ההסכם בהפרה שאינה יסודית ולא תיקן את ההפרה בתוך 7 ימים מיום שנמסרה לו התראה בכתב על כך.

10.5.3. הקבלן אינו מבצע את ההסכם לשיעור רצון המועצה, ולא נקט באמצעים על מנת לתקן את הטעון תיקון בתוך 7 ימים מיום שנמסרה לו התראה בכתב על כך.

10.6. הסתיים ההסכם או בוטל, יהיה הקבלן זכאי לתשלום רק בגין העבודה שביצע בפועל עד למועד הנקוב בהודעת המועצה כמועד סיום ההסכם. הקבלן מוותר בזאת, בויתור סופי ומוחלט על כל טענה ו/או דרישה בקשר עם הפסקת ההסכם כאמור, למעט בדבר תשלום בגין עבודה שביצע בפועל, כאמור לעיל.

11. שלילת יחסי עובד מעביד

11.1. הקבלן מצהיר, כי בהתקשרותו עם המועצה על פי הסכם זה הוא פועל כקבלן עצמאי ובלתי תלוי וכי אין בהסכם זה או בתנאי מתנאיו כדי ליצור בינו ו/או בין מי מטעמו לבין המועצה יחסי עובד ומעביד, וכל העובדים שיועסקו מטעם הקבלן בביצוע העבודות ויתר התחייבויותיו על פי הסכם זה יהיו ויחשבו כעובדי בלבד.

11.2. הקבלן מתחייב, כי יישא בכל התשלומים, ההוצאות והמסים, בקשר עם העסקתם של עובדיו ו/או מי מטעמו, לרבות שכר עבודה, מס הכנסה, ביטוח לאומי, מס בריאות וכל מס ו/או היטל ו/או מלווה ו/או כל תשלום סוציאלי אחר. אין לראות בכל זכות הניתנת על פי הסכם זה למועצה לרבות לפקח ו/או להורות לו ו/או לעובדים מטעמו אלא אמצעי להבטחת ביצוע הוראות הסכם זה במלואן.

11.3. היה ומכל סיבה שהיא, יקבע בית משפט היה ומכל סיבה שהיא, יקבע בית משפט ו/או בית דין, כי עובד ו/או מי מטעמו של הקבלן הנו עובד של המועצה, בין ביחד עם הקבלן ובין בנפרד, כי אז מתחייב הקבלן לפצות ולשפות את המועצה, מיד לפי דרישתה הראשונה, על כל סכום, ללא יוצא מן הכלל, שהמועצה תידרש לשלם לכל אדם ו/או גוף בקשר עם קביעה כזו, לרבות כל ההוצאות המשפטיות הקשורות לנייל.

12. אחריות הקבלן

12.1. הקבלן יהא אחראי לכל נזק שהוא, בין לנזק גוף, בין לנזק רכוש, בין לנזק ממון או לכל נזק אחר, שייגרם למועצה ו/או לכל עובד, כתוצאה ממעשה או מחדל מצד הקבלן – בין אם נגרם על ידו, בין אם נגרם על ידי עובדיו ו/או שלוחיו ו/או כל הנתון למרותו – בין במישרין ובין בעקיפין, הנובע או הקשור לבצוע העבודה נשוא הסכם זה, וכן הוא מתחייב, לפצות את המועצה על כל סכום שתחויב המועצה לשלם בקשר לנזקים המפורטים לעיל.

12.2. למען הסר ספק, אין בכל דבר האמור בהסכם זה, או בהוראה או הנחיה שניתן על פיהם לקבלן על ידי המועצה, כדי להטיל על המועצה אחריות, לכל אבדן ו/או פגיעה ו/או הפסד ו/או נזק ו/או הוצאות, כאמור, שייגרמו למועצה ו/או לכל צד שלישי שהוא כתוצאה ממעשה או מחדל של הקבלן, של עובד מעובדיו או מי מטעמו, או בקשר עם ביצוע העבודות המפורטות בהסכם זה.

12.3. אם ייגרמו למועצה ו/או למי מטעמה ו/או לאדם אחר כלשהו נזק, הפסד, אבדן ו/או תאלץ המועצה ו/או מי מטעמה לשלם פיצויים ו/או הוצאות כלשהם בגין העילות האמורות לעיל, לרבות שכר טרחת עו"ד והוצאות נוספות בקשר עם הליכים כלשהם, מתחייב בזאת הקבלן לשפות את המועצה ו/או מי מטעמה ו/או אדם אחר כלשהו אשר נגרם להם נזק או הוצאה כאמור, במלוא הסכום, מיד עם קבלת הודעה, בעד כל סכום או תשלום שתידרש המועצה לשלמו, ואותו סכום יראוהו כחוב המגיע למועצה מן הקבלן על פי הסכם זה. אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מזכותה של המועצה או מי מטעמה על פי כל דין ו/או על פי הסכם זה לכל תרופה ו/או סעד אחרים.

12.4. הקבלן מתחייב לתקן ולהשלים כל נזק או הוצאה שנגרמו למועצה ו/או למי מטעמה, כמפורט לעיל, מייד עם דרישת המועצה. המועצה תהא רשאית לבצע את התיקונים הנדרשים עקב נזקים שנגרמו על ידי הקבלן ו/או מי מטעמו וזאת במידה שהקבלן לא ביצע את התיקונים תוך 7 ימים ממועד קרותם ולחייב את הקבלן בתשלום התיקונים.

13. פיצוי מוסכם

- 13.1. כל מי שהמועצה תמנה רשאי בכל עת לבדוק את הקבלן ואת הסידורים הכרוכים בשירותים, ועל הקבלן לאפשר לו לעשות זאת. קבע הבודק כי התיקונים, הציוד או חלק ממנו או החומרים שמשמש בהם הקבלן או חלק מהם, או הסידורים הכרוכים בשירותים או חלק מהם אינם תקינים בעיניו, תהא קביעתו סופית והקבלן ישתמש בציוד ובחומרים ולא יפעיל את הסידורים שנפסלו כאמור.
- 13.2. אין הדבר גורע מאחריות הקבלן לגבי השירותים הניתנים עפ"י כל דין.
- 13.3. הקבלן ישלם פיצוי מוסכם על כל ליקוי שמתגלה מרשימת הליקויים הבאה:

גובה הפיצוי המוסכם לכל מקרה	הליקוי
800 ₪ לשעה	1. כל שעת איחור בתיקון התקלה והשבתת הגנרטור מעבר ל- 48 שעות ממועד ההודעה או 10 ימים קלנדריים במקרה של תקלה מיוחדת שנקבעה ע"י מהנדס המועצה
1,000 ₪ לאירוע	2. שימוש בחלקי חילוף שאינם עומדים בדרישות
800 ₪ לשעה	3. כל שעת איחור בהצבת גנרטור חלופי מעבר ל- 24 שעות

- 13.4. המועצה תהא זכאית לנכות את סכום הפיצויים המוסכמים הנקובים מכל תשלום שיגיע לקבלן או לגבותם בכל דרך חוקית אחרת, וזאת לאחר הודעה בכתב לקבלן על פרטי ההפרה.
- 13.5. תשלום הפיצויים או ניכויים מסכומים המגיעים לקבלן לא ישחררו את הקבלן מהתחייבויותיו על פי מסמכי המכרז.
- 13.6. **חל איסור מוחלט על הקבלן להסב את הפיצוי המוסכם על שכרו של העובד.**
- 13.7. אין הפיצוי המוסכם בא לגרוע (מכל התרופות) בגין הפרת חוזה הקיימות למועצה עפ"י מכרז זה ועל פי כל דין.

14. העברת זכויות

הקבלן לא יהיה רשאי לבצע כל עסקה בקשר עם זכויותיו ו/או התחייבויותיו, הנובעות בין במשתמע ובין במפורשות מהסכם זה, וכן לא יהיה רשאי להעביר, להמחות או לשעבד כל זכות מזכויותיו או מהתחייבויותיו על פי הסכם זה או בקשר אליו.

15. העדר בלעדיות

הצדדים מסכימים בזאת כי אין בכל האמור בהסכם זה, כדי להגביל את המועצה בביצוע התקשרויות אחרות, הן בתקופת מתן שירותי הייעוץ הן לאחר הפסקתם והן לאחר סיומם

לאותה מטרה, או לכל מטרה דומה, או למטרות נלוות, עם גורמים אחרים, וכי ליועץ לא תהיינה כל טענות, דרישות או תביעות בגין האמור.

16. ניגוד עניינים

במשך תקופת ההסכם וביצוע העבודות לא יעסוק הקבלן בכל עיסוק אשר עשוי להוות ניגוד עניינים עם מתן השירותים וביצוע העבודות למועצה.

17. זכות קיזוז ועיכבון

- 17.1. למועצה תהא זכות קיזוז כלפי הקבלן בגין כל סכום, קצוב ושאינו קצוב, אשר יגיע לה ממנו והיא תהא רשאית לקזזו מכל סכום המגיע לקבלן.
- 17.2. מוסכם ומוצהר בין הצדדים, כי הזכות בידי המועצה לעכב כל תשלום המגיע לקבלן וכל ציוד של הקבלן, וזאת בתור ערובה לקיומו ולביצועו של הסכם זה, במקרה שהקבלן יפר איזו התחייבות מהתחייבויותיו על פי הסכם זה, או עד לקבלת כל סכום שיגיע למועצה מן הקבלן.

18. ביטוח

- 18.1. המועצה בסעיף זה (ביטוח) תקרא: מועצה אזורית אל קסום ו/או הישובים בתחום השיפוט של המועצה ו/או תאגידים עירוניים של המועצה ו/או גופי סמך של המועצה ו/או גופים קשורים למועצה.
- 18.2. מבלי לגרוע מהתחייבויות הקבלן על פי הסכם זה ומאחריותו לנזקים להם הוא יהיה אחראי על-פי כל דין, הקבלן מתחייב לעשות ביטוחים כמפורט בהסכם זה. עלות הביטוחים וההשתתפויות העצמיות יחלו על הקבלן בלבד. כל דרישות הביטוח הרשומות בהסכם זה ייושמו בפוליסות הביטוח של הקבלן לפני ההתקשרות בין הצדדים.
- 18.3. הקבלן יסדיר ביטוח לרכוש וציוד שימשו אותו לביצוע התחייבויותיו על פי הסכם זה. הקבלן מצהיר בזה בשמו ובשם מי מטעמו שלא יבוא בטענה או דרישה כלפי המועצה בגין כל נזק או אבדן שניתן היה לבטח אותם כאמור, וכך גם לגבי תביעת שיבוב מכל סוג לרבות תביעות תחלוף מחברות ביטוח.
- 18.4. הביטוח הנדרש, גבולות האחריות וסכומי הביטוח הרשומים בפוליסות ובאישור קיום ביטוחים המצ"ב כנספח ג' (להלן: אישור קיום ביטוחים) אשר מהווה חלק בלתי נפרד מחוזה זה, הנם מזעריים ואין בהם משום אישור של המועצה או מי מטעמה להיקף וגודל הסיכון העומד לביטוח. על הקבלן יהיה לקבוע ביטוחים וסכומים לביטוח ככל האפשר וכפי הסיכון על מנת למנוע הפסד לו, למועצה ולצד שלישי.
- 18.5. מובהר בזה כי "אישור קיום ביטוחים" הרשום בהסכם זה לא נועד לצמצם את התחייבויות על פי ההסכם, והתוכן התמציתי של אישור קיום ביטוחים הינו אך ורק כדי לאפשר למבטחים לעמוד בהנחיות הפיקוח על הביטוח לגבי נוסח אישור קיום ביטוחים. על הקבלן יהיה ללמוד דרישות אלו ובמידת הצורך להיעזר באנשי ביטוח מטעמו על מנת להבין את הדרישות וליישמן בביטוחיו ללא הסתייגויות.

- 18.6. הפר הקבלן את הוראות פוליסות הביטוח באופן המפקיע את זכויותיו ו/או את זכויות המועצה, יהיה הקבלן אחראי לנזקים שייגרמו למועצה באופן מלא ובלעדי ולא תהיינה לו כל תביעות ו/או טענות, כספיות או אחרות כלפיה, והוא יהיה מנוע מלהעלות כלפי המועצה והבאים מטעמה כל טענה כאמור.
- 18.7. הקבלן לבדו יהיה אחראי על פי דין לנזקים בלתי מבוטחים, לרבות נזקים שהם מתחת לגבול ההשתתפות העצמית הנקובה בפוליסה.
- 18.8. 14 ימי עבודה לפני החתימה על הסכם זה וכתנאי לחתימת המועצה על הסכם זה, ימציא הקבלן למועצה את אישור קיום ביטוחים ואת הפוליסות בהן נכללים הביטוחים כפי הנדרש על פי הסכם זה כשהם חתומים על-ידי חברת ביטוח בעלת רישיון של מדינת ישראל לעסוק בסוגי הביטוח הנדרשים.
- 18.9. 14 ימי עבודה לפני תום תקופת הביטוח הנקובה באישור קיום ביטוחים ו/או בפוליסות, ימציא הקבלן למועצה אותם שוב כשהם מתוארכים לתקופת ביטוח נוספת.
- 18.10. מוסכם בזאת כי בהמצאת אישור קיום ביטוחים ו/או הפוליסות כאמור לעיל, אין משום מתן פטור כלשהו לקבלן על פי הסכם זה ו/או על פי דין, בין אם חברת הביטוח התחייבה לשפות על נזקים כאמור ובין אם לאו, והמצאתם לידי המועצה כאמור לעיל, אין בה כדי להטיל על המועצה אחריות כלשהי לגבי היקפו וטיבו של הביטוח.
- 18.11. מוצהר ומוסכם בין הצדדים כי המועצה תהיה רשאית לבדוק את אישור קיום הביטוחים ו/או הפוליסות אך לא תהיה חייבת לעשות כן. למען הסר ספק, בדיקתם או אי בדיקתם על ידי המועצה או מי מטעמה אינה פוטרת את הקבלן מאחריות על פי דין או אחריות על פי הסכם זה.
- 18.12. מוצהר ומוסכם בין הצדדים כי המועצה תהיה רשאית לבקש מהקבלן לשנות או לתקן את הפוליסות ו/או את אישור קיום ביטוחים על מנת להתאימם להתחייבויות על פי ההסכם. הבקשה לתיקון או שינוי לא תהווה אישור לתקינות אישור קיום ביטוחים ו/או הפוליסות ולא תחול עקב כך על המועצה אחריות כל שהיא.
- 18.13. הקבלן יכול להגיש העתקי פוליסות ובה ימחק כל מידע שאינו רלוונטי לדרישות המועצה, לרבות מחירים, שמות מבוטחים או ספקים אחרים, כתובות, מידע עסקי סודי וכיו"ב.
- 18.14. מוצהר ומוסכם בין הצדדים, כי באם יחול עיכוב בתחילת ביצוע ההתחייבויות על פי ההסכם עקב אי המצאת או אי הסדרת ביטוח כנדרש, יישא הקבלן על פי דין בכל הוצאה או נזק שיגרם עקב העיכוב כאמור.
- 18.15. הקבלן לבדו יהיה אחראי על פי דין לנזק, אבדן והפסד שסיבתם סכום לא מתאים בפוליסת ביטוח או הפרת תנאי הפוליסה או הפרת הוראות הפוליסה.
- 18.16. הקבלן מצהיר כי לא תהיה לו כל טענה ו/או דרישה ו/או תביעה כנגד המועצה ו/או הבאים מטעמה בגין נזק שהוא זכאי לשיפוי (או שהיה זכאי אלמלא תוכן הפוליסה) עפ"י הביטוחים הנ"ל ו/או ביטוח אחר שהסדיר, והוא פוטר בזאת אותם מכל אחריות לנזק כאמור. האמור לעיל בדבר פטור מאחריות לא יחול כלפי אדם שביצע נזק בזדון לקבלן.
- 18.17. הפוליסות ואישור קיום ביטוחים יכללו: ביטוח אחריות כלפי צד שלישי. ביטוח

- אחריות מעבידים. ביטוח כל הסיכונים לציוד מכני הנדסי.
- 18.18. בנוסף לביטוחים לעיל יסדיר הקבלן, פוליסות לביטוח כלי רכב וציוד מתנייע וממונע אחר אשר ישמשו אותו לצורך אספקת השירותים על פי ההסכם זה.
- 18.19. כל הפוליסות תכלולנה: סעיף לפיו תשלום הפרמיות וההשתתפויות העצמיות יחולו על הקבלן. סעיף לפיו מוותר המבטח על זכותו לתחלוף כלפי המועצה והבאים מטעמה, הוויתור כאמור לא יחול כלפי מי שביצע נזק בזדון כלפי הקבלן. סעיף לפיו המבטח לא יטען לטענת ביטוח כפל כלפי מבטחי המועצה והביטוח של הקבלן הינו ראשוני וקודם לכל ביטוח שנערך על ידי המועצה. ביטול חריג רשלנות רבתי אולם אין בביטול החריג בכדי לפגוע בזכויות המבטח ו/או בחובות המבטוח על פי הדין. כיסוי זיהום פתאומי תאונתי ובלתי-צפוי. סעיף לפיו הפוליסות לא תצומצמנה ולא תבוטלנה במשך תקופת הביטוח, אלא אם תימסר הודעה כתובה על כך בדואר רשום לידי המועצה לכל הפחות 60 יום מראש. סעיף לפיו מעשה או מחדל של הקבלן בתום לב לא תפגע בזכויות המועצה לקבלת שיפוי.
- 18.20. פוליסה כל הסיכונים לציוד מכני הנדסי, המבטחת מפני אובדן או נזק פיזי בלתי צפוי, הנובע מסיבה שאינה מוחרגת על פי סייגי הפוליסה, במלוא ערך כינון. הביטוח יערך על בסיס "כל הסיכונים" כולל פריצה, שוד, רעידת אדמה, סיכוני טבע ונזק בזדון. הביטוח יכלול כיסוי לצד שלישי בגין פגיעה גופנית ונזק לרכוש.
- 18.21. הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי תכלול כיסוי ביטוחי בגין: תביעות שיבוב של המוסד לביטוח לאומי למעט תביעה כנגד מי שחייב בתשלום דמי ביטוח לאומי כלפי עובדיו. שימוש ברכב שאינו חייב בהסדרת ביטוח על פי הפקודה לביטוח כל רכב מנועי. פגיעה בכל רכוש כולל רכוש בבעלות המועצה. שימוש במכשירי הרמה.
- 18.22. הפוליסות תהיינה על פי נוסח הידוע בשם 'ביט' או נוסח אחר הדומה לו בכיסוי הביטוחי.
- 18.23. הרחבי שיפוי:
- 18.23.1. הפוליסה צד שלישי, תכלול הרחבת שיפוי לטובת המועצה בגין אחריותה למעשה ו/או טעות ו/או מחדל של הקבלן ותכלול סעיף "אחריות צולבת" לפיו יחשב הביטוח כאילו הוצאה הפוליסה על שם כל אחד מיחיד המבוטח בנפרד.
- 18.23.2. ביטוח אחריות מעבידים יורחב לשפות את המועצה באם תחשב כמעבידה של עובדי הקבלן.
- 18.24. גבולות האחריות בפוליסות ואישור קיום ביטוחים יהיו לתובע ולתקופת הביטוח וכדלקמן: ביטוח אחריות כלפי צד שלישי – 5,000,000 ₪. ביטוח אחריות מעבידים, כפי הפוליסה של הקבלן.
- 18.25. ככל שלדעת הקבלן קיים צורך להרחיב את היקף ביטוחי הקבלן ו/או לערוך ביטוחים נוספים ו/או משלימים, יערוך הקבלן את הביטוח הנוסף ו/או המשלים כאמור, על חשבונו הוא ובכפוף לאמור לעיל.
- 18.26. מבלי לגרוע מכלליות האמור בכל מקום בהסכם זה, ולאורך כל תקופת ההסכם, מתחייב הקבלן למלא אחר כל הוראות חוק לביטוח לאומי על כל צוויו ותקנותיו. על הקבלן חלה החובה על פי החוק ועל פי הסכם זה לוודא כי כל קבלני המשנה מטעמו

- יקפידו אף הם למלא אחר כל הוראות חוק לביטוח לאומי על כל צוויו ותקנותיו.
- 18.27. הוראות סעיף זה (ביטוח) על כל סעיפי המשנה שבו, אינן באות לגרוע מחיובי הקבלן לפי הסכם זה, או כדי להטיל על המועצה חבות כל שהיא. מוצהר ומובהר בזאת במפורש, כי אין בעריכת ביטוחים כאמור, כדי ליצור עילות תביעה כלשהן כלפי המועצה שלא היו קיימות כלפיה, אלמלא נערך הביטוח וכן אין בכך כדי לפטור את גורם הנזק (למעט המועצה) מאחריות בגין נזק שנגרם על ידו.
- 18.28. הפרה של סעיף זה (סעיף ביטוח), תהווה הפרה של תנאי מהותי של ההסכם.
- 18.29.

19. שונות

- 19.1. לא יהיה כל תוקף לכל שינוי בהסכם זה אלא אם נעשה בכתב ובהסכמת הצדדים.
- 19.2. שום ויתור, ארכה, הנחה או הימנעות מפעולה במועדה מצד המועצה או הקבלן לא ייחשבו כויתור על זכויות המועצה או הקבלן לפי העניין ולא ישמשו מניעה לכל תביעה.
- 19.3. הכתוב בהסכם זה ממצה בלעדית את המוסכם בין הצדדים ואין להתחשב בכל משא ומתן שקדם לחתימתו, או שהתקיים בד בבד עם חתימתו ו/או במצגים ו/או בהתחייבויות ו/או בחוזים שקדמו או שהיו תנאי לחתימתו והסכם זה יבוא במקום כל החוזים הקודמים בכתב או בעל פה בין המועצה לבין הקבלן, אם היו.
- 19.4. כתובות הצדדים הינן כבכותרת להסכם זה וכל הודעה שנשלחה מצד למשנהו, לפי הכתובות דלעיל תחשב כנמסרת לידו בתום 72 שעות מעת מסירתה בדואר במכתב רשום, ואם נמסרה ביד או נשלחה בפקסימיליה או בתקשורת מחשבים – בעת מסירתה.
- 19.5. לבתי המשפט המוסמכים בבאר-שבע, תהא סמכות השיפוט הייחודית לדון בכל תביעה שתוגש בכל הנוגע להסכם זה

ולראיה באו הצדדים על החתום:

הקבלן

המועצה

המועצה האזורית אל קסום

מכרז פומבי מס' 10/2022

מכרז להשכרת גנראטורים המוצבים במוסדות החינוך שבתחומי המועצה

קובץ נספחים

מפרט השירותים	נספח א'
הצעת מחיר	נספח ב'
נוסח אישור קיום ביטוחים	נספח ג'
נוסח ערבות לביצוע ההסכם	נספח ד'

נספח א'

מפרט השירותים

מכלול השירותים הנדרשים מהקבלן

1. להלן רשימת האתרים - סטטוס הצבת גנרטור ורמת ההספק הנדרש:

גנרטורים-סטטוס	סמל גן/בי"ס	סוג הגן	סוג ושם מוסד	
יש גנרטור- אבו אל חמאם	173419	משולב	אבו אלחמאם	גנים
קיים גנרטור סופק ע"י תושב	173393	חובה	אום בטין-אבו עסא	גנים
יש גנרטור 813 אום בטין צפוני	606475	חובה	אבו כף (אלקתראת)-קרמיקה	גנים
יש גנרטור 810, גן אום בטין	143321	חובה	אבו כף (צפוני)-ליד המסגד	גנים
יש גנרטור 916	572966	חובה	אבו כף (ואדי אלזגוח)	גנים
אין גנרטור	193474	ט.חובה	אל סייד ב'- אלזעראן	גנים
יש גנרטור בצ 6	247742	ט.חובה	אל סייד ד-ריכוז חדש	גנים
יש גנרטור - על שצפ מס 40	579052	חובה	אלסייד ה'- הליל	גנים
יש גנרטור בצ 19	193458	ט.חובה	אל סייד אלקותר-אבו זורגי	גנים
יש גנרטור אלגרא - גן בטיחת אררה אלאטרש	173401	ט.חובה	אלג'רא	גנים
יש גנרטור - אלהואשלה- גל מולדה	579300	חובה	אלהואשלה	גנים
יש גנרטור	286740	משולב	אל טורשאן- עצמאי	גנים
יש גנרטור כוחלה 504	623264	משולב 3+4+5	אלחומרה	גנים
יש גנרטור 506 כוחלה	623215	משולב 3+4+5	אלבאט	בית ספר
גנרטור	618454		בית ספר כוחלה	בית ספר
גנרטור 918 (801) - אופציונלי יחובר בקרוב לחברת חשמל	630020		בית ספר יסודי אום בטין	בית ספר
גנרטור - אופציונלי יחובר בקרוב לחברת חשמל			מתקן טיהור שפכים דריג'את	מתקן
גנרטור חרום- למקרה הפסקות חשמל			מקיף אלפורעה	בית ספר

סוג גנרטור	מיקום- אתר
KVA 60	אבו אלחמאם
KVA 60	אום בטיין-אבו עסא
KVA 60	אבו כף צפוני ליד הקרמיקה צפוני חדש 813 623207
KVA 60	אבו כף צפוני חדש/ ליד המסגד 810
KVA 60	אבו כף (ואדי אלזגוח) 916 אום בטיין צפוני גן אום בטיין עצמאי
KVA 60	אל סייד ב'- אלזעראן (ליד המסגד) סועאד אל סייד עצמאי 2
KVA 120	אל סייד ד-ריכוז חדש
KVA 60	אלסייד ה'- הליל 579052 אל סייד עצמאי 3
KVA 60	אל סייד אלקותר-אבו זורגי - אל סייד עצמאי 1
KVA 120	אלג'רא 173401 גן בטיחת אלררה אלטרש
KVA 60	אלהואשלה - גן מולדה
KVA 30	אל טורשאן- עצמאי
KVA 60	אלחומרה
KVA 220	אלבאט
KVA 220	בית ספר כוחלה
KVA 220	בית ספר יסודי אום בטיין
KVA 220	מט"ש
KVA 220	מקיף אלפורעה

2. העבודה תכלול את המרכיבים הבאים:

- א. אספקה, שינוע, הצבה וחיבור הגנראטור למוסד.
- ב. בדיקות וטיפול מנע שגרתיים תקופתיים לפי הוראות האחזקה של היצרן.
- ג. תיקון תקלות לפי הזמנת הלקוח.
- ד. אחזקת מלאי חלפים מקוריים הנדרשים ע"י היצרן.
- ה. השארת סביבת עבודה נקייה מסביב לגנראטור ומכל הדלק.
- ו. לאחר תדלוק המיכל על הספק לוודא הוצאת האוויר ממנו.

3. הוראות כלליות

- א. הקבלן יפעל על פי מערכת הנחיות, תקנות והוראות שיקבל מהמועצה. ההנחיות וההוראות יינתנו בתחילת העבודה, ו/או במהלכה, בין בכתב ובין בעל פה.
- ב. העבודות יבוצעו על פי ההוראות, כפי שמפורטות בחוברת ההוראות וההנחיות המצורפת לגנראטור.
- ג. העבודות יבוצעו ע"י טכנאי גנראטורים בעל ניסיון של 3 שנים לפחות בתחום תחזוקת גנראטורים.

4. תיקון תקלות

- א. על הקבלן להפעיל מוקד לקבלת הודעות על תקלות במוסדות חינוך (להלן: "מוקד").
- ב. המוקד יאויש בימים א-ה בין השעות 07:30 עד 16:00 בימי ו' וערבי חג בין השעות 07:30 עד 13:00. בנוסף ימנה הקבלן איש קשר קבוע אשר יהיה זמין לקבלת הודעות דחופות מעבר לשעות הנקובות לעיל.
- ג. הקבלן יבצע רישום מלא של התקלות ביומן פעילות ויפיק טפסי עבודה עבור כל תקלה. בטופס ירשמו הפרטים הבאים: שם מוסד חינוכי, מהות התקלה, שעה ותאריך קבלת התקלה, חלקי חילוף שנדרשו לצורך טיפול בתקלה, תאריך ושעת סיום הטיפול בתקלה.
- ד. תיקון התקלות יבוצע מיד עם קבלת ההודעה ובכל מקרה תוך פרק זמן שלא יעלה על 24 שעות. במוסדות בהם מוצב אך ורק גנראטור אחד, התיקון יבוצע תוך 12 שעות ממועד קבלת ההודעה במוקד.
- ה. בכל מקרה בו משך זמן התיקון עולה על 24 שעות ממועד קבלת ההודעה בדבר תקלה במוקד, יוצב גנראטור חלופי בעל הספק זהה לקיים באותו המוסד, כל זאת ללא כל תוספת מחיר.
- ו. במקרה של השבתת גנראטור כתוצאה מנזק במזיד, כאמור בסעיף 4.9 להלן, יש להציב במקומו גנראטור חלופי, לאחר אישור מהנדס מחלקת חינוך על קיומו של נזק.

ז. כל פעילות האחזקה בתחום אחזקת שוטפת של הגנראטורים יבוצעו על ידי הקבלן בימי הפעילות של מוסד חינוכי, בין השעות 14:00 – 07:30. העבודה תסתיים לא יאוחר מהשעה 16:00.

על שינויים תודיע המועצה מראש לקבלן ויתאם זאת עמו. בימי חגים מוסלמים, שישי, שבת, חגי ישראל וחופשות מרוכזות לא יבוצעו שירותים באתר.

ח. הקבלן יגיע למוסד החינוכי, עם כל הציוד וחלקי החילוף וחלפים הנדרשים לטיפול בתקלה. מאחר ומדובר במוסדות חינוך על נציגי הקבלן להגיע עם תעודה מזהה המעידה כי הוא מועסק על ידי הקבלן או נמנה עם צוות עובדיו.

ט. כל ההוצאות הכרוכות בהגעת הקבלן למוסד החינוכי יהיו על חשבון הקבלן ויילקחו בחשבון בהצעות המחיר.

י. לאחר סיום התיקון יחתים הקבלן את מנהל מוסד החינוכי על טופס העבודה.

יא. הקבלן יגיש מדי חודש דו"ח ביצוע עבודות אחזקה, עבור כל מוסד חינוכי בנפרד. בדו"ח יפרט הקבלן את הפעולות שביצע לצורך אחזקת הגנראטורים, להבטחת פעילותם התקינה. הדו"ח יוגש לאישור מחלקת החינוך במועצה.

יב. במקרה של גנראטור שהושבת כתוצאה מגניבת חלקים או בשל נזק במזיד שנגרם על ידי גורם חיצוני, על הקבלן לתקן ו/או להשלים חלקים שנגנבו או שחובלו וזאת על פי החלטת מהנדס מינהל החינוך ובאישורו בכתב.

יג. עלות החלקים וביצוע העבודה ישולמו על ידי המועצה ובלבד שמהנדס מנהל חינוך, קיבל לידיו הצעת מחיר כוללת להחזרת הגנראטור לפעילות תקינה, ואישר את ביצוע העבודה מראש, כאמור.

יד. על הקבלן לבצע סיור בכל מוסד חינוכי שפורט לעיל פעם בחודש לכל הפחות ובמקרה הצורך יבקר מספר פעמים.

טו. תחזוקת גנראטורים

1. טיפול שוטף- בדיקה חזותית, הפעלה, תיקון והחלפה (במידת הצורך).

על הקבלן לבצע בדיקה שוטפת לגנראטורים על פי הסעיפים שלהלן ולתקן / להחליף מיידית כל חלק אשר יימצא לא תקין:

- א. בדיקת מצברים
- ב. משאבת מים (סוגים שונים)
- ג. מדחף קירור ל- 200 קו"א
- ד. אטמי שמן
- ה. אטמי ראש מנוע
- ו. אטמי מובילי שסתומים
- ז. מיכל עיבוי
- ח. צינורות פליטה

- ט. רצועות
- י. דוד מפלט
- יא. מפ"ז ראשי A 400
- יב. מחולל ראשי
- יג. אלטרנאטורים לטעינה
- יד. מתנעים (סטרטר)
- טו. מדי מתח
- טז. מדי זרם
- יז. בורר פאזות
- יח. צינורות גומי

2. טיפול שנתי

הבדיקה תיערך עפ"י מפרטי היצרן או לאחר 250 שעות פעילות, לפי המוקדם מבניהם. הבדיקה תכלול בין היתר: בדיקה בעומס, החלפת מסננים (שמן, דלק, אוויר), בדיקת הגנראטור (מחולל), מערכת בקרה חשמלית והגנות מנוע, מצברים ומטען, שטיפת מנוע, החלפת רצועות במידת הצורך, בדיקת תקינות מערכת ההחלפות והגנות החשמליות, הדמיית מצב של הפסקת חשמל והפעלת צרכני חרום מגנראטור, רישום נתוני פעולה המכאניים והגשת דו"ח מפורט כולל מסקנות, המלצות והדרכה בנושא תפעול.

3. חלקי חילוף עליהם ישולם בנפרד

המחיר החדשי שישולם במסגרת הצעות המחיר, כולל את כל חלקי החילוף הנדרשים לביצוע התחזוקה המלאה באופן שוטף, כפי שפורט בס' טו' לעיל.

במקרים של נזק במזיד או גניבה, תשלם המועצה לקבלן בנפרד עבור השלמת / השמשת החלקים הבאים:

- מנוע
- מחולל
- טורבו

יובהר ויודגש כי המועצה תישא בעלות החלקים לעיל רק לאחר קביעה ואישור מהנדס המועצה על קיומו של נזק. בכל מצב אחר, הנגרם כתוצאה מבלאי, נזק טבעי, התקנה או טיפול לקוי- יישא הקבלן בעלות החלפת החלקים על חשבונו.

טז. הפעלת טכנאי גנרטור מוסמך

לצורך ביצוע השירותים יידרש הקבלן להעסיק טכנאי גנראטור מוסמך, אשר עומד בדרישות המפורטות להלן, ויהיה אחראי על ביצוע כל הפעולות הנדרשות שתוארו לעיל.

1. טכנאי גנראטור יהיה אחראי על כל מהלך הלוגיסטי והמקצועי הכרוך בביצוע הסכם זה, לרבות פיקוח ובקרה על העבודה המתבצעת בכל אחד ממוסדות החינוך.
2. טכנאי גנראטור יהיה בעל הכשרה מינימאלית של טכנאי בתחום הגנראטורים ובעל ניסיון של 3 שנים לפחות בארגון וניהול פרויקטים בתחום אחזקת גנראטורים.
3. יש לצרף תעודת הסמכה של טכנאי גנראטור המוכרת ע"י משרד העבודה ופירוט קורות חיים של הטכנאי המיועד.
4. במקרים בהם נדרשת עזרה, יעסיק הקבלן עוזר על חשבון.
5. בכל מצב בו יידרש ייעוץ מקצועי שיינתן על ידי בעל מקצוע אחר, נפרד לקבלן, יעדכן הקבלן את המועצה. כל שימוש בבעל מקצוע אחר כאמור, יעשה על חשבון הקבלן.
6. כל שינוי בצוות העובדים, או באיוש העובדים יעשה אך ורק בהסכמת המועצה ובאישורה.
7. המועצה רשאית לדרוש את הפסקת פעילותו של עובד כלשהו או החלפתו באחר.

יז. כלים ומכשירי עבודה

1. כל הכלים והמכשירים (להלן: "הציוד") שידרשו לשם ביצוע העבודה ירכשו ע"י הקבלן ועל חשבון, לרבות סולמות ומתקני הרמה.
2. הטיפול בציוד, הפעלתו ושמירתו יהיו באחריות הקבלן בלבד. הקבלן הינו האחראי הבלעדי לכל כלי ו/או ציוד הדרוש בדיקה תקופתית ו/או רישיון הפעלה וכן באחריותו לוודא כי עובדיו או מי מטעמו מורשים על פי דין לעשות שימוש בכלים / ציוד הנ"ל.
3. יש להוסיף: המועצה אינה אחראית לכל ציוד ו/או כלי עבודה אשר יושאר בשטחה לאחר ביצוע עבודות
4. מיד עם תום החוזה או ביטולו, מתחייב הקבלן להוציא מן האתר וסביבתו את כל החומרים והציוד השייכים לו, אך למועצה תהיה זכות עכבון עליהם בגין כל חוב שהקבלן עדיין חב להם.

יח. חומרים וציוד

1. הקבלן יצייד את העובדים מטעמו בביצוע השירותים, בציוד ובחומרים מתאימים בכמות מספקת, לשם ביצוע השירותים.
2. הקבלן מתחייב להשתמש לשם ביצוע השירותים בציוד ובחומרים בעלי תו תקן, ושיהיו באיכות הגבוהה ביותר שלא יגרמו נזק לאתר ותכולתו, ושהם מאושרים ע"י מכון התקנים הישראלי.

3. אביזרים מתוצרת חוץ, ישאו תו של אחד או יותר מהתקנים הבאים: VL, VDE, BS, IEC.
4. כל החומרים ואמצעי עזר אחרים להם יזדקק הקבלן לשם ביצוע השירותים, יירכשו על חשבונו הוא, ויהיו רכושו הבלעדי. הטיפול בהם, הפעלתם, ושמירתן יהיו על אחריותו בלבד.
5. ההוראות הקיימות והנהלים המחייבים בישראל הנוגעים לביצוע השירותים, ישמרו בקפדנות ע"י הקבלן הן מהבחינה הטכנית והן מהבחינה הבטיחותית. לא תהיה לקבלן כל עילה לתביעות נזיקין, או לבקשת הארכת משך העבודה הדרוש להשלמת ביצוע השירותים עקב אי ידיעה או אי שמירת ההוראות והנהלים האמורים.
6. על הקבלן לתאם את עבודתו עם המועצה ומנהל מוסד החינוכי.
7. **הקבלן יישא באחריות לכל השירותים הניתנים עפ"י כל דין.**

י ט. תקנות עבודות ממשלתיות ועירוניות

1. על הקבלן לדאוג בעצמו לקבלת כל האישורים והרישיונות הדרושים מהרשויות המוסמכות, לרבות רישיונות ביצוע דרכי הגישה הזמניות, חיבורים לרשת החשמל וכו'.
2. הקבלן ימלא בדיוקנות את הוראות כל תקנות העבודה הממשלתיות והעירוניות שנקבעו על ידי השלטונות בקשר לביצוע העבודה ובטיחות הפועלים.
3. לא תאושרנה כל תביעות של הקבלן על סמך טענה שלא ידע את התקנות הנ"ל וכן לא תינתן לו הארכת זמן כלשהי עקב איחור שנגרם על ידו מפאת אי מילוי הוראות התקנות הנ"ל.

כ. שמירת תנאי מוסד החינוכי ומניעת נזק למבנים אחרים

1. הקבלן יסלק מאתר העבודה, מיד עם סיום העבודה, את כל הפסולת, אשפה, אדמה וחומרים אחרים, שנוצרו על ידי הקבלן / עובדיו / מי מטעמו במהלך עבודתם, וינקו את המקום בשלמותו.
2. נציג המועצה זכאי לבחון בכל עת את כל האמצעים בהם ינקוט הקבלן לשם מניעת נזק למוסדות החינוך והקבלן חייב להישמע ולמלא אחר הוראות נציג המועצה בעניין זה. הוראות אלו לא תשחררנה את הקבלן מאחריות לגרמית נזקים.
3. הקבלן יהיה אחראי לבדו, לכל הנזקים שיקרו תוך כדי עבודתו, הן לנפש והן לרכוש. אי לכך, על הקבלן לפעול בזהירות רבה תוך לימוד והבנה יסודיים של התוכנית והקפדה מלאה על מילוי כל הוראות נציג המועצה.
4. הקבלן יתחייב לצמצם הפרעות במהלך ביצוע העבודה ללימודים המתקיימים בבית הספר.

5. על הקבלן להתחייב לבצע את עבודתו תוך התחשבות מקסימאלית בצרכי מוסדות החינוך, ויעשה כמיטב יכולתו למנוע תקלות והפרעות מכל סוג שהוא, יקפיד להפעיל כלי עבודה מתאימים.

כא. מפגעי בטיחות

בכל מקרה בו נוצר מפגע בטיחותי, יטפל בו הקבלן באופן מיידי וברציפות עד לפתרון המלא, לרבות בדרך של התקנת אמצעים המתאימים להנחיות משרד העבודה להגנת אזור המפגע מפני מורים, תלמידים ועובדים אחרים של המוסד, העלולים להסתובב בתחום המפגע.

נספח ב'
הצעת מחיר

1. להלן רשימת הגנראטורים שעל הקבלן לספק ולתחזק עבור מוסדות החינוך בתחום המועצה האזורית אל קסום.
2. הצעת המחיר בגינם כוללת את דמי השכירות החודשיים, לרבות: שכירות, הובלה התקנה ואחזקה, על כל מרכיביה ובהתאם להוראות נספח א.
3. יצוין ויודגש, כי למועצה הזכות לשנות את כמות הגנראטורים המופיעה בטבלה, לשיקול דעתה, ואין היא מתחייבת לכמות המצוינת להלן.

טבלת כתב כמויות: אספקת גנראטורים

#	שם יישוב/מיקום	סוג גנרטור/הספק (KVA)	המוסד	מחיר מוצע (לא כולל מע"מ) ₪
1	אבו אלחמאם	KVA 60	אבו אלחמאם	
2	אום בטין-אבו עסא	KVA 60	אום בטין-אבו עסא	
3	אבו כף צפוני ליד הקרמיקה צפוני חדש 813 623207	KVA 60	אבו כף צפוני ליד הקרמיקה צפוני חדש 813 623207	
4	אבו כף צפוני חדש/ ליד המסגד 810	KVA 60	אבו כף צפוני חדש/ ליד המסגד 810	
5	אבו כף (ואדי אלזגוח) 916 אום בטין צפוני גן עזמאי	KVA 60	אבו כף (ואדי אלזגוח) 916 אום בטין צפוני גן עזמאי	
6	אל סייד ב'י- אלזעראן (ליד המסגד) סועאד אל סייד עזמאי 2	KVA 60	אל סייד ב'י- אלזעראן (ליד המסגד) סועאד אל סייד עזמאי 2	
7	אל סייד ד-ריכוז חדש	KVA 120	אל סייד ד-ריכוז חדש	
8	אלסייד ה'י- הליל 579052 אל סייד עזמאי 3	KVA 60	אלסייד ה'י- הליל 579052 אל סייד עזמאי 3	
9	אל סייד אלקותר-אבו זורגי - אל סייד עזמאי 1	KVA 60	אל סייד אלקותר-אבו זורגי - אל סייד עזמאי 1	
10	אלגירא 173401 גן בטיחת אלררה אלטרש	KVA 120	אלגירא 173401 גן בטיחת אלררה אלטרש	
11	אלהואשלה - גן מולדה	KVA 60	אלהואשלה - גן מולדה	
12	אל טורשאן- עזמאי	KVA 30	אל טורשאן- עזמאי	
13	אלחומרה	KVA 60	אלחומרה	
14	אלבאט	KVA 220	אלבאט	
15	בית ספר כוחלה	KVA 220	בית ספר כוחלה	
16	בית ספר יסודי אום בטין	KVA 220	בית ספר יסודי אום בטין	
17	מט"ש	KVA 220	מט"ש	
18	מקיף אלפורעה	KVA 220	מקיף אלפורעה	

1. ידוע לי, כי המועצה רשאית להגדיל את החוזה שייחתם בעקבות המכרז בשיעורים המרביים בהתאם להוראות תקנה 3(7) תוספת השנייה לצו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות), תשי"ח-1958.
2. ידוע לי, כי המועצה שומרת לעצמה הזכות לקבל כל הצעה או לדחותה, לרבות ההצעה הטובה ביותר, ואף לדחות ההצעות כולן.
3. ידוע לי, כי המועצה שומרת לעצמה את הזכות שלא לבצע את כל האמור בכתב הכמויות והדבר תלוי באופן ישיר בענייני תזרימיות כספים.
4. המחירים המוצעים, כפי שינקוב המציע, יהיו מחירים כוללים המגלמים את כל העבודות, החומרים, ההוצאות והעלויות הכרוכים בביצוע העבודות, ומילוי כל התחייבויות המשתתף לפי ההסכם.

סה"כ מחיר משוכלל עבור כלל הפריטים שבטבלה: _____ ₪ + מע"מ.

ובמילים: _____

שם המציע: _____

כתובת: _____

טלפון: _____

תאריך: _____

חתימה: _____

שם מלא של החותם (מורשה החתימה): _____

נספח ג'

אישור קיום ביטוחים		תאריך הנפקת האישור _____	
<p>אישור ביטוח זה מהווה אסמכתא לכך שלמבוטח ישנה פוליסת ביטוח בתוקף, בהתאם למידע המפורט בה. המידע המפורט באישור זה אינו כולל את כל תנאי הפוליסה וחריגיה. יחד עם זאת, במקרה של סתירה בין התנאים שמפורטים באישור זה לבין התנאים הקבועים בפוליסת הביטוח יגבר האמור בפוליסת הביטוח למעט במקרה שבו תנאי באישור זה מיטיב עם מבקש האישור.</p>			
מבקש האישור*	המבוטח	אופי העסקה*	מעמד מבקש האישור*
שם : מועצה אזורית אל קסום ו/או הישובים בתחום השיפוט של המועצה ו/או תאגידים עירוניים של המועצה ו/או גופי סמך של המועצה ו/או גופים קשורים למועצה	שם	השכרת גנרטורים	
ת.ז./ח.פ.	ת.ז./ח.פ.		
מען	מען		
שד' שז"ר 31 באר שבע			

סוג הביטוח	מספר הפוליסה	נוסח ומהדורת הפוליסה	תאריך תחילה	תאריך סיום	גבול אחריות/ סכום ביטוח	מטבע	כיסויים נוספים בתוקף וביטול חריגים
צד ג'		ביט			5,000,000	₪	302 – אחריות צולבת 309 - ויתור על תחלוף לטובת מבקש האישור 315 – כיסוי לתביעות מל"ל 321 - מבוטח נוסף בגין מעשי או מחדלי המבוטח – מבקש האישור 328 – ראשוניות 329 – רכוש מבקש האישור יחשב כצד ג'
אחריות מעבידים		ביט				₪	309 - ויתור על תחלוף לטובת מבקש האישור 319 - מבוטח נוסף היה וייחשב כמעבידם של מי מעובדי המבוטח. 328 - ראשוניות
צמ"ה		ביט					302 – אחריות צולבת 312 - כיסוי בגין נזק שנגרם משימוש בצמ"ה 313 - כיסוי בגין נזקי טבע 314 - כיסוי גניבה פריצה ושוד 316 - כיסוי רעידת אדמה 309 - ויתור על תחלוף לטובת מבקש האישור 328 – ראשוניות

פירוט השירותים (בכפוף, לשירותים המפורטים בהסכם בין המבוטח למבקש האישור, יש לציין את קוד השירות מתוך הרשימה הסגורה המפורטת בנספח ג' כפי שמפורסם על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון):

046 - מכירת/רכישת/השכרת ציוד

ביטול/שינוי הפוליסה *

שינוי לרעת מבקש האישור או ביטול של פוליסת ביטוח, לא ייכנס לתוקף אלא 60 יום לאחר משלוח הודעה למבקש האישור בדבר השינוי או הביטול.

חתימת האישור

המבטח:

נספח ד'
נוסח ערבות ביצוע

בנק: _____
 סניף: _____
 כתובת סניף: _____
 תאריך: _____

לכבוד
המועצה האזורית אל קסום

הנדון: **ערבות בנקאית מס'** _____

אנו ערבים בזה כלפיכם לתשלום כל סכום, עד לסכום כולל של 50,000 ש"ח (חמישים אלף ₪) (להלן: "סכום הערבות"), שתדרשו מאת _____ (להלן: "הנערב"). סכום הערבות יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן כפי שיתפרסם מפעם לפעם ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומחקר כלכלי, או ע"י מוסד ממשלתי אחר (להלן: "המדד"), בתנאי ההצמדה שלהלן:

"המדד היסודי" לעניין ערבות זו יהא המדד בגין חודש מאי 2022 אשר פורסם ביום 15/06/2022 (או סמוך לכך) בשיעור _____ נקודות.

"המדד החדש" לעניין ערבות זו, יהא המדד שפורסם לאחרונה הקודם לקבלת התשלום בפועל עפ"י ערבות זו.

"הפרשי ההצמדה" לעניין ערבות זו יחושבו כדלהלן: אם יתברר כי המדד החדש עלה לעומת המדד היסודי, יהיו הפרשי ההצמדה, הסכום השווה למכפלת ההפרש בין המדד החדש למדד היסודי בסכום הדרישה, מחולק במדד היסודי. אם המדד החדש יהיה נמוך מהמדד היסודי, נשלם לכם את הסכום הנקוב בדרישתכם עד לסכום הערבות, ללא כל הפרשי הצמדה.

ערבותנו זו הינה מוחלטת ובלתי תלויה ואנו נשלם לכם את סכום הערבות, בתוספת הפרשי הצמדה, מבלי שיהיה עליכם לבסס או להוכיח או לנמק את דרישתכם ומבלי שתהיו חייבים לדרוש את התשלום תחילה מאת הנערב.

לפי דרישתכם הראשונה בכתב, לא יאוחר מ-15 ימים מתאריך קבלת דרישתכם על ידינו אנו נשלם לכם את הסכום הנקוב בדרישה ובלבד שלא יעלה על סכום הערבות בתוספת הפרשי ההצמדה למדד.

ערבות זו תישאר בתוקפה עד ליום ____/____/____ כל דרישה עפ"י ערבות זו צריכה להתקבל על ידינו בכתב לא יאוחר מהתאריך הנ"ל.

אנו נותנים בזאת הסכמתנו הבלתי חוזרת לכך שהמועצה האזורית אל קסום, תוכל לפי שיקול דעתה המוחלט, לפנות אל הבנק ולדרוש את הארכת תוקף הערבות מעת לעת ואנו מעניקים אף הסכמתנו לכך שהבנק יאריך את תוקף הערבות, ככל שיידרש על ידה.

בכבוד רב,

בנק _____

טופס זה ייחתם בידי מורשי החתימה של הבנק ויש להטביע עליו חותמת אישית וחותמת הסניף.

נספח י"ח

חוות דעתו של ד"ר אריה ונגר, ד"ר
למדעי הסביבה – כימייה
אטמוספרית ומדען ראשי בארגון
אדם טבע ודין מיום 21.12.2023

עמ' 190

חוות דעת מומחה – סכנות זיהום האוויר מייצור חשמל באמצעות גנרטורים בבתי

ספר וגני ילדים ביישובים ובפזורה הבדואית בנגב

שם : אריה ונגר

ת.ז.

השכלה : ד"ר למדעי הסביבה – כימיה אטמוספריית

מען : אדם טבע ודין, רח' קרליבך 9, ת"א

מקום העבודה : מחלקה מדעית, מדען, עמותת "אדם טבע ודין", רח' קרליבך 9, תל-אביב

פרטי השכלתי :

1998 - תואר שלישי (Ph.D) בכימיה אטמוספריית, האוניברסיטה העברית בירושלים, הפקולטה

למדעי הטבע, ביה"ס למדע יישומי, המחלקה למדעי הסביבה.

1991 - תואר שני בהצטיינות בכימיה אנליטית, האוניברסיטה העברית בירושלים, הפקולטה

למדעי הטבע, המחלקה לכימיה אי אורגנית ואנליטית.

1988 – תואר ראשון בכימיה, האוניברסיטה העברית בירושלים, הפקולטה למדעי הטבע, החוג

לכימיה.

פרטי ניסיוני המקצועי :

החל ממאי 2004 – מדען בתחום איכות האוויר ואנרגיה במחלקה המדעית, עמותת אדם טבע ודין.

2000-2004 – מחקר והוראה בנושאים שונים של איכות הסביבה.

1998-2000 – מנהל מדעי, מרכז ניטור אוויר ארצי, המשרד לאיכות הסביבה.

1993-1997 – דוקטורנט במדעי הסביבה באוניברסיטה העברית. מורה עוזר בבי"ס למדע יישומי

כולל הוראה בנושאים של איכות הסביבה, כימיה אטמוספריית, מערכות לבקרה ולמניעה של

זיהום אוויר, ועוד.

1988-1991 – מורה עוזר בחוג לכימיה באוניברסיטה העברית, הוראה בנושא כימיה אנליטית.

המסמכים שעליהם מתבססת חוות דעתי : מסמכים שאותם אצטט או שעליהם אסתמך יובאו

כהערות שוליים לאורך חוות הדעת.

אני החתום מטה נתבקשתי ע"י עמותת אדם, טבע ודין לחוות את דעתי המקצועית בנושא :

סכנות זיהום האוויר מייצור חשמל באמצעות גנרטורים בבתי ספר וגני ילדים ביישובים ובפזורה

הבדואית בנגב

וזאת חוות דעתי:

א. רקע

1. גנרטורים לייצור חשמל הם מתקנים הממירים אנרגיה מסוגים שונים לאנרגיה חשמלית. הגנרטורים המוכרים הקונבנציונאליים (להלן: "גנרטורים") מבוססים על שריפת דלק במנוע בנזין או דיזל. התנועה הנוצרת באמצעות פעולת המנוע (אנרגיה מכאנית) מומרת לחשמל באמצעות סיבוב סליל מוליך בתוך מגנט שמשרה יצירת זרם חשמלי בשדה המגנטי, בדומה לדינמו של אופניים.
2. ישנם גנרטורים מסוגים ובגדלים שונים, ובעלי הספק חשמלי שונה. הם בנויים ממנוע, מחולל החשמל, מערכת דלק, חיבורים חשמליים, לוח פיקוד ובקרה, ומפלט ("אגוז") לגזי הפליטה. לעיתים הם גם כוללים מצבר, מערכת שמן או מערכות נוספות. גנרטורים קטנים עשויים להיות בעלי גלגלים וניידים, בעוד שגנרטורים גדולים מצריכים הצבה על ידי מנוף. הם יכולים להיות ארעיים לפרקי זמן קצרים או קבועים לצורך אספקה מתמשכת לפרק זמן ארוך.
3. גנרטורים יכולים לספק חשמל במקביל לאספקה ממקורות חשמל נוספים כגון רשת החשמל, או באופן עצמאי ללא מקורות נוספים. הם יכולים לספק חשמל באופן שוטף ושגרת, או כגיבוי להבטחת רציפות האספקה המופעל במצבי מחסור בחשמל, הפסקת חשמל ברשת, וכדומה.
4. כך, לגנרטורים יש יתרונות רבים באספקת חשמל במקומות מבודדים, באופן זמני לצורך אספקה לאירועים קצרי מועד, למחנות ארעיים, לציוד עבודה בשטח מבודד, וכדומה. עם זאת בצד יתרונותיהם, גנרטורים גורמים גם לסיכונים ולמטרדים בריאותיים, בטיחותיים וסביבתיים שונים, והפעלה קבועה ומתמשכת שלהם למשך חודשים רבים או שנים היא בלתי רצויה כאשר ישנן חלופות. כמו כן, הפעלה ממושכת וקבועה שלהם מצריכה עמידה בדרישות החוק, תחזוקה רבה והתייחסות לגורמי הסיכון.

ב. הסיכונים בהפעלה ובטיפול בגנרטורים

5. סיכונים מגנרטורים יכולים להיגרם לעובדים המטפלים או מתחזקים את הגנרטור, אך גם לאנשים המצויים בקביעות בקרבתו או לעיתים אף לעוברי אורח. הסיכונים יכולים להיות מצומצמים יותר במקרים של תחזוקה נאותה של הגנרטור ועמידה בדרישות החוק, או גדולים יותר במקרים של תחזוקה לקויה או אי הקפדה על הדרישות.
6. גורמי הסיכון הבטיחותיים בהפעלה ובטיפול בגנרטורים¹:

¹ סעיף זה מבוסס (עם תוספות, הסברים נוספים והשמטות חלקיות) על מסמך מאתר האינטרנט של המוסד לבטיחות ולגיהות בכתובת: https://www.osh.org.il/uploadfiles/b107_generatorim_2.pdf. אוהזר לאחרונה בתאריך 26/07/2023.

- שריפות בסביבת הגנרטור בשל הצתת הדלק. הדלק יכול להיות דלק נוזלי (מסוג בנזין או סולר) או אדי דלק שמתאדים בקרבתו. שריפה עלולה להתרחש על גבי הגנרטור, במיכל הדלק, לאורך הצנרת המוליכה דלק מהמיכל לגנרטור, בקרקע או במאצרה שאליה נשפך דלק, ועוד.
 - התפוצצות של מצברים.
 - כוויות מחומצה של המצברים. הסיכון ממצברים נוגע בעיקר לעובדים המתחזקים את הגנרטור, אך עלול להיגרם גם לאנשים אחרים כמו גם לילדים במידה והגנרטור אינו נעול בתוך חדר גנרטור ייעודי, ויש נגישות אליו לכל אחד.
 - פגיעה מחלקים מכניים מסתובבים. פגיעות מכניות נוספות עלולות להתרחש בעקבות תנועת הגנראטור ומשקלו הרב במקרה של תזוזה או נפילה של הגנרטור.
 - חישובול ממערכת החשמל, הכוללת לוח חשמלי, חיווט, חיבורים ועוד. אלו יכולים להיות בקרבת הגנרטור כמו גם לכל אורך הדרך מהגנרטור ועד לנקודות הצריכה הסופיות. פרישת קווי חשמל ללא הקפדה על כללי הבטיחות ועל הוראות החוק, עלולה להביא ביתר שאת למקרי התחשמלות בעקבות תפעול שגוי של הגנראטור, חשיפת קווי מתח שלא הותקנו כראוי ופעילות לא מתוכננת, דוגמת משחק ילדים, בקרבתו.
 - כוויות ושריפות ממגע עם צנרת פליטת גזים חמה או חלקים אחרים חמים.
 - החלקה עקב דליפות שמן ודלק מהגנרטור, ממכליו או מאחסון מלאי תפעולי בקרבתו.
 - סיכוני דליקה והתפוצצות עקב נוכחות גזים דליקים ונפיצים.
7. בנוסף לסיכונים הבטיחותיים שנגרמים בעקבות הפעלתו, יוצר הגנראטור מפגעים סביבתיים חמורים:
- זיהום אוויר - הצבת גנראטורים גדולים, או קבוצת גנראטורים קטנים, בסמיכות כה קרובה לכיתות לימוד וגני ילדים מלווה בפליטה לא מבוטלת של גזים מסוכנים לאוויר. חלק מגזים אלו מקורם בהליך השריפה וחלקם נובעים מהימצאות מיכלי הדלק סמוך לגנראטור. גזים אלו מסוכנים לבריאות האדם ומביאים לעלייה בתחלואה בסוגי סרטן שונים ובמחלות לב וריאה. התייחסות לסיכוני זיהום האוויר תובא בהרחבה בהמשך חו"ד זו.
 - מטרדי רעש - חלק מהגנראטורים יוצרים רעש עז בהפעלתם. מעבר לחוסר הנעימות הנובע מהיחשפות לרעש עוצמתי לאורך זמן, עלול הדבר לגרום לשורה של בעיות בריאותיות. בין היתר, חשיפה למפגעי רעש ממושכים עלולה להביא לירידה בתפקוד השמיעתי ואף לעקה נפשית.
 - לבסוף, במידה ומדובר בגנראטורים גדולים, אשר נזקקים לשם חיבורם לקווי מתח משמעותיים, עלול הדבר להביא לחריגה ברמות הסף המותרות של הקרינה הבלתי מייננת. חריגה מרמות אלו עלולה להיות בעלת השלכות שליליות על בריאות האדם.

8. הסיכונים הנובעים מהפעלה ומטיפול בגנרטורים תלויים כמובן במספר רב של גורמים, ובהם גודלו של הגנרטור, סוגו, סוג הדלק שבו משתמשים, מיקום הגנרטור ביחס למי שעלול להיפגע ממנו, מספר שעות ההפעלה, רמת התחזוקה, הקפדה על ההנחיות, ועוד. כך לדוגמה, גנרטור שבו מזינים סולר דל גופרית יפלוט פחות תחמוצות גופרית לעומת גנרטור הצורך דלק עתיר גופרית. גנרטור מרוחק ממקום צריכת החשמל ירעיש פחות לעומת גנרטור קרוב. גנרטור הסגור בחדר גנרטורים עלול לסכן פחות בסיכוני כווייה או פגיעה מכנית לעומת גנרטור הנגיש לכל אדם. גנרטור שחיבורי החשמל שלו תקינים יגרום לפחות סיכון להתחשמלות ביחס לגנרטור עם חיבורים מאולתרים. גנרטור עם ארובה גבוהה יותר מכל המבנים שבאזור יגרום פחות לפגיעה ישירה מזיהום האוויר לעומת גנרטור עם ארובה נמוכה המצוי בסביבת מבנים גבוהים ממנו. ועוד.

9. לצורך סבר את העין אביא תמונות אחדות של גנרטורים :

שתי התמונות לעיל הן תמונות להמחשה מתוך אתר האינטרנט הפתוח לשימוש חופשי canva.

התמונות להלן הן של גנרטורים בשימוש במוסדות חינוך בדואים בנגב וצולמו על ידי מר מיכה פרייס שמהן ניתן להתרשם על הצבה לא בהתאם לנהלים ו/או תחזוקה לקויה ו/או פוטנציאל למפגע בשל קרבתם למבנים או כיתות בבית הספר. תמונות אלה הן לצורך התרשמות. המשך חוות הדעת עוסק בגנרטורים באופן כללי ועקרוני, בלא התייחסות פרטנית לכל אחד מהמקרים נשואי עתירה זו.

גנרטורים בגני הילדים באלג'ירה

ג. זיהום האוויר מגנרטורים

10. תהליכי שריפה של דלק הם היוצרים את מרבית זיהום האוויר של האנושות בתחנות כוח לייצור חשמל, בתעשייה, בתחבורה, ועוד. גם שריפת דלק בגנרטור יוצרת זיהום אוויר מסוג דומה המכיל חומרים מזהמים כגון תחמוצות חנקן (בסימול הכימי NO_x), חלקיקים (בסימול PM), פחמן חד חמצני (CO) ובנזן (C_6H_6). למיטב ידיעתי והערכתי רוב הגנרטורים נשואי עתירה זו הם גנרטורי דיזל שבשל אופן פעולת המנוע פליטת תחמוצות החנקן והחלקיקים מהם גדולה יותר בהשוואה לגנרטור בנזין בגודל דומה. כמו כן בשריפת סולר נפלטת גם גופרית דו חמצנית (SO_2).

11. בעידן של משבר אקלים אי אפשר שלא להזכיר גם פליטה של גז החממה פחמן דו חמצני (CO_2) משריפת הסולר. פליטה זו תוזכר בקצרה בהמשך, אולם מרבית חוות הדעת תתמקד להלן במזהמי האוויר שהוזכרו לעיל בשל פוטנציאל הפגיעה הבריאותית הישיר שלהם.

12. להלן יובא בקצרה סיכום של ההשפעות הבריאותיות של אחדים ממזהמי האוויר העיקריים הנפלטים מייצור חשמל באמצעות גנרטורים:

תחמוצות חנקן: תחמוצות החנקן שנוצרות כתוצאה מתהליך השריפה מגדילות את הסיכון למחלות בדרכי הנשימה, תורמות לגשם החומצי ולאפקט החממה והן מן המרכיבים העיקריים האחראים ליצירת זיהום אוויר פוטוכימי שאחד מסממניו המובהקים הוא המזהם אוזון. בתוך כך, חשיפה לחנקן דו-חמצני (שהינו אחד המרכיבים בתחמוצות החנקן) עלולה לגרום, בין היתר, לירידה ביכולת תפקוד הריאות, במיוחד אצל חולים במחלות נשימתיות, לתרום להצרת דרכי הנשימה, ליצור התקפים ולהחריף את מחלת האסטמה אצל החולים במחלה. חשיפות ממושכות לחנקן דו-חמצני עלולות לגרום גם לסיכוני זיהום בדרכי הנשימה וכן להתפתחות אסתמה, בעיקר אצל ילדים, להקטנת עמידות הגוף לחיידקים ווירוסים, ומכאן לסיכון מוגבר לתחלואה במחלות נשימתיות כגון דלקת ריאות, ברונכיטיס, התקררויות, שיעול מלווה בליחה ועוד. חשיפה לחנקן דו חמצני גורמת גם לגירוי בריאות ובעיניים.

חלקיקים: בעוד שמרבית מזהמי האוויר הם גזים, הרי שמזהמים במצב נוזלי או מוצק כגון טיפות רסס זעירות או חלקיקים מוצקים בעלי גודל מיקרוני העשויים להיות מורכבים מתערובת של חומרים שונים כגון פיח וחומרים אורגניים מהדלק שנשרפו באופן חלקי, מתכות המצויות בדלק, תרכובות של גופרית או חנקן, ועוד, נקראים חלקיקים או חומר חלקיקי. חלקיקים הקטנים מקוטר של 45 מיקרון מוגדרים כ- "חומר חלקיקי מרחף", או כ- "כלל אבק מרחף" (TSP). חלקיקים הקטנים מ- $10 \mu\text{m}$ ("PM10"), נקראים "חלקיקים נשימים". חלקיקים הקטנים מ- $2.5 \mu\text{m}$ ("PM2.5") נקראים "חלקיקים נשימים עדינים". מקורם העיקרי של החלקיקים הקטנים הוא פעילות אנתרופוגנית, כאשר חלקם נפלטים ישירות (כמזהמים ראשוניים), וחלקם נוצרים בהמשך באטמוספירה (מזהמי אוויר שניוניים) בתהליכים כימיים, בעיקר מחמצון של תחמוצות חנקן וגופרית ליצירת חלקיקי ניטרט וסולפט. בנוסף לכך, לחלקיקים אלה שטח פנים גבוה ועליו נספחים חומרים מסוכנים רבים כגון פחמימנים ומתכות כבדות, אשר בדרך זו חודרים בקלות לעומק דרכי הנשימה.

מחקרים מדעיים מראים באופן קבוע קשר בין זיהום אוויר חלקיקי לבין החמרה במצבם של אנשים הסובלים ממחלות ריאתיות (כגון קצרת, דלקות בדרכי הנשימה, ועוד), וכן לעלייה במספר מקרי המוות כתוצאה ממחלות אלה. סיבות המוות העיקריות הן מחלות ריאה חסימתיות, דלקות ראות, מחלות לב וסרטן.

החלקיקים שהשפעתם הבריאותית היא החמורה ביותר, במיוחד לאוכלוסיות רגישות הסובלות מבעיות בדרכי הנשימה, הם החלקיקים שקוטרם קטן מ- 2.5 מיקרון. חלקיקים אלו, בשל גודלם, מסוגלים לעקוף את מנגנון הסינון הטבעי בגוף האדם ולחדור לעומק דרכי הנשימה ולהגיע לריאות. מחקר רב שנתי מקיף מכוון ומפורסם שנערך ע"י חוקרים מביה"ס לבריאות הציבור באוניברסיטת הרווארד ופורסם לראשונה בשנת 1993

מצביע על קשר בין תמותה עודפת וריכוז החלקיקים הנשימים העדינים². חשוב להדגיש כי בכל המחקרים שנערכו נמצא קשר ישר ומתמשך בין ריכוז החלקיקים ותמותה, ללא נקודת סף. **משמעות הדבר היא שחלקיקים בכל ריכוז מזיקים לבריאות ואין ערך כלשהו שניתן להגדירו כבטוח לבריאות האדם.** זוהי גם גישת ארגון הבריאות העולמי.

יש לציין כי קיימים באוויר גם חלקיקים טבעיים כגון אבק מדברי המצוי בשפע בישראל. גם אבק זה הינו מזיק לבריאות, ואולם עקב הרכבו המכיל בעיקר מינרלים טבעיים שהינם פחות מסוכנים מחלקיקים תוצרי שריפה ועקב גודלם הגדול יותר של החלקיקים (הגורם למידת חדירות נמוכה יותר לעומק דרכי הנשימה), הם נחשבים כפחות מסוכנים מהחלקיקים מעשי ידי אדם. עם זאת, מחקרים שונים הראו שכאשר חלקיקי אבק טבעיים אלה עוברים באזור מזוהם או בקרבת פליטה של זיהום אוויר הרי הם יכולים לספוח על פניהם גם חומרים מזהמים שונים. כך, ריכוזים של חומרים אורגניים מזיקים או מתכות רעילות שונות שמקורם בדלקים על גבי חלקיקים טבעיים כאשר חלקיקי האבק עברו באזור מזוהם הועשר פי 10-50 לערך בהשוואה לריכוז הטבעי של חומרים אלה בחלקיקי אבק שנאספו באזור ללא פליטות של זיהום אוויר. כך, הנזק הבריאותי הפוטנציאלי לנחשפים לעשן הגרטורים בנגב עשוי להיות מורכב מנזק עיקרי כתוצאה מהחשיפה לעשן ולחלקיקי הפליטה ומנזק נוסף כתוצאה מהחשיפה המרובה באזור זה לחלקיקי אבק טבעי שעל גביהם יש גם זיהום ספוח שהגיע לעיתים מרחוק (כשיש סופת אבק אזורית) או מקרוב (כשיש מקורות פליטה מקומיים).

בנוזל: הבנוזל מצוי בדלק גולמי ובמוצרי דלק שונים המזוקקים ומיוצרים ממנו כגון בנוזל או סולר. הבנוזל הינו מסרטן ודאי בבני אדם הנמנים בקבוצה 1 עפ"י הסיווגים של הארגון הבינלאומי לחקר הסרטן (IARC) המסווגף לארגון הבריאות העולמי. הוא מחולל סוגים שונים של סרטן דם (לוקמיה). פרט לכך, הבנוזל גורם נזקים נוספים אקוטיים וכרוניים כגון נזק גנטי הנגרם עקב פגיעה ב-DNA, אנמיה ופגיעה בייצור הדם, פגיעה ודיכוי של מערכת החיסון, ועוד. גם משרד הבריאות בישראל אימץ את הגדרות ארגון הבריאות העולמי והוא מכליל את הבנוזל ברשימת המסרטנים הוודאיים בבני אדם³.

פחמן חד חמצני: פחמן חד חמצני הינו גז רעיל חסר צבע וריח הנוצר משריפה בלתי שלמה של דלקים. חשיפה לריכוז גבוה של פחמן חד-חמצני יכולה לגרום להרעלה חמורה ואף למוות, אולם רוב החשיפות לפחמן חד-חמצני בעיר הן לריכוזים נמוכים יותר הגורמים לתופעות בלתי ספציפיות כגון סחרחורת, כאבי-ראש ובחילה. התכונות הטוקסיות של פחמן חד-חמצני נובעות מהאפיניות (זיקה) הגבוהה שלו להמוגלובין שבדם, הגבוהה יותר מאפיניות החמצן להמוגלובין. הפחמן החד-חמצני יוצר עם ההמוגלובין את קומפלקס הקרבוקסיהמוגלובין (HbCO) ועל ידי כך מתחרה עם ההמוגלובין על אתרי הקשירה עם

² Douglas W. Dockery, C. Arden Pope, Xiping Xu, John D. Spengler, James H. Ware, Martha E. Fay, Benjamin G. Ferris, Jr., and Frank E. Speizer, An Association between Air Pollution and Mortality in Six U.S. Cities, N Engl J Med 1993; 329:1753-1759

³ מדינת ישראל. הועדה הבינמשרדית לחומרים מסרטנים, מוטגנים וטרטוגנים. רשימה א' – גורמים המוכרים כמסרטנים לבני אדם.

החמצן. קומפלקס זה מונע את נשיאת החמצן לרקמות ומביא ליצירת מצב של היפוקסיה. הרקמות הרגישות ביותר למצב זה הן המוח, הלב והריאות. מכאן שהאוכלוסייה הרגישה ביותר לחשיפה ל- CO היא אוכלוסיית החולים במחלות כלי-דם ולב שלגביה חשיפה ל- CO עשויה לגרום להחרפת בעיות קארדיו-ואסקולריות קיימות.

גופרית דו חמצנית: גופרית דו-חמצנית גורמת לגירויים בעיניים ובדרכי הנשימה העליונות ולשיעול, ויוצרת תגובות דלקתיות מקומיות העלולות להחמיר את מצבם של חולים הסובלים ממצב דלקתי של הסמפונות (חולי אסתמה וחולים במחלות ריאתיות כרוניות). בימים עם רמות גבוהות של גופרית דו-חמצנית נמצאו במחקרים שונים בעולם פניות מרובות יותר מהרגיל לחדרי מיון, לאשפוז בבתי החולים וכן תמותה גבוהה יותר בשל מחלות לב.

13. בשנת 2010 מינה השר להגנת הסביבה דאז מר גלעד ארדן ועדת מומחים אקדמית בראשות פרופ' מנחם לוריא לצורך מיפוי בעיות זיהום האוויר בארץ וכתובת המלצות להכנת תכנית לאומית להפחתת זיהום האוויר. על מנת לחזור ולהדגיש את הנזקים מהחומרים המזהמים שנסקרו לעיל אביא ציטוט מדו"ח הוועדה שפורסם בשנת 2011 לגבי מזהמי האוויר הרלוונטיים לעתירה זו⁴:

"מחקרים שנערכו בעולם ובארץ לגבי הנזקים הבריאותיים שגורמים מזהמי אויר למיניהם מראים כי:

- **גופרית דו-חמצנית (SO₂):** גופרית דו-חמצנית גורמת לגירויים בעיניים ובדרכי הנשימה העליונות ולשיעול, ויוצרת תגובות דלקתיות מקומיות העלולות להחמיר את מצבם של חולים הסובלים ממצב דלקתי של הסמפונות (חולי אסתמה וחולים במחלות ריאתיות כרוניות). בימים עם רמות גבוהות של גופרית דו-חמצנית נמצאו במחקרים שונים בעולם פניות מרובות יותר מהרגיל לחדרי מיון, לאשפוז בבתי החולים וכן תמותה גבוהה יותר בשל מחלות לב.
- **פחמן חד-חמצני (CO):** חשיפה לריכוזים גבוהים של פחמן חד-חמצני פוגעת באספקת החמצן לאיברים חיוניים בגוף, עקב קשירה של ה-CO אל ההמוגלובין שבדם. חשיפה לריכוזים נמוכים יותר של CO גורמת לקושי באספקת חמצן סדירה לרקמות וכתוצאה מכך לעלייה בשכיחותם של התקפי לב, להפרעות קוגניטיביות ולפגיעה בתפקוד האינטלקטואלי של האדם. בנוסף, נשים בהיריון מהוות קבוצה בסיכון מיוחד, שכן חשיפה ל-CO עלולה לגרום ללידה מוקדמת וללידה של תינוקות במשקל נמוך, שני מצבים המסכנים את חיי התינוק.
- **חנקן דו-חמצני (NO₂):** נמצא כי חשיפה ארוכת טווח לחנקן דו-חמצני, הנמנה על משפחת תחמוצות החנקן, עלולה לגרום להשפעות בריאותיות שליליות, לירידה בתפקודי ריאה (בעיקר לאנשים הסובלים מאסתמה) ולסימפטומים נשימתיים שליליים בילדים.
- **חלקיקים נשימים (PM₁₀) וחלקיקים נשימים-עדינים (PM_{2.5}):** החומר החלקיקי, הכולל את החלקיקים הנשימים (PM₁₀) ואת החלקיקים הנשימים-עדינים (PM_{2.5}),

⁴ ועדת מומחים ציבורית בנושא מצב איכות האוויר בישראל (תוכנית לאומית – חוק אויר נקי). דוח הוועדה. 1 במרץ 2011.

מסוכן מאד לבריאות האדם מאחר שחלקיקים אלה עלולים לחדור לעומק דרכי הנשימה, למקום בו מתבצע השיחלוף בין החמצן והפחמן הדו-חמצני. מבחינה זו החלקיקים הנשימים-עדינים מסוכנים יותר מאשר החלקיקים הנשימים בגלל שה-PM_{2.5} חודר עמוק יותר מה-PM₁₀ לתוך הריאות. חשיפה לחומר החלקיקי, ובפרט לחלקיקים נשימים-עדינים, עלולה לגרום לפגיעה בתפקודי הריאה, למחלות לב-ריאה וסרטן ריאות. אנשים הסובלים מבעיות נשימה, יתר לחץ דם ומחלות לב נמצאים בסיכון מוגבר עקב חשיפה לחלקיקים נשימים-עדינים.

החומר החלקיקי סופח אליו מזהמי אויר רעילים המצויים באויר, שמקורם בפעילות אנושית, כגון מתכות כבדות למיניהן (ואנאדיום – V, ניקל – Ni, כרום – Cr, כספית – Hg, ארסן – As, קאדמיום – Cd ועופרת – Pb), פחמן אורגני (OC), פחמן אלמנטרי (EC) ופחמימנים פוליציקליים ארומטיים – PAH (בפרט בנזו-אלפא-פירן, דיאוקסינים ופוראנים). כל המזהמים הרעילים הללו הנספחים אל החומר החלקיקי מגדילים בהרבה, בהתאם לסוג המזהם שנספח אליהם, את הסיכון הנגרם בעת חשיפה להם.

- **בנזן (Benzene):** הוכח כמסרטן ודאי בבני אדם. בחשיפה קצרת טווח, בנזן יכול לגרום לדיכוי של מערכת העצבים המרכזית, דבר הבא לידי ביטוי בסחרחורת, כאבי ראש ובחילה (וברמות חשיפה גבוהות אף איבוד הכרה ומוות). בחשיפה ארוכת טווח עיקר השפעתו של בנזן הינה על מח העצם באופן שיכול להביא לדיכוי ייצור תאי דם ולאנמיה. חשיפה ארוכת טווח ברמות גבוהות יכולה לגרום ללוקמיה."

14. בשנת 2012 פרסם הארגון הבינלאומי לחקר הסרטן לאחר שנות מחקר רבות והוכחות מדעיות מספקות הודעה המכלילה את העשן של מנועי דיזל (על כל החומרים שבו) כגורם וודאי לסרטן בבני אדם, והוא הוסף לרשימה 1 שהוזכרה בסעיף 12 לעיל (בפסקה על בנזן). בעקבות זאת גם משרד הבריאות בישראל הכליל עשן דיזל ברשימה א' (ראו הערת שוליים 3 לעיל). ההודעה תובא כנספח לחו"ד זו, ואת הפסקה הראשונה שלה ניתן לראות כאן:

International Agency for Research on Cancer

PRESS RELEASE
N° 213

12 June 2012

IARC: DIESEL ENGINE EXHAUST CARCINOGENIC

Lyon, France, June 12, 2012 – After a week-long meeting of international experts, the International Agency for Research on Cancer (IARC), which is part of the World Health Organization (WHO), today classified diesel engine exhaust as **carcinogenic to humans (Group 1)**, based on sufficient evidence that exposure is associated with an increased risk for lung cancer.

15. במרץ 2006 הוגש למנכ"ל המשרד להגה"ס, מנכ"ל משרד הבריאות, קצין רפואה ראשי וראש המחלקה לתכנון אסטרטגי במטה הכללי של צה"ל "דין וחשבון הועדה לקביעת ערכי ייחוס סביבתיים למזהמים כימיים באוויר" בראשות פרופ' שלמה אלמוג מהמכון לטוקסיקולוגיה ופרמקולוגיה קלינית במרכז הרפואי שיבא בתל השומר ("ועדת אלמוג"). אין זה המקום לדון באריכות בתקני איכות האוויר (שיוזכרו בקצרה בהמשך) ובאופן קביעתם, אולם בשל אימוץ דו"ח זה כבסיס לקביעת ערכי ייחוס ותקנים סביבתיים במשרד להגה"ס תוזכר אמירה חשובה ורלוונטית לעניינינו מעמ' 37 בדו"ח, שעל פיה ההנחה המקצועית המקובלת אומרת שלחומרים מסרטנים אין סף בריאותי בטוח, כלומר הם מזיקים בכוח או בפועל בכל ריכוז.

3.1.4.2 שיטת האקסטרפולציה מריכוז גבוה לנמוך על פי אפקטים סרטניים (carcinogenic effects)

בבסיס הערכת הסיכונים על פי אפקטים סרטניים טמונה ההנחה כי לחומרים קרצינוגניים אין סף חשיפה ("non-threshold toxicant") וכי, באופן תיאורטי, כמות כלשהי של חומר מסרטן, אפילו הקטנה ביותר, עלולה לגרום בעתיד להתפתחות מחלה ממארת.

16. כך, תחמוצות חנקן, גופרית דו חמצנית ופחמן חד חמצני הנפלטים מהגנרטורים עלולים לגרום לנזקים בריאותיים שונים במערכות הלב והריאה. הזיהום החלקיקי גורם בקשר סיבתי מוכח מדעית לנזקים רבים במערכות הלב ריאה בכל ריכוז וללא סף בריאותי בטוח. החלקיקים הם אף גורמים וודאיים לסרטן כמו גם החומר בנזן ועשן הדיזל בכללותו, כאשר גם לאפקט בריאותי שלילי זה אין סף בריאותי בטוח.

17. על מנת לסבר את העין, אפשר להגיד שגנרטור דיזל שקול למנוע דיזל אחד או יותר של אוטובוס או משאית (תלוי בגודל, בהספק ובצריכת הדלק). היות והמטרד הסביבתי והנזק הבריאותי מעשן הדיזל (וגם מהרעש) לנוסעים המכחים בתחנה או לדירי בתים בקרבתה כאמור כבר ידוע ומוכח, ישנה הוראה חוקית בתקנות התעבורה לדומם מנוע של אוטובוס בזמן חניה להעלאת נוסעים:

איסור התנעת אוטובוס חונה תק' (מס' 3) תש"ס-2000

72א. (א) לא יופעל מנוע של אוטובוס בזמן חניה עד להעלאת הנוסעים באוטובוס אלא כדי למלא אוויר במערכת הפנאומטית שלו.

(ב) על אף האמור בתקנת משנה (א), מותר להפעיל מנוע של אוטובוס בזמן חניה למשך 10 דקות לפני העלאת הנוסעים לאוטובוס, או במקומות שאינם בתוך שטחים בנויים ומאוכלסים ושאינם בקטעי דרך שבתים בנויים לצדם.

18. עניין זה כבר קיבל פרסום בארץ ובעולם כבר לפני לא מעט שנים. כך לדוגמה בכתבה משנת 2009 שבה מדווח על שינוי הוראות החוק בניו יורק להשתת קנס של \$250 לרכב שעומד מונע יותר מדקה במקום מעל שלוש דקות כמו שהיה קודם⁵.

⁵ <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3688517,00.html> אוהזר בתאריך 06/08/2023

19. כך, בעוד שלנוסעי אוטובוס ישנה הגנה חוקית (גם אם היא לצערנו אינה נאכפת מספיק) מפני עמידה ליד מנוע אוטובוס הפועל שלא לצורך, הרי ילדי הגנים ובתי הספר וכן צוות העובדים במקומות נשואי עתירה זו מצויים בקרבה רבה למנועי דיזל גדולים הפועלים ברציפות למשך שעות רבות בכל יום.
20. יש לציין כי גם מנועי בנזין, ובפרט מנועים גדולים כמו של גנרטורים גדולים, פולטים את אותם מזהמי אוויר וגורמים לבעיות דומות, אם כי בשל אופן שונה של פעולת המנוע וסוג הדלק השונה מקדמי הפליטה של מזהמי האוויר השונים במנועי בנזין ודיזל הם שונים. חלק ממזהמי האוויר נפלטים יותר ממנועי דיזל וחלק אחר יותר ממנועי בנזין.
21. יש לציין כי ילדים אינם רק "מבוגרים מוקטנים", אלא בשל מאפיינים פיזיולוגיים, התפתחותיים והתנהגותיים הם אוכלוסייה רגישה ופגיעה במיוחד לזיהום אוויר. תהליך הגדילה וההתפתחות אצל ילדים בכל האיברים, אך במיוחד באיברים רגישים לזיהום כגון המוח והריאות הופך אותם לרגישים יותר. כמו כן, חילוף החומרים והנשימה אצל ילדים מהירים יותר לעומת מבוגרים, והם סופגים יותר זיהום אוויר ביחס למשקל גופם לעומת מבוגרים. בנוסף, ילדים שוהים יותר בחוץ ומבצעים יותר פעילות גופנית (כגון משחק או ספורט) ביחס למבוגרים, ועל כן הם בדרך כלל חשופים יותר לזיהום אוויר ממקורות חיצוניים.

ד. פחמן דו חמצני ומשבר האקלים

22. משבר האקלים הגלובלי הנגרם עקב פליטות עולמיות מרובות והצטברות של גזי חממה בעיקר עקב שריפת דלקים הוא כבר מן המפורסמות, ומדינות העולם מנסות לצמצם אותו ולהפחית את הפליטות בסדרה של הסכמים ומנגנונים שנוסו במהלך השנים. ההסכם העולמי התקף כעת במסגרת אמנת האקלים הוא ההסכם שנחתם בפריז בוועידת האקלים שהתקיימה בשנת 2015. בהסכם זה ההפחתה אינה אחידה, וכל מדינה נדרשת להגיש תכנית הפחתה בהתאם ליכולתה ולמבנה המשקי שלה, וזאת במטרה להגביל את הפליטות העולמיות עד כדי מניעת התחממות שתעלה על 1.5 מעלות צלזיוס מעל לטמפרטורה העולמית הממוצעת שהייתה בעידן הטרום תעשייתי, שכן חציית גבול זה תגרום לנזקים שכבר יהיה קשה להסתגל אליהם ולהתמודד איתם.
23. מדינת ישראל הגישה למזכירות אמנת האקלים תכנית הפחתת פליטות כנדרש. על אף שתוכנית זו לצערנו אינה שאפתנית דיה, ואף אינה מיושמת במלואה, הרי לפחות ברמה העקרונית יש לישראל תכנית רשמית להפחתת פליטות שהיא התחייבה עליה וגם הטמיעה אותה בכמה החלטות ממשלה להפחתת פליטות של גזי חממה, לקידום אנרגיות מתחדשות, לחיסכון והתייעלות באנרגיה, ועוד.⁶
24. יעדי הפחתת הפליטות הלאומיים של גזי חממה לשנת 2030 מופיעים בטבלה הבאה:

⁶ לדוגמה, החלטת ממשלה 1282 מתאריך 14/03/2022 "תכנית לאומית למניעה ולצמצום של זיהום האוויר ופליטות גזי החממה בישראל – תכנית יישום"; החלטת ממשלה 171 מתאריך 25/07/2021 "מעבר לכלכלה דלת פחמן"; החלטת ממשלה 541 מתאריך 24/10/2021 "עדכון לתוכנית הלאומית להתייעלות באנרגיה והפחתת פליטות גזי חממה", ועוד.

טבלה 2 : יעדי הפחתת פליטות גזי חממה אשר נקבעו בהחלטה מס' 171 מיום 25.7.2021 בנושא "מעבר לכלכה דלת פחמן"

כמות פליטה בשנת 2030 (מיליון טונה גז"ח)	שיעור הפחתה בשנת 2030 ביחס ל-2015	פליטות בשנת יחוס 2015 (מיליון טונה גז"ח)	
58	27%	79	משקי
26.2	30%	37.4	יצור חשמל
18	3%-	18	תחבורה
8	30%	12	תעשייה
2.5	47%	5.5	פסולת מוצקה

25. מהחלטות הממשלה ומהטבלה לעיל אנו רואים כי היעד הממשלתי לשנת 2030 הוא הפחתה בפליטות של גזי חממה ב- 27% ביחס לפליטות של שנת 2015, ובפרט בהפחתה של 30% בסקטור ייצור החשמל. יעד זה אמור להתבצע בשורת מהלכים משקיים בעידוד של השקעה ממשלתית לצורך הפיכת משק האנרגיה למופחת פליטות באמצעות הפחתה (עד כדי סגירה) של השימוש בפחם והסבת תחנות כוח לשימוש בגז הטבעי שהתגלה בחופי ישראל (הפליטות עבור כל קוט"ש חשמל מיוצר מתחנת כוח בגז טבעי נמוכות בהשוואה לייצור בתחנה פחמית), ומעבר לאנרגיות מתחדשות וירוקות כגון אנרגיה סולארית. כיום מיוצר בישראל חשמל סולארי בהיקף של כ- 10% מהצריכה הכוללת, והיעד לשנת 2030 הוא 20%.

26. אמנם ברמה המשקית הכוללת כמה עשרות גנרטורים אינם שקולים לתחנת כוח גדולה, אבל עבור כל קוט"ש חשמל מיוצר הפליטה מגנרטור הפועל בסולר דומה לזו של תחנת כוח פחמית, והיא עולה על זו של תחנת כוח בגז טבעי. כמובן, ייצור של חשמל במערכת סולארית אינו גורם לפליטת גזי חממה כלל.

27. כך, הקמה מיותרת של מערכת אספקת חשמל בגנרטורים במקום בו ישנן חלופות אחרות כגון חיבור לרשת (שאז מקורו של רוב החשמל מגז טבעי) או חשמל סולארי תורמת את

תרומתה לעלייה בפליטות של גזי חממה בישראל במקום להפחתה, ולהתרחקות מיעדי הממשלה במקום להתקרבות.

ה. הפליטות והריכוזים מהגנרטורים נשואי עתירה זו

28. הנזק הסביבתי והבריאותי מזהום האוויר תלוי כמובן בסוג החומר המזהם (החומרים הרלוונטיים נסקרו בפרק ג. לעיל), בריכוז שאליו נחשפים ובמשך זמן החשיפה. כמובן שככל שנחשפים לזמנים יותר ארוכים ולריכוזים יותר גבוהים הנזק גבוה יותר, אבל נזקים אקוטיים יכולים להיגרם גם בחשיפה לזמנים קצרים יחסית אם הריכוזים גבוהים, ונזקים כרוניים יכולים להיגרם גם בחשיפה לריכוזים נמוכים, אבל לפרקי זמן ארוכים.

29. תקני פליטה הם הקובעים את הריכוז המרבי המותר של מזהמי האוויר השונים ביציאה מצינור המפלט. ערכי איכות האוויר (תקני סביבה) קובעים את הרמות המרביות המותרות באוויר למזהמי האוויר השונים לפרקי זמן שונים על מנת להגן על בריאות הציבור ועל הסביבה.

30. יש לזכור כי התקנים אינם מספקים הגנה מלאה על הבריאות, והפעלת גנרטורים לשעות ארוכות במשך שנים רבות בקרבה כל כך רבה לילדים אינה מתקבלת על הדעת בין אם עומדים בתקן ובין אם לאו. עם זאת, המינימום של המינימום שאותו הייתי מצפה ממי שאמון על הגנה על בריאות הילדים בקרבת הגנרטורים הייתה לבצע מדידות, ניטור ואכיפה.

31. ניסיונותי להשיג לצורך חו"ד זו נתונים על כמויות הפליטה של המזהמים מהגנרטורים נשואי עתירה זו ועל הריכוזים של מזהמי האוויר השונים הנמדדים במסדות החינוך המקבלים מהם חשמל לצורך הערכה טובה יותר של הנזק הפוטנציאלי ומענה על השאלה האם הם עומדים או שאינם עומדים בתקנים עלו בתוהו ולמיטב ידיעתי נתונים כאלה לא נמדדו ולא קיימים, כלומר מעולם לא בוצע ניטור או אכיפה של ערכי איכות האוויר בקרבת גנרטורים אלה.

32. בהיעדר נתונים אלה, ועל מנת לסבר את העין בלבד אעריך את כמויות הפליטה בגנרטור בבית ספר אבו סולב באמצעות מחשבון פליטות לאוויר עבור גנרטורים סולר⁷ שפיתח המשרד להגנת הסביבה (במקור לצורך דיווחי פליטות של מקורות פליטה המחויבים בדיווח במסגרת חוק הגנת הסביבה (פליטות והעברות לסביבה – חובות דיווח ומרשם), תשע"ב-2012 – מערכת המפלי"ס). מקדמי הפליטה המוטמעים במחשבון זה הם המקדמים המופיעים במאגר מקדמי הפליטה המקיף AP-42 של הסוכנות האמריקאית להגנת הסביבה (EPA). מקדמי הפליטה קובעים על סמך מדידות שונות של אבי טיפוס

כמה גרם פליטה של כל חומר מזהם נפלטים משעת הפעלה ו/או מליטר דלק, וכדומה. לאחר מכן את הפליטה הכוללת מקבלים כמכפלות בהתאם לנתונים התפעוליים.

33. במכתב שכתב מנהל בית הספר מר עליאן אבו קטיפאן לעו"ד אורטל סנקר מאדם טבע ודין (ומצורף לחו"ד זו) כותב המנהל כי הגנרטור מופעל שעות ארוכות בכל יום, והוא צורך כל 20 ימים 2,500 ליטר. בהנחה מקלה שהגנרטור עובד בכל חודש 20 ימים בלבד, ושהוא עובד 10 חודשים בשנה בלבד הרי מדובר בצריכה שנתית של 25,000 ליטר. בנתונים אלה ובשימוש במחשבון הפליטות שהוזכר בסעיף לעיל, הרי כמויות הפליטה השנתיות מגנרטור זה הן:

שיטת חישוב: צריכת דלק			
הזנת נתונים ידנית			
פרמטר	יחידות	ערך	
הספק	כ"ס		
צריכת סולר שנתית	ליטר/שנה	25,000	
תכולת גופרית בדלק - יש לבחור מרשימה או הזנה ידנית			
בחירה מרשימה	%		
מילוי ידני	%		
אמצעי הפחתת NO _x	אחוז הפחתה		
אמצעי הפחתת CO	אחוז הפחתה		
צריכת סולר שנתית (ק"ג/שנה)	ק"ג/שנה	21,125	
סך תפוקת אנרגיה	MMBtu	851.90	
חישוב פליטות			
מזהם	מקדם פליטה עד 600 כ"ס (ק"ג/ג"ג/שנה)	מקדם פליטה מעל 600 כ"ס (ק"ג/ג"ג/שנה)	פליטה שנתית (ק"ג/שנה)
SPM	0.140	0.045	118.840
PM10	0.140	0.044	118.840
PM2.5	0.140	0.044	118.840
NO _x	1.985	1.440	1,690.599
SO _x	0.131	0.000000	111.173
CO	0.428	0.383	364.188
CO ₂	73.80	74.25	62,870
Benzene	4.20E-04	3.49E-04	3.58E-01
Toluene	1.84E-04	1.26E-04	1.57E-01
Xylenes	1.28E-04	8.69E-05	1.09E-01
Formaldehyde	5.31E-04	3.55E-05	4.52E-01
Naphtalene	3.82E-05	5.85E-05	3.25E-02
Benzo (a) pyrene	8.46E-08	1.16E-07	7.21E-05
PAH	7.56E-05	9.54E-05	6.44E-02

34. כך, מגנרטור זה נפלטים בשנה 118.84 ק"ג חלקיקים מסוג PM2.5, מעל 1,690 ק"ג של תחמוצות חנקן, 111 ק"ג תחמוצות גופרית, 62,870 ק"ג פחמן דו חמצני, 358 גר' בנזן, ועוד. כל זאת בקרבת 405 תלמידים מכיתות א-ח ועוד אנשי צוות.

1. סיכום

לגנרטורים יש יתרונות באספקת חשמל באופן זמני, במקומות מרוחקים חסרי חיבור לרשת החשמל או כגיבוי לאספקת חשמל סדירה מהרשת. עם זאת לגנרטורים יש מחיר בדמות סיכונים בטיחותיים כגון דליפת דלק או שריפה ופגיעה סביבתית ביצירת רעש, פליטת גזי חממה וזיהום אוויר. לפיכך הדעת אינה נותנת שימוש קבוע לאורך שנים בגנרטורים כאשר יש חלופות אחרות כגון חיבור לרשת, שימוש במקורות אנרגיה מתחדשים (כגון תאים סולאריים) או פתרונות אחרים. בפרט הדבר אינו מתקבל על הדעת כאשר הגנרטורים מוצבים בגני ילדים ובתי ספר בקרבת מאות ילדים ואנשי צוות. הגנרטורים נשואי עתירה זו מוצבים בקרבה רבה לכיתות הלימוד וחצרות המשחק, הם פועלים מאות שעות בחודש, צורכים אלפי ליטרים של דלק בשנה ופולטים עשרות ומאות קילוגרמים של מזהמי אוויר מסוכנים בעלי נזק בריאותי מוכח. כל זאת ללא שבוצעה לפי מיטב ידיעתי ולו פעם אחת מדידה או ניטור של זיהום האוויר באותם מקומות על מנת לכל הפחות לוודא עמידה בערכי איכות האוויר. לפיכך, לפי מיטב הכרתי ושיפוטי המקצועי אין לקבל את המשך הפעלת הגנרטורים במוסדות חינוך אלה כפתרון הקל והזמין לאספקת חשמל ויש צורך ליישם בהקדם פתרונות חלופיים שלא יעמידו את התלמידים בסיכון בריאותי וסביבתי שאינו מחויב המציאות.

על החתום:

תאריך: 21.12.2023

IARC: DIESEL ENGINE EXHAUST CARCINOGENIC

Lyon, France, June 12, 2012 -- After a week-long meeting of international experts, the International Agency for Research on Cancer (IARC), which is part of the World Health Organization (WHO), today classified diesel engine exhaust as **carcinogenic to humans (Group 1)**, based on sufficient evidence that exposure is associated with an increased risk for lung cancer.

Background

In 1988, IARC classified diesel exhaust as *probably carcinogenic to humans (Group 2A)*. An Advisory Group which reviews and recommends future priorities for the IARC Monographs Program had recommended diesel exhaust as a high priority for re-evaluation since 1998.

There has been mounting concern about the cancer-causing potential of diesel exhaust, particularly based on findings in epidemiological studies of workers exposed in various settings. This was re-emphasized by the publication in March 2012 of the results of a large US National Cancer Institute/National Institute for Occupational Safety and Health study of occupational exposure to such emissions in underground miners, which showed an increased risk of death from lung cancer in exposed workers (1).

Evaluation

The scientific evidence was reviewed thoroughly by the Working Group and overall it was concluded that there was *sufficient evidence* in humans for the carcinogenicity of diesel exhaust. The Working Group found that diesel exhaust is a cause of lung cancer (*sufficient evidence*) and also noted a positive association (*limited evidence*) with an increased risk of bladder cancer (Group 1).

The Working Group concluded that gasoline exhaust was possibly carcinogenic to humans (Group 2B), a finding unchanged from the previous evaluation in 1989.

Public health

Large populations are exposed to diesel exhaust in everyday life, whether through their occupation or through the ambient air. People are exposed not only to motor vehicle exhausts but also to exhausts from other diesel engines, including from other modes of transport (e.g. diesel trains and ships) and from power generators.

Given the Working Group's rigorous, independent assessment of the science, governments and other decision-makers have a valuable evidence-base on which to consider environmental standards for diesel exhaust emissions and to continue to work with the engine and fuel manufacturers towards those goals.

Increasing environmental concerns over the past two decades have resulted in regulatory action in North America, Europe and elsewhere with successively tighter emission standards for both diesel and gasoline engines. There is a strong interplay between standards and technology – standards drive technology and new technology enables more stringent standards. For diesel engines, this required changes in the fuel such as marked decreases in sulfur content, changes in engine design to burn diesel fuel more efficiently and reductions in emissions through exhaust control technology.

However, while the amount of particulates and chemicals are reduced with these changes, it is not yet clear how the quantitative and qualitative changes may translate into altered health effects; research into

IARC: Diesel engines exhaust carcinogenic

this question is needed. In addition, existing fuels and vehicles without these modifications will take many years to be replaced, particularly in less developed countries, where regulatory measures are currently also less stringent. It is notable that many parts of the developing world lack regulatory standards, and data on the occurrence and impact of diesel exhaust are limited.

Conclusions

Dr Christopher Portier, Chairman of the IARC working Group, stated that “The scientific evidence was compelling and the Working Group’s conclusion was unanimous: diesel engine exhaust causes lung cancer in humans.” Dr Portier continued: “Given the additional health impacts from diesel particulates, exposure to this mixture of chemicals should be reduced worldwide.”(2)

Dr Kurt Straif, Head of the IARC Monographs Program, indicated that “The main studies that led to this conclusion were in highly exposed workers. However, we have learned from other carcinogens, such as radon, that initial studies showing a risk in heavily exposed occupational groups were followed by positive findings for the general population. Therefore actions to reduce exposures should encompass workers and the general population.”

Dr Christopher Wild, Director, IARC, said that “while IARC’s remit is to establish the evidence-base for regulatory decisions at national and international level, today’s conclusion sends a strong signal that public health action is warranted. This emphasis is needed globally, including among the more vulnerable populations in developing countries where new technology and protective measures may otherwise take many years to be adopted.”

Summary evaluation

The summary of the evaluation will appear in [The Lancet Oncology](#) as an online publication ahead of print on June 15, 2012.

(1) JNCI J Natl Cancer Inst (2012) doi:10.1093/jnci/djs034
<http://jnci.oxfordjournals.org/content/early/2012/03/05/jnci.djs034.abstract>; and
 JNCI J Natl Cancer Inst (2012) doi: 10.1093/jnci/djs035
<http://jnci.oxfordjournals.org/content/early/2012/03/05/jnci.djs035.abstract>

(2) Dr Portier is Director of the National Center for Environmental Health and the Agency for Toxic Substances and Disease Registry at the Centers for Disease Control and Prevention (USA).

For more information, please contact

Dr Kurt Straif, IARC Monographs Section, at +33 472 738 507, or straifk@iarc.fr;
Dr Lamia Tallaa, IARC Monographs Section, at +33 472 738 385, or tallaal@iarc.fr;
Nicolas Gaudin, IARC Communications Group, at +33 472 738 478, or com@iarc.fr;
Fadela Chaib, WHO News Team, at +41 79 475 55 56, or chaibf@who.int.

Link to the **audio file** posted shortly after the media briefing:

http://terrance.who.int/mediacentre/audio/press_briefings/

About IARC

The International Agency for Research on Cancer (IARC) is part of the World Health Organization. Its mission is to coordinate and conduct research on the causes of human cancer, the mechanisms of carcinogenesis, and to develop scientific strategies for cancer control. The Agency is involved in both epidemiological and laboratory research and disseminates scientific information through publications, meetings, courses, and fellowships.

IARC: Diesel engines exhaust carcinogenic

Annexes

Evaluation groups - Definitions

Group 1: The agent is carcinogenic to humans.

This category is used when there is *sufficient evidence of carcinogenicity* in humans. Exceptionally, an agent may be placed in this category when evidence of carcinogenicity in humans is less than *sufficient* but there is *sufficient evidence of carcinogenicity* in experimental animals and strong evidence in exposed humans that the agent acts through a relevant mechanism of carcinogenicity.

Group 2.

This category includes agents for which, at one extreme, the degree of evidence of carcinogenicity in humans is almost *sufficient*, as well as those for which, at the other extreme, there are no human data but for which there is evidence of carcinogenicity in experimental animals. Agents are assigned to either Group 2A (*probably carcinogenic to humans*) or Group 2B (*possibly carcinogenic to humans*) on the basis of epidemiological and experimental evidence of carcinogenicity and mechanistic and other relevant data. The terms *probably carcinogenic* and *possibly carcinogenic* have no quantitative significance and are used simply as descriptors of different levels of evidence of human carcinogenicity, with *probably carcinogenic* signifying a higher level of evidence than *possibly carcinogenic*.

- **Group 2A: The agent is probably carcinogenic to humans.**
This category is used when there is *limited evidence of carcinogenicity* in humans and *sufficient evidence of carcinogenicity* in experimental animals. In some cases, an agent may be classified in this category when there is *inadequate evidence of carcinogenicity* in humans and *sufficient evidence of carcinogenicity* in experimental animals and strong evidence that the carcinogenesis is mediated by a mechanism that also operates in humans. Exceptionally, an agent may be classified in this category solely on the basis of *limited evidence of carcinogenicity* in humans. An agent may be assigned to this category if it clearly belongs, based on mechanistic considerations, to a class of agents for which one or more members have been classified in Group 1 or Group 2A.
- **Group 2B: The agent is possibly carcinogenic to humans.**
This category is used for agents for which there is *limited evidence of carcinogenicity* in humans and less than *sufficient evidence of carcinogenicity* in experimental animals. It may also be used when there is *inadequate evidence of carcinogenicity* in humans but there is *sufficient evidence of carcinogenicity* in experimental animals. In some instances, an agent for which there is *inadequate evidence of carcinogenicity* in humans and less than *sufficient evidence of carcinogenicity* in experimental animals together with supporting evidence from mechanistic and other relevant data may be placed in this group. An agent may be classified in this category solely on the basis of strong evidence from mechanistic and other relevant data.

Group 3: The agent is not classifiable as to its carcinogenicity to humans.

This category is used most commonly for agents for which the evidence of carcinogenicity is *inadequate* in humans and *inadequate* or *limited* in experimental animals.

Exceptionally, agents for which the evidence of carcinogenicity is *inadequate* in humans but *sufficient* in experimental animals may be placed in this category when there is strong evidence that the mechanism of carcinogenicity in experimental animals does not operate in humans.

Agents that do not fall into any other group are also placed in this category.

An evaluation in Group 3 is not a determination of non-carcinogenicity or overall safety. It often means that further research is needed, especially when exposures are widespread or the cancer data are consistent with differing interpretations.

IARC: Diesel engines exhaust carcinogenic

Group 4: The agent is *probably not carcinogenic to humans*.

This category is used for agents for which there is *evidence suggesting lack of carcinogenicity* in humans and in experimental animals. In some instances, agents for which there is *inadequate evidence of carcinogenicity* in humans but *evidence suggesting lack of carcinogenicity* in experimental animals, consistently and strongly supported by a broad range of mechanistic and other relevant data, may be classified in this group.

Evidence for studies in humans - Definition

As shown previously, the evidence relevant to carcinogenicity is evaluated using standard terms. For studies in humans, evidence is defined into one of the following categories:

Sufficient evidence of carcinogenicity: The Working Group considers that a causal relationship has been established between exposure to the agent and human cancer. That is, a positive relationship has been observed between the exposure and cancer in studies in which chance, bias and confounding could be ruled out with reasonable confidence. A statement that there is *sufficient evidence* is followed by a separate sentence that identifies the target organ(s) or tissue(s) where an increased risk of cancer was observed in humans. Identification of a specific target organ or tissue does not preclude the possibility that the agent may cause cancer at other sites.

Limited evidence of carcinogenicity: A positive association has been observed between exposure to the agent and cancer for which a causal interpretation is considered by the Working Group to be credible, but chance, bias or confounding could not be ruled out with reasonable confidence.

Inadequate evidence of carcinogenicity: The available studies are of insufficient quality, consistency or statistical power to permit a conclusion regarding the presence or absence of a causal association between exposure and cancer, or no data on cancer in humans are available.

Evidence suggesting lack of carcinogenicity: There are several adequate studies covering the full range of levels of exposure that humans are known to encounter, which are mutually consistent in not showing a positive association between exposure to the agent and any studied cancer at any observed level of exposure. The results from these studies alone or combined should have narrow confidence intervals with an upper limit close to the null value (e.g. a relative risk of 1.0). Bias and confounding should be ruled out with reasonable confidence, and the studies should have an adequate length of follow-up. A conclusion of *evidence suggesting lack of carcinogenicity* is inevitably limited to the cancer sites, conditions and levels of exposure, and length of observation covered by the available studies. In addition, the possibility of a very small risk at the levels of exposure studied can never be excluded.

In some instances, the above categories may be used to classify the degree of evidence related to carcinogenicity in specific organs or tissues.

נספח י"ט

**דיסק און קי ובו סרטונים שמתעדים
את הגנרטורים במוסדות החינוך**

עמ' 213

**נספח יט' – מצורפת בקשה
להגשה בנפרד –**

**דיסק און קי ובו סרטונים
שמתעדים את הגנרטורים
במוסדות החינוך**

נספח כ

**מסמכי מכרז פומבי 12.2022 אספקת
סולר לגנרטורים המוצבים במוסדות
חינוך שבתחום המועצה האזורית אל
קסום מחודש יולי 2022**

עמ' 215

המועצה האזורית אל קסום

מכרז פומבי מספר 12/2022

אספקת סולר לגנראטורים המוצבים במוסדות החינוך

שבמועצה האזורית אל קסום

יוני 2021

המועצה האזורית אל קסום

טל': 08-6797312

המועצה האזורית אל קסום

מכרז פומבי מספר 12/2022

לאספקת סולר לגנראטורים המוצבים במוסדות החינוך שבמועצה האזורית אל קסום

המועצה האזורית אל קסום (להלן "המועצה") מזמינה בזאת מציעים, להציע הצעות לאספקת סולר לגנראטורים המוצבים במוסדות החינוך שבתחומי המועצה (ולהלן: "השירות").

1. השירותים כוללים

- 1.1 המועצה מעוניינת באספקת סולר לתחבורה לצורך הפעלת 18 גנראטורים המוצבים במוסדות החינוך שבתחום המועצה האזורית אל קסום.
- 1.2 במהלך תקופת ההתקשרות יתכנו שינויים במספר מוסדות החינוך להם תידרש אספקת הסולר.
- 1.3 אספקת הסולר תיעשה באופן שוטף למכלים המחוברים לגנראטורים, כך שכל מוסדות החינוך והמערכות המחוברים לגנראטורים יפעלו באופן שוטף.
- 1.4 אספקת הסולר כוללת גם אספקה של מיכלים, מאצרות וכל פריט נלווה אחר.

2. תקופת ההסכם

תקופת ההסכם תהא מיום חתימת שלושה מורשי החתימה על הסכם ההתקשרות ועד 12 חודשים לאחר מכן.
המועצה תהא רשאית להאריך את תקופת ההסכם ב-4 תקופות נוספות בנות 12 חודשים כל אחת (ובסה"כ- 60 חודשים), זאת בהתאם לשיקול דעתה המוחלט ובהודעה מראש לספק הזוכה (להלן: "הספק").

3. חוברת המכרז הכוללת:

- 3.1 חלק א'- הזמנה להציע הצעות (מסמך זה).
- 3.2 חלק ב'- תנאי המכרז הכלליים.
- 3.3 חלק ג'- ערבות בנקאית להשתתפות במכרז.
- 3.4 חלק ד'- הצהרת משתתף במכרז.
- 3.5 חלק ה'- כתב ההצעה למילוי המציע.
- 3.6 חלק ו'- תצהיר המציע להוכחת עמידה בתנאי הסף ואישור ר"ח ל עמידה במחזור עסקים בשנים 2018-2020
- 3.7 חלק ז'- נוסח הסכם ונספחיו.
- 3.8 נספח א- מפרט שירותים.
- 3.9 נספח ב'- הצעת מחיר.

- 3.10 נספח ג' - דרישות ביטוח
- 3.11 נספח ד' - נוסח ערבות ביצוע.
4. יחד עם זאת, ניתן לרכוש את מסמכי המכרז במשרדי המועצה האזורית אל קסום, שברח' שד' שז"ר 31א, בית השקמה, קומה 10 באר שבע (להלן: "משרדי המועצה") בימים א' – ה' בין השעות 09:00-15:30, תמורת סך של 2,500 ₪ (אשר לא יוחזרו בשום מקרה).
5. את הסכום להלן ניתן לשלם בדרכים הבאות: במזומן, שיק, כרטיס אשראי (הבהרה: בכרטיס אשראי ניתן לשלם גם טלפונית). צירוף אישור התשלום (קבלה) הינו תנאי להשתתפות במכרז.
6. יובהר, כי ניתן לרכז את כל השאלות במידה וקיימות, ולהעלותן על הכתב עד לתאריך 24/08/2022 ועד השעה 12:00, בקובץ Word בלבד, לידי הגב' מלי פול לדוא"ל: r.m.h@alqasoum.org.il ולוודא קבלת המסמכים בטלפון שמספרו: 08-6797312.
7. משכך, על המציעים להתעדכן בכל עת באתר המועצה.
8. הנכם מתבקשים לעיין היטב בכל החומר המצ"ב ולהחזיר לנו את הצעתכם שתכלול את כתב הצעה, וכן כל המסמכים המפורטים בו, כשהכל מלא וחתום על ידי המוסמכים לחתום מטעם המציע, בכל עמוד ועמוד, כולל בעמודי מפרט השירותים.
9. את ההצעות יש להגיש באופן ידני, כמפורט בתנאי המכרז, במעטפות סגורות שיוכנסו לתיבת המכרזים הנמצאת במשרדי הנהלת המועצה וזאת עד ליום 14/09/2022 ולא יאוחר מהשעה 12:00. הצעות אשר יוגשו לאחר מועד ההגשה לא יתקבלו.
10. התקופה בה תחשב ההצעה כעומדת בתוקפה היא שנה קלנדארית מהמועד האחרון להגשת ההצעות.
11. אין המועצה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כלשהי. כמו כן, המועצה שומרת לעצמה את הזכות להגדיל או להקטין את היקף העבודות ו/או לפצל את העבודות בין מספר ספקים.
12. על המציע לדאוג למילוי כל ההוראות המפורטות במסמך זה וביתר מסמכי המכרז. אי מילוי אחת או יותר מהדרישות, עלול לגרום לפסילת ההצעה.

סכום/מועד	אירוע
2,500 ₪	עלות רכישת המכרז
המועד האחרון ל שאלות הבהרה	בתאריך 24/08/2022 עד השעה 12:00
המועד האחרון להגשת מסמכי ההצעה.	בתאריך 14/09/2022 עד השעה 12:00
בסך 30,000 ₪	ערבות בנקאית אוטונומית על שם המשתתף להבטחת ההצעה
בסך 50,000 ₪ שנתי	ערבות ביצוע

13.

14. **תנאים מקדמיים להשתתפות במכרז (תנאי סף):**

- 14.1 המציע הינו יחיד או תאגיד רשום כחוק (חברה בע"מ, שותפות רשומה או אגודה שיתופית).
- 14.2 המציע הינו בעל רישיונות והיתרים כנדרש עפ"י דין.
- 14.3 למציע כל האישורים הנדרשים לפי חוק עסקאות גופים ציבוריים (אכיפת ניהול חשבונות ותשלום חובות מס), התשל"ו-1976.

- 14.4 המציע הינו בעל רישיון תקף על שמו להובלת דלק מאת המפקח על התעבורה במשרד התחבורה, הכל על פי ההגדרות בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הובלת דלק), תשל"א-1970.
- 14.5 המציע הינו בעל רישיון תקף על שמו לאחסון, שינוע ומכירת דלק, הכל על פי הוראות צו רישוי עסקים(עסקים טעוני רישוי) תשנ"ה- 1995.
- 14.6 המציע הינו בעל ניסיון מוכח של 3 שנים אחרונות לפחות באספקת סולר באמצעות מכליות המיועדות להובלת הסולר וזאת בהיקף מינימלי של 3,000,000 ליטר בשנה, בכל אחת משלוש השנים האחרונות: 2019,2020,2021. לצורך עמידתו בתנאי סף זה, יגיש המציע את תצהיר, ערוך, חתום ומאומת כדין, המופיע בעמ' 14 למסמכי המכרז.
- 14.7 המציע הינו בעל מחזור עסקים מינימלי של 5,000,000 ש"ח בשנה, בכל אחת מ- 3 השנים (2019-2021)
- 14.8 המציע הגיש ערבות בנקאית אוטונומית בגובה 30,000 ₪ (להלן: "ערבות להבטחת ההצעה"), לפקודת "המועצה האזורית אל קסום", אשר תעמוד בתוקף עד ליום 1.12.2022 באופן ובתנאים ובנוסח המפורטים במסמכי המכרז.
- 14.9 המציע הגיש את כל המסמכים כמפורט בתנאי המכרז, במלואם ולאחר שמולאו בהם כל הנתונים והפרטים הנדרשים ונחתמו בחתימה מוסמכת כנדרש.
- 14.10 המציע צירף את כל האישורים ו/או המסמכים הנדרשים להוכחת עמידתו בתנאים המקדמיים כנדרש לעיל, לרבות רשימת עבודות דומות שביצע, כולל אישורים והמלצות כאמור לעיל.
15. כללי
- 15.1 המועצה שומרת לעצמה את הזכות להקטין או להגדיל את היקף העבודה גם בטרם חתימת ההסכם וזאת במקרים בהם ישתנו צרכי כל מועצה או במקרים בהם ההצעות חורגות מן התקציב שאושר לביצוע.
- במקרה כזה ייחתם ההסכם עם סכום השונה מן ההצעה, אך מחירי היחידה ואחוזי ההנחה המוצעים על ידי המציע לא ישתנו. כמו כן, כל מועצה שומרת לעצמה את הזכות לפצל את העבודות בין מספר מציעים.
- 15.2 המועצה שומרת לעצמה את הזכות, לפי שיקול דעתה הבלעדי, לפסול ו/או לדחות את הצעתו של מציע, לגביו היה למועצה ניסיון רע ו/או כושל במהלך השנים האחרונות לרבות במקרה של אי שביעות רצון משמעותית מעבודתו, הפרת הסכם ע"י המציע, חשד למרמה, תביעות בלתי סבירות בעליל וכיו"ב.
- 15.3 מודגש בזאת, כי מתן אישור התחלת עבודה מותנה בקבלת כל האישורים וההיתרים הנדרשים על פי חוק מהרשויות המוסמכות, במידה ויידרשו.

בכבוד רב,

מר סלאמה אל אטרש
ראש המועצה האזורית
אל קסום

המועצה האזורית אל קסום

מכרז פומבי מס' 12/2022

חלק ב' - תנאי המכרז הכלליים

כללי .1

ההצעות למכרז כפופות באופן מוחלט לאמור במסמכי המכרז אשר כוללים (להלן: "מסמכי המכרז"):

- 1.1 הזמנה להשתתף במכרז.
- 1.2 הצהרת משתתף במכרז.
- 1.3 תנאי המכרז (מסמך זה)
- 1.4 נוסח ערבות בנקאית להשתתפות במכרז שתצורף להצעה.
- 1.5 כתב התחייבות להצעה למתן השירותים
- 1.6 תצהיר להוכחת ניסיון המציע באספקת סולר ואישור רו"ח על מחזור השנתי של המציע.
- 1.7 נוסח ההסכם על נספחיו.
- 1.8 מפרט שירותים.
- 1.9 הצעת מחיר.

למען הסר ספק מובהר, כי כל התנאים, התניות, ההסברים וההנחיות המפורטים במסמכים שצוינו כ"מסמכי המכרז" מהווים חלק בלתי נפרד מתנאי המכרז.

אופן הגשת הצעות .2

- 2.1 את ההצעה יש להגיש בטפסים המקוריים, כאשר מולאו בהם בדיו כל הפרטים הנדרשים ללא יוצא מהכלל.
- מחיקות בגוף ההצעה, אי מילוי כל הפרטים, מילוי פרטים לא ברורים או כתיבת ההצעה או חלק ממנה בעיפרון - עלולים לגרום לפסילת ההצעה.
- 2.2 מבלי לגרוע מכלליות האמור לעיל, על המציע לרשום בנספח הצעת המחיר את מחירי היחידה בגין כל פריט ופריט, ולחשב את הסה"כ של כל פריט, להעביר את הסך הכל של טבלת הסיכומים לטופס ההצעה. בהצעה יצוין רכיב המע"מ. בהצעה שלא יצוין רכיב המע"מ, תיראה ככוללת מע"מ.
- 2.3 במקרה של אי התאמה בין הסה"כ הרשום ליד הפריט לבין הסכום המתקבל מהכפלת הכמויות של אותו פריט במחיר היחידה שלו, יתוקן הסה"כ של הפריט לפי הסכום המתקבל מהמכפלה. מחיר היחידה נשאר קבוע ועומד.
- אם ברצון המציע להקטין את סכום הצעתו עליו לעשות זאת במחירי היחידות ולא בהנחה מהסכום הכללי. ניתנה הנחה על כל ההצעה, יראו אותה כאילו ניתנה על מחירי היחידה, יחסית לכל סעיף וסעיף.
- 2.4 המציע מסכים כי במידה והגיש מחירי יחידה שונים לאותו סעיף, תהא כל מועצה רשאית לתקן את ההצעה כך שיילקח בחשבון המחיר הנמוך ביותר לאותו סעיף.

- 2.5 כל שינוי או תוספת שייעשו במסמכי המכרז, בין אם בגוף המסמכים ובין במכתב לוואי או בכל אופן אחר שלא כאמור במסמכי המכרז, עלולים לגרום לפסילת ההצעה.
- היו למציע הערות או הסתייגויות, עליו לפרטן בדף נפרד שיצורף להצעתו ובמקרה כזה חלה עליו חובה להבהיר, באותו דף עצמו, אם הצעתו תקפה גם אם לא יתקבלו הערותיו או הסתייגויותיו או חלק מהן. לא עשה כן המציע, רשאית כל מועצה לראות בהצעתו הצעה מסויגת ולפסול את ההצעה רק בשל כך.
- 2.6 מצא המציע סתירה, שגיאה או אי התאמה במסמכי המכרז או ספק בקשר למובנו המדויק של עניין כלשהו, עליו להודיע על כך למועצה, בכתב, לפחות 2 ימי עבודה לפני המועד האחרון להגשת ההצעות.
- במידה והמועצה תמצא כי אמנם קיים פגם כאמור, תודיע על כך לכל המשתתפים במכרז, קרי: כל מי שרכש את מסמכי המכרז וזאת עד למועד האחרון להגשת ההצעות.
- 2.7 על המציע לחתום, בחתימה מלאה על פי אישור מורשי החתימה שצירף להצעתו, בכל מקום שנרשם בו "חתימת המציע" או "חתימת הספק" וכן בתחתית כל דף ממסמכי המכרז ללא יוצא מן הכלל.
- העדר חתימה או קיומה של חתימה חלקית בלבד, כגון: חתימה אחת היכן שנדרשות שתי חתימות, העדר חותמת ברורה וכו', על מסמכי המכרז או חלק מהם, עלולה לגרום לפסילת ההצעה.
- 2.8 כל העלויות הכרוכות, באופן ישיר או עקיף, בהגשת ההצעה למכרז ומבלי לפגוע בכלליות האמור לעיל, לרבות אגרות או תשלומים הנדרשים בגין מסמכים ותעודות שיש לצרפם להצעה ולרבות עלות הגשת ערבות בנקאית וכל הוצאה או עלות אחרת ללא יוצא מן הכלל, יחולו על המציע בלבד. למען הסר ספק מובהר בזה, כי גם במקרה בו יבוטל המכרז מכל סיבה שהיא ו/או כל מועצה תחליט שלא לבצע את העבודות או כל חלק מהן, לא יהיה המציע זכאי להחזר עלויות או הוצאות כלשהן בגין רכישת מסמכי המכרז ו/או בגין השתתפותו במכרז.
- 2.9 על המציע להגיש בתוך המעטפה הריקה, עליה ירשום הוא את שמו וכתובתו בלבד, את הצעת המחיר מטעמו. מעטפה זו, יחד עם כל מסמכי המכרז תוכנס לתוך המעטפה עליה רשום "מכרז פומבי מס' 12/2022" וזו תוכנס לתיבת המכרזים של המועצה ע"י המציע או שליחו, או בנוכחותם.
- 2.10 ההצעה תוגש **ידנית** על ידי המציע או ע"י שליח מטעמו למשרדי המועצה האזורית אל קסום, בשד' שז"ר 31 קומה 10, באר שבע, עד למועד האחרון להגשת ההצעות.
- בכל מקרה לא יתקבלו הצעות ששוגרו בדואר וכן לא תתקבל כל הצעה מעבר למועד האחרון להגשת ההצעות.
- 2.11 במקרה וכמות המסמכים רבה יש לפצל ל-2 מעטפות. אחת תכלול את מפרט השירותים ותוגש מחוץ לתיבה, והשנייה תכלול הצעת המחיר ואת כל המסמכים האחרים ותושם בתיבה. **בכל מקרה, יש להחזיר את מסמכי המכרז במלואם כאשר הם מלאים וחתומים ע"י המציע**.
- 2.12 כל מועצה רשאית, לפי שיקולה הבלעדי וללא צורך בהנמקה כלשהי, לדחות את המועד האחרון להגשת ההצעות למכרז לתקופה שלא תעלה על 45 יום מהמועד האחרון להגשת ההצעות הנקוב במסמך זה ובלבד שהודיעה על כך לכל מי שרכש את מסמכי המכרז, לפחות 5 ימי עבודה לפני המועד האחרון, המקורי, להגשת ההצעות.

3. ביטוח

- 3.1 המציע, בעצם הגשת הצעתו מצהיר ומתחייב כי היה והצעתו תתקבל (יבחר כזוכה במכרז) ימציא למועצה את הפוליסות ואישור קיום ביטוחים כפי הנדרש במכרז ללא כל שינוי בתוכנם אלא אם אושר בהליך שאלות הבהרה או הליך אחר בטרם הגשת המכרז.
- 3.2 מובהר בזאת כי לפני הגשת הצעה למכרז זה על המציע חלה האחריות לוודא בעצמו ועל חשבונו אצל חברת ביטוח האם תסכים לבטחו כנדרש במכרז ואת המשמעויות הכספיות של התאמת הכיסוי הביטוחי העומד לרשותו לדרישות המועצה.
- 3.3 לתשומת לב המציע – מאחר ואין אפשרות להוציא לפועל את כל דרישות הביטוח באמצעות "אישור קיום ביטוחים", יהיה על המציע הזוכה למסור למועצה העתקי פוליסות או תמצית פוליסות חתומות על ידי חברת הביטוח ובהן ירשמו כל הסדרי הביטוח הנדרשים מהמציע הזוכה.
- 3.4 למען הסר ספק מובהר בזאת:
- 3.4.1 מציע שהצעתו תתקבל לא יוכל לטעון כי אין ביכולתו ו/או חברת ביטוח מסרבת להתאים את כיסוי הביטוח שלו לנדרש במכרז ו/או כי עלויות התאמת כיסוי הביטוח שלו לדרישות המועצה לא נלקחו בחשבון בהצעתו.
- 3.4.2 מציע שהצעתו תתקבל ולא יתאים את כיסויי הביטוח שלו לדרישות המועצה במועד הרשום בהסכם או בכל מקום אחר במכרז, שמורה למועצה הזכות, לפי שיקול דעתה הבלעדי, לחלט את הערבות שהגיש, לבצע את הנדרש במכרז זה על ידי ספק אחר וכן לנקוט נגדו בכל דרך חוקית העומדת לרשותה לדרוש ממנו פיצוי על הנזקים שיגרמו לה מעצם אי עמידת המציע בהתחייבות זו כלפיה.
- 3.5 מובהר בזאת כי למועצה יהיה שיקול דעת בלעדי להסכים לשינויים שיתבקשו בנוסח אישור קיום ביטוחים (נספח ג') מובהר, כי למועצה שיקול דעת בלעדי שלא להסכים לשינויים כלשהם בנוסח האישור הנ"ל ובמקרה כזה הזוכה מחויב לנוסח המדויק שצורף למסמכי המכרז ואי המצאתו חתום לידי המועצה תביא לביטול זכייתו, חילוט ערבות ההצעה או ערבות הביצוע.

4. מסמכים שצירופם נדרש

- על המציע לצרף להצעתו את כל המסמכים הבאים, **ללא יוצא מהכלל**, במדויק ועל פי הנוסח שנדרש:
- 4.1 כל מסמכי המכרז, כפי שהם מפורטים לעיל, על גבי הטפסים המקוריים ולאחר שמולאו בהם בדיו כל הפרטים הנדרשים, ללא יוצא מהכלל, ושנחתמו בחתימה מוסמכת כנדרש ובכלל זה המפרט הטכני המיוחד והתוכניות.
- 4.2 ערבות בנקאית אוטונומית בגובה 30,000 ₪ (להלן: "ערבות להבטחת ההצעה") צמודה למדד המחירים לצרכן, כאשר המדד הבסיסי יהיה מדד חודש יולי 2022, שפורסם ביום 15.08.2022 לפקודת "המועצה האזורית אל קסום", אשר תעמוד בתוקפה, עפ"י הקבוע בה, עד ליום 1.12.2022 באופן ובתנאים ובנוסח המפורטים במסמכי המכרז.
- נוסח ערבות יהא לפי הנוסח המצורף למסמך זה והמסומן כנספח "ערבות להבטחת ההצעה".
- 4.3 אישור בדבר היות המציע הינו יחיד או תאגיד רשום כחוק (חברה בע"מ, שותפות רשומה או אגודה שיתופית).
- 4.4 אישור בדבר ניהול ספרי חשבונות כחוק מפקיד שומה או מרואה חשבון, תקף למועד הגשת ההצעה
- 4.5 אישור על היות המציע עוסק מורשה מטעם מס ערך מוסף.

- 4.6 כל האישורים הנדרשים לפי חוק עסקאות גופים ציבוריים (אכיפת ניהול חשבונות ותשלום חובות מס), התשל"ו-1976.
- 4.7 על משתתף במכרז שהוא תאגיד לצרף:
- 4.7.1 עותק מתעודת ההתאגדות מאת רשם החברות או השותפויות או האגודות השותפויות.
- 4.7.2 עותק מפרוטוקול הנהלת התאגיד הכולל החלטה בדבר השתתפות במכרז, מאושר ע"י עוה"ד של התאגיד.
- 4.7.3 פירוט עדכני של מורשי החתימה של התאגיד, לרבות צירופי החתימות הנדרשים, מאושר ע"י עוה"ד של התאגיד או רוה"ח שלה.
- 4.7.4 תמצית מידע עדכנית מרשם החברות, המפרטת את בעלי המניות בתאגיד ואת היותו של המציע תאגיד פעיל.
- 4.8 רישיון תקף על שמו של המציע להובלת דלק מאת המפקח על התעבורה במשרד התחבורה, הכל על פי ההגדרות בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הובלת דלק), תשל"א-1970.
- 4.9 רישיון עסק תקף על שמו של המציע לאחסון, שינוע ומכירת דלק, הכל על פי הוראות צו רישוי עסקים(עסקים טעוני רישוי) תשנ"ה-1995.
- 4.10 תצהיר ניסיון המציע בדבר ביצוע עבודות דומות לעבודות נשוא המכרז, בהיקף שנתי של 3,000,000 ליטר בשנה, בכל אחת מ-3 השנים האחרונות, ערוך, חתום ומאושר כדין.
- 4.11 אישור מטעם רואה החשבון של המציע המאשר היותו בעל מחזור עסקים מינימאלי שנתי בסך 5,000,000 ₪ בכל אחת מ-3 השנים האחרונות (2019,2020,2021)
- 4.12 אישורים המוכיחים ביצוע עבודות דומות לעבודות נשוא המכרז ב-3 השנים האחרונות.
- 4.13 המלצות בכתב מהגורמים המזמינים את העבודות כמפורט לעיל ובהן אישור הלקוח על פרטי העבודה והתייחסות לטיב הביצוע.
- 4.14 נוסח החוזה על נספחיו מלא וחתום.
- 4.15 הצעה כספית מלאה וחתומה על גבי טופס הצעת המחיר.

למען הסר ספק מובהר בזה, כי צירוף כל המסמכים הנ"ל, **ללא יוצא מהכלל**, במדויק ועל פי הנוסח שנדרש, מהווה **תנאי מוקדם יסודי** להשתתפות במכרז ולכן השמטת מסמך מהמסמכים שפורטו או הגשת מסמך שיש בו סטייה מהנוסח ומהתוכן שנדרשו, **עלולים לגרום לפסילת ההצעה**.

5. פתיחת המעטפות .5

- 5.1 המציע שהצעתו תיבחר כהצעה הזוכה במכרז (להלן: "הזוכה") מחויב להמציא למועצה כל המסמכים הנדרשים על פי תנאי המכרז לרבות תנאי חוזה, כולל ערבות בנקאית לביצוע החוזה ואישור על עריכת פוליסות ביטוח כנדרש בחוזה, וכן לחתום על החוזה. סמוך לאחר חתימת החוזה והמצאת ערבות הביצוע, תחזיר המועצה לזוכה את ערבות הבנקאית שהופקדה על ידו כערבות להשתתפות במכרז, ובכל מקרה, לא יאוחר מ-3 חודשים מהמועד האחרון להגשת הצעות המכרז.
- 5.2 חזר בו הזוכה מהצעתו, במלואה או בחלקה, ו/או לא המציא את כל המסמכים הנדרשים לחתימת החוזה, ו/או לא חתם על החוזה עד למועד המצוין בסעיף 4.1 לעיל, ו/או לא מילא אחת התחייבות כלשהי מהתחייבויותיו לפי תנאי המכרז - תוכל כל מועצה לחלט את הערבות הבנקאית להשתתפות במכרז והזוכה יהיה מנוע מלהעלות כל טענה ו/או תביעה בעניין זה.

סכום מלוא הערבות שימומש כאמור, יהווה פיצוי מוסכם ומוערך מראש בגין הנזקים שיגרמו למועצה ו/או למי מטעמה מבלי שאלו יצטרכו להוכיח את נזקיהן כאמור, והמציע מצהיר ומסכים כי סכום זה הוא סכום הפיצויים הנכון המגיע לעירייה ו/או למי מטעמה בגין הפרת התחייבות המציע כאמור לעיל וזאת מבלי לגרוע מיתר התרופות העומדות.

5.3 על אף האמור בסעיף 4.2 לעיל, הרי בהתקיים הנסיבות המפורטות בו, רשאית כל מועצה - אך לא חייבת - לראות את ההסכם שהוגש חתום ע"י הזוכה במסגרת הצעתו כהסכם תקף מיד לאחר שהוסיפה בו את חתימתה ולנקוט בכל הצעדים העומדים לרשותה על פי ההסכם ועל פי כל דין לשם אכיפתו של ההסכם או לשם השגת כל תרופה ו/או סעד אחר שהיא זכאית לו על פי ההסכם ו/או על פי כל דין.

5.4 המועצה רשאית, על פי שיקול דעתה הבלעדי וללא כל צורך בהנמקה כלשהי, לדחות את תחילת מתן השירותים למשך תקופה שלא תעלה על 9 חודשים מהמועד שנקבע בחוזה לתחילת מתן השירותים.

5.5 המועצה רשאית, לפי שיקול דעתה הבלעדי וללא צורך בהנמקה ו/או בהסכמה מצד הזוכה או כל מציע אחר, להסב את המכרז ו/או כל חלק מימנו ו/או את החיובים והזכויות הכלולים בו, במלואם או בחלקם, לכל יחיד או תאגיד, בכל שלב של המכרז ולמשתתפים במכרז ו/או לכל צד ג' אחר לא תעמוד כל טענה ו/או תביעה בעניין זה. הזוכה במכרז לא יהא רשאי להסב את זכויותיו או חובותיו על-פי המכרז לצד ג' כלשהו.

5.6 התקופה בה תחשב ההצעה כעומדת בתוקפה היא שנה קלנדארית מהמועד האחרון להגשת ההצעות.

5.7 אין המועצה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כלשהי. כמו כן, המועצה שומרת לעצמה את הזכות להגדיל או להקטין את היקף השירותים ו/או לפצל את השירותים בין מספר קבלנים.

מר סלאמה אל אטרש

ראש המועצה האזורית אל קסום

המועצה האזורית אל קסום

מכרז פומבי מס' 12/2022

חלק ג' - נוסח "ערבות להבטחת ההצעה"

_____ : בנק
_____ : סניף
_____ : כתובת הסניף
_____ : תאריך

לכבוד

המועצה האזורית אל קסום
שד' שז"ר 31 קומה 10 באר שבע

הנדון: ערבות בנקאית מספר

1. אנו ערבים בזה כלפיכם לתשלום כל סכום, עד לסכום כולל של 30,000 ₪ (במילים: שלושים אלף ₪) (להלן: "סכום הערבות"), שתדרשו מאת _____ (להלן: "הנערב"), בקשר למכרז פומבי מספר 12/2022 סכום הערבות יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן כפי שיתפרסם מפעם לפעם ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומחקר כלכלי, או ע"י מוסד ממשלתי אחר (להלן: "המדד"), בתנאי ההצמדה שלהלן:

"המדד היסודי" לעניין ערבות זו יהא המדד בגין חודש יולי 2022 אשר פורסם ביום 15.08.2022 (או סמוך לכך).

"המדד החדש" לעניין ערבות זו, יהא המדד שפורסם לאחרונה הקודם לקבלת התשלום בפועל עפ"י ערבות זו.

"הפרשי ההצמדה" לעניין ערבות זו יחושבו כדלהלן:

אם יתברר כי המדד החדש עלה לעומת המדד היסודי, יהיו הפרשי ההצמדה, הסכום השווה למכפלת ההפרש בין המדד החדש למדד היסודי בסכום הדרישה, מחולק במדד היסודי.

אם המדד החדש יהיה נמוך מהמדד היסודי, נשלם לכם את הסכום הנקוב בדרישתכם עד לסכום הערבות, ללא כל הפרשי ההצמדה.

2. ערבותינו זו הינה מוחלטת ובלתי תלויה ואנו נשלם לכם את סכום הערבות, בתוספת הפרשי ההצמדה, מבלי שיהיה עליכם לבסס או להוכיח או לנמק את דרישתכם ומבלי שתהיו חייבים לדרוש את התשלום תחילה מאת הנערב.

3. לפי דרישתכם הראשונה בכתב, לא יאוחר מ-15 ימים מתאריך קבלת דרישתכם על ידינו אנו נשלם לכם את הסכום הנקוב בדרישה ובלבד שלא יעלה על סכום הערבות בתוספת הפרשי ההצמדה למדד.

4. ערבות זו תישאר בתוקפה עד ליום 1.12.2022 ועד בכלל. כל דרישה עפ"י ערבות זו צריכה להתקבל על ידינו בכתב לא יאוחר מהתאריך הנ"ל.

5. אנו נותנים בזאת הסכמתנו הבלתי חוזרת לכך שהמועצה האזורית אל קסום לפי שיקול דעתה המוחלט, לפנות אל הבנק ולדרוש את הארכת תוקף הערבות מעת לעת ואנו מעניקים אף הסכמתנו לכך שהבנק יאריך את תוקף הערבות, ככל שיידרש על ידן.

בכבוד רב,
בנק _____

טופס זה ייחתם בידי מורשי החתימה של הבנק ויש להטביע עליו חותמת אישית וחתימת הסניף.

המועצה האזורית אל קסום

מכרז פומבי מס' 12/2022

חלק ד' - הצהרת משתתף במכרז

1. אני, הח"מ, מאשר/ת כי קראתי בעיון את כל מסמכי המכרז כמפורט בסעיף 1 לתנאי המכרז והמהווים, או עתידים להוות, כולם יחד, את ההסכם למתן השירותים האמורים, ביקרתי במקומות המיועדים למתן השירותים לרבות המקומות הסמוכים להם, דרכי גישה, התשתיות הקיימות וכל מקום או מתקן אחרים העשויים להשפיע על מתן השירותים.
2. הנני מצהיר/ה בזה כי הבנתי את כל מסמכי המכרז על פרטיהם וכי מקום מתן השירותים, תנאי הגישה וכן כל הגורמים האחרים המשפיעים או עשויים להשפיע על מהלך מתן השירותים ו/או על היקף הוצאות העבודות, ידועים ומוכרים לי וכי בהתאם לכך ביססתי את הצעתי.
3. הנני מתחייב/ת לבצע את השירותים האמורים בהתאם לתנאים המפורטים בכל מסמכי המכרז, כולם יחד, לפי המחירים שהצעתי בלוח המחירים המופיע בנספח להסכם, בכפוף לאמור במסמכי המכרז, והנני מקבל/ת על עצמי לבצע את השירותים לשביעות רצונה הגמור של המועצה.
4. במידה ולא אמלא את התחייבותי המפורטת לעיל, במלואה או בחלקה ובתוך הזמן הנקוב בה ולרבות אם לא אמלא אחר כל התנאים המופיעים במסמכי המכרז ללא יוצא מהכלל, ולרבות אם יתברר כי אינני עומד/ת בתנאי הסף למכרז, תהיה המועצה פטורה מכל אחריות ו/או התחייבות כלפי ותהיה זכאית למסור את העבודות לכל מציע אחר.
- כמו כן, במקרה כזה, אני מתחייב/ת לשלם למועצה פיצוי מוסכם ומוערך מראש, מבלי כל צורך בהוכחת נזק או גובה נזק מצד המועצה, וזאת בסך השווה לסכום הנקוב בערבות הבנקאית שהפקדתי במועצה להבטחת הצעתי זו (להלן: "הפיצוי המוסכם"), והמועצה תהיה זכאית לגבות את הפיצוי המוסכם ע"י חלוט הערבות הבנקאית ו/או בדרך אחרת ואני מוותר/ת מראש על כל טענה ו/או תביעה בעניין זה.
5. ידוע לי, בין היתר, כי המועצה רשאית לדחות את המועד האחרון להגשת הצעות למכרז לתקופה שלא תעלה על 45 יום מתום המועד האחרון המקורי להגשת הצעות וכן ידוע לי, בין היתר, כי המועצה רשאית לדחות את המועד לתחילת מתן השירותים לתקופה שלא תעלה על 9 חודשים מהיום שנועד לתחילת מתן השירותים ובשים לב להצהרתי זו, ומבלי לגרוע מכלליותה, אני מוסיף/פה ומצהיר/ה כי הצעתי זו הינה בלתי חוזרת, אינה ניתנת לביטול ו/או שינוי ו/או תיקון ועומדת בתוקף ומחייבת אותי לתקופה כנקוב במכרז.
6. כבטחון לקיום הצעתי על כל פרטיה, תנאיה וההתחייבויות הכלולות בה, על פי תנאי המכרז, אני מצרף/פת בזה ערבות בנקאית אוטונומית, כערובה לפקודת המועצה, בסכום הנקוב בתנאי המכרז (לעיל ולהלן: "הערבות הבנקאית"). במידה והצעתי זו תתקבל, המועצה תשיב לי את הערבות הבנקאית בתוך 3 ימי עבודה מהיום בו אפקיד את הערבות בנקאית לביצוע ההסכם בנוסח ובשיעור הנקובים בהסכם.
7. כל מסמכי המכרז, ללא יוצא מהכלל, מהווים חלק בלתי נפרד מהצעתי.
8. אני מוותר/ת על הצורך במשלוח התראה בכתב או כל הודעה אחרת על ידכם בקשר עם אי מילוי או הפרת הוראה מהוראות הצעתי זו ועצם חלוף המועד הנקוב בהצעה או עצם אי מילוי או הפרת ההוראה כאמור, ישמשו במקום התראה כנ"ל לכל דבר ועניין.

9. במידה וההצעה מוגשת על ידי תאגיד, אנו החתומים מטה מצהירים ומתחייבים כדלקמן:
- 9.1 כי הצעה זו היא בגדר המטרות והסמכויות הקבועות בתזכיר התאגיד ובתקנותיו ו/או בהסכם השותפות.
- 9.2 כי ההתקשרות בהסכם המכרז, על פי תנאי המכרז, אושרה בהנהלת התאגיד כחוק.
- 9.3 כי אנו החתומים מטה מוסמכים לחתום בשם התאגיד אשר בשמו אנו חותמים, על ההתקשרות לביצוע הסכם המכרז ועל פי תנאי המכרז וכי אין כל הגבלות או סייגים במסמכי התאגיד או במסמכי המכרז המונעים מאתנו לחתום על הצעה זו ועל הסכם המכרז, וכי לשון היחיד הנקוטה בהצעה, בכפוף לנכונות הצהרותינו, מתייחסת לתאגיד.
- 9.4 כי ידוע לנו, ואנו מסכימים לכך, כי במקרה בו יוכח כי הצהרותינו והתחייבויותינו בסעיף זה כולו, על סעיפי המשנה שבו, או חלק מהן, אינן נכונות או במקרה ויוכח כי החתימה למטה פגומה מכל טעם אחר, רשאית המועצה - אך לא חייבת - לראות אותנו מחויבים באופן אישי כלפיה, ביחד ולחוד, לקיום ההתחייבויות הכלולות בהצעה.

ולראיה, באתי על החתום:

תאריך: _____ חתימת המציע: _____

שם המציע: _____ מספר זיהוי (ת.ז. / ח.פ.): _____

כתובת: _____ מיקוד: _____

טלפון: _____ פקסימיליה: _____

חתימות:

1. שם: _____ ת.ז.: _____ חתימה: _____

2. שם: _____ ת.ז.: _____ חתימה: _____

3. שם: _____ ת.ז.: _____ חתימה: _____

* חתימה שנייה ושלישית מיועדת אך ורק לתאגיד המחויב ביותר מחתימה אחת על פי רשימת מורשי החתימה שלו.

המועצה האזורית אל קסום

מכרז פומבי מס' 12/2022

חלק ה' - כתב התחייבות למתן השירותים

לכבוד

המועצה האזורית אל קסום

שדי שז"ר 31 קומה 10

באר שבע

א.ג.נ.;

הנדון: הצעה למתן השירותים

1. אני הח"מ (שם הגוף המשפטי) _____ ת.ז.ח.פ. _____
כתובת _____ מיקוד _____
טלפון: _____, פקס: _____

מאשר בזה שקראתי והבנתי את האמור בכל מסמכי המכרז, ובכלל זה בהסכם ונספחיו, במלואם ושאני בעל הידע והניסיון בביצוע העבודה הנ"ל כנדרש על ידכם כאמור בהסכם ונספחיו.

2. הנני בעל ניסיון מוכח בעבודות דומות ובהיקף דומה כנדרש לביצוע מכרז זה ב-3 השנים האחרונות.

3. אני מתחייב לבצע את כל פרטי ההסכם ונספחיו במלואם, ולהתחיל במתן השירותים מיידית, או בכל יום אחר אחרי תאריך זה, כפי שייקבע על ידכם, ולהמשיך בנתינתו בתנאים המפורטים בהסכם, תמורת התשלום המוצע על ידנו.

4. הצעתי זו אינה ניתנת לביטול והיא עומדת בתוקפה שנה קלנדרית מהמועד האחרון להגשת ההצעה.

5. היה ולא ייחתם ביני לבין המועצה הסכם לפני תום תוקף הערבות להבטחת ההצעה, הנני מתחייב להמציא למועצה, לא יאוחר מ-7 ימים לפני תום תוקף הערבות, המחאה של החברה שלנו על הסך הנקוב בערבות הנ"ל, חתומה כדין וללא תאריך פירעון. המחאה תשמש כערובה להבטחת הצעתנו במקום הערבות להבטחת ההצעה.

6. הערבות, עם פקיעתה, תוחזר לנו על ידכם.
הננו מתחייבים להחזיר את ההסכם על נספחיו למועצה, כשהוא מלא ושלם על פי דרישות המועצה, בתוך 7 ימים מרגע קבלת הודעה בדבר מוכנות ההסכם לחתימתנו.

חתימה וחותמת

תאריך

המועצה האזורית אל קסום

מכרז פומבי מס' 12/2022

חלק ו'- תצהיר המציע להוכחת ניסיון קודם באספקת סולר לגנראטורים

אני הח"מ _____ בעלת ת"ז שמספרה _____ לאחר שהוזהרתי כי עלי להצהיר את האמת, וכי אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהיר/ה בזאת בכתב, כדלקמן:

1. הנני מורשה לחתום, להצהיר ולהתחייב בשם המציע _____ (להלן: "המציע"). תפקידי במציע: _____.
2. אני מצהיר בזאת, כי למציע ניסיון מוכח באספקת סולר לגנראטורים, בהיקף שנתי שאינו נמוך מ- 3,000,000 ליטר בשנה, בכל אחת משלוש השנים האחרונות 2019,2020,2021.

"גוף" משמעותו - רשות מקומית ו/או משרד ממשלתי ו/או גוף ציבורי אחר;

להלן פרטי הלקוחות, היקפי אספקת הדלקים, ואנשי הקשר, המבססים הצהרתי זו:

שנה	שם הלקוח	סה"כ ליטר סולר שסופקו בשנה	אזור ביצוע העבודה	תקופת הפעילות
2019				
2020				
2021				

זהו שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי זה אמת.

המצהיר/ה

אישור

הנני מאשר בזה כי ביום _____ הופיע/ה בפני, _____ עו"ד (מ"ר _____), במשרדי שברחוב _____ מר/גב' _____ נושא/ת ת"ז שמספרה _____, ולאחר שהוזהרתי/ה כי עליו/עליה להצהיר את האמת בלבד וכי יהיה/תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה/תעשה כן, אישר/ה את נכונות תצהירו/ה דלעיל וחתם/ה עליו בפני.

שם ומ"ר

חותמת וחתימה

המועצה האזורית אל קסום

מכרז פומבי מס' 12/2022

הסכם

שנערך ונחתם בבאר שבע ביום: _____:

- בין -

המועצה האזורית אל קסום מ.ר. 500262693

משד' רגר 11, קומה ג', באר שבע
על ידי המורשים לחתום מטעמה,
ראש המועצה, גזבר המועצה והחשב המלווה
(שתיקרא להלן: "המועצה")

מצד אחד;

- לבין -

_____ , ת.ז.ח.פ. _____,
מרחוב _____,
על ידי המורשה/ים לחתום מטעמה _____
(שיקרא להלן: "הספק")

מצד שני.

- והואיל:** והמועצה מעוניינת בקבלת שירותי אספקת סולר לגנראטורים המוצבים במוסדות החינוך בתחומי המועצה האזורית אל קסום (ולהלן: "השירותים");
- והואיל:** והספק הציע למועצה לספק עבורה את השירותים, בהצהירו כי הוא בעל הידע, הכישורים, היכולת, הניסיון, האמצעים והרישיונות הנדרשים על פי כל דין לביצוע השירותים, והמועצה הסכימה למסור את השירותים לספק בהתאם ובכפוף להוראות הסכם זה;
- והואיל:** והצעתו של הספק למתן השירותים נבחרה כהצעה הזוכה במכרז מס' 12/2022 שפורסם על ידי המועצה (להלן: "המכרז");
- והואיל:** ובמסגרת המכרז, נדרש הספק לחתום על כל מסמכי המכרז וביניהם הסכם זה (להלן: "מסמכי המכרז") ובמסגרתם התחייב למתן השירותים ואת כל הנדרש כמתחייב מהם;
- והואיל:** והמועצה מסכימה למסור לספק את ביצוע השירותים או חלקן כפי שאלו יפורטו בהזמנות העבודה שיוצאו לספק מעת לעת ולפי הצורך ובלבד וזה יעמוד בכל התחייבויותיו כמפורט במסמכי המכרז.

לפיכך הוצהר, הותנה והוסכם בין הצדדים כדלקמן:

1. מבוא ונספחים

- 1.1. המבוא להסכם זה לרבות ההצהרות הכלולות בו, מהווים חלק בלתי נפרד מהסכם זה.
- 1.2. המסמכים המפורטים להלן מהווים חלק בלתי נפרד מההסכם:
 1. מפרט שירותים - מסומן כנספח א' להסכם.
 2. נספח הצעת מחיר מסומן כנספח ב' להסכם.
 3. נספח אישור קיום ביטוחים - מסומן כנספח ג' להסכם.
 4. נספח ערבות ביצוע ההסכם - מסומנת כנספח ד' להסכם.
- 1.3. הספק מתחייב בזה לבצע עבור המועצה את השירותים לשביעות רצונה, בהתאם להוראות, התקנים והתקנות הנהוגים בישראל לגבי עבודות אלו הכלולים במפרט ועל פי כל דין.
- 1.4. הספק מתחייב לבצע את העבודות בהתאם למפורט על ידו במפרט השירותים ובהצעת המחיר שנקבע בנספח ב' להסכם זה.
- 1.5. כל הבנה ו/או הסכמה ו/או הסכם קודם שבין הצדדים, מעבר לחתימת הסכם זה לא יהיה להם תוקף ולא יהיה תוקף לכל דבר האמור במסמכי ההזמנה להשתתף במכרז הסותר הוראות הסכם זה.

2. מונחים

- בהסכם זה יהיו למונחים המוגדרים להלן, הפירושים שלצידם, אלא אם הכתוב מחייב פירוש אחר:
- "**המועצה**" או "**המזמין**" - המועצה האזורית אל קסום.
- "**המנהל**" - ראש המועצה לרבות כל אדם המורשה בכתב על ידו לצורך ההסכם או כל חלק ממנו.
- "**ההסכם**" - תנאי הסכם זה (להלן: "**תנאים אלו**"), וכל המסמכים המפורטים להלן:
1. הנספחים להסכם.
 2. מסמכי המכרז.
- "**הספק**" - לרבות: נציגיו של הספק ומורשיו המוסמכים, לרבות כל ספק משנה הפועל בשמו או בשבילו בביצוע השירותים או כל חלק מהן.
- "**המפקח**" - נציגה המורשה של המועצה, כפי שייקבע על ידי המנהל בקשר עם ביצועו של הסכם זה.
- "**השירותים**" - כל השירותים והדרישות המפורטים במפרט השירותים המצורף כנספח א' להסכם זה ובהזמנת העבודה.
- "**מקום ביצוע השירותים**" - מוסדות החינוך בתחום המועצה האזורית אל קסום על פי הסכם זה.

"סכומי הערבויות" - כל סכום שנקבע בהסכם זה הנקוב בהצעתו של הספק, אם במפורש ואם ע"י קביעת אחוז מסוים, לצורך עירבון לקיום הוראות ההסכם, כולן או מקצתן ע"י הספק.

"ריבית החשב הכללי" - הריבית בשיעור שיפורסם מדי פעם ע"י החשב הכללי במשרד האוצר.

"שכר ההסכם" - התמורה על פי הסכם זה, לרבות כל תוספת שתתווסף לה ולהוציא כל פחת שיופחת ממנה בהתאם להוראות ההסכם.

פקודת הפרשנות תחול על ההסכם. לצורך הפרשנות רואים את ההסכם כחיקוק כמשמעותו בפקודה האמורה.

הצהרות הספק .3

3.1 הספק מצהיר בזאת, כי קיבל לידי מן המועצה את כל המסמכים של ההסכם על כל נספחיו, כי קרא אותם והבין את תוכנם וכי קיבל מן המועצה את כל ההסברים והמידע הנדרש לצורך ביצוע העבודות ומילוי כלל התחייבויותיו על פי ההסכם.

3.2 רואים את הספק, כאילו בדק, לפני הגשת הצעתו, את מקום מתן השירותים, את טיב התשתיות והציוד, את כמויותיהם וטיבם של השירותים הדרושים לשם מילוי התחייבויותיו, את דרכי הגישה וכן כאילו השיג את כל הידיעות לגבי הסיכויים והאפשרויות העלולות להשפיע על ביצוע העבודות.

3.3 הספק מצהיר, כי ברשותו כח אדם מקצועי ומיומן, בעל הידע, הניסיון, והציוד הדרוש לשם ביצוע העבודות במלואם וכי הוא מסוגל ובעל כושר וכישורים לבצע את התחייבויותיו על פי הסכם זה והוא מתחייב לבצעם כאמור לשביעות רצונה המלא של המועצה.

3.4 כן מצהיר הספק, כי היקף השירותים הנדרשים ממנו לביצוע לפי הסכם זה בהיר לו, וכי הוא מתחייב לבצעם במרב הקפדנות והיעילות ולשביעות רצון המועצה.

3.5 הספק מצהיר ומתחייב בזאת, כי בידי כל האישורים ו/או ההיתרים ו/או הרישיונות הנדרשים, על פי כל דין ו/או בהתאם לדרישות חברת הביטוח ו/או בהתאם לתנאי הסף של המכרז, לביצוע התחייבויותיו על פי הסכם זה, וכי הם יישארו בתוקף במשך כל תקופת הסכם זה ובמשך שלושה חודשים לאחר מכן.

3.6 הספק מצהיר בזאת, כי ידוע לו ומוסכם עליו שהאחריות לטיבם ואיכותם של השירותים וכל יתר התחייבויותיו על פי הסכם זה חלות עליו בלבד.

3.7 הספק מצהיר בזאת, כי ידוע לו שאין בכל האמור בהסכם זה או בכל הודעה שתינתן על פיו כדי לשחררו מכל חובה או צורך לקבל כל רישיון, היתר או רשות או מן הצורך לשלם מס, היטל אגרה, תשלומי חובה וכיו"ב, המוטלים עליו, או שיוטלו עליו, על פי כל דין בקשר עם ביצוע העבודות בהסכם זה.

התחייבויות הספק .4

4.1 הספק יפעל על פי כל דין ו/או נוהג ו/או כללים מקצועיים הקיימים ומוחלים במסגרת מתן

- השירותים .
- 4.2. הספק מתחייב לבצע את השירותים במרב הקפדנות, ברמה מקצועית גבוהה, ביעילות, בנאמנות, בדייקנות ובמומחיות, לפי מיטב כללי המקצוע.
- 4.3. הספק מתחייב כי השירותים יבוצעו על ידי עובדיו אשר יהיו מוכשרים ומנוסים למתן השירותים (עובדים אלו יקראו להלן: "נותני השירותים")
- 4.4. הספק מתחייב, כי העבודות יבוצעו על ידי נותני השירותים בלבד ובפיקוחו האישי וכי נותני השירותים ימלאו אחר כל התחייבויותיו של הספק על פי הסכם זה, בין שנכללו במפורש ובין מכללא ובין שנהוגים ומקובלים במקצוע, בנאמנות ובמומחיות, תוך השקעת מרב המאמצים, הכישורים והכישרונות ותוך ניצול כל הידע הנדרש לביצוען.
- 4.5. הספק מתחייב בזאת לשתף פעולה עם המועצה או מי מטעמה ולהשתתף בכל ישיבות המועצה, לפי דרישת המועצה ובמידת הצורך.
- 4.6. הספק מתחייב לדווח למועצה ו/או מי מטעמה על מתן השירותים וכן לדווח למועצה ו/או מי מטעמה על כל התפתחות צפויה או שאירעה בפועל בנושא השירותים מיד עם היוודע לו עליה.
- 4.7. הספק מתחייב, כי בכל עת בו יבוא הסכם זה לידי סיום, מכל סיבה שהיא, יבצע חפיפה מסודרת, וככל שיידרש, לשביעות רצון המועצה.

5. השירותים

- 5.1. הספק מתחייב בזאת לספק למועצה **סולר לתחבורה** להפעלת כ- **18 גנראטורים** המפוזרים על פני **10 מוסדות** חינוך בתחומי במועצה האזורית אל קסום והכל בהתאם לדרישות המועצה ובהתאם למפרט הטכני – **נספח א'** להסכם זה. יובהר כי במשך תקופת ההתקשרות עלולים לחול שינויים במוקדי האספקה בשל הוספת גנראטורים בשל הקמת בתי ספר חדשים או הפחתה במספר הגנרטורים הממוקמים בבתי הספר.
- 5.2. כמו כן, מתחייב הספק **לספק מיכלים לסולר ומאצרות**, על חשבונו, לכל מוסד חדש ובהתאם לדרישות המועצה.

6. תקופת מתן השירותים:

- 6.1. תקופת ההתקשרות תחל ביום חתימת הצדדים על הסכם זה ולמשך 12 חודשים (שנה אחת).
- 6.2. למועצה הזכות הבלעדית להאריך את תקופת ההתקשרות בעוד 4 תקופות נוספות בנות 12 חודשים כל אחת ובסה"כ עד 60 חודשים.

7. התמורה

- 7.1. בתמורה לביצוע העבודות בשלמותן ולקיום כל התחייבויותיו על פי הסכם זה יהא הספק זכאי לתשלום, כמפורט בהצעת המחיר המסומנת **כנספח ב'** להסכם זה (להלן: "התמורה").
- 7.2. התמורה תשולם לספק כנגד חשבונית מס כדין, בתנאי תשלום של 'שוטף + 60 יום'.
- 7.3. מוצהר ומוסכם, כי התמורה הינה מלאה וסופית ומתייחסת לכל ההוצאות הכרוכות והנובעות מתן השירותים וכל יתר התחייבויותיו של הספק על פי הסכם זה וכי הספק לא יהיה זכאי לכל תשלום ו/או גמול נוספים.

7.4. עוד מוסכם, כי הספק לא יתבע או ידרוש ולא יהיה רשאי לתבוע או לדרוש מהמועצה העלאות או שינויים בתמורה, בין מחמת עלויות שכר עבודה, שינויים בשערי מטבעות, הטלתם או העלתם של מסים, היטלים או תשלומי חובה אחרים מכל מין וסוג, בין ישירים ובין עקיפים או מחמת כל גורם נוסף אחר.

8. ערבות לקיום ההסכם

8.1. להבטחת מילוי חיובי הספק בהתאם להסכם זה, ימציא הספק למועצה, עובר לחתימת הסכם זה, ערבות בנקאית אוטונומית צמודה למדד המחירים לצרכן, כאשר המדד הבסיסי יהיה מדד בגין חודש יולי 2021, שפורסם ביום 15.08.2022 לפקודת "המועצה האזורית אל קסום", ברת פירעון עם דרישה, בגובה 50,000 ₪ אשר תהא בתוקף לכל תקופת ההתקשרות.

8.2. נוסח ערבות יהא לפי הנוסח המצורף למסמך זה והמסומן כנספח ה', "ערבות הסכם".

8.3. הערבות הבנקאית תישאר בתוקפה בכל מהלך תקופת ההסכם. היה ובשלב כלשהו תפקע הערבות והספק לא האריכה, לא ישלם המנהל תשלומים כלשהם לספק עד להארכתה או חידושה של הערבות הבנקאית וזאת מבלי לגרוע מכל סעד אחר.

9. אספקת ציוד וחומרים

הספק מתחייב לספק, על חשבוננו, מכלי סולר חלופיים, מדידים, פילטרים, חומרים המתכלים, וכל דבר אשר יידרש לביצוע יעיל ומלא של העבודות. רואים את הספק כאילו נמצאים ברשותו כל הציוד, האמצעים, החומרים והמתקנים הדרושים לביצוע יעיל של העבודות.

10. בעלות במסמכים וסודיות

10.1. כל המסמכים הקשורים להסכם זה וכן כל תוצרי העבודות, אשר ייערכו ו/או יבוצעו על ידי הספק בקשר עם הסכם זה בכל צורה ואופן שהוא, לרבות מסמכים אלקטרוניים, צילומים, חשבונות, דוחות וכיוצ"ב, אשר הספק חייב להכניס, לבצעם, לספקם, לנהלם ו/או להשתמש בהם לצורך ביצוע העבודות ו/או בקשר אליהם- הנם רכושה של המועצה בלבד.

10.2. הספק מתחייב בזה לשמור על סודיות התכניות, המסמכים, הרשימות, המפרטים וכל יתר הניירות והמסמכים המתייחסים לעבודות, בין שהוכנו על ידי הספק ו/או מטעמו ו/או על חשבוננו ובין שהוכנו על ידי המועצה ו/או מטעמה ו/או על חשבונה.

10.3. הספק יהיה אחראי כלפי המועצה במקרה בו עובדיו ו/או מי מטעמו לא ישמרו על סודיות המסמכים כאמור בסעיף 9.1 לעיל.

10.4. הספק ימסור למועצה מיד עם דרישתה או עם תום הסכם זה - לפי המוקדם- את כל המידע, המסמכים או חומר אחר שנמסר לו, התקבל על ידו, או הוכן על ידו בקשר לביצוע העבודות.

10.5. מבלי לגרוע מכל האמור לעיל, מוסכם בזאת, כי לספק אין ולא תהיה בשום מקרה כל זכות עכבון ו/או שיעבוד ו/או כל זכות שהיא, לגבי מסמכים, מידע או ציוד השייכים למועצה או שיגיעו לידי הספק בשל כל דבר ועניין הקשור להסכם זה.

11. תקופת ההסכם

- 11.1 תקופת ההסכם תהא מיום חתימת שלושה מורשי החתימה במועצה על הסכם זה ועד 12 חודשים לאחר מכן (שנה אחת).
- 11.2 למועצה תהא הזכות הבלעדית להאריך את תקופת ההסכם בארבע (4) תקופות נוספות בנות 12 חודשים כל אחת (עד 60 חודשים בהסה"כ), זאת בהתאם לשיקול דעתה המוחלט ובהודעה מראש לספק.
- 11.3 על אף האמור לעיל, תהא המועצה רשאית לבטל הסכם זה בכל עת ללא נימוק או סיבה בהודעה מראש של 14 ימים.
- 11.4 מוסכם כי הוראות סעיפים 5-9, 12-13, 16 ו-18 מהוות הוראות יסודיות להסכם זה, הפרתן ולו במקצת מהווה הפרה יסודית של ההסכם.
- 11.5 מוסכם עוד, כי המועצה רשאית להביא את ההתקשרות על פי הסכם זה לידי סיום בכל עת וללא הודעה מוקדמת, בכל אחד מהמקרים הבאים:
- 11.5.1 הספק הפר את ההסכם הפרה יסודית.
- 11.5.2 הספק הפר את ההסכם בהפרה שאינה יסודית ולא תיקן את ההפרה בתוך 7 ימים מיום שנמסרה לו התראה בכתב על כך.
- 11.5.3 הספק אינו מבצע את ההסכם לשביעות רצון המועצה, ולא נקט באמצעים על מנת לתקן את הטעון תיקון בתוך 7 ימים מיום שנמסרה לו התראה בכתב על כך.
- 11.6 הסתיים ההסכם או בוטל, יהיה הספק זכאי לתשלום רק בגין העבודה שביצע בפועל עד למועד הנקוב בהודעת המועצה כמועד סיום ההסכם. הספק מוותר בזאת, בויתור סופי ומוחלט על כל טענה ו/או דרישה בקשר עם הפסקת ההסכם כאמור, למעט בדבר תשלום בגין עבודה שביצע בפועל, כאמור לעיל.

12. שלילת יחסי עובד מעביד

- 12.1 הספק מצהיר, כי בהתקשרותו עם המועצה על פי הסכם זה הוא פועל כספק עצמאי ובלתי תלוי וכי אין בהסכם זה או בתנאי מתנאיו כדי ליצור בינו ו/או בין מי מטעמו לבין המועצה יחסי עובד ומעביד, וכל העובדים שיועסקו מטעם הספק בביצוע העבודות ויתר התחייבויותיו על פי הסכם זה יהיו ויחשבו כעובדיו בלבד.
- 12.2 הספק מתחייב, כי יישא בכל התשלומים, ההוצאות והמסים, בקשר עם העסקתם של עובדיו ו/או מי מטעמו, לרבות שכר עבודה, מס הכנסה, ביטוח לאומי, מס בריאות וכל מס ו/או היטל ו/או מלווה ו/או כל תשלום סוציאלי אחר. אין לראות בכל זכות הניתנת על פי הסכם זה למועצה לרבות לפקח ו/או להורות לו ו/או לעובדים מטעמו אלא אמצעי להבטחת ביצוע הוראות הסכם זה במלואן.
- 12.3 היה ומכל סיבה שהיא, יקבע בית משפט היה ומכל סיבה שהיא, יקבע בית משפט ו/או בית דין, כי עובד ו/או מי מטעמו של הספק הנו עובד של המועצה, בין ביחד עם הספק ובין בנפרד, כי אז מתחייב הספק לפצות ולשפות את המועצה, מיד לפי דרישתה הראשונה, על כל סכום, ללא יוצא מן הכלל, שהמועצה תידרש לשלם לכל אדם ו/או גוף בקשר עם קביעה כזו, לרבות כל ההוצאות המשפטיות הקשורות לני"ל.

13. אחריות

13.1. הספק יהא אחראי לכל נזק שהוא, בין לנזק גוף, בין לנזק רכוש, בין לנזק ממון או לכל נזק אחר, שייגרם למועצה ו/או לכל עובד, כתוצאה ממעשה או מחדל מצד הספק – בין אם נגרם על ידו, בין אם נגרם על ידי עובדיו ו/או שלוחיו ו/או כל הנתון למרותו – בין במישרין ובין בעקיפין, הנובע או הקשור לבצוע העבודה נשוא הסכם זה, וכן הוא מתחייב, לפצות את המועצה על כל סכום שתחויב המועצה לשלם בקשר לנזקים המפורטים לעיל.

13.2. למען הסר ספק, אין בכל דבר האמור בהסכם זה, או בהוראה או הנחיה שתינתן על פיהם לספק על ידי המועצה, כדי להטיל על המועצה אחריות, לכל אבדן ו/או פגיעה ו/או הפסד ו/או נזק ו/או הוצאות, כאמור, שייגרמו למועצה ו/או לכל צד שלישי שהוא כתוצאה ממעשה או מחדל של הספק, של עובד מעובדיו או מי מטעמו, או בקשר עם ביצוע העבודות המפורטות בהסכם זה.

13.3. אם ייגרמו למועצה ו/או למי מטעמה ו/או לאדם אחר כלשהו נזק, הפסד, אבדן ו/או תאלץ המועצה ו/או מי מטעמה לשלם פיצויים ו/או הוצאות כלשהם בגין העילות האמורות לעיל, לרבות שכר טרחת עו"ד והוצאות נוספות בקשר עם הליכים כלשהם, מתחייב בזאת הספק לשפות את המועצה ו/או מי מטעמה ו/או אדם אחר כלשהו אשר נגרם להם נזק או הוצאה כאמור, במלוא הסכום, מיד עם קבלת הודעה, בעד כל סכום או תשלום שתידרש המועצה לשלמו, ואותו סכום יראוהו כחוב המגיע למועצה מן הספק על פי הסכם זה. אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מזכותה של המועצה או מי מטעמה על פי כל דין ו/או על פי הסכם זה לכל תרופה ו/או סעד אחרים.

13.4. הספק מתחייב לתקן ולהשלים כל נזק או הוצאה שנגרמו למועצה ו/או למי מטעמה, כמפורט לעיל, מיד עם דרישת המועצה. המועצה תהא רשאית לבצע את התיקונים הנדרשים עקב נזקים שנגרמו על ידי הספק ו/או מי מטעמו וזאת במידה שהספק לא ביצע את התיקונים תוך 7 ימים ממועד קרותם ולחייב את הספק בתשלום התיקונים.

14. ביטוח

14.1. המועצה בסעיף זה (ביטוח) תקרא: מועצה אזורית אל קסום ו/או הישובים בתחום השיפוט של המועצה ו/או תאגידים עירוניים של המועצה ו/או גופי סמך של המועצה ו/או גופים קשורים למועצה.

14.2. מבלי לגרוע מהתחייבויות הספק על פי הסכם זה ומאחריותו לנזקים להם הוא יהיה אחראי על-פי כל דין, הספק מתחייב לעשות ביטוחים כמפורט בהסכם זה. עלות הביטוחים וההשתתפויות העצמיות יחלו על הספק בלבד. כל דרישות הביטוח הרשומות בהסכם זה ייושמו בפוליסות הביטוח של הספק לפני ההתקשרות בין הצדדים.

14.3. הספק יסדיר ביטוח לרכוש וציוד שימשו אותו לביצוע התחייבויותיו על פי הסכם זה. הספק מצהיר בזה בשמו ובשם מי מטעמו שלא יבוא בטענה או דרישה כלפי המועצה בגין כל נזק או אבדן שניתן היה לבטח אותם כאמור, וכך גם לגבי תביעת שיבוב מכל סוג לרבות תביעות תחלוף מחברות ביטוח.

14.4. הביטוח הנדרש, גבולות האחריות וסכומי הביטוח הרשומים בפוליסות ובאישור קיום ביטוחים המצ"ב כנספח ג' (להלן: אישור קיום ביטוחים) אשר מהווה חלק בלתי נפרד מחוזה זה, הנם מזעריים ואין בהם משום אישור של המועצה או מי מטעמה להיקף וגודל הסיכון העומד לביטוח. על הספק יהיה לקבוע ביטוחים וסכומים לביטוח ככל האפשר וכפי הסיכון על מנת למנוע הפסד לו, למועצה ולצד שלישי.

14.5. מובהר בזה כי "אישור קיום ביטוחים" הרשום בהסכם זה לא נועד לצמצם את התחייבויות על פי ההסכם, והתוכן התמציתי של אישור קיום ביטוחים הינו אך ורק כדי לאפשר למבטחים

- לעמוד בהנחיות הפיקוח על הביטוח לגבי נוסח אישור קיום ביטוחים. על הספק יהיה ללמוד דרישות אלו ובמידת הצורך להיעזר באנשי ביטוח מטעמו על מנת להבין את הדרישות וליישמן בביטוחיו ללא הסתייגויות.
- 14.6. הפר הספק את הוראות פוליסות הביטוח באופן המפקיע את זכויותיו ו/או את זכויות המועצה, יהיה הספק אחראי לנזקים שייגרמו למועצה באופן מלא ובלעדי ולא תהיינה לו כל תביעות ו/או טענות, כספיות או אחרות כלפיה, והוא יהיה מנוע מלהעלות כלפי המועצה והבאים מטעמה כל טענה כאמור.
- 14.7. הספק לבדו יהיה אחראי על פי דין לנזקים בלתי מבוטחים, לרבות נזקים שהם מתחת לגבול ההשתתפות העצמית הנקובה בפוליסה.
- 14.8. 14 ימי עבודה לפני החתימה על הסכם זה וכתנאי לחתימת המועצה על הסכם זה, ימציא הספק למועצה את אישור קיום ביטוחים ואת הפוליסות בהן נכללים הביטוחים כפי הנדרש על פי הסכם זה כשהם חתומים על-ידי חברת ביטוח בעלת רישיון של מדינת ישראל לעסוק בסוגי הביטוח הנדרשים.
- 14.9. 14 ימי עבודה לפני תום תקופת הביטוח הנקובה באישור קיום ביטוחים ו/או בפוליסות, ימציא הספק למועצה אותם שוב כשהם מתוארכים לתקופת ביטוח נוספת.
- 14.10. מוסכם בזאת כי בהמצאת אישור קיום ביטוחים ו/או הפוליסות כאמור לעיל, אין משום מתן פטור כלשהו לספק על פי הסכם זה ו/או על פי דין, בין אם חברת הביטוח התחייבה לשפות על נזקים כאמור ובין אם לאו, והמצאתם לידי המועצה כאמור לעיל, אין בה כדי להטיל על המועצה אחריות כלשהי לגבי היקפו וטיבו של הביטוח.
- 14.11. מוצהר ומוסכם בין הצדדים כי המועצה תהיה רשאית לבדוק את אישור קיום הביטוחים ו/או הפוליסות אך לא תהיה חייבת לעשות כן. למען הסר ספק, בדיקתם או אי בדיקתם על ידי המועצה או מי מטעמה אינה פוטרת את הספק מאחריות על פי דין או אחריות על פי הסכם זה.
- 14.12. מוצהר ומוסכם בין הצדדים כי המועצה תהיה רשאית לבקש מהספק לשנות או לתקן את הפוליסות ו/או את אישור קיום ביטוחים על מנת להתאימם להתחייבויות על פי ההסכם. הבקשה לתיקון או שינוי לא תהווה אישור לתקינות אישור קיום ביטוחים ו/או הפוליסות ולא תחול עקב כך על המועצה אחריות כל שהיא.
- 14.13. הספק יכול להגיש העתקי פוליסות ובה ימחק כל מידע שאינו רלוונטי לדרישות המועצה, לרבות מחירים, שמות מבוטחים או ספקים אחרים, כתובות, מידע עסקי סודי וכיו"ב.
- 14.14. מוצהר ומוסכם בין הצדדים, כי באם יחול עיכוב בתחילת ביצוע ההתחייבויות על פי ההסכם עקב אי המצאת או אי הסדרת ביטוח כנדרש, יישא הספק על פי דין בכל הוצאה או נזק שיגרם עקב העיכוב כאמור.
- 14.15. הספק לבדו יהיה אחראי על פי דין לנזק, אבדן והפסד שסיבתם סכום לא מתאים בפוליסת ביטוח או הפרת תנאי הפוליסה או הפרת הוראות הפוליסה.
- 14.16. הספק מצהיר כי לא תהיה לו כל טענה ו/או דרישה ו/או תביעה כנגד המועצה ו/או הבאים מטעמה בגין נזק שהוא זכאי לשיפוי (או שהיה זכאי אלמלא תוכן הפוליסה) עפ"י הביטוחים הנ"ל ו/או ביטוח אחר שהסדיר, והוא פוטר בזאת אותם מכל אחריות לנזק כאמור. האמור לעיל בדבר פטור מאחריות לא יחול כלפי אדם שביצע נזק בזדון לספק.
- 14.17. הפוליסות ואישור קיום ביטוחים יכללו: ביטוח אחריות כלפי צד שלישי. ביטוח אחריות מעבידים. ביטוח אחריות המוצר.
- 14.18. בנוסף לביטוחים לעיל יסדיר הספק, פוליסות לביטוח כלי רכב וציוד מתנייע וממונע אחר אשר ישמשו אותו לצורך אספקת השירותים על פי ההסכם זה.

- 14.19. כל הפוליסות תכלולנה : סעיף לפיו תשלום הפרמיות וההשתתפויות העצמיות יחולו על הספק. סעיף לפיו מוותר המבטח על זכותו לתחלוף כלפי המועצה והבאים מטעמה, הוויתור כאמור לא יחול כלפי מי שביצע נזק בזדון כלפי הספק. סעיף לפיו המבטח לא יטען לטענת ביטוח כפל כלפי מבטחי המועצה והביטוח של הספק הינו ראשוני וקודם לכל ביטוח שנערך על ידי המועצה. ביטול חריג רשלנות רבתי אולם אין בביטול החריג בכדי לפגוע בזכויות המבטח ו/או בחובות המבטח על פי הדין. כיסוי זיהום פתאומי תאונתי ובלתי-צפוי. סעיף לפיו הפוליסות לא תצומצמנה ולא תבוטלנה במשך תקופת הביטוח, אלא אם תימסר הודעה כתובה על כך בדואר רשום לידי המועצה לכל הפחות 60 יום מראש. סעיף לפיו מעשה או מחדל של הספק בתום לב לא תפגע בזכויות המועצה לקבלת שיפוי.
- 14.20. הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי תכלול כיסוי ביטוחי בגין : תביעות שיבוב של המוסד לביטוח לאומי למעט תביעה כנגד מי שחייב בתשלום דמי ביטוח לאומי כלפי עובדיו. שימוש ברכב שאינו חייב בהסדרת ביטוח על פי הפקודה לביטוח כל רכב מנועי. פגיעה בכל רכוש כולל רכוש בבעלות המועצה. שימוש במכשירי הרמה.
- 14.21. בפוליסה לביטוח אחריות המוצר ירשמו :
- 14.21.1. סעיף "תקופת ביטוח רטרואקטיבית". מועד תחילת הכיסוי הרטרואקטיבי לא יהיה מאוחר מיום ההתקשרות בין המועצה לבין הספק.
- 14.21.2. סעיף "תקופת ביטוח וגילוי מאורכת". תקופת גילוי של 12 חודשים לאחר ביטול או אי חידוש הביטוח למעט עקב מעשה מרמה או אי תשלום ע"י הספק, ובתנאי שאין ביטוח אחר המכסה את חבות הספק באותו היקף ביטוח כפי הפוליסה שפקעה.
- 14.22. הפוליסות תהיינה על פי נוסח הידוע בשם 'ביט' או נוסח אחר הדומה לו בכיסוי הביטוחי.
- 14.23. הרחבי שיפוי :
- 14.24. הפוליסה צד שלישי ואחריות המוצר, תכלולנה הרחבת שיפוי לטובת המועצה בגין אחריותה למעשה ו/או טעות ו/או מחדל של הספק ותכלולנה סעיף "אחריות צולבת" לפיו יחשב הביטוח כאילו הוצאה הפוליסה על שם כל אחד מיחיד המבטח בנפרד.
- 14.25. ביטוח אחריות מעבידים יורחב לשפות את המועצה באם תחשב כמעבידה של עובדי הספק.
- 14.26. גבולות האחריות בפוליסות ואישור קיום ביטוחים יהיו לתובע ולתקופת הביטוח וכדלקמן : ביטוח אחריות כלפי צד שלישי – 2,000,000 ₪. ביטוח אחריות מעבידים, כפי הפוליסה של הספק. ביטוח אחריות המוצר – 4,000,000 ₪.
- 14.27. ביטוח אחריות המוצר יהיה בתוקף כל עוד קיימת לספק אחריות על פי כל דין.
- 14.28. ככל שלדעת הספק קיים צורך להרחיב את היקף ביטוחי הספק ו/או לערוך ביטוחים נוספים ו/או משלימים, יערוך הספק את הביטוח הנוסף ו/או המשלים כאמור, על חשבונו הוא ובכפוף לאמור לעיל.
- 14.29. מבלי לגרוע מכלליות האמור בכל מקום בהסכם זה, ולאורך כל תקופת ההסכם, מתחייב הספק למלא אחר כל הוראות חוק לביטוח לאומי על כל צוויו ותקנותיו. על הספק חלה החובה על פי החוק ועל פי הסכם זה לוודא כי כל קבלני המשנה מטעמו יקפידו אף הם למלא אחר כל הוראות חוק לביטוח לאומי על כל צוויו ותקנותיו.
- 14.30. הוראות סעיף זה (ביטוח) על כל סעיפי המשנה שבו, אינן באות לגרוע מחיובי הספק לפי הסכם זה, או כדי להטיל על המועצה חבות כל שהיא. מוצהר ומובהר בזאת במפורש, כי אין בעריכת ביטוחים כאמור, כדי ליצור עילות תביעה כלשהן כלפי המועצה שלא היו קיימות כלפיה, אלמלא נערך הביטוח וכן אין בכך כדי לפטור את גורם הנזק (למעט המועצה) מאחריות בגין נזק שנגרם על ידו.

14.31. הפרה של סעיף זה (סעיף ביטוח), תהווה הפרה של תנאי מהותי של ההסכם.

14.32.

15. פיצוי מוסכם

15.1. מפקח המועצה רשאי בכל עת לבדוק את הספק ואת הסידורים הכרוכים בשירותים ואחזקת המיכלים, ועל הספק לאפשר לו לעשות זאת. קבע המפקח כי התיקונים, הציוד או חלק ממנו או החומרים שמשמש בהם הספק או חלק מהם, או הסידורים הכרוכים בשירותים או חלק מהם אינם תקינים בעיניו, תהא קביעתו סופית והספק ישתמש בציוד ובחומרים ולא יפעיל את הסידורים שנפסלו כאמור.

15.2. אין הדבר גורע מאחריות הספק לגבי השירותים הניתנים עפ"י כל דין.

15.3. הספק ישלם פיצוי מוסכם על כל ליקוי שמתגלה מרשימת הליקויים הבאה:

גובה הפיצוי המוסכם למקרה אחד	הליקוי
2,000 ₪ לכל יום איחור	1. כל שעת איחור מעבר ל- 24 שעות אספקת הסולר למוסד החינוכי
5,000 ₪ לאירוע	2. הצבת נהגים לא מתאימים להובלת סולר
5,000 ₪ לאירוע	3. שימוש במכליות הובלה שאינן מתאימות להובלת סולר
1,000 ₪ לכל יום איחור	4. אי החלפת פילטרים
1,000 ₪ לכל יום איחור	5. אי החלפת מדיד כנדרש

15.4. המועצה תהא זכאית לנכות את סכום הפיצויים המוסכמים הנקובים מכל תשלום שיגיע לספק או לגבותם בכל דרך חוקית אחרת, וזאת לאחר הודעה בכתב לספק על פרטי ההפרה.

15.5. תשלום הפיצויים או ניכויים מסכומים המגיעים לספק לא ישחררו את הספק מהתחייבויותיו על פי מסמכי המכרז.

15.6. **חל איסור מוחלט על הספק להסב את הפיצוי המוסכם על שכרו של העובד.**

15.7. אין הפיצוי המוסכם בא לגרוע (מכל התרופות) בגין הפרת חוזה הקיימות למועצה עפ"י מכרז זה ועל פי כל דין.

16. העברת זכויות

הספק לא יהיה רשאי לבצע כל עסקה בקשר עם זכויותיו ו/או התחייבויותיו, הנובעות בין במשתמע ובין במפורשות מהסכם זה, וכן לא יהיה רשאי להעביר, להמחות או לשעבד כל זכות מזכויותיו או מהתחייבויותיו על פי הסכם זה או בקשר אליו.

17. העדר בלעדיות

הצדדים מסכימים בזאת כי אין בכל האמור בהסכם זה, כדי להגביל את המועצה בביצוע התקשרויות אחרות, הן בתקופת שירותי אספקת הסולר הן לאחר הפסקתם והן לאחר סיומם לאותה מטרה, או לכל מטרה דומה, או למטרות נלוות, עם גורמים אחרים, וכי לספק לא תהיינה כל טענות, דרישות או תביעות בגין האמור.

18. ניגוד עניינים

במשך תקופת ההסכם וביצוע העבודות לא יעסוק הספק בכל עיסוק אשר עשוי להוות ניגוד עניינים עם מתן השירותים וביצוע העבודות למועצה.

19. זכות קיזוז ועיכבון

- 19.1. למועצה תהא זכות קיזוז כלפי הספק בגין כל סכום, קצוב ושאינו קצוב, אשר יגיע לה ממנו והיא תהא רשאית לקיזוז מכל סכום המגיע לספק.
- 19.2. מוסכם ומוצהר בין הצדדים, כי הזכות בידי המועצה לעכב כל תשלום המגיע לספק וכל ציוד של הספק, וזאת בתור ערובה לקיומו ולביצועו של הסכם זה, במקרה שהספק יפר איזו התחייבות מהתחייבויותיו על פי הסכם זה, או עד לקבלת כל סכום שיגיע למועצה מן הספק.

20. שונות

- 20.1. לא יהיה כל תוקף לכל שינוי בהסכם זה אלא אם נעשה בכתב ובהסכמת הצדדים.
- 20.2. שום ויתור, ארכה, הנחה או הימנעות מפעולה במועדה מצד המועצה או הספק לא ייחשבו כוויתור על זכויות המועצה או הספק לפי העניין ולא ישמשו מניעה לכל תביעה.
- 20.3. הכתוב בהסכם זה ממצה בלעדית את המוסכם בין הצדדים ואין להתחשב בכל משא ומתן שקדם לחתימתו, או שהתקיים בד בבד עם חתימתו ו/או במצגים ו/או בהתחייבויות ו/או בחוזים שקדמו או שהיו תנאי לחתימתו והסכם זה יבוא במקום כל החוזים הקודמים בכתב או בעל פה בין המועצה לבין הספק, אם היו.
- 20.4. כתובות הצדדים הינן כבכותרת להסכם זה וכל הודעה שנשלחה מצד למשנהו, לפי הכתובות דלעיל תחשב כנמסרת לידו בתום 72 שעות מעת מסירתה בדואר במכתב רשום, ואם נמסרה ביד או נשלחה בפקסימיליה או בתקשורת מחשבים – בעת מסירתה.

ולראיה באו הצדדים על החתום:

הספק

המועצה

מפרט השירותים הדרושים

1. המועצה האזורית אל קסום מעוניינת באספקה שוטפת של סולר לתחבורה להפעלת גנראטורים המוצבים במוסדות חינוך בשטח המועצה ובפזורה הבדואית בנגב. האספקה תהיה בהיקפים ובתדירויות כמפורט להלן.
2. **סולר לתחבורה** - על המוצר לעמוד בהוראות צו הפעלת רכב (מנועים ודלק) (סולר לתחבורה), תשס"ג-2003 ובכלל זה על הסולר המסופק להיות דל גופרית המתאים לדרישות תקן ישראלי ת"י 107 חלק 1 –סולר למנועי דיזל, ואשר תכולת הגופרית שבו לא עולה על 10 מיליגרם לקילוגרם.
3. אספקת הסולר תעשה באופן שוטף למכלים המחוברים לגנראטורים, כך שכל מוסדות והמערכות המחוברים לגנראטורים יפעלו באופן שוטף.
4. מוסדות החינוך בהם מוצבים גנראטורים מחולקים לצירי חלוקה :

סוג גנרטור	מיקום- אתר
KVA 60	אבו אלחמאם
KVA 60	אום בטין-אבו עסא
KVA 60	אבו כף צפוני ליד הקרמיקה צפוני חדש 813 623207
KVA 60	אבו כף צפוני חדש/ ליד המסגד 810
KVA 60	אבו כף (ואדי אלזגוח) 916 אום בטין צפוני גן אום בטין עצמאי
KVA 60	אל סייד ב' - אלזעראן (ליד המסגד) סועאד אל סייד עצמאי 2
KVA 120	אל סייד ד-ריכוז חדש
KVA 60	אלסייד ה' - הליל 579052 אל סייד עצמאי 3
KVA 60	אל סייד אלקותר-אבו זורגי - אל סייד עצמאי 1
KVA 120	אלג'רא 173401 גן בטיחת אלררה אלטרש
KVA 60	אלהואשלה - גן מולדה
KVA 30	אל טורשאן- עצמאי
KVA 60	אלחומרה
KVA 220	אלבאט
KVA 220	בית ספר כוחלה
KVA 220	בית ספר יסודי אום בטין
KVA 220	מט"ש
KVA 220	מקיף אלפורעה

המועצה רשאית להוסיף או לגרוע בתי ספר להם יסופק סולר וכן להגדיל או להקטין את היקף הליטרים המסופקים וזאת עפ"י שיקול דעתה הבלעדי.

אספקת הסולר

.5

- 5.1** הספק יספק סולר לתחבורה למוסדות החינוך בשטח המועצה ובפזורה הבדואית בנגב על פי צירי החלוקה .
- 5.2** האספקה תהיה על פי קריאה של המנהל מטעם המועצה ו/או מי מטעמו, תוך ציון ציר החלוקה, כמות הסולר הנדרשת ובית הספר אליו נדרש הספק להגיע.
- 5.3** קריאת המנהל מטעם המועצה תיעשה באמצעות הזמנת עבודה חתומה על ידי מורשי החתימה במועצה.
- 5.4** במקרים דחופים בלבד, תצא אל הספק הזמנה בהתאם לנוסח המצורף כנספח א'1, בחתימת מנהל המחלקה אשר תכלול את המיקום הנדרש לאספקת הסולר, כמות הסולר הנדרשת וכל המידע הנדרש לצורך אספקת הסולר בהקדם האפשרי.
- 5.5** האספקה לפי סעיף 5.4 לעיל תבוצע תוך 24 שעות ממועד הקריאה.
- 5.6** לפני כל אספקה, על הספק לתאם את המילוי עם האחראי מטעם המועצה ומנהלי בתי הספר שבציר.
- 5.7** לכל מכלית יהיה מונה ואפשרות לקריאתו .
- 5.8** לפני כל מילוי מכלית יש לאפס את המונה.
- 5.9** הספק ימלא במלוא תכולתם את כל המכלים של בתי הספר שבציר החלוקה ובלבד שלא ניתנה הזמנה מהרשות למלא על פי כמות מסוימת.
- 5.10** על הספק לקחת בחשבון שעשוי להפעיל 2 מכליות מילוי בו זמנית באותו ציר.
- 5.11** כל מילוי ילווה בתדפיס של מונה המיכלית. על הספק לדאוג תמיד לאספקה רק באמצעות מכליות המצוידות במונה מתאים ומכיל להפקת תדפיס שיצורף לחשבון החודשי.
- 5.12** המכליות יהיו מאובזרות בכל הציוד הנדרש לרבות מאצרות (באישור ק. בטיחות)
- 5.13** אספקת הסולר תעשה באמצעות מיכלי המילוי של הספק עצמו.
- 5.14** רק אישור מוקדם של המנהל מטעם המועצה וחתימת מנהל בית הספר על תעודת האספקה יהווה הוראת אישור לתשלום.
- 5.15** תעודת משלוח מסוף דלק והתשלום יעשה אך ורק עם המצאת תעודות משלוח מאושרות.

5.16 הספק יגיש חשבון מפורט לכל אתר ובו יכלל מועד האספקה, כמות מסופקת ומחירי בז"ן עדכניים.

6. אחזקת המיכלים

6.1 הספק אחראי לבצע אחזקה שוטפת של מכלי המילוי המוצבים במוסדות החינוך וזאת במסגרת הליך זה.

6.2 האחזקה כוללת:

6.2.1 שאיבת מי הגשמים שחדרו למכלי המילוי בתקופת החורף.

6.2.2 תחזוקה שוטפת של המכלים הקיימים והחלפת מכלים שאינם תקינים.

6.2.3 תחזוקה שוטפת של המאצרות הקיימות והחלפת מאצרות לא תקינות

6.2.4 החלפת פילטר סולר במיכל הדלק לפחות פעמיים בשנה בפילטר חדש.

6.2.5 החלפת מדיד הסולר- פעם בשנה

6.2.6 במידת הצורך הורדת מכל (פירוק) בבית ספר.

6.3 המכליות יהיו סגורות עם "פלומבה" מקורית במועד אספקת הסולר. על מפעיל המיכלית להציג בפני מנהל בית הספר או מי שהוסמך על ידו את הפלומבה החתומה בטרם יחל התידלוק למיכל.

6.4 במידה ובדעת המועצה להוסיף גנראטור לבית ספר קיים או לבית ספר חדש על הספק להציב מכל סולר, מאצרה ומדיד חדשים, וכן כל פריט אחר שיידרש לשם כך וזאת על חשבון הספק.

סוג גנרטור	מיקום- אתר
KVA 30	אבו אלחמאם
KVA 30	אום בטין-אבו עסא
KVA 30	אבו כף צפוני ליד הקרמיקה צפוני חדש 813 623207
KVA 30	אבו כף צפוני חדש/ ליד המסגד 810
KVA 30	אבו כף (ואדי אלזגוח) 916 אום בטין צפוני גן אום בטין עצמאי
KVA 30	אל סייד ב'- אלזעראן (ליד המסגד) סועאד אל סייד עצמאי 2
KVA 60	אל סייד ד-ריכוז חדש
KVA 30	אלסייד ה'- הליל 579052 אל סייד עצמאי 3
KVA 30	אל סייד אלקותר-אבו זורגי - אל סייד עצמאי 1
KVA 60	אלג'רא 173401 גן בטיחת אלררה אלאטרש
KVA 30	אלהואשלה - גן מולדה
KVA 30	אל טורשאן- עצמאי
KVA 30	אלחומרה
KVA110	אלבאט
KVA 220	בית ספר כוחלה
KVA 110	בית ספר יסודי אום בטין
KVA 220	מט"ש
KVA 220	מקיף אלפורעה

נספח א'1
הזמנה דחופה לאספקת סולר

תאריך: _____

לכבוד

הנדון: אספקת סולר דחופה

מיקום אספקת הסולר: _____

כמות הסולר הנדרשת: _____

חתימת מנהל המחלקה: _____

נספח ב' - הצעת מחיר

- א. המחיר הינו מחיר לליטר סולר.
ב. עלות
1. על המציעים לבדוק בעצמם ועל חשבונם את כל היבטי אספקת המוצרים ומתן השירותים המבוקשים, לרבות את כל מסמכי המכרז, דרישות המימוש, המפרטים הטכניים של פריטי הדלקים וכל נתון משפטי, ביצועי, תפעולי או עסקי רלוונטי לצורך הגשת ההצעה ולביצוע מכלול התחייבויות המציע על פי החוזה, אם תזכה הצעתו.
2. למען הסר ספק מובהר כי עורך המכרז אינו מתחייב להזמין מהזוכה במכרז דלקים בהיקף מינימלי כלשהו או להזמין פריט מהפריטים המופיעים במכרז כולם או חלקם.
3. יובהר כי הספק הזוכה יממש את כל תנאי המכרז במלואם, ללא כל שינויים או התאמות מכל סוג שהוא, וכי חל עליהם איסור להציע למזמין שירותים או פריטים שלא נכללו במסגרת הצעתם למכרז אלא באישור מראש ובכתב של עורך המכרז, למעט אם הוגדרה לכך האפשרות במסמכי המכרז.
4. חישוב מחיר רכיבי הדלק:
- 4.1 מחיר קילו ליטר / טון דלק מורכב מארבעה רכיבים:
- 4.1.1 תזקיק
- 4.1.2 בלו
- 4.1.3 מרווח שיווק
- 4.1.4 מע"מ
- 4.2 עדכון מחירי הדלקים במכרז יבוצע על ידי עורך המכרז אחת לחודש, ביום העסקים הראשון של החודש. המחיר יעודכן עבור כל רכיב בהתאם לכללי ההצמדה המפורטים מטה.
- 4.3 עורך המכרז יפרסם אחת לחודש מחירון מעודכן לכל אחד מסוגי הדלקים לחודש הקרוב, בהתאם ליחידת המידה/ניפוק לאספקה. עבור סולר לתחבורה בטמפרטורה מעשית יחידת המידה הינה קילו ליטר.
- 4.4 חישוב מחיר התזקיק:
- 4.4.1 יהא בהתאם לפרסום של מינהל הדלק במשרד התשתיות הלאומיות כפי שמתעדכן מידי חודש באתר משרד האנרגיה בלשונית "מחירים תאורטיים של מוצרי דלק שאינם בפיקוח" (מחירים מצוטטים) בקישור הבא: https://www.gov.il/he/Departments/general/theory_rate_fuel_price
- 4.4.2 הסולר לתחבורה יחושב לפי מחיר התזקיק בעמודת "סולר לתחבורה שתכולת הגופרית בו אינה עולה על 10 מ"ג לק"ג במכליות."
- 4.5 חישוב מחיר הבלו
- 4.5.1 מחיר הבלו יעודכן מידי חודש בהתאם לפרסום באתר רשות המיסים,
- 4.5.2 משרד האוצר. בקישור הבא:
- 4.5.3 <https://taxes.gov.il/OtherIndirectTaxes/Pages/DelekSoler.aspx>
- 4.6 חישוב מחיר מרווח השיווק
- 4.6.1 מרווח השיווק יקבע בהתאם להצעתו של המציע הזוכה כאמור בנספח "הצעת המחיר" ויוצמד למדד המחירים לצרכן כמוסבר להלן.
- 4.7 הצמדה - הגדרות בנושא הצמדה
- 4.7.1 תאריך הבסיס – המועד האחרון להגשת הצעות במכרז.
- 4.7.2 תאריך התחלת הצמדה - המועד שממנו והלאה מחושבת ההצמדה

- 4.7.3. מדד התחלתי – המדד הידוע בתאריך התחלת ההצמדה.
- 4.7.4. המדד הקובע - המדד האחרון הידוע ביום מועד ביצוע ההצמדה.
- 4.7.5. הצמדה שלילית - הצמדה המבוצעת כאשר המדד הקובע ירד אל מתחת לשיעור המדד ההתחלתי.
- 4.7.6. מדד המחירים לצרכן- כפי שמפורסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה או מי שהוסמך על ידי ממשלת ישראל להחליפה.
- 4.8. עקרונות ביצוע ההצמדה
- 4.8.1. המחירים יוצמדו לשינויים במדד המחירים לצרכן (להלן: "המדד").
- 4.8.2. סכום ההצמדה שיחושב יתווסף (או יופחת, אם חלה ירידה במדד הרלוונטי) למחירים שנקבעו בהתקשרות.
- 4.8.3. ביצוע הצמדה יהיה גם במקרים שבהם מדובר בהצמדה שלילית.
- 4.9. מנגנון ביצוע ההצמדה
- 4.9.1. ההצמדה תתבצע מדי 6 חודשים, כך שההצמדה הראשונה תתבצע בחלוף 6 חודשים מתאריך תחילת הצמדה, ובכל 6 חודשים לאחר מכן.
- 4.10. מס ערך מוסף
- לשלושת רכיבי הדלק האמורים לעיל יוסף מע"מ כחוק.
- 4.11. טבלת סיכום מבנה תמחור הדלקים
- בהמשך למוסבר בסעיף 2.5 לעיל, מצ"ב טבלה המסכמת את רכיבי התמחור מהם בנוי מחיר הדלק:

סוג הדלקים	יחידת מניה לאספקה	מחיר התזקיק בהתאם לשער בז"ן	בלו	מע"מ	מרווח שיווק (בהתאם להצעה במכרז)
סולר לתחבורה (עבור גנרטורים)	קילו ליטר	בהתאם לשער העדכני למועד הזמנת הדלק)	(בהתאם לשיעור המס העדכני במועד הזמנת הדלק)	בהתאם לשיעור המס העדכני במועד הזמנת הדלק)	_____ ש"ח

- 4.12. הצעת המחיר
- 4.12.1. המחירים שיוצעו ע"י המציעים בהצעותיהם הכספיות יכללו את כל ההוצאות הכרוכות באספקת הדלקים, לרבות ההוצאות הישירות והעקיפות, הובלה, כוח אדם, אחזקת מלאי, התאמה לרגולציה, מיסים, רווחים וכל הוצאה אחרת המגיעה למציע, לפי דעתו, על מנת שיוכל לבצע את השירותים המבוקשים בהתאם להתחייבויותיו על פי הנדרש במכרז.
- 4.12.1.1. המחירים כוללים גם ביצוע בדיקה וניקוי מכלי הדלק באתר המזמין כמפורט בסעיף 4.3.

4.2.1.2. יובהר ויודגש, כי המחירים הינם בשקל חדש בלבד והם סופיים למעט מע"מ. לא יערך כל משא ומתן בין המזמין לבין הזוכה. עורך המכרז יראה בחומרה ניסיון של זוכה לחזור בו ממחיריו ויהווה עילה מיידית לחילוט הערבות שהגיש הזוכה, סיום ההתקשרות עמו וכל פעולה כלפיו בהתאם לכלל דין.

4.3. אופן מילוי הצעת המחיר

המציע נדרש להגיש את הצעתו בשקלים עבור מרווח השיווק. את ההצעה ירשום המציע בעמודת מרווח השיווק.

א. מובהר בזאת כי במסגרת הצעת המחיר המפורטת להלן, יגלם המציע בהצעתו את כל העלויות הכרוכות לצורך אספקת הסולר למוסדות החינוך המופעים ברשימה במפרט השירותים, לרבות הוצאות כח אדם, הובלה, אחסנה במקום האספקה ובמחסניו, חומרים וציוד והוצאות ישירות ועקיפות וכן מיסים ישירים ועקיפים, למעט מס ערך מוסף כדין.

ב. המועצה שומרת לעצמה את הרשות לפסול על הסף הצעת מחיר חלקית ו/או שונה מהנדרש בנספח זה.

ג. המועצה לא תישא בכל הוצאה הכרוכה במסגרת מכרז זה, ושאינה במסגרת ההסכם המוצע.

ד. המועצה אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר והיא תהייה רשאית לפצל את העבודות בין קבלנים שונים.

ה. הצעת המחיר (יש למלא בעט כחול או שחור בלבד):

נושא	יחידת מדידה	הצעת המחיר ליחידה-ש (ללא מע"מ)
מחיר מרווח השיווק לליטר סולר	ליטר	

נספח ג'

אישור קיום ביטוחים		תאריך הנפקת האישור _____	
<p>אישור ביטוח זה מהווה אסמכתא לכך שלמבוטח ישנה פוליסת ביטוח בתוקף, בהתאם למידע המפורט בה. המידע המפורט באישור זה אינו כולל את כל תנאי הפוליסה וחריגיה. יחד עם זאת, במקרה של סתירה בין התנאים שמפורטים באישור זה לבין התנאים הקבועים בפוליסת הביטוח יגבר האמור בפוליסת הביטוח למעט במקרה שבו תנאי באישור זה מיטיב עם מבקש האישור.</p>			
מבקש האישור*	המבוטח	אופי העסקה*	מעמד מבקש האישור*
שם : מועצה אזורית אל קסום ו/או הישובים בתחום השיפוט של המועצה ו/או תאגידים עירוניים של המועצה ו/או גופי סמך של המועצה ו/או גופים קשורים למועצה	שם	אספקת סולר	
ת.ז./ח.פ.	ת.ז./ח.פ.		
מען	מען		
שד' שז"ר 31 באר שבע			

סוג הביטוח	מספר הפוליסה	נוסח ומהדורת הפוליסה	תאריך תחילה	תאריך סיום	גבול אחריות/ סכום ביטוח	מטבע	כיסויים נוספים בתוקף וביטול חריגים
חלוקה לפי גבולות אחריות או סכומי ביטוח		ביט			2,000,000	₪	302 – אחריות צולבת 309 - ויתור על תחלוף לטובת מבקש האישור 315 – כיסוי לתביעות מל"ל 321 - מבוטח נוסף בגין מעשי או מחדלי המבוטח – מבקש האישור 328 – ראשוניות 329 – רכוש מבקש האישור יחשב כצד ג'
אחריות מעבידים		ביט				₪	309 - ויתור על תחלוף לטובת מבקש האישור 319 - מבוטח נוסף היה וייחשב כמעבידם של מי מעובדי המבוטח. 328 - ראשוניות
אחריות המוצר		ביט			4,000,000	₪	302 – אחריות צולבת 309 - ויתור על תחלוף לטובת מבקש האישור 321 - מבוטח נוסף בגין מעשי או מחדלי המבוטח – מבקש האישור 328 – ראשוניות 332 – תקופת גילוי 12 חודש

פירוט השירותים (בכפוף, לשירותים המפורטים בהסכם בין המבוטח למבקש האישור, יש לציין את קוד השירות מתוך הרשימה הסגורה המפורטת בנספח ג' כפי שמפורסם על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון):*

003 - אספקת גז ודלק

ביטול/שינוי הפוליסה *

שינוי לרעת מבקש האישור או ביטול של פוליסת ביטוח, לא ייכנס לתוקף אלא 60 יום לאחר משלוח הודעה למבקש האישור בדבר השינוי או הביטול.

חתימת האישור

המבטח:

נוסח ערבות ביצוע

: בנק

: סניף

: כתובת הסניף

: תאריך

לכבוד

המועצה האזורית אל קסום**הנדון: ערבות בנקאית מספר _____.**

אנו ערבים בזה כלפיכם לתשלום כל סכום, עד לסכום כולל של 50,000 ₪ (ובמילים: **חמישים אלף** ₪) (להלן: "**סכום הערבות**"), שתדרשו מאת _____ (להלן: "**הנערב**"), בקשר למכרז פומבי מספר 12/2022. סכום הערבות יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן כפי שיתפרסם מפעם לפעם ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומחקר כלכלי, או ע"י מוסד ממשלתי אחר (להלן: "**המדד**"), בתנאי ההצמדה שלהלן:

"**המדד היסודי**" לעניין ערבות זו יהא המדד בגין חודש יולי 2022 אשר פורסם ביום 15.08.2022 (או סמוך לכך).

"**המדד החדש**" לעניין ערבות זו, יהא המדד שפורסם לאחרונה הקודם לקבלת התשלום בפועל עפ"י ערבות זו.

"הפרשי	ההצמדה"	לעניין	ערבות	זו	יחושבו	כדלהלן:
אם יתברר כי המדד החדש עלה לעומת המדד היסודי, יהיו הפרשי ההצמדה, הסכום השווה למכפלת ההפרש בין המדד החדש למדד היסודי בסכום הדרושה, מחולק במדד היסודי.						
אם המדד החדש יהיה נמוך מהמדד היסודי, נשלם לכם את הסכום הנקוב בדרישתכם עד לסכום הערבות, ללא כל הפרשי הצמדה.						

ערבותנו זו הינה מוחלטת ובלתי תלויה ואנו נשלם לכם את סכום הערבות, בתוספת הפרשי הצמדה, מבלי שיהיה עליכם לבסס או להוכיח או לנמק את דרישתכם ומבלי שתהיו חייבים לדרוש את התשלום תחילה מאת הנערב.

לפי דרישתכם הראשונה בכתב, לא יאוחר מ-15 ימים מתאריך קבלת דרישתכם על ידינו אנו נשלם לכם את הסכום הנקוב בדרישה ובלבד שלא יעלה על סכום הערבות בתוספת הפרשי ההצמדה למדד.

ערבות זו תישאר בתוקפה עד ליום ____/____/____ ועד בכלל. כל דרישה עפ"י ערבות זו צריכה להתקבל על ידינו בכתב לא יאוחר מהתאריך הנ"ל.

אנו נותנים בזאת הסכמתנו הבלתי חוזרת לכך שהמועצה האזורית אל קסום, תוכל לפי שיקול דעתה המוחלט, לפנות אל הבנק ולדרוש את הארכת תוקף הערבות מעת לעת ואנו מעניקים אף הסכמתנו לכך שהבנק יאריך את תוקף הערבות, ככל שיידרש על ידה.

בכבוד רב,

_____ בנק

טופס זה ייחתם בידי מורשי החתימה של הבנק ויש להטביע עליו חותמת אישית וחתימת הסניף

נספח כ"א

**דו"ח מדידות רעש בבית ספר בביר
הדאג' מיום 15.2.2023**

עמ' 252

דו"ח מדידות רעש

מדידת רעש גנרטור בבית ספר בביר הדאג'

15.2.2023

1. כללי

בעקבות פניית ציבור של הורי תלמידים בבית הספר שהועברה אל המשרד להגנת הסביבה באמצעות מנהל בית הספר, שעניינה רעש הנובע מהגנרטור המספק חשמל לבית הספר, להלן "הגנרטור", נערכה מדידת רעש ב- 15.2.2023 בין השעות 10:00-10:30, לצורך בחינת השפעות הרעש מהגנרטור על כיתות הלימוד הקרובות ביותר והשוואת תוצאות המדידה לחוק ולתקנות.

2. תיאור האתר וסביבתו

הגנרטור נמצא בתוך חצר בית הספר. הקולטים הקרובים ביותר, הינם כיתות א' 1 ו- ב' 1.

3. חוקים ותקנות בנושאי רעש

3.1 החוק למניעת מפגעים

בסעיף מס' 2 בחוק למניעת מפגעים, התשכ"א-1961 נקבע כי "לא יגרום אדם לרעש חזק או בלתי-סביר, מכל מקור שהוא, אם הוא מפריע, או עשוי להפריע, לאדם המצוי בקרבת-מקום או לעוברים ושבים." בסעיף מס' 5 נקבע כי "השר יתקין, בתקנות, כללים לביצוע סעיפים 2 ו-3, ובין השאר רשאי הוא לקבוע מה הם רעש או ריח חזקים או בלתי-סבירים."

3.2 התקנות למניעת מפגעים (רעש בלתי סביר), התש"ן-1990

בתקנות אלו נקבעו מפלסי הרעש המרביים המותרים ממקורות רעש בקולטי הרעש ושמעליהם הרעש מוגדר לא סביר. התקנות קובעות את רף מפלס הרעש כפי שיימדד בתוך חדר המשמש למגורים ואת אופן ותנאי ביצוע המדידה. בתקנה נקבע הרף המותר (המוצג בתוספת הראשונה) כתלות במשתנים הבאים:

- סוג המבנה (מבנה סוג א'-ה' כמפורט בתקנה).
- פרק הזמן ביממה בו הרעש מתקיים. שעות היום מוגדרות בין השעות 06:00-22:00 ושעות הלילה בין השעות 22:00 ל-06:00 למחרת.
- משך הרעש.
- בטבלה מס' 1 להלן מוצג מפלס הרעש המותר במבנה סוג א'- "בנין המשמש כבית חולים, בית החלמה, בית הבראה, בית אבות או בית ספר" המתאים,

להבנתנו, לקולטי הרעש שעלולים להיות מושפעים מרעש הגנרטור. היות ושעות הפעילות להבנתנו הן שעות היום, הקריטריון המתאים הינו עבור שעות היום, לרעש שמשכו עולה על 3 שעות אך אינו עולה על 9 שעות (מסומן בצבע אדום).

טבלה מס' 1: קריטריון רעש בלתי סביר

מפלס רעש ב- $dB(A)$ במבנה סוג ה'		משך הרעש
לילה	יום	
	45	עולה על 9 שעות
	50	עולה על 3 שעות אך אינו עולה על 9 שעות
	55	עולה על שעה אך אינו עולה על 3 שעות
35		עולה על 30 דקות
	60	עולה על 15 דקות אך אינו עולה על שעה
40		עולה על 10 דקות אך אינו עולה על 30 דקות
	65	עולה על 5 דקות אך אינו עולה על 15 דקות
	70	עולה על 2 דקות אך אינו עולה על 5 דקות
45		אינו עולה על 10 דקות
	75	אינו עולה על 2 דקות

4. תיאור מדידות הרעש

4.1 תיאור המדידות

מדידת הרעש התקיימה ב- 15.2.2023 בין השעות 10:00-10:30. מדידות הרעש נערכו בתוך כיתות א' 1 ו- ב' 1, הפונות אל עבר הגנרטור, כאשר החלון פתוח אל עבר מקור הרעש. רעש הרקע נמדד כאשר הגנרטור כובה. רעשי הרקע שנשמעו היו קולות דיבור ורעש מטוסים.

4.2 מכשור

לצורך ביצוע המדידות המפורטות נעשה שימוש בציוד להלן:

- מד רעש דגם **971**, תוצרת חב' **Svantek**
- קדם מגבר, מיקרופון קבלי ומגן רוח תוצרת חב' **Svantek**
- כייל דגם **SV33A** תוצרת חב' **Svantek**

מד הרעש כויל עפ"י הוראות היצרן והוראות התקנות, טרם המדידות ולאחר ביצוען.

ציוד זה עומד בדרישת תקן **IEC** כ-**"Class 1"**. מד הרעש כוון למצב **"Fast"** ותוכנן למדוד את מפלס רעש שווה ערך ביחידות **dB** ובשקלול **"A"** אחת לשנייה וכן את ספקטרום הרעש ברזולוציה של 1/3 אוקטבה, אחת לשניה. מד הרעש כויל עפ"י הוראות היצרן והוראות התקנות, טרם ולאחר ביצוע המדידות.

5. תוצאות מדידות הרעש

5.1 סיכום תוצאות המדידה

בטבלה להלן מוצג סיכום תוצאות המדידה.

סיכום תוצאות המדידה

מפלס רעש שווה ערך מדוד Leq ביחידות dB ובשקלול "A"	סוג פעילות
59.4	רעש מצטבר בכיתה א' 1
56	רעש מצטבר בכיתה ב' 1
50.1	רעש רקע
58.9	רעש המקור בכיתה א' 1
54.7	רעש המקור בכיתה ב' 1
77.2	רעש בחצר במרחק כ- 3 מ' מהגנרטור

6. סיכום ומסקנות

מעיון בערכים המדודים המוצגים בטבלה לעיל, והשוואתם לקריטריונים המפורטים בתקנות למניעת מפגעים (רעש בלתי סביר), התש"ן-1990 עולה כי ישנה חריגה משמעותית מהתקנות לשעות היום עבור מבנה ציבור רגיש. עד לחיבור בית הספר לתשתית החשמל, על-מנת לעמוד בדרישות החוק והתקנות, יש לחפות את הגרנטור באמצעות חיפוי אקוסטי מתאים, או לחילופין להרחיק את הגרנטור הרחק מחצר בית הספר באופן שלא יגרמו מטרדי רעש לתלמידים ולמורים.

בברכה,

ד"ר רבקה שירצקי
מרכזת בכירה
למניעת רעש

רשמי

נספח כ"ב

**מסמכי קול קורא 1152022 לתמיכה
במעבר אנרגיה מקיימת של
האוכלוסייה הבודואית בנגב לשנת
2022 מחודש אוקטובר 2022**

עמ' 258

מדינת ישראל משרד האנרגיה

קול קורא 115/2022 לתמיכה במעבר לאנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב לשנת 2022

1. רקע

- 1.1 ביום 21.9.22 התקבל תיקון 1879 (ערב/23) לסעיף 11 להחלטת ממשלה מספר 1279 – "תוכנית לפיתוח כלכלי חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2022-2026" מיום 14.03.2022.
- 1.2 במסגרת התיקון להחלטה נכתב, בין היתר, כי משרד האנרגיה יפעל "לטובת מעבר לאנרגיה מקיימת (פרויקטים לייצור אנרגיה מתחדשת, אגירה והתייעלות באנרגיה) ושיפור אמינות אספקת החשמל, בפרט במוסדות ציבור, באוכלוסייה הבדואית בנגב".
- 1.3 בהתאם לזאת, משרד האנרגיה מפרסם נוהל תמיכות שמטרתו לתמוך ברשויות האוכלוסייה הבדואית בקידום פרויקטים של אנרגיה מקיימת ובהחלפת גנרטורים מבוססי סולר במבני ציבור וזאת כפי שיפורט בנוהל זה ובהתאם להוראות התכ"ם תחת פרק 6.2 ("תמיכות מתקציב המדינה בגופים אחרים"), ובהתאם לכל דין (יובהר כי במידה ויהיו הוראות תכ"ם נוספות בנושא, הן יחולו על קול קורא זה).

2. הערות כלליות:

- 2.1 יובהר כי אישור התמיכה יהיה כפוף לקיומו של תקציב בתקנה התקציבית, נשוא התמיכה. כל הקצאה תקציבית בפועל כפופה למקורות שיעמדו לרשות המשרד במועד ההחלטה על חלוקת כספי התמיכה, ותקצוב הסכומים בסעיף התקציבי הרלבנטי.
- 2.2 בהתאם להוראות התכ"ם, ועדת תמיכות מטעם המשרד תדון בעניין הקצאת תמיכה לרשויות המקומיות הבדואיות, כמפורט בהמשך קול קורא זה. הוועדה תורכב ממנכ"ל המשרד, חשב המשרד, היועץ המשפטי של המשרד, או מי מטעם (להלן: "ועדת התמיכות המשרדית").
- 2.3 ועדת התמיכות רשאית למנות צוות משנה אשר יכלול נציגים מטעם משרד האנרגיה (להלן – צוות המשנה).
- 2.4 באם ימונה צוות משנה, הוא יגיש את המלצותיו לוועדת התמיכות המשרדית אשר תקבל החלטה בהתאם לשיקול דעתה על דירוג הרשויות מבקשות התמיכה.
- 2.5 התמיכה תינתן רק לרשויות המפורטות ברשימה בהחלטת הממשלה 1279.
- 2.6 התקציב יאושר, אם ימצא על ידי הוועדה המשרדית כי נכון וראוי לתתו, על-פי עקרונות של סבירות ושוויון.

עמוד 1 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע:

תאריך:

רח' בנק ישראל 7 ירושלים, 91360 טל': 02-5006764 פקס': 02-5006766

דוא"ל: muni@energy.gov.il כתובתנו באינטרנט: www.energy.gov.il

- 2.7. בבואה לדון ולהחליט בכל בקשה, תשקול הוועדה את כל נסיבותיו של העניין, תוך יישום שוויוני אחיד וענייני של הנוהל.
- 2.8. כל שיקוליה של הוועדה יהיו ענייניים, תוך הפעלת אמות מידה מקצועיות, ככל שיידרש לפי נסיבות העניין.
- 2.9. חשוב להבהיר כי היקף התמיכה שיאושר הינו בהתאם לתוכנית תקציבית ומילולית שאושרה (כולל הסיכום התקציבי שאושר). שינוי ו/או צמצום התוכנית כפי שאושרה, לרבות היקף תקציבי, לאחר אישור התמיכה, עלול להוביל להקטנת היקף התמיכה או ביטולה, גם אם סכום התמיכה שאושר היה קטן מהסכום שהתבקש. שינויים שיובילו לאי עמידה בתנאי הסף של הפרויקטים, יביאו לביטול התמיכה.
- 2.10. יובהר כי במקרה של ביצוע חלקי של התכנית אשר בהתבסס עליו ניתנה התמיכה, המשרד יקטין את היקף התמיכה בהתאם.

תוכן עניינים

4	פרק א' – דברי הסבר	4
4	הגדרות	3.
4	מטרות התמיכה	4.
4	הגופים הנתמכים	5.
4	תנאי סף לקבלת תמיכה	6.
4	היקף התמיכה	7.
6	פרק ב' – אופן הפעלת התמיכה, אופן ניקוד הבקשות, נהלי הגשה	6
6	הפעילות הנתמכת	8.
6	מנגנון בדיקת בקשות התמיכה	9.
8	אמות מידה לניקוד הבקשות למסלול פרויקטים לאנרגיה מקיימת	10.
9	תבחינים לפרויקטים שבתכנית העבודה	11.
9	נהלי הגשת בקשת התמיכה, אישורה ודיווח	12.
10	שינויים בתכנית והסטות תקציביות	13.
11	אופן תשלום התמיכה	14.
14	פיקוח	15.
15	פרק ג' – תנאים נוספים	15
15	תנאים כלליים	16.
15	הנחיות מנהליות להגשת בקשות לנוהל התמיכה	17.
17	מועדים	18.
19	פרק ד' – נספחים	19
19	נספח 1 – טופס הגשת בקשה לקול קורא	19
22	נספח 1א – טופס הגשת בקשה למסלול החלפת גנרטורים	22
23	נספח 2 – הסכמה של הרשות המשתתפת	23
25	נספח 3 – הנחיות להגשת בקשת תמיכה במערכת המרכבה	25
26	נספח 4 – התחייבות בגין תמיכה (חלק א')	26
29	נספח 5 – התחייבות בגין תמיכה (חלק ב')	29
30	נספח 6 – תוכנית עבודה	30
32	נספח 7 – דרישת תשלום	32
34	נספח 8 – דו"ח תקציב וביצוע התקציב (להגיש כקובץ אקסל)	34
35	נספח 9 – רשויות ההחלטה	35
36	נספח 10 – דרישות בהתאם לסוג הטכנולוגיה בפרויקט	36
45	נספח 11 – אישור על התחלת הפרויקט	45
47	נספח 12 – דיווח על התקדמות הפרויקט	47
48	נספח 13 – טופס סיום פרויקט	48
50	נספח 14 – הסכמה של הרשות המשתתפת - רק לרשויות שפונות באמצעות אשכול/איגוד	50

פרק א' – דברי הסבר

3. הגדרות

בנוהל זה אלה:

- 3.1. "המשרד" - משרד האנרגיה.
- 3.2. "רשות מקומית" - עירייה, מועצה מקומית, מועצה אזורית.
- 3.3. "אשכול אזורי" או "אשכול" - איגוד ערים מיוחד, המוקם מכוח חוק איגודי ערים תשט"ו 1955, ומטרתו עידוד פיתוח אזורי ושיתוף פעולה בין הרשויות המקומיות החברות בו;
- 3.4. "שנה" - שנת התקציב 2022.
- 3.5. "האגף המקצועי במשרד" - חטיבת אנרגיה מקיימת.
- 3.6. "הצעה לתמיכה" - אשכול, יכול להגיש בקשה לתמיכה עבור רשות אחת (1) או מספר רשויות. הצעה לתמיכה יכולה לכלול מספר טכנולוגיות.
- 3.7. "נציג המשרד" - גב' עירית הייטנר שעיו או מי מעובדי חטיבת אנרגיה מקיימת.
- 3.8. "תכנית עבודה" - תכנית עבודה מילולית ותקציבית המפרטת את הפרויקט או הפרויקטים אותו מציע מבקש התמיכה ואת עמידתה בתנאי הסף המקצועיים שנקבעו.
- 3.9. "פרויקט" - פעולה להתקנת מערכת מבין הרשימה המפורטת בנספח 10 – דרישות בהתאם לסוג הטכנולוגיה, המביאה להתייעלות בשימוש באנרגיה או ייצור אנרגיה מתחדשת ואגירה, ובלבד שהמערכת האמורה תאושר ע"י נציג המשרד.

4. מטרת התמיכה

- 4.1. קידום פרויקטים באוכלוסייה הבדואית בתחום אנרגיה מקיימת לרבות התייעלות באנרגיה וייצור אנרגיה מתחדשת ואגירה תוך מתן תיעדוף להחלפת גנרטורים המונעים בסולר במערכות של אנרגיה מתחדשת ואגירה במבני ציבור באוכלוסייה הבדואית.

5. הגופים הנתמכים

- 5.1. רשימת הרשויות המקומיות הרשאיות להגיש בקשת תמיכה בהתאם להחלטת ממשלה 1279 מצורפת בנספח 9 - רשימת הרשויות.
- 5.2. עבור פרויקטים להחלפת גנרטורים רשאיות להגיש רק רשויות שיש בתחומן מבני ציבור עם גנרטורים מונעים בסולר.

6. תנאי סף לקבלת תמיכה

- 6.1. מבקש התמיכה הינו "אשכול אזורי" שמבקש בשם רשות מקומית הכלולה ברשימת הרשויות של החלטה 1279 (המצורפת בנספח 9).

7. היקף התמיכה

- 7.1. התקציב המוקצה על ידי המשרד לקול קורא זה הוא בגובה 15 מיליון ₪ ויוקצה לשני מסלולים כמפורט להלן. יש להבהיר כי ניתן לפנות לאחד משני המסלולים או לשניהם ככל שעומדים בקריטריונים:

עמוד 4 מתוך 50 עמודים

תאריך: _____ חתימת המציע: _____

- 7.2. מסלול החלפת גנרטורים - עבור החלפת גנרטורים מונעים בסולר במבני ציבור יוקצה תקציב של עד 4.3 מלש"ח.
- 7.3. מסלול פרויקטים לאנרגיה מקיימת - עבור פרויקטים לאנרגיה מקיימת תוקצה יתרת התקציב.
- 7.4. המשרד רשאי להסיט תקציב בין הסעיפים.
- 7.5. שיעור התמיכה של כלל משרדי הממשלה בתוכנית לא יעלה על 100% מסך עלות הפרויקטים.
- 7.6. גובה התמיכה עבור מסלול החלפת גנרטורים – עבור הקמת מערכת אנרגיה מתחדשת ואגירה לכל מבנה ציבורי עם היתר בנייה שצריכת האנרגיה שלו מבוססת על גנרטור יוקצו 130,000 שקלים.
- 7.7. גובה התמיכה עבור מסלול פרויקטים לאנרגיה מקיימת – שיעור התמיכה ייקבע לכל אחת מהרשויות על פי טבלת הניקוד ואמות המידה כמפורט בסעיף 10 להלן.
- 7.8. שיעור התמיכה יתחלק באופן הבא:
- 7.8.1. עבור דמי ניהול, יינתנו עד 5% מסך התמיכה לכל מבקש תמיכה.
- 7.8.2. סך הרכיבים לבקשת תמיכה יעמוד על 100% בהתאם לתקציב שיוגדר על ידי המשרד במעבר לשלב ב'.

פרק ב' – אופן הפעלת התמיכה, אופן ניקוד הבקשות, נהלי הגשה

8. הפעילות הנתמכת

מבלי לגרוע מהוראת [סעיף 7](#), על התכניות אשר יוגשו על ידי רשות מקומית שקיבלה הודעה על זכייתה במסלול פרויקטים לאנרגיה מקיימת, על התכנית להתייחס למרכיבים הבאים במסגרתם ניתן לתמוך במסגרת קול קורא זה:

8.1. תחום התייעלות באנרגיה: תמיכה בתחום התייעלות באנרגיה לא תעלה על 90% מעלות כל פרויקט לפעילות זו בפועל. פעילות התמיכה תכלול:

- 8.1.1. סקר לאיתור פוטנציאל התייעלות באנרגיה בהתאם למפרט משרד האנרגיה.
- 8.1.2. ציוד ואמצעים לביצוע הפרויקט, בתחומים: מיזוג אוויר וחימום מים, משאבות, מנועים, אגירה, מערכות בקרה, תאורה, וכל רכיב אחר כל עוד אושר לתקצוב על ידי המשרד.
- 8.1.3. אמצעים ושירותים המבוצעים באופן בלעדי על מנת להוכיח את החיסכון ו/או ההתייעלות ובתנאי שאלו הותקנו ו/או סופקו במסגרת הפרויקט.
- 8.1.4. מערכות ניהול אנרגיה.

8.2. תחום אנרגיה מתחדשת: תמיכה בתחום יצור אנרגיה מתחדשת לא תעלה על 90% מעלות כל פרויקט לפעילות זו בפועל. פעילות התמיכה תכלול:

- 8.2.1. מיפוי של פוטנציאל לייצור אנרגיה מתחדשת ו/או אגירת אנרגיה.
- 8.2.2. ציוד ואמצעים לביצוע פרויקט אנרגיה מתחדשת, מערכות אגירת אנרגיה, וכל רכיב אחר כל עוד מאושר לתקצוב על ידי המשרד.
- 8.2.3. אמצעים ושירותים המבוצעים באופן בלעדי על מנת להוכיח את שיעור הייצור או האגירה, לרבות עלויות הכנת הגג (איטום והזזת מתקנים קיימים) ותחזוקה.

8.3. יודגש כי לאור מורכבות ההתייעלות באנרגיה ואנרגיה מתחדשת, המשרד יאפשר לגוף המבקש לבצע שינויים בתוכנית לעיל, בכפוף להוראות [סעיף 13](#) בקול קורא זה.

9. מנגנון בדיקת בקשות התמיכה

בדיקת הבקשות תעשה ב-2 שלבים כמפורט להלן:

9.1. שלב א'

- 9.1.1. תיבדק הגשת המסמכים הנדרשים כמפורט ב[סעיף 17](#).
- 9.1.2. תיבדק עמידה בתנאי סף בהתאם ל[סעיף 6](#).
- 9.1.3. עבור מסלול החלפת גנרטורים ייבדקו הנספחים המקצועיים (ראו [נספח א1](#)) ובהתאם להחלטת וועדת התמיכות יוחלט על היקף התקציב למסלול זה ועל סכום המענק עבור כל מבנה ציבור.
- 9.1.4. עבור מסלול פרויקטים לאנרגיה מקיימת הבקשה של כל רשות מקומית תנוקד, בהתאם לאמור בטבלת הניקוד כמפורט ב[סעיף 10](#).

עמוד 6 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

9.1.5. לאחר ניקוד הבקשות, התקציב שיוקצה לכל רשות לפרויקטים לאנרגיה מקיימת יחושב בדרך הבאה:

9.1.5.1. סך התקציב שהוקצה למסלול לפרויקטים לאנרגיה מקיימת לאחר ההקצאה להחלפת גנרטורים, יחולק בסך הנקודות של כלל הרשויות. תוצאת פעולה זו תייצג את הסכום שיינתן לכל רשות עבור נקודה אחת.

9.1.5.2. הסכום הנ"ל יוכפל במספר הנקודות של הרשות. התוצאה תייצג את סך התקציב שיוקצה לרשות.

9.1.5.3. להלן דוגמא לאופן חישוב הסכום שיוקצה לרשות למסלול פרויקטים לאנרגיה מקיימת, עבור תקציב של כ-10 מלש"ח.

$$X = \frac{10,000,000}{\text{סך הנקודות של כלל הרשויות}} \times \text{סך הנקודות של הרשות עצמה}$$

9.1.6. המשרד רשאי, אך אינו מחויב, לפנות למבקש התמיכה לקבלת הבהרות ו/או מסמכים משלימים ככל שיידרשו לו. שיתוף פעולה מלא של מבקש התמיכה עם הצוות הינו חיוני לאישור התמיכה.

9.1.7. על מבקש התמיכה להגיש בקשה מלאה בצירוף כל המסמכים הנדרשים. מגיש בקשה שלא הגיש בקשה מלאה כנדרש, מסתכן בפסילת בקשתו.

9.1.8. רשויות שעברו שלב א' יקבלו הודעה על מעבר לשלב ב' וכן מידע על היקף התקציב המיועד להן.

9.2. שלב ב':

מסלול החלפת גנרטורים

9.2.1. עבור גוף מבקש שביקש תמיכה במסגרת מסלול החלפת גנרטורים ובקשתו אושרה על ידי וועדת התמיכות תוצא הרשאה חתומה על ידי מורשי החתימה של המשרד ובה סכום התמיכה שאושר לו לתקופה של 48 חודשים.

9.2.2. רק הרשאה חתומה על ידי מורשי החתימה של המשרד תחייב את המשרד.

9.2.3. לאחר קבלת הרשאה יהיה צורך להגיש תכנית ביצוע מפורטת על פי קובץ האקסל שמפורסם באתר המשרד לתמיכה בפרויקט להחלפת גנרטור, וזאת תוך 40 יום ממועד הנפקת ההרשאה.

מסלול פרויקטים לאנרגיה מקיימת

9.3. על גוף מבקש שקיבל הודעה על מעבר לשלב ב' כמפורט [בסעיף 9.1](#) להגיש את התוכנית להלן, עבור פרויקט אחד או יותר, בתחום התייעלות באנרגיה (כאמור [בסעיף 8.1](#)), ו/או בתחום אנרגיה מתחדשת (כאמור [בסעיף 8.2](#)):

9.4. תכנית העבודה המילולית תכלול פירוט של הפרויקטים המוצעים [בנספח 6](#). על הפרויקטים לעמוד בתבחינים אשר [בסעיף 11](#) ובדרישות לטכנולוגיות [בנספח 10](#).

9.4.1. הוועדה או הגורם המקצועי מטעם היחידה המקצועית, זכאים לדרוש מהרשות המקומית לתקן את התכנית.

עמוד 7 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

9.4.2. לאחר בדיקת עמידה של התכנית המילולית והתקציבית בתבחינים להלן [בסעיף 11](#),

תדון וועדת התמיכות באישורן ובחלוקת התקציב בהתאם לשיקול דעתה תוך התחשבות בניקוד בהתאם [לסעיף 10](#).

9.4.3. לגוף מבקש אשר תכניתו המילולית והתקציבית תוצא הרשאה חתומה על ידי מורשי החתימה של המשרד ובה סכום התמיכה שאושר לו לתקופה של 48 חודשים.

9.4.4. רק הרשאה חתומה על ידי מורשי החתימה של המשרד תחייב את המשרד.

9.4.5. במקרה שבו הגוף המבקש לא הגיש תכנית מילולית ותקציבית במועד או שהתכנית לא עומדת בדרישות, או נמוכה מהתקציב המקסימלי האמור [בסעיף 7](#), רשאי המשרד לפנות למציעים הבאים בתור בהתאם לניקוד של שלב א', בכפוף לקיום תקציב.

9.4.6. לאחר קבלת הרשאה יהיה צורך להגיש תכנית ביצוע מפורטת על פי קבצי אקסל מפורטים לצרכי תמיכה בפרויקטים, המפורסמים באתר המשרד, וזאת תוך **40 יום** ממועד הנפקת ההרשאה.

9.4.7. רק לאחר אישור בכתב לקבצי האקסל מנציג המשרד, רשאי מגיש הבקשה להתקדם לשלבים הבאים המפורטים [בסעיף 15](#).

10. אמות מידה לניקוד הבקשות למסלול פרויקטים לאנרגיה מקיימת

10.1. הבקשות ינוקדו בהתאם למפורט להלן:

אופן חישוב הניקוד	אחוז	אמת מידה	
מעל 30,000 תושבים : 60 נק' 20,000-30,000 תושבים : 40 נק' 15,000-20,000 תושבים : 25 נק' 10,000-15,000 תושבים : 15 נק'	60	מספר התושבים אשר בשטח השיפוט של הרשות המקומית, על פי נתוני הלמ"ס לסוף שנת 2020 .	10.1.1
אשכול חברתי כלכלי 1 : 40 נקודות אשכול חברתי כלכלי 4-6 : 30 נקודות	40	אשכול חברתי כלכלי של הרשות המקומית, על פי מקורות המידע הנ"ל.	10.1.2
	100	סה"כ	

10.2. המשרד שומר לעצמו את הזכות להפחית ב-5% את הניקוד של מבקש התמיכה, אשר

קיבל בעבר מענק ממשרד ממשלתי ולא עמד בלוחות הזמנים ו/או ביצע חריגה מהותית מהפרויקט המקורי שהוצע, או שקיימת לגביו חוות דעת שלילית בכתב על טיב הפרויקט שנעשה בפועל או על התנהלותו הכללית מול המשרד או שבוטל ההסכם עימו. במקרה

עמוד 8 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

זה, רשאי המשרד (אך לא חייב) עפ"י שיקול דעתו, להקנות למציע זכות טיעון בכתב או בעל פה, לפני מתן ההחלטה הסופית כן רשאי המשרד להחליט, על פי שיקול דעתו הבלעדי, לפסול את הצעה.

11. תבחינים לפרויקטים שבתכנית העבודה

צוות המשנה יבחן את התכנית המילולית בהתאם לתבחינים הבאים:

- 11.1. היקף ההתייעלות בשימוש באנרגיה בפרויקט לא יפחת משווה ערך ל- 10,000 קוט"ש לשנה.
- 11.2. תקופת החזר של הפרויקט לא תפחת מ- 12 חודשים ולא תעלה על 7 שנים.
- 11.3. ההספק המותקן בפרויקט לייצור חשמל הנעשה על גבי מבנים/חניות/קרקע/אגרווולטאי לא יפחת מ- 15 קילוואט.

12. נהלי הגשת בקשת התמיכה, אישורה ודיווח

- 12.1. הבקשות לתמיכה יחתמו ע"י מורשי החתימה הסטטוטוריים של מבקש התמיכה.
- 12.2. יודגש כי התקציב כפי שהוא יאושר, מהווה נספח תקציבי מחייב וייבדק בשלב הביצוע מול נתוני ביצוע התקציב.
- 12.3. ככל שיידרש, מבקש התמיכה יאפשר למשרד או מי מטעמו, לבצע ביקורת להבטחת עמידה בתנאים למתן תמיכה והשימוש בכספי התמיכה לייעודם, ובכלל זה, ימסור כל נתון, מסמך או מידע שיידרש ע"י המשרד או מי מטעמו, הרלוונטי לבחינת בקשת התמיכה ודיווחים בגין השימוש בכספי התקציב, לרבות ספרי חשבונות ואסמכתאות מבססות (כגון: דפי בנק, חשבוניות, קבלות, צילומי המחאות, תלושי שכר, פרסומים וכיו"ב).
- 12.4. **ביצוע פרויקט נחלק לשלבים הבאים:**
- 12.5. ביקורת קדם פרויקט הכוללת סימון לפני גריטה לפרויקטים רלוונטיים;
- 12.6. אישור המשרד להתחלת הפרויקט;
- 12.7. דיווח על התקדמות הפרויקט;
- 12.8. ביצוע גריטה, במידה שרלוונטי;
- 12.9. ביקורת גריטה, במידה שרלוונטי;
- 12.10. הצהרת המגיש בדבר סיום התקנת הפרויקט;
- 12.11. ביקורת גמר פרויקט;
- 12.12. אישור המשרד לסיום התקנה וזכאות לתמיכה;
- 12.13. **פירוט שלבי הפרויקט:**

עמוד 9 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

- 12.13.1. מבקש התמיכה יתאם עם נציג המשרד ביצוע ביקורת קדם פרויקט, על מנת לוודא כי טרם החל ביצוע הפרויקט ובכדי לסמן ציוד המיועד לגריטה, לרבות טרם הנפקת כתב התחייבות בין המשרד והמציע הזוכה.
- 12.13.2. מבקש התמיכה לא יתחיל בביצוע בפועל של הפרויקט שאושר לו, עד לקבלת אישור נציג המשרד בכתב וחתומה על כתב התחייבות. התחלת ביצוע הפרויקט טרם אישור המשרד עלולה להביא לפסילת הפרויקט.
- 12.13.3. מבקש התמיכה ישלח למשרד דו"ח התקדמות לפחות פעם אחת בכל חצי שנה וכן דיווחים נוספים על פי דרישת המשרד בהתאם לנוסח הקבוע בנספח 12 – דיווח על התקדמות הפרויקט.
- 12.13.4. מבקש התמיכה יבצע גריטה, ככל שרלוונטי ע"פ הדרישות בנספח 10 – דרישות בהתאם לסוג הטכנולוגיה בפרויקט. יודגש כי, במידה ויתגלה באתר הגריטה כי לא כל חלקי הציוד המחייב גריטה הגיעו כמתוכנן, לא יאושר תשלום התמיכה בגין הפרויקט.
- 12.13.5. מבקש התמיכה יאפשר לנציג המשרד גישה מלאה לכל מקום שבו נמצא הציוד החייב בגריטה, עד הגעתו לאתר הגריטה, וכמו כן יספק לנציג המשרד כל מידע ונתון אשר יידרש לו לשם פיקוח על ביצוע הגריטה.
- 12.13.6. עם סיום ההתקנה של הציוד החדש בפרויקט לרבות התקנת אמצעי מדידה, בהתאם לדרישות נספח 10 – דרישות בהתאם לסוג הטכנולוגיה בפרויקט, על מבקש התמיכה להודיע למשרד, בכתב, על סיום ביצוע הפרויקט, בהתאם לנספח 13 – טופס סיום פרויקט. לאחר קבלת ההודעה כאמור, יגיע נציג האגף לאתר, לצורך מתן אישור על סיום ההתקנה.
- 12.13.7. אישור סיום ההתקנה יינתן רק לאחר שהמשרד וידא שכל העבודות הכרוכות בפרויקט הסתיימו, כל הדרישות המקצועיות מולאו במלואן, בוצעה גריטה בהתאם לנדרש (ככל שרלוונטי), והותקנו אמצעי מדידה בהתאם לנדרש.
- 12.13.8. הזוכה יאפשר למשרד או מפקח או מי מטעמו, לבחון את הפרויקט ומימושו, לרבות טרם חתימת ההסכם בין המשרד והמציע הזוכה, וכן לבצע ביקורת או מדידות ביניים עד תום תקופת המדידה, על מנת לוודא ולהשוות את ביצוע הפרויקט לפרטים ולנתונים שהוגשו במסגרת ההצעה ועמידתו ביעדי ההתייעלות באנרגיה.
- 12.13.9. פרויקטים זוכים בתחומים של אגירת אנרגיה ו/או פרויקטים/טכנולוגיות שאינם נמצאים בנספח 10 – דרישות בהתאם לסוג הטכנולוגיה בפרויקט, נדרשים, בנוסף, בהגשת תכנית מדידה ובדיווח על ההתייעלות בשימוש באנרגיה בפרויקט.

13. שינויים בתכנית והסטות תקציביות

עמוד 10 מתוך 50 עמודים

תאריך: _____ חתימת המציע: _____

- 13.1. שינוי בתכנית: שינוי מבוקש בתכנית שאושרה דורש אישור מראש ובכתב של נציג המשרד, ובמקרים מתאימים של נציג הלשכה המשפטית. ביצוע בפועל של תכנית, בשינויים שלא אושרו ע"י המשרד כאמור, לא יוכר.
- 13.2. שינוי תקציבי: שינוי תקציבי או הסטה תקציבית בין סעיפי התקציב כפי שאושר בבקשה המקורית ידרוש אישור כמפורט להלן:
- 13.2.1. מעל 10% מהסעיף התקציבי ועד (כולל) 20% מהסעיף התקציבי, נדרשת פניה מנומקת מראש ובכתב למשרד. אישור ההסטה מותנה באישור מראש ובכתב של היחידה מקצועית.
- 13.2.2. מעל 20% מהסעיף התקציבי, נדרשת פניה מנומקת מראש ובכתב למשרד. אישור ההסטה מותנה באישור ועדת התמיכות.
- 13.2.3. ככל שמגיש הבקשה לא התחיל בביצוע פרויקטים תוך 12 חודשים מהנפקת כתב התחייבות, רשאי המשרד לבטל התחייבות ולפנות למציעים הבאים בתור בהתאם לניקוד של שלב א' בכפוף לתקציב.

14. אופן תשלום התמיכה

- 14.1. התמיכה תשולם לאחר הוכחת ביצוע באמצעות דו"ח/חות ביצוע מאושר/ים וחתומים ע"י הגורמים המוסמכים ברשות המקומית.
- 14.2. יובהר, כי אישור התמיכה יהיה כפוף לקיומו של תקציב בתקנה התקציבית, נשוא התמיכה.
- 14.3. סכום התמיכה המשולם לא יעלה בכל מקרה על התמיכה שאושרה ע"י הוועדה.
- 14.4. התמיכה תשולם רק בגין הוצאות אשר שולמו ונרשמו במלואן בספרי מבקש התמיכה.
- 14.5. התמיכה הינה לתקופה של 48 חודשים. דיווח סופי ניתן להגיש עד 12 חודשים לאחר מועד סיום ההרשאה. כל דיווח לאחר מועד זה לא יכובד.
- 14.6. דו"ח הביצוע יוגש אך ורק בהתאם להנחיות חשבות המשרד המצורפות לקול קורא זה.
- 14.7. המשרד רשאי להפחית או לבטל את התקציב המאושר בנסיבות שפורטו בהרחבה בקול קורא זה.
- 14.8. אבני הדרך לתשלום התמיכה בהתאם למפורט להלן:

שיעורי תשלום מקסימאליים מסך התמיכה שאושרה בגין פרויקט/רכיב	אבן דרך לתשלום התמיכה
50%	ביצוע של לפחות 50% מהיקף התכנית התקציבית (כפי שאושרה)
50%	ביצוע של יתרת היקף התכנית התקציבית (כפי שאושרה)

- 14.9. התשלום ישולם לאחר העברת המסמכים הבאים (דו"חות ביצוע) כדלקמן:

עמוד 11 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

- 14.9.1. **אישור על התחלת הפרויקט (נספח 11)**: נציג המשרד או מי מטעמו יבדוק את הנתונים שהועברו בהצעה לפרויקט, יבקר במקום במידת הצורך, ויחליט אם לאשר את ביצוע הפרויקט. בפרויקטים של התייעלות באנרגיה אין להתחיל בביצוע פרויקט לפני ביקורת של נציג המשרד באתר ומתן אישור להתחלת העבודה.
- 14.9.2. **סימון ציוד חייב בגריטה**: נציג המשרד או מי מטעמו יהיה רשאי לסמן ציוד שחייב בגריטה באתר הפרויקט.
- 14.9.3. **נספח 7**: נספח דרישת תשלום חתום.
- 14.9.4. מסמך 149 במרכיב **נספח 8**: תוכנית תקציבית (דו"ח מקורות) ודו"ח תקציב מול ביצוע - יש להזין את נתוני הביצוע בפועל בנספח הנ"ל במתכונת אשר תישלח כקובץ Excel לרשות המקומית יחד עם קבלת ההרשאה לביצוע הפעילות¹.
- 14.9.5. **נספח 13**: דוח סיום פרויקט - אשר מכיל את הצהרת הגוף המבקש, מאושרת ומאומתת כדין על ידי עו"ד כי הפעילויות התקיימו בהיתר ובאישור, ככל שאלו נדרשים, על פי כל דין.
- 14.9.6. אסמכתאות - העתקי חשבוניות מס/קבלה/תעודות חיוב משכ"ל כדין מנותני השירותים השונים. יוער כי על החשבוניות המוגשות להיות מפורטות בגין הפעילות עבורה נדרש התשלום. לא יאושרו חשבוניות כלליות שאינן מפרטות את סוג הפעולה ותיאור המוצר/ים ו/או השירות/ים בגינם נדרש התשלום.
- 14.9.6.1. בפרויקטים של אנרגיה מתחדשת נדרש להגיש אישור עמידה בתנאים לסנכרון², אלא אם אושר אחרת ע"י הממונה.
- 14.9.6.2. בפרויקטים להחלפת גנרטורים מבוססי סולר במערכות אנרגיה מתחדשת ואגירה יש להגיש היתר בנייה למבנה בו תוקם המערכת, אלא אם אושר אחרת ע"י הממונה.
- 14.9.7. כרטסת הנה"ח של הפעילות בספריי הרשות המקומית ובה כל רישומי הפעילות (מפורטים, ממסופרים) ועם הפנייה לדוח הביצוע (**נספח 8**).
- 14.9.8. לפני תשלום אחרון וסופי: יש לקבל אישור גמר התקנה מנציג המשרד או מי מטעמו אשר יבצע בדיקת גמר באתר הפרויקט.
- 14.10. דו"ח התקציב בשלב הגשת ההצעה מהווה נספח תקציבי מחייב אף בשלב הביצוע, ועל כן הוצאות בדוח הביצוע החורגות מההיקף התקציבי בסעיף יקוזזו, אלא אם התקבל אישור בהתאם ל**סעיף 13**.
- 14.11. ביצוע בפועל של תכנית, בשינויים שלא אושרו ע"י המשרד מראש ובכתב, לא יוכר.

¹ יש להגיש העתק באקסל (דיגיטלי) והעתק חתום ע"י מורשי החתימה של הרשות ומאושר על ידי רואה החשבון של הרשות המקומית (יצורף אישור רו"ח).

² לפי אמות המידה פרק 35, כ, 4, ד תנאים לסנכרון.

14.12. המשרד יבצע את תשלום התמיכה בהתאם להנחיות החשב הכללי בפרק 6.2 בהוראות התכ"ם:

6.2.1 תמיכות בגופים אחרים

6.2.2 ביצוע תשלומי תמיכות בגופים אחרים

6.2.3 פרסום על תמיכות בגופים אחרים

6.2.4 טיפול בגופים אחרים אשר הפרו את התנאים לקבלת התמיכה

6.2.5 ביקורת על תמיכות בגופים אחרים

14.13. הדיווחים יוגשו בהתאם לבקשת ולדרישת המשרד. כל שינוי בתוכן המסמכים או בהגשת מסמכים בפורמט שלא אושר ו/או הוגש ע"י המשרד, מצריך אישור מראש ובכתב של המשרד.

14.14. התשלומים והדיווחים ייבדקו מקצועית ע"י נציג המשרד וחשבות המשרד. בכל מקרה של אי התאמה בין הדיווחים או החשבוניות יפנה המשרד לגוף המבקש לקבלת הבהרות.

14.15. המשרד רשאי, על פי שיקול דעתו הבלעדי, לבדוק פרטנית את הדיווחים הכספיים הרלבנטיים לפעילות, לרבות כרטיסי הנהח"ש, ולדרוש העתק נאמן למקור של קבלות וחשבוניות מס של כלל קבלני המשנה המעורבים בפרויקט, בצירוף הצהרת מורשי החתימה של הגוף המבקש, לפיה ההוצאות המפורטות בחשבוניות ובקבלות שולמו ונפרעו בפועל, והן לא נדרשו מכל גורם תומך אחר.

14.16. ככל שיידרש, הגוף המבקש יאפשר למשרד או מי מטעמו, לבצע ביקורת להבטחת עמידה בתנאים למתן תמיכה והשימוש בכספי התקציב לייעודם, ובכלל זה, ימסור כל נתון, מסמך או מידע שיידרש ע"י המשרד או מי מטעמו, הרלוונטי לבחינת בקשת התמיכה ודיווחים בגין השימוש בכספי התמיכה, לרבות ספרי חשבונות ואסמכתאות מבססות (כגון: קבלות, צילומי המחאות, פרסומים וכיו"ב).

14.17. למשרד שמורה הזכות לבחון עלויות (בהתאם לפירוט שיינתן) אל מול מצב השוק או לאור סדרי הגודל שנקבעו להוצאות מסוימות בהתאם להוראת תכ"ם מס' 13.4.5. המשרד שומר לעצמו את הזכות לא לשלם בגין הוצאות לא סבירות.

14.18. אם מקבל התמיכה לא יבצע את התוכנית על פיה אושרה התמיכה, כולה או מקצתה, יהיה רשאי המשרד להפחית או לבטל את התמיכה, ומקבל התמיכה ישיב חלק ממנה או כולה למשרד.

14.19. יובהר כי אם יתחוויר למשרד כי הפעילות לא הייתה אלא מסווה לפעילות של גוף אחר מהמבקשת, התמיכה תבוטל, וככל ששולמו למבקשת סכומים כלשהם בגין התמיכה, יהא עליה להשיבם.

14.20. תשלומי התמיכה המאושרת ישולמו בגין פעילויות אשר הוגשו בבקשת המבקשת ואושרו על ידי ועדת התמיכות בלבד.

14.21. יוכרו לתשלום רק הוצאות שהוצאו לאחר קבלת הרשאה תקציבית מהמשרד.

עמוד 13 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

15. פיקוח

- 15.1. פינוי ציוד ישן מאתרים של גוף מבקש התמיכה יתבצע בהתאם [לחוק לטיפול סביבתי בציוד חשמלי ואלקטרוני ובסוללות, תש"ב-2012](#).
- 15.2. גוף מבקש תמיכה נדרש להציג בשלב הגשת דרישת התשלום, התקשרות חתומה עם תאגיד מוכר בהתאם לחוק לעיל.
- 15.3. פרויקטים שמוגשים על ידי מבקשי תמיכה ייבדקו לאורך שלבי היישום שלוש (3) פעמים בהתאם למפורט להלן:
- 15.3.1. **ביקורת טרום התקנה וסימון ציוד חייב בגריטה:** נציג המשרד או מי מטעמו יהיה רשאי לבקר ולבדוק את הנתונים שהועברו בהצעה לפרויקט. בפרויקטים של התייעלות באנרגיה אין להתחיל בביצוע פרויקט לפני ביקורת של נציג המשרד באתר ומתן אישור להתחלת העבודה. נציג המשרד או מי מטעמו יהיה רשאי לסמן ציוד שחייב בגריטה באתר הפרויקט.
- 15.3.2. **ביקורת גריטה:** גריטת הציוד החייב באתר הגריטה יעשה בתיאום ובנוכחות נציג המשרד במהלכו תתועד הגריטה.
- 15.3.3. **אישור גמר התקנה:** נציג המשרד או מי מטעמו יהיה רשאי לבצע בדיקת גמר באתר הפרויקט.
- 15.4. למשרד שמורה הזכות לשינוי תהליך הפיקוח וקביעת כמות ביקורות שונה.
- 15.5. על הגוף הנתמך לקיים הפרדה בין הרישומים החשבונאיים המתייחסים לביצוע הפעולות הנתמכות לאלו המתייחסות לכלל הפעילות.
- 15.6. חלה חובת דיווח על התקדמות הפרויקטים כל שישה (6) חודשים, באמצעות הגשת טופס מעקב.
- 15.7. נציגי המשרד רשאים לקיים ביקורת פיסית אצל מבקש התמיכה, וכן לקבוע אמצעי ביקורת ובקרה נוספים בהתאם לגוף הנתמך ומהות התמיכה, לרבות באמצעות רוי"ח או גורם מקצועי רלוונטי אחר לצורך ביצוע הביקורת, בין היתר כדי לברר שהתמיכה אכן משמשת למטרה לשמה ניתנה ושהגוף הנתמך מקיים את התנאים שקבע המשרד ביחס למתן התמיכה.
- 15.8. מקבל התמיכה מתחייב להשתמש בציוד שהותקן במסגרת הפרויקטים למשך תקופה של 4 שנים לפחות מיום אישור המשרד לאחר התקנה ולא להעבירו לאף גורם אחר.

פרק ג' – תנאים נוספים

16. תנאים כלליים

16.1. לא יתוקצבו הוצאות אשר הוצאו לפני מועד קבלת ההרשאה התקציבית מהמשרד.
16.2. פעילויות של התייעלות באנרגיה ואנרגיה מתחדשת יתקיימו על פי כל דין ולגוף המבקש יהיו את כל האישורים הנדרשים לביצוע התוכנית להתייעלות באנרגיה ואנרגיה מתחדשת.

16.3. על מבקש התמיכה לעמוד בסעיפים הבאים כתנאי לקבלת התמיכה:

16.3.1. בכל פרסום הקשור לתוכנית, יופיעו שם המשרד ולוגו המשרד במיקום ובגודל

בולטים לעין. בכתבות שיתפרסמו אודות התוכנית, תוזכר שותפות המשרד

וזאת בתיאום עם נציג האגף המקצועי או נציג דוברות המשרד.

16.3.2. נציגי המשרד ו/או מי מטעמם רשאים לבקר בכל עת בכל אתר או פעילות

הקשורים לתוכנית ולהיפגש עם הגורם האחראי לניהול התוכנית מטעם הגוף

המבקש בתאום מראש עם נציג הגוף המבקש.

16.3.3. אי ביצוע מצד מבקש התמיכה של אחד או יותר מהתנאים לעיל, עלול להביא

לביטול מלוא התמיכה שאושרה, וכן מבקש התמיכה יידרש להשיב למשרד את

מלוא התשלומים שכבר הועברו לחשבוננו, בתוספת הצמדה למדד וריבית חשכ"ל

מיום הפקדתם בחשבון הבנק.

16.3.4. המשרד רשאי לחייב את הזוכים להשתתף במפגשי סטטוס עם כל משתתפי

התכנית ככל שיקבע.

16.4. כללים ביחס למימון הפרויקט:

16.4.1. מבקשי התמיכה לא יהיו זכאים לפנות לגורם ממשלתי אחר בבקשה למימון

כפול בגין אותו פרויקט שאושר במסגרת קול קורא זה, מעבר למה שנקבע בסעיף

[7.5](#).

16.4.2. עבור כל פרויקט למעט החלפת גנרטורים על מבקש התמיכה להעמיד לפחות

עשרה אחוזים (10%) מעלות הפרויקט מתקציב אחר (להלן: "הון עצמי").

16.4.3. קבלת מענק נוסף, השתתפות או תמריץ, נוסף על המענק שאושר ע"י המשרד

(ובכל מקרה לא יותר מהשלמה ל- 100% מעלות הפרויקט), לצורך מימוש

פרויקט, מהווה תמיכה נוספת (להלן: "תמיכה נוספת"). מציע המעוניין לקבלת

תמיכה נוספת מגורם ממשלתי אחר, נדרש ליידע את המשרד בכתב לפני הפנייה,

ולעדכן על תוצאותיה.

17. הנחיות מנהליות להגשת בקשות לנוהל התמיכה

17.1. בקשות התמיכה יוגשו אך ורק באמצעות מערכת מרכב"ה באתר האינטרנט שכתובתו

היא: <https://mrc.mrc.gov.il/irj/portal> (פורטל מרכב"ה).

17.2. למשרד הזכות הבלעדית להחליט על פסילת הבקשה במידה ולא תוגש בטופס הנכון או

במידה וישונו הטפסים. ראה [נספח 3](#) – הנחיות להגשת בקשת תמיכה במערכת

המרכב"ה.

עמוד 15 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

17.3. בקשות שתועלנה באיחור לפורטל התמיכות הממשלתי, תדחנה על הסף ולא תבחנה. המשרד יהיה רשאי לפסול בקשות שלא תכלולנה את כל הפרטים או המסמכים הנדרשים, או שהטפסים לא מולאו על פי ההנחיות, או לבקש השלמת הפרטים או המסמכים, לפי שיקול דעתו.

17.4. הבקשות לתמיכה יחתמו ע"י מורשי החתימה הסטטוטוריים של מבקש התמיכה.

17.5. להלן פירוט הנספחים שיש להגיש בשלבים א' וב' של הבקשה:

שלב	מספר נספח בקול קורא	שם נספח	קוד מסמך במרכב"ה	הערות
א	1	הגשת בקשה לקול הקורא	K001	
א	1א	הגשת בקשה למסלול החלפת גנרטורים	K025	מיועד רק למסלול החלפת גנרטורים
א	2	הסכמה של הרשות המשתתפת	K022	
א	4	התחייבות בגין תמיכה (חלק א')	K007	
א	5	התחייבות בגין תמיכה (חלק ב')	K008	
א	-	בקשת תמיכה ומכתב הנמקה לבקשת התמיכה (2022)	150	
א	-	שמות בעלי התפקידים ברשות	Z013	
א	-	פירוט צדדים קשורים ובעלי עניין לגוף המבקש	Z19	
א	-	אישור עו"ד על מורשי החתימה של הגוף המבקש	Z09	
א	-	פרטי חשבונות הבנק של הגוף המבקש והסכמה בלתי חוזרת לבדיקה של החשבונות	Z006	
א	-	דוח מקורות תקציב	149	יש למלא את העמודה האחרונה "תקציב מאושר או הצעת תקציב לשנת 2022", בשורה ייעודית למשרד האנרגיה.
א		דוחות כספיים מבוקרים לשנת 2020	Z20	
ב	6	תכנית עבודה	K012	מיועד רק למסלול פרויקטים לאנרגיה מקיימת

עמוד 16 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

17.6. שלב ג': נספחים שיש להגיש תוך 40 יום ממועד הנפקת ההרשאה:
17.6.1.1. נספח הגשת תכנית בקרה בהתאם למפורסם באתר המשרד

17.7. נספחים נוספים בעת הגשת דרישת תשלום:

17.7.1.1. נספח 13: טופס סיום פרויקט.

17.7.1.2. נספח 7: טופס דרישת תשלום.

17.7.1.3. נספח 8: דו"ח תקציב וביצוע התקציב.

בעת הגשת דרישת התשלום יוגש בשנית גם נספח 6.

17.8. נספחים מקצועיים:

17.8.1.1. נספח 10: דרישות בהתאם לסוג הטכנולוגיה בפרויקט

17.8.1.2. נוהל גריטת ציוד החייב בגריטה

17.8.1.3. נספח 11: אישור על התחלת הפרויקט

17.8.1.4. נספח 12: דיווח על התקדמות הפרויקט

17.9. כל שינוי שיעשה במסמכי הקול הקורא, בטפסים, או כל הסתייגות ביחס אליהם, בין אם יעשו בתוספת למסמכים, במכתב נלווה או בכל דרך אחרת, הינם חסרי תוקף והמשרד רשאי להתעלם מהם או לפסול את הבקשות.

17.10. בכל מקרה של חוסר במסמכים כלשהם, המשרד רשאי, אם יראה לנכון לעשות כן, לבקש הבהרות/השלמות מכלל מגישי בקשות התמיכה! **עם זאת יובהר כי המשרד רשאי לפסול על פי שיקול דעתו בקשה לא מלאה.**

17.11. האחריות על מילוי כדבעי של כלל הנספחים מוטלת על מבקש התמיכה.

17.12. יודגש כי ככל ויפנה המשרד להבהרות/השלמות, אי מתן מענה מספק להשלמה, במועד שינקב על ידי המשרד, עשוי להביא לפסילת הבקשה!

17.13. יש להעלות את טופס הבקשה וכלל הנספחים והמסמכים המבוקשים כקובץ סרוק אחד בלבד ואין להעלות כל קובץ/נספח/מסמך בנפרד.

18. מועדים

18.1. להלן טבלת מועדים להגשה לקול קורא זה:

מס"ד	מועד	תאריך
1	מפגש הדרכה	20.10.22 בשעה 11:00
2	מועד אחרון להגשת שאלות הבהרה	26.10.22 בשעה 09:00
3	פרסום תשובות והבהרות	3.11.22
4	מועד אחרון להגשת הצעות שלב א'	13.11.22
5	מועד אחרון להגשת הצעות שלב ב'	27.11.22

עמוד 17 מתוך 50 עמודים

תאריך: _____ חתימת המציע: _____

- 18.2. שאלות בנוגע לקול קורא יש להפנות בכתב בלבד בצירוף פרטי הפונה לגבי אילנה טמסוט בדואר אלקטרוני muni@energy.gov.il לא יאוחר מיום ה- 26/10/2022 בשעה : 09:00. שאלות שיגיעו לאחר מועד זה לא ייענו. השאלות והתשובות בנוגע לקול קורא יפורסמו באתר המשרד במרוכז לאחר התאריך האחרון להגשת שאלות הבהרה.
- 18.3. מענה המשרד לשאלות ההבהרה מחייבות והינן חלק בלתי נפרד מקול הקורא! הגוף המבקש מחוב לקרוא את המענה ולפעול בהתאם לאמור בו.
- 18.4. הבקשות לתמיכה, על צרופותיהן ונספחיהן, יוגשו למשרד לא יאוחר מיום 13/11/2022 על גבי הטפסים המיועדים למטרה זו, המצורפים להלן באמצעות מערכת מרכב"ה. מספר הקול הקורא הוא : 115/2022.
- בקשות תמיכה שלא הוגשו במועד, ייפסלו על הסף! אי עמידה במועדים הקבועים בנוהל זה תביא לפסילת הבקשה. בקשות שהוגשו לאחר המועד יטופלו בהתאם לאמור בהוראת התכ"מ לרבות דחייה ללא דיון.

פרק ד' – נספחים

נספח 1 – טופס הגשת בקשה לקול קורא

לתשומת לבכם, רשות שלא תמלא את כל הפרטים הרלוונטיים ולא תצרף את כל הנספחים הנדרשים בעת ההגשה מסתכנת בפסילת בקשתה!!

לכבוד: משרד האנרגיה

תאריך: _____

1. שם הגוף המבקש: _____
2. שם הרשות: _____
3. שם איש הקשר: _____
4. תפקיד: _____
5. טלפון: _____
6. נייד: _____
7. דואר אלקטרוני (E-mail): _____
8. כתובת הרשות _____
9. אשכול חברתי-כלכלי של הרשות: _____
10. מספר תושבי הרשות המקומית: _____
11. הגוף המבקש מתחייב כי התוכנית עברה מבוקשת התמיכה תתבצע במישרין על-ידו והוא האחראי הבלעדי על ביצועה, וההכנסות וההוצאות בגינה נרשמות במלואן בספריו.
12. אנו מצהירים כי שיעור התמיכה של כלל משרדי הממשלה בתוכנית עברה מבוקשת התמיכה לא עולה על 100%.
- ככל שיש תמיכה נוספת בבקשה שמוגשת לקול קורא זה, יש לפרט את הגוף התומך וסכום התמיכה: _____
13. אנו מצהירים כי לא נגיש דרישת תשלום כלשהי בגין הוצאות אשר נוצרו לפני קבלת הרשאה חתומה.
14. אנו מצהירים כי פעילויות שיבוצעו בגין ההתייעלות באנרגיה יתקיימו על פי כל דין ולגוף המבקש יהיו את כל האישורים הנדרשים לבצעם.
15. אנו מצהירים כי התוכנית תבוצע בשנים 2022-2026 רק לאחר קבלת הרשאה תקציבית חתומה מהמשרד ואישור בכתב מהמשרד בהתאם לנספח 11.
16. אנו מודעים לכך כי כל שינוי בתוכנית העבודה ובתוכנית התקציבית אפשריים אך ורק בהתאם לאמור בסעיף 13 לקול קורא וכי המשרד לא ישלם בגין שינויים שבוצעו בתוכנית שלא כאמור בסעיף 12 לקול קורא.

עמוד 19 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

בכל האמור לעיל, ככל שישתברר כי הנתונים לעיל אינם נכונים, המשרד יקטין את התקציב המאושר לתוכנית או יבטל את התמיכה במלואה, על פי שיקול דעתו. לרשות המקומית לא תינתן הזכות לערער אל החלטה זו.

אנו החתומים מטה, מורשי החתימה מטעם הגוף המבקש _____, מצהירים בזאת כי כל הפרטים והנתונים שנרשמו לעיל נכונים לפי מידת ידיעתנו ואמונתנו. אנו מצהירים כי כלל תנאי המשרד לקבלת תמיכה עבור התייעלות אנרגטית ידועים וברורים לנו היטב.

אנו החתומים מטה, מורשי החתימה מטעם הרשות המקומית _____, מצהירים בזאת כי כל הפרטים והנתונים שנרשמו לעיל נכונים לפי מידת ידיעתנו ואמונתנו. אנו מצהירים כי כלל תנאי המשרד לקבלת תמיכה עבור התייעלות אנרגטית ידועים וברורים לנו היטב.

מורשי חתימה של הגוף המבקש

שם מורשה החתימה(1) _____ מס' ת"ז _____ תפקיד _____ חתימה _____

אישור עורך דין

אני הח"מ _____, עו"ד, מאשר/ת בזאת כי ביום _____ הופיעה בפני, מר/גב' _____ נושא/ת ת.ז. שמספרה _____, ולאחר שהזהרתיו/ה כי עליו/ה לומר את האמת וכי ת/יהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא ת/יעשה כן, אישר/ה את נכונות הצהרתו/ה דלעיל וחתמה עליה בפני.

חתימה וחותמת

שם מורשה החתימה(2) _____ מס' ת"ז _____ תפקיד _____ חתימה _____

אישור עורך דין

עמוד 20 מתוך 50 עמודים

תאריך: _____ חתימת המציע: _____

אני הח"מ _____, עו"ד, מאשר/ת בזאת כי ביום _____ הופיע/ה בפני, מר/גב' _____ נושא/ת ת.ז. שמספרה _____, ולאחר שהזהרתיו/ה כי עליו/ה לומר את האמת וכי ת/יהיה צפוי/ה לעונשים הקבועים בחוק אם לא ת/יעשה כן, אישר/ה את נכונות הצהרתו/ה דלעיל וחתמ/ה עליה בפני.

עמוד 21 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

נספח א1 – טופס הגשת בקשה למסלול החלפת גנרטורים

תאריך

לכבוד: משרד האנרגיה

שם הרשות: _____

שם מבקש התמיכה: _____

יש לפרט בטבלה להלן את פרטי מבני הציבור בעלי היתר בנייה שצריכת החשמל שלהם מבוססת גנרטור הפועל על דלקים פוסיליים.

יש לצרף לנספח זה היתר בנייה של כל אחד מהמוסדות החינוכיים שמצוינים בטבלה להלן.

מספר כיתות	מספר התלמידים	סמל מוסד	שם מבנה הציבור/המוסד החינוכי	שם הישוב	מס"ד
					1
					2
					3
					4
					5
					6
					7
					8
					סה"כ

חתימה

תאריך

תפקיד

שם מורשה החתימה של
הגוף המבקש (1)

חתימה

תאריך

תפקיד

שם מורשה החתימה של
הגוף המבקש (2)

עמוד 22 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

נספח 2 – הסכמה של הרשות המשתתפת

1. הרינו מסכימים להשתתפות הרשות _____ (להלן: "הרשות") בביצוע התוכנית במסגרת של אשכול אזורי/איגוד ערים (הקף בעיגול), בכל תחום הרשות, כפי שתאושר על ידי המשרד.
2. שם ארגון המסגרת הוא _____ (להלן: "הגוף המבקש").
3. הרשות מסמיכה את הגוף המבקש לפעול בשמה בכל הנוגע לקול קורא זה ובכלל זה להגיש את הבקשה וליישם את התמיכה ככל שתינתן.
4. הרשות מתחייבת לכל התנאים וההתחייבויות המפורטים במסמך קול קורא 83/2022 ומתחייבת לשיתוף פעולה עם הגוף המבקש לצורך הקמת פרויקטים לשמם מבוקשת התמיכה, בתחומי התייעלות באנרגיה ו/או אנרגיה מתחדשת.

_____ חתימה

_____ ראש הרשות

_____ שם הרשות המקומית

_____ חתימה וחותמת

מורשי חתימה של הרשות המקומית

_____ חתימה

_____ תפקיד

_____ מס' ת"ז

_____ שם מורשה החתימה(1)

אישור עורך דין

אני הח"מ _____, עו"ד, מאשר/ת בזאת כי ביום _____ הופיע/ה בפני, מר/גב' _____ נושא/ת ת.ז. _____ שמספרה _____, ולאחר שהזהרתיו/ה כי עליו/ה לומר את האמת וכי ת/יהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא ת/יעשה כן, אישר/ה את נכונות הצהרתו/ה דלעיל וחתמ/ה עליה בפני.

_____ חתימה וחותמת

עמוד 23 מתוך 50 עמודים

_____ חתימת המציע:

_____ תאריך:

שם מורשה החתימה(2) מס' ת"ז תפקיד חתימה

אישור עורך דין

אני הח"מ _____, עו"ד, מאשר/ת בזאת כי ביום _____ הופיע/ה בפני, מר/גב' _____ נושא/ת ת.ז. שמספרה _____, ולאחר שהזהרתיו/ה כי עליו/ה לומר את האמת וכי ת/יהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא ת/יעשה כן, אישר/ה את נכונות הצהרתו/ה דלעיל וחתימה עליה בפני.

חתימה וחותמת

עמוד 24 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

נספח 3 – הנחיות להגשת בקשת תמיכה במערכת המרכבה

1. שלב 1: בירור מול גזברות הגוף המבקש לגבי מורשה עם כרטיס חכם. יש לפנות לגזברות הגוף המבקש ולברר מי מורשה מטעמו להגיש בקשות תמיכה בפורטל מרכב"ה, ולוודא כי ברשותו כרטיס חכם לצורך הגשת הבקשה.
2. שלב 2: הנפקת כרטיס חכם. רק במידה ואין מורשה מטעם הגוף המבקש כדי להגיש בקשה, יש לפנות לאחת מהחברות הרשומות להלן לצורך הנפקת שני כרטיסים חכמים לשני מורשי חתימה: חברת קומסיין, טל': 03-6443620; אתר החברה <https://www.comsign.co.il>. חברת פרסונל אי-די, טל': 073-2900047; אתר החברה <https://www.personalid.co.il>.
3. שלב 3: התקנת תוכנת חיתום דיגיטלי. יש להתקין את תוכנת החיתום הדיגיטלי במחשבכם.
4. שלב 4: כניסה לפורטל התמיכות. מילוי טפסים והעלאת מסמכים יש להיכנס לפורטל התמיכות לצורך פתיחת הבקשה והעלאת המסמכים.
5. **מספר קול הקורא בפורטל המרכב"ה הוא _____ יש לרשום בתיאור הבקשה – אנרגיה מקיימת.**
6. הגשת הבקשה לתמיכה תתאפשר עד ליום 13.11 כולל, במערכת מרכב"ה בלבד לאחר מועד זה המערכת תיסגר. יש להקפיד על הכנת המסמכים והעלאתם לפורטל מספיק זמן מראש.

עמוד 25 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

נספח 4 – התחייבות בגין תמיכה (חלק א')

- לכבוד:** משרד האנרגיה (להלן "המשרד") תאריך: _____
- אנו מורשי החתימה של הרשות/אשכול/איגוד ערים _____ (יש להקיף בעיגול ולמלא את שם הגוף המבקש) (להלן: "הגוף המבקש"), בשם רשות _____ (יש למלא את שם הרשות המקומית) (להלן: "הרשות"), מתחייבים בשמה ובידיעת חברי הוועד שלה, לקיים את כל ההתניות שלהלן, בקשר לכל סכום שיוענק כתמיכה:
1. התמיכה תשמש אך ורק למטרה אשר לשמה ניתנה.
 2. להפעיל את התוכנית בהתאם למפורט בבקשה שהגשנו מטעמנו, במסמכי ההבהרות וההתחייבות שהגשנו, ובכלל זה לעמוד בתנאי הסף שנדרשו.
 3. להגיש למשרד, תוך 90 ימים מיום קבלת ההתחייבות (הרשאה), אישור מועצת הגוף המבקש לייעוד התקציב הנדרש מתוך התקציב הרגיל או אישור הממונה המחוזי במשרד הפנים לתב"ר (תקצוב בלתי רגיל) שאושר על ידי מליאת הגוף המבקש בגין הפרויקט עבורו מבוקשת התמיכה, ובצירוף אישור מליאת הגוף המבקש.
 4. הגוף המבקש הינו הגורם היוזם את התוכנית אשר אושרה על ידי המשרד והמצ"ב כנספח להתחייבות זו, והאחראי על ביצועה.
 5. אנו מתחייבים להתקשר עם ספקים נותני שירותים או מקבלי שכר ככל שנדרשים לביצועה של הפעולות הנדרשות על ידנו ולקבל את כל ההחלטות הנוגעות לביצוען כאמור במוסדותינו ולקבל לחשבונות הבנק שלנו את כל ההכנסות הנובעות מקיום הפעולות.
 6. כספי התמיכה לא יועברו על ידי הגוף המבקש לכל גורם אחר, למעט האמור בסעיף 5 לעיל.
 7. מבלי לגרוע מהוראת סעיף 6 לעיל, כספי התמיכה לא יועברו למפלגה או לסיעה, לא יעשה שימוש בכספי התמיכה בקשר עם תעמולת בחירות כמשמעותה בחוק הבחירות (צרכי תעמולה), התשי"ט – 1959. הגוף המבקש לא יכלול את שמה של מפלגה או סיעה במודעות או בפרסומים או באירועים שלה.
 8. סכומי התמיכה ישולמו על יסוד דו"חות פעולה וחשבונות, שנגיש לכם ולפי דרישת המשרד - גם חשבונות מס על סכומים ששילמנו.
 9. הגוף המבקש יצרף לדו"חות הכספיים הסקורים והמבוקרים שלו ביאור המפרט את המקורות והשימושים של הפעילות הנתמכת. יש לציין הקצבות ממשלתיות בביאור נפרד ותוך פירוט.
 10. לפי דרישת המשרד ובהתאם להנחיותיו, כפי שנקבעו במבחני התמיכה, הגוף המבקש יציין את עובדת תמיכת המשרד בפעילות הנתמכת.
 11. הגוף המבקש יפעל לביצוע התוכנית הנתמכת מיום קבלת הרשאה מהמשרד לתקופה של 48 חודשים.

עמוד 26 מתוך 50 עמודים

תאריך: _____ חתימת המציע: _____

12. התקציב המאושר הינו תקציב מקסימום. ביצוע נמוך יותר, יביא לתשלום באופן יחסי, ואף עלול להוביל להקטנת היקף התמיכה או ביטולה.
13. ידוע לנו כי תשלומי התמיכה יועברו בכפוף לביצוע התוכנית בפועל.
14. הגוף המבקש יפעל על פי מדיניות הממשלה בנוגע לשכר, ייעול וחסכון כפי שתיקבע ותפורסם מזמן לזמן.
15. הגוף המבקש יאפשר למבקרים ומפקחים מטעם הממשלה לבקר במשרדיו ובמתקניו, ולעיין בספרי החשבונות שלו, פרוטוקולים, חומר הנוגע לניהול השוטף וכל מסמך אחר שיידרש.
16. הגוף המבקש יאפשר לנציגי הממשלה לעיין בכל חשבונות הבנקים שלו, לפי כתב הסכמה המצורף לטופס בקשת התמיכה.
17. הגוף המבקש מסכים לכך כי ככל שלא תתחיל בביצוע הפרוייקט תוך שנים עשר חודשים (12) מיום ההודעה על אישור התמיכה, יהיה המשרד רשאי להודיע על ביטול הזכאות לתמיכה.
18. הגוף המבקש יחזיר למשרד כל תמיכה שלא שימשה למטרה אשר לשמה ניתנה ואת מלוא התמיכה אם התברר כי לא היה זכאי מלכתחילה לתמיכה, התברר מעשה או מחדל בניגוד לאמור בכתב התחייבות זה, התברר כי שולמה לגוף המבקש תמיכה ביתר או הנתונים שדווחו או הוצהרו במסגרת הבקשה לתמיכה התגלו - כולם או חלקם - בלתי נכונים. ההחזר יבוצע לפי דרישת המשרד, כשהוא צמוד למדד המחירים לצרכן, בתוספת ריבית חשב כללי, מן המועד שבו נוצרה עילת החיוב של הגוף המבקש.
19. הגוף המבקש מסכים לכך שככל שיתברר למשרד כי הוא לא עמד בתנאים ובהתחייבויות שנקבעו בקשר לתמיכה או לא היה זכאי מלכתחילה לתמיכה, יגבה ממנו המשרד את הסכומים ששולמו לו ביתר או את מלוא הסכומים שהוא חייב למשרד, לפי העניין, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית.
20. מוצהר בזאת כי ידוע לגוף המבקש מהן הוראות מבחני התמיכה לפיהם הוא מגיש את בקשת התמיכה ומבצע את הפעילות שבעדה הוא מבקש תמיכה, ומתחייב לעמוד בכל ההוראות האמורות.
21. הגוף המבקש מודע לכך שהמשרד רשאי להקטין, לעכב או להפסיק את מתן התמיכה או מימון אחר אם לא קוימו כל התנאים או ההתחייבויות בקשר למתן התמיכה, או אם הופחת תקציבו עקב מדיניות כלכלית, הכל בהתאם להוראות החשב הכללי כפי שייקבעו מזמן לזמן.
22. על בסיס האמור לעיל ייתכן קנס או קיזוז התמיכה (כולה או מקצתה) שהגוף המבקש אמור לקבל, בהתאם להוראות החוק לרבות הכללים לטיפול במוסדות שהפרו את התנאים לקבלת תמיכה שקבע החשב הכללי בהוראת תכ"ם "טיפול בגופים אחרים אשר הפרו את תנאי קבלת התמיכה", מס' 6.2.6.
23. כל ההוצאות בקשר עם עריכת התחייבות זו, וכן תיקון מסמכי היסוד שלנו יחולו עלינו. אנו מתחייבים בזאת לא להמחות זכות התמיכה המגיעה לנו לכל אדם או גוף אחר.

חתימה	תאריך	תפקיד	שם מורשה החתימה (1)
חתימה	תאריך	תפקיד	שם מורשה החתימה (2)

עמוד 28 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

נספח 5 – התחייבות בגין תמיכה (חלק ב')

לכבוד: משרד האנרגיה תאריך: _____

שם הגוף המבקש: _____

שם הרשות הנתמכת: _____

הריני לאשר כי כל המסמכים המנויים ברשימת המסמכים שיש לצרף לבקשת התמיכה דלעיל מצורפים לבקשה.

ידוע לי כי אי המצאת המסמכים (שיש לצרף לני"ל) באופן מלא ותקין, עלולה להביא לפסילת הבקשה על-ידי ועדת התמיכות.

חתימת מורשי החתימה של הגוף המבקש:

_____	_____	_____	_____
חתימה	תאריך	תפקיד	שם מורשה החתימה (1)

_____	_____	_____	_____
חתימה	תאריך	תפקיד	שם מורשה החתימה (2)

עמוד 29 מתוך 50 עמודים

תאריך: _____ חתימת המציע: _____

נספח 6 – תוכנית עבודה

לכבוד: משרד האנרגיה

תאריך: _____

תכנית עבודה למסלול פרויקטים לאנרגיה מקיימת

שם הגוף המבקש: _____

שם הרשות הנתמכת: _____

1. על כל אחד מהפרויקטים בתוכנית העבודה לעמוד בתבחינים הבאים בהתאם לסעיף 11 בקול קורא:

- היקף ההתייעלות בשימוש באנרגיה בפרויקט לא יפחת משווה ערך ל-10,000 קוט"ש לשנה.
- תקופת ההחזר של הפרויקט לא תפחת מ-12 חודשים ולא תעלה על 7 שנים.
- ההספק המותקן בפרויקט לייצור חשמל הנעשה על גבי מבנים/חניות/קרקע/אגרווולטאי לא יפחת מ-15 קילוואט.

2. הגוף המבקש רשאי להיעזר בנותני שירות או בספקים חיצוניים לצורך הפעלת התוכנית. התקשרות הגוף המבקש עם אותם נותני שירות או ספקים חיצוניים, תתבצע על פי כל דין.

3. המשרד לא יכבד חשבונית/קבלה כללית אלא רק חשבונית/קבלה מפורטת המיועדת לגוף המבקש בלבד.

4. אנו החתומים מטה, מורשי החתימה מטעם הגוף המבקש _____, מצהירים בזאת כי כל הפרטים והנתונים שנרשמו בתוכנית העבודה ובדו"ח מקורות תקציב נכונים לפי מידת ידיעתנו ואמונתנו.

פרטי הגוף המבקש:

שם מורשה החתימה (1)	מס' ת"ז	תפקיד	חתימה
---------------------	---------	-------	-------

אישור עורך-דין

אני הח"מ _____, עו"ד, מאשר/ת בזאת כי ביום _____ הופיעה בפני, מר/גב' _____ נושא/ת ת.ז. שמספרה _____, ולאחר שהזהרתיו/ה כי עליו/ה לומר את האמת וכי ת/יהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא ת/יעשה כן, אישר/ה את נכונות הצהרתו/ה דלעיל וחתמ/ה עליה בפני.

עמוד 30 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

חתימה וחותמת

פרטי הרשות הנתמכת:

שם מורשה החתימה (1) _____ מס' ת"ז _____ תפקיד _____ חתימה _____

אישור עורך-דין

אני הח"מ _____, עו"ד, מאשר/ת בזאת כי ביום _____ הופיע/ה בפני, מר/גב' _____ נושא/ת ת.ז. שמספרה _____, ולאחר שהזהרתיו/ה כי עליו/ה לומר את האמת וכי ת/יהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא ת/יעשה כן, אישר/ה את נכונות הצהרתו/ה דלעיל וחתמ/ה עליה בפני.

חתימה וחותמת

עמוד 31 מתוך 50 עמודים

תאריך: _____ חתימת המציע: _____

מדינת ישראל

משרד האנרגיה

נספח 7 – דרישת תשלום

תאריך: _____

לכבוד: משרד האנרגיה

שם הגוף המבקש: _____

שם הרשות המקומית: _____ (להלן: "הרשות")

הנדון: דרישת תשלום – קול קורא לתמיכה ברשויות מקומיות בדואיות לשנת 2022

בהמשך להרשאה שהתקבלה בגין הפעלת תוכנית להתייעלות באנרגיה ואנרגיה מתחדשת בשנת 2022, מתאריך _____ ועד לתאריך _____ בסך כולל של _____ ₪, נודה להעברת סכום תמיכה בסך של _____ ₪, בהתאם לפירוט המוצג בדו"ח תקציב וביצוע שהוגש באקסל ובהעתק חתום.

לדרישת תשלום זו מצורפים המסמכים הבאים (יש לסמן X ליד כל מסמך):

- נספח 13** - דו"ח סיום - מאושר באמצעות חתימת הגורם המקצועי המוסמך מטעם הגוף המבקש.
- נספח 8** - דו"ח תקציב וביצוע בקובץ אקסל + אישור רו"ח (חוות דעת).
- העתקי חשבוניות מס/קבלות – יש למספר את האסמכתאות ולהזין את המספור בקובץ האקסל.
- כרטסת הנהלת חשבונות של הגוף המבקש עם הפניות ומספורים.

בחייתי אני מתחייב כי:

1. הריני מאשר/ת כי הנתונים שהוזנו בקובץ האקסל, תוכנית תקציבית (דו"חות מקורות) ותקציב מול ביצוע שצורף לבקשת הינם נכונים ותואמים ליתר המסמכים שצורפו.
2. התוכנית בוצעה בהתאם לכל דרישות הקול קורא.
3. התוכנית תואמת במלואה לתוכנית שהוגשה למשרד ואושרה על ידו ובגינה אושרה התמיכה.

עמוד 32 מתוך 50 עמודים

המציע:

חתימת

תאריך: _____

רח' יפו 216 ת.ד. 36148 ירושלים, 91360 טל': 02-5006764 פקס': 02-5006766

דוא"ל: itamsut@energy.gov.il כתובתנו באינטרנט: www.energy.gov.il

4. הגוף המבקש הוא הגורם היוזמת את התוכנית והינה האחראית העליונה והישירה על ביצועה.
5. דרישת תשלום זו (ו/או חלקים ממנה) לא הוגשה ולא תוגש לשום גורם מממן נוסף.
6. אסמכתאות ונתונים כספיים הוגשו לאחר שנבדקו ואושרו ע"י הרשות.

על החתום: מורשי החתימה של הגוף המבקש:

חתימה	תאריך	תפקיד	שם מורשה חתימה (1)
חתימה	תאריך	תפקיד	שם מורשה חתימה (2)

אישור עורך-דין

אני הח"מ _____, עו"ד, מאשר/ת בזאת כי ביום _____ הופיע/ה בפני, מר/גב' _____ נושא/ת ת.ז. _____ שמספרה _____ ומר/גב' _____ נושא/ת ת.ז. _____ שמספרה _____, ולאחר שהזהרתי אותם כי עליהם לומר את האמת וכי יהיו צפויים לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשו כן, אישרו את נכונות הצהרתם דלעיל וחתמו עליה בפני.

עמוד 33 מתוך 50 עמודים

המציע:

חתימת

תאריך: _____

נספח 8 – דו"ח תקציב וביצוע התקציב (להגיש כקובץ אקסל)

הגבלות	תיאור ההוצאה	מס' סימוכין	אסמכתא נדרשת	ביצוע בפועל	הצעת הבקשה	תת נושא	נושא
			חשבונית מס / קבלה / אישור פיקוח לביצוע				החלפת נורות רחוב
							החלפת תאורה במבני הרשות
							החלפת מזגנים במבני הרשות
							התקנת PV על מבני הרשות

הוצאות הפרויקטים להתייעלות אנרגטית השונות יהיו הוצאות סבירות בהתאם לנורמות הממשלתיות.

המשרד שומר לעצמו את הזכות לפסול עלויות מופרזות שאינן תואמות לנורמה זו.

עמוד 34 מתוך 50 עמודים

המציע:

חתימת

תאריך: _____

נספח 9 – רשויות ההחלטה

<u>מס"ד</u>	<u>ישוב</u>	<u>מעמד מוניציפלי</u>	<u>אשכול</u>
1	אל קסום	מועצה אזורית	נגב מזרחי
2	חורה	מועצה מקומית	נגב מזרחי
3	כסייפה	מועצה מקומית	נגב מזרחי
4	נווה מדבר	מועצה אזורית	נגב מזרחי
5	ערעה-בנגב	מועצה מקומית	נגב מזרחי
6	שגב-שלום	מועצה מקומית	נגב מזרחי
7	תל שבע	מועצה מקומית	נגב מזרחי
8	לקיה	מועצה מקומית	נגב מערבי
9	רהט	עירייה	נגב מערבי

עמוד 35 מתוך 50 עמודים

המציע:

חתימת

תאריך: _____

מדינת ישראל משרד האנרגיה

נספח 10 - דרישות בהתאם לסוג הטכנולוגיה בפרויקט

קובץ אקסל להגשה	אמצעים נדרשים בהתקנה	מסמכים שחובה לצרף להצעה	דרישות מהפרויקט	טכנולוגיה	#
קובץ הגשה – אקלום מבנים + חימום וקירור מים	מונה אנרגיה הכולל: - מדידת מים באמצעות מד ספיקה מגנטי המותקן בקו ההזנה של אספקת המים לקירור, לרבות תצוגה - מדידת טמפרטורה אספקה וחזרה - באמצעות רגש טמפרטורה מסוג PT-100, לרבות תצוגה - מדידת הספק חשמלי על כבל הזנת קירור המים, לרבות תצוגה	יחידת קירור מוחלפת: 1. קטלוג יצרן ובו סימון דגם היחידה. 2. צילום הלוחית שעל גבי היחידה הכוללת מידע לגבי זיהוי היחידה, סוג היחידה, תפוקת הקירור ושנת ייצור. 3. אם לא קיים קטלוג יצרן ו/או הלוחית אינה כוללת את אחד מהפרטים לעיל וככל שלא קיים ברשות המציע ובאף מאגר אחר קטלוג יצרן, ניתן לצרף להצעה חו"ד מהנדס לעניין תפוקת האנרגיה, צריכת האנרגיה בתנאי העבודה	יחידת קירור מוחלפת: 1. תהיה תקינה ופועלת בתפוקה של לפחות 75% מהתפוקה הנומינלית ומחוברת למערכת המיזוג/קירור. 2. שנת הייצור תהיה 2012 או מוקדמת יותר. 3. תשלח לאתר גריטה מורשה, בהתאם ל נוהל גריטת ציוד החייב בגריטה .	החלפת יחידת קירור מים מרכזית (צילר) ביחידת קירור מים מרכזית (צילר)	1

עמוד 36 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

רח' יפו 216 ת.ד. 36148 ירושלים, 91360 טל': 02-5006764 פקס': 02-5006766

דוא"ל: itamsut@energy.gov.il כתובתנו באינטרנט: www.energy.gov.il

קובץ אקסל להגשה	אמצעים נדרשים בהתקנה	מסמכים שחובה לצרף להצעה	דרישות מהפרויקט	טכנולוגיה	#
	הערה - חיבור כל המדדים / מונה האנרגיה למערכת HMI ממוחשבת יחשב כתצוגה.	באופן שנתי, מקדם היעילות הנומינלי וסוג היחידה. יחידת קירור חדשה : כתב כמויות, דפי נתוני יצרן, ונתונים על תפוקת היחידה ויעילותה	יחידת קירור חדשה : 1. תפוקת המערכת החדשה תהיה בטווח סטייה של 20% מהמערכת המוחלפת.		
קובץ הגשה – אקלום מבנים + חימום וקירור מים	מערכת מיתוג המכבה את המזגן, כשאין נוכחות בחדר.	יחידת קירור מוחלפת : 1. קטלוג יצרן – ובו נתונים על היחידה ובכללם: תפוקת הקירור, שנת ייצור, דגם היחידה, צריכת אנרגיה, מקדם ביצועים. 2. צילום לוחית הזיהוי שעל גבי היחידה (Name plate) 3. אם הלוחית אינה כוללת את אחד מהפרטים לעיל וככל שלא קיים ברשות המציע ובאף מאגר אחר קטלוג יצרן, ניתן לצרף להצעה חו"ד מהנדס לעניין תפוקת האנרגיה, צריכת האנרגיה בתנאי העבודה באופן שנתי, מקדם היעילות הנומינלי וסוג היחידה. מזגן חדש : כתב כמויות, קטלוג יצרן ותווית דירוג אנרגיה.	יחידת קירור מוחלפת : 1. תהיה תקינה ופועלת בתפוקה של לפחות 75% מהתפוקה הנומינלית ומחוברת למערכת המיזוג. 2. שנת הייצור תהיה 2012 או מוקדמת יותר. 3. תשלח לאתר גריטה מורשה, בהתאם ל נוהל גריטת ציוד החייב בגריטה . המזגנים החדשים : תפוקת המערכת החדשה תהיה בטווח סטייה של עד 20% מהמערכת המוחלפת.	החלפת יחידת קירור מים מרכזית (צילר) במזגנים מפוצלים/ מתועלים	2

עמוד 37 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

קובץ אקסל להגשה	אמצעים נדרשים בהתקנה	מסמכים שחובה לצרף להצעה	דרישות מהפרויקט	טכנולוגיה	#
			1. כלל המזגנים החדשים, מפוצלים או מתועלים, (מיני מרכזי) יהיה בטכנולוגיה אינברטר (תפוקת עומס משתנה).		
קובץ הגשה – אקלום מבנים + חימום וקירור מים	מונה אנרגיה הכולל: - מדידת מים באמצעות מד ספיקה מגנטי המותקן בקו ההזנה של אספקת המים לקירור, לרבות תצוגה - מדידת טמפרטורה אספקה וחזרה - באמצעות רגש טמפרטורה מסוג PT-100, לרבות תצוגה - מדידת הספק חשמלי על כבל הזנת קירור המים, לרבות תצוגה הערה - חיבור כל המדדים / מונה האנרגיה למערכת HMI ממוחשבת יחשב כתצוגה.	יחידת קירור מוחלפת: 1. קטלוג יצרן – ובו נתונים על דגם היחידה ובכללם: תפוקת הקירור, שנת ייצור, דגם היחידה, צריכת אנרגיה, מקדם ביצועים. 2. צילום לוחית הזיהוי שעל גבי היחידה (Name plate) 3. אם הלוחית אינה כוללת את אחד מהפרטים לעיל וככל שלא קיים ברשות המציע ובאף מאגר אחר קטלוג יצרן, ניתן לצרף להצעה חו"ד מהנדס לעניין תפוקת האנרגיה, צריכת האנרגיה בתנאי העבודה באופן שנתי, מקדם היעילות הנומינלי וסוג היחידה מערכת VRF: 1. כתב כמויות ודפי נתוני יצרן. נתונים על תפוקת היחידה ויעילותה	יחידת קירור מוחלפת: 1. תהיה תקינה ופועלת בתפוקה של לפחות 75% מהתפוקה הנומינלית ומחוברת למערכת המיזוג. 2. שנת הייצור תהיה 2012 או מוקדמת יותר. 3. תשלח לאתר גריטה מורשה, בהתאם ל נוהל גריטת ציוד החייב בגריטה . מערכת VRF: 1. תפוקת המערכת החדשה תהיה בטווח סטייה של עד 20% מהמערכת המוחלפת.	החלפת יחידת קירור מים מרכזית (צילר) במערכות VRF	3

עמוד 38 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

קובץ אקסל להגשה	אמצעים נדרשים בהתקנה	מסמכים שחובה לצרף להצעה	דרישות מהפרויקט	טכנולוגיה	#
קובץ הגשה – אקלום מבנים + חימום וקירור מים	מערכת מיתוג המכבה את המזגן, כשאין נוכחות בחדר (למעט בחדרים יעודיים כגון חדרי תקשורת / חשמל וכדומה)	<p>מזגן ישן: קטלוג יצרן – ובו נתונים על היחידה ובכללם: שם דגם המזגן, תפוקת המזגן וגילו.</p> <p>מזגן חדש: כתב כמויות, קטלוג יצרן ותווית אנרגיה של הדגם החדש.</p>	<p>מזגן ישן:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. יהיה תקין ופועל. 2. שנת הייצור תהיה 2012 או מוקדמת יותר. 3. תשלח לאתר גריטה מורשה, בהתאם לנוהל גריטת ציוד החייב בגריטה. <p>המזגנים החדשים:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. תפוקת המערכת החדשה תהיה בטווח סטייה של עד 20% מהמערכת המוחלפת. 2. כלל המזגנים החדשים, מפוצלים או מתועלים (מיני מרכזי) יהיה בטכנולוגיה אינברטר (תפוקת עומס משתנה). 	החלפת מזגנים ישנים במזגנים חדשים	4
קובץ הגשה – אקלום מבנים + חימום	מונה חשמל	<p>מאווררי תקרה חדשים: כתב כמויות וקטלוג יצרן הכולל מפרטים טכניים וספיקת אויר</p>	<p>מאווררי תקרה חדשים: יש לבצע התקנה לפי כללי המקצוע המקובלים.</p>	הוספת מאווררי תקרה תעשייתיים לאקלום מבנה, תוך שימוש יעיל יותר	5

עמוד 39 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

#	טכנולוגיה	דרישות מהפרויקט	מסמכים שחובה לצרף להצעה	אמצעים נדרשים בהתקנה	קובץ אקסל להגשה
	ביחידות קירור קיימות				וקירור מים
6	שדרוג מערכות תאורה	<p>תאורה מוחלפת: התאורה עובדת באופן תקין.</p> <p>תאורה חדשה:</p> <ol style="list-style-type: none"> מוצר חדש ויעיל בטכנולוגית LED בלבד. יש לעמוד בתקינה וברגולציה הרלוונטית. יש לבצע התקנה לפי כללי המקצוע המקובלים. 	<ol style="list-style-type: none"> כתב כמויות ומפרטים טכניים של ג"ת/נורות חדשים. כתב כמויות המפרט את סוגי גופי התאורה הישנים, הספקם, ומיקומם עבור כל סוגי הגופים המוחלפים בפרויקט. בפרויקט להחלפת תאורת רחובות, יש להציג תצהיר בחתימת מהנדס מוסמך המאשר כי הפרויקט עומד בדרישות המקצועיות במפרט טכני עבור גופי תאורה מבוססי LED לדרכים ושטחים פתוחים, יולי 2018, אשר נכתב ע"י משרד הבינוי והשיכון. קישור לאתר משרד הבינוי והשיכון (כאן). 	<p>תאורת פנים: יש לשלב רגשי נוכחות (סנסורים).</p> <p>תאורת חוץ: מוני חשמל (שעתיים) ואמצעי בקרה על אופן הפעלת התאורה.</p>	קובץ הגשה – תאורה
7	הוספת מערכות אנרגיה תרמו-סולארית או משאבות חום לחימום מים, תוך	<p>מערכת ישנה:</p> <ol style="list-style-type: none"> פועלת באופן מלא. במידה ומוחלפת תשלח לאתר גריטה מורשה, בהתאם לנוהל גריטת ציוד החייב בגריטה. 	<p>מערכת ישנה:</p> <ol style="list-style-type: none"> כתב כמויות ומפרט טכני של כל רכיבי המערכות. הצהרת יצרן/ מהנדס לתיקוף ערכי COP והחיסכון בתנאי העבודה של המערכת המוצעת בפרויקט. 	מערכת מדידה (מונה חשמל מונה אנרגיה מד ספיקה) ורציפה	קובץ הגשה – אקלום מבנים + חימום

עמוד 40 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

קובץ אקסל להגשה	אמצעים נדרשים בהתקנה	מסמכים שחובה לצרף להצעה	דרישות מהפרויקט	טכנולוגיה	#
וקירור מים				שימוש יעיל יותר במערכות קיימות	
קובץ הגשה – מנועים	מונה חשמל	<p>מנוע ישן:</p> <p>1. מפרט טכני וצילום הלוחית שעל גבי המנוע הישן.</p> <p>2. אם הלוחית אינה קיימת וככל שלא קיים ברשות המציע ובאף מאגר אחר קטלוג יצרן, ניתן לצרף להצעה חו"ד מהנדס לפרטים הטכניים הבאים של המנוע: מתח, תדירות, זרם, גורם הספק, הספק ביחידות קילוואט (KW), מהירות בעומס מלא, שעות עבודה בשנה</p> <p>מנוע חדש:</p> <p>כתב כמויות ומפרט קטלוגי של הציוד החדש.</p> <p>משנה מהירות: ההספק הממוצע לאחר הוספת משנה המהירות והחיסכון הצפוי בעקבות זאת</p>	<p>מנוע ישן:</p> <p>1. יעבוד באופן תקין ומלא.</p> <p>2. במידה ומוחלף ישלח לאתר גריטה מורשה, בהתאם לנוהל גריטת ציוד החייב בגריטה.</p> <p>מנוע חדש:</p> <p>1. יהיה בדירוג IE3 ומעלה.</p> <p>2. יש לבצע התקנה לפי הכללים.</p> <p>3. תפוקת המערכת החדשה תהיה בטווח סטייה של עד 20% מהמערכת המוחלפת.</p>	מנועים, החלפת ישן בחדש, או ישן בחדש עם מערכת לויסות מהירות או הוספת מערכת לויסות מהירות	8

עמוד 41 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

קובץ אקסל להגשה	אמצעים נדרשים בהתקנה	מסמכים שחובה לצרף להצעה	דרישות מהפרויקט	טכנולוגיה	#
קובץ הגשה – משאבות	מונה חשמל וספיקה ורציפה	כתב כמויות ומפרט טכני של הציוד החדש והמוחלף בצירוף קטלוג יצרן, לרבות נקודת העבודה המתוכננת.	<p>משאבה ישנה:</p> <p>1. לא תוחלף משאבה שאינה עובדת.</p> <p>2. במידה ומוחלפת תשלח לאתר גריטה מורשה, בהתאם לנוהל גריטת ציוד החייב בגריטה.</p> <p>משאבה חדשה:</p> <p>1. מנוע המשאבה בדירוג IE3 ומעלה.</p> <p>2. תהיה בעלת נצילות גבוהה יותר בנקודות העבודה בהן עבדה המשאבה הישנה.</p> <p>3. אם הספיקה/עומד הנדרשים ממנה משתנים, תכלול משנה מהירות למנוע ולא ברז ויסות.</p>	משאבות, החלפת ישן בחדש, או ישן בחדש עם מערכת לויסות מהירות או הוספת מערכת לויסות מהירות	9
קובץ הגשה – כללי		1. כתב כמויות ומפרט טכני של המערכת לניהול אנרגיה.		התקנת מערכת ניהול אנרגיה	10

עמוד 42 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

קובץ אקסל להגשה	אמצעים נדרשים בהתקנה	מסמכים שחובה לצרף להצעה	דרישות מהפרויקט	טכנולוגיה	#
		2. פירוט המערכות אותן תנהל המערכת ורמת החיסכון הצפויה להתקבל בכל אחת מהן. 3. אסמכתא על צריכת האנרגיה בכל אחת מהמערכות עליהן תותקן מערכת ניהול האנרגיה			
קובץ הגשה – מערכת אגירת אנרגיה		1. אישור יועץ בטיחות, יועץ חשמל, מתכנן השלד שהחדר הטכני וכל קווי החשמל והתשתיות עומדים בכל הוראות החוק והתקנות ותוכנן ובוצע לפי כל דין. 2. במידה ומערכת האגירה מותקנת על גבי גג המבנה, נדרש אישור קונסטרוקטור לעמידה בעומסים על גג המבנה. מסמכים נוספים עבור מערכת חוסן באנרגיה : אישור משרד הפנים כי אתר הפרויקט אושר כמרכז קליטה לשעת חירום	מיתקן אגירה: באגירת חשמל בסוללות, מתקן האגירה יעמוד בדרישות שבהנחיות מינהל החשמל, הוראות כבאות והצלה, הגנת הסביבה להתקנת מתקן אגירה. דרישות נוספות עבור מערכת חוסן באנרגיה: המערכת תכלול פאנלים פוטו וולטאיים (PV) ומערכת אגירת אנרגיה על בסיס מצברים המהווה חלופה חלקית לרשת החשמל במקרה של אירוע חירום. בשגרה, המערכת תספק אנרגיה לשימוש עצמי או תעביר	מערכת אגירת אנרגיה	11

עמוד 43 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

קובץ אקסל להגשה	אמצעים נדרשים בהתקנה	מסמכים שחובה לצרף להצעה	דרישות מהפרויקט	טכנולוגיה	#
			את עודפי הייצור לרשת החשמל בהתאם לאסדרות הקיימות ולפי הנחיות רשות החשמל		

 עמוד 44 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

נספח 11 – אישור על התחלת הפרויקט

לכבוד : משרד האנרגיה

תאריך _____

תאריך ביקור : _____ מס' הרשאה : _____

שם מבקש התמיכה : _____ כתובת : _____

שם איש הקשר : _____ מלווים נוספים : _____

תיאור הפרויקט :

בקצרה : _____

הנני מאשר כי בתאריך המצוין לעיל בקרתי באתר וערכתי בדיקות של הציוד הישן בהתאם למפורט להלן :

 התאמה ויזואלית

 ספירת כמויות ציוד

מס"ד	אזור התקנה	כמות	כמות ספירה מדגמית	סוג הציוד
1				
2				
3				
סה"כ				

 הפרויקט שהוצג לי מתאים להצעה לפרויקט שאושרה בוועדת תמיכות. ממליץ לאשר התחלת הפרויקט.

 הפרויקט שהוצג לי אינו מתאים להצעה לפרויקט שאושרה בוועדת תמיכות.

 בקשתי הבהרות, להלן הבהרות כפי שהוצגו בשטח :

עמוד 45 מתוך 50 עמודים

תאריך : _____ חתימת המציע : _____

שם מבקר מטעם המשרד: _____

חתימה: _____

שם נציג מטעם הגוף המבקש: _____

חתימה: _____

עמוד 46 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

נספח 12 – דיווח על התקדמות הפרויקט

לכבוד : משרד האנרגיה

תאריך : _____

(מסמך זה יוגש כל 6 חודשים בגין כל אחד מהפרויקטים המאושרים)

הנדון : דיווח על התקדמות הפרויקט

1. שם הזוכה: _____
 2. ח.פ הזוכה: _____
 3. מסי ההתחייבות: _____
 4. תחום/נושא הפרויקט: _____
 5. תאריך הדיווח: _____
 6. הצהרה על סטטוס הפרויקט. יש לסמן בעיגול את הסטטוס המתאים:
 - 6.1 [טרם יציאת הזוכה למכרז/קבלת הצעות לבחירת הקבלן המבצע מטעמו את הפרויקט.
 - 6.2 כתיבת המכרז/פניה לקבלת הצעות.
 - 6.3 נחתם הסכם ונבחר הקבלן המבצע.
 - 6.4 הציוד הישן המיועד להחלפה היה פעיל טרם פירוקו.
 - 6.5 עבודות פינוי הציוד הישן החלו.
 - 6.6 הציוד החייב בגריטה - נגרט/טרם נגרט/לא נדרש בגריטה (מחק את המיותר).
 - 6.7 עבודות התקנה של הציוד החדש ואמצעי מדידה החלו.
 - 6.8 אחר: _____
 7. תאריך יעד לסיום התקנה של הציוד החדש, גריטה של הציוד הישן וכל אמצעי המדידה ____/____/____. שם ושם משפחה של המדווח: _____, מס' נייד _____
- בכבוד רב,

חתימת מבקש התמיכה

תאריך שם מלא

וחותמת

עמוד 47 מתוך 50 עמודים

חתימת המציע: _____

תאריך: _____

נספח 13 – טופס סיום פרויקט

לכבוד : משרד האנרגיה תאריך _____

תאריך גמר הפרויקט : _____ מס' התחייבות : _____

שם הצרכן _____ כתובת האתר : _____

שם איש הקשר

נייד : _____

תמצית תיאור הפרויקט :

הנני מאשר כי : סמן $\sqrt{\quad}$ - בוצע X - לא בוצע

הפרויקט בוצע במלואו ומתאים להצעה המקורית שהוגשה בקול הקורא.

הפרויקט בוצע בחלקו (מחצית מהשקעה בתכנית המקורית).

הפרויקט שבוצע אינו מתאים להצעה המקורית שהוגשה בקול הקורא.

פירוט שינויים (כולל הפניה לעמוד המתאים בהצעה) :

הצעה מקורית :

הצעה חדשה :

1. תמונות מהתוכניות השונות.

2. פרסומים שבוצעו בפועל (יש לצרף).

עמוד 48 מתוך 50 עמודים

תאריך: _____ חתימת המציע: _____

3. כלל המסמכים הנדרשים בהתאם לקול קורא עבור ביצוע התשלום בפועל, ביניהם:
5. מסמך 149 במרכב"ה – דו"ח מקורות תקציב.
6. [נספח 8](#) - דו"ח תקציב וביצוע התקציב (יש להזין את נתוני הביצוע בפועל במתכונת המצורפת. את הדו"ח יש לשלוח למשרד כקובץ אקסל, לצד דרישת התשלום).
7. אסמכתאות – העתקי חשבוניות מס/קבלה כדין.
8. כרטסת הנה"ח של הפעילות בספריי הגוף המבקש ובה כל רישומי הפעילות (מפורטים, ממסופרים ועם הפנייה לדוח הביצוע – [נספח 8](#)).

על החתום:

שם	תפקיד	תאריך	חתימה
----	-------	-------	-------

עמוד 49 מתוך 50 עמודים

תאריך: _____

חתימת המציע: _____

נספח 14 – הסכמה של הרשות המשתתפת - רק לרשויות שפונות באמצעות אשכול/איגוד

5. הרינו מסכימים להשתתפות הרשות _____ (להלן: "הרשות") בביצוע התוכנית במסגרת בקשת _____ (להלן: "הגוף המבקש") בכל תחום הרשות, כפי שתאושר על ידי המשרד.
6. הרינו מתחייבים לכל התנאים וההתחייבויות המפורטים במסמך קול קורא 83/2022 להקמת פרויקטים של התייעלות באנרגיה ואנרגיה מתחדשת שיכלול את כל המרכיבים/ העקרונות הבאים לפחות:
- 6.1. תחום התייעלות באנרגיה.
- 6.2. תחום אנרגיה מתחדשת.

שם הרשות המקומית	ראש הרשות	חתימה

עמוד 50 מתוך 50 עמודים

תאריך: _____

חתימת המציע: _____

נספח כ"ג

**מסמכי תשובות והבהרות לשאלות
ובקשות שהתקבלו במסגרת קול
קורא 1152022 לתמיכה במעבר
לאנרגיה מקיימת של האוכלוסייה
הבדואית בנגב**

עמ' 309

מדינת ישראל משרד האנרגיה

תשובות והבהרות לשאלות ובקשות שהתקבלו במסגרת קול קורא 115/2022 לתמיכה במעבר לאנרגיה מקיימת של האוכלוסייה הבדואית בנגב

המשרד מתכבד להשיב על שאלות שנתקבלו במסגרת המכרז לעיל:

מספר סידורי	עמוד במסמכי הקול הקורא	מספר סעיף/נספח	פירוט השאלה	תשובת הבהרה
1	6	8.1	<p>הנמצאת במצב סוציאקונומי 1 (הנמוך ביותר) מבקשת תמיכה בתקציב עבור החלפת רכבי בנזין מזהמים לרכבים חשמליים. על פי חישוב שבוצע, במידה ותתקבל תמיכה כאמור ניתן לחסוך מעל 70% מהתקציב השנתי על סולר ובנזין, דהיינו חסכון של מאות אלפי שקלים מכספי ציבור, שמתווספים ליתרונות הברורים ברכבים חשמליים כגון: הפחתה בזיהום, עידוד תושבי הרשות להסבת רכבי בנזין פרטיים לרכבים חשמליים ופעולות התייעלות נוספות כחלק ממערך הסברתי ("נאה דורש נאה מקיים").</p> <p>ללא תמיכה בתקציב התייעלות לצערנו לא תתכן בעיריית רהט החלפת צי רכבי הבנזין לרכבים חשמליים ועל כן, נבקש להוסיף בסעיף 8.1 לקול הקורא (התייעלות באנרגיה) גם "פעילות החלפת רכבי הרשות הצורכים בנזין / סולר לרכבים חדשים חשמליים (במקום החלפה לרכבים חדשים שאינם חשמליים)".</p>	<p>ניתן יהיה לקבל סיוע רק עבור רכב תפעולי בבעלות מלאה של הרשות. גובה הסיוע יתבסס על הפרש המחיר שבין החלפה לרכבים חדשים שאינם חשמליים לבין החלפה לרכבים חדשים חשמליים. הקול הקורא עודכן בהתאם</p>
2	12	14.9.6.2	<p>כיצד ניתן להתגבר על מגבלת היתרי הבנייה בהווה? האם נוכל באמצע שנה הבאה להגיש פרויקט עם היתר בנייה חדש? במועצה האזורית [REDACTED] כרגע אין היתרים אבל צפוי להם בשנה הבאה. כיצד ניתן להמציא להם פתרון?</p>	<p>לא ניתן להגיש בקשה למבנים ללא היתר בנייה</p>

נספח כ"ד

**מכתב נושא הכותרת "התקנת
מערכות סולאריות במוסדות חינוך"
מיום 28.1.2021**

עמ' 311

משרד האנרגיה
המנהל הכללי

ט"ו בשבט, התשפ"א
28 ינואר 2021

הנדון: התקנת מערכות סולאריות במוסדות חינוך

1. לייצור חשמל המבוסס על אנרגיות מתחדשות ונקיות יתרוונות רבים. לכן, נושא זה הפך ליעד מרכזי באסטרטגיה העולמית בכלל, ובישראל בפרט, לשם מאבק בשינויי האקלים. לאור זאת, החלטה מספר 465 של הממשלה מיום 25.10.2020 קבעה שיש להגדיל את היקף ייצור החשמל מאנרגיות מתחדשות בישראל ל-30% מסך יכולת ייצור החשמל עד שנת 2030.
2. כדי לעמוד ביעד זה, יש צורך, בין היתר, בהתקנת מערכות סולאריות לייצור אנרגיה סולארית נקיה ויעילה על גגות מבנים ציבוריים, ובכלל זה גגות של מוסדות חינוך, בתאום עם נציגות ההורים ובפיקוח הרשויות, לרבות בנושא בטיחות קרינה.
3. מנסיון שנצבר בהתקנת מתקנים כאלה נמצא שמערכות שהותקנו לפי דרישות המשרד להגנת הסביבה אינן מעלות את רמות הקרינה במוסדות החינוך.
4. בכל הקשור לבטיחות קרינה, התקנה והפעלה של מערכות סולאריות על גגות מוסדות חינוך בהתאם לדרישות המקצועיות אינה מסכנת את בריאות התלמידים והמורים במוסד החינוכי.

אודי אדירי

אודי אדירי
מנכ"ל משרד האנרגיה והמים

דוד יהלומי

דוד יהלומי
מנכ"ל משרד הגנת הסביבה

פרופ' חזי לוי

פרופ' חזי לוי
מנכ"ל משרד הבריאות

נספח כ"ה

**מסמך מיום 21.2.2021 נושא
הכותרת "מערכת פוטו וולטאית על
גג מוסד החינוך - שאלות ותשובות"**

עמ' 313

אגף מניעת רעש וקרינה

ט' אדר תשפ"א
21 פברואר 2021

מערכת פוטו וולטאית על גג מוסד חינוך – שאלות ותשובות**1. למה זה טוב?**

כל מטר מרובע של פנל סולארי על גג קיים יכול לייצר 150 וואט של חשמל, ללא זיהום אוויר וללא שימוש בקרקע. בנוסף, הפאנלים הסולאריים על הגג מונעים חימום יתר או קירור יתר של הגג וחוסכים בצריכת החשמל לקירור/חימום. היכולת ללמוד את התלמידים על יתרונות הקיימות באמצעות דוגמא בבית הספר שלהם יספק מעורבות ישירה יותר, במיוחד בתחום מקצועות גאוגרפיה, מדע, עיצוב וטכנולוגיה. זה יכול גם לעזור לעודד את הקהילה הרחבה לנקוט בפעולות לטיפול בשינויי האקלים.

2. למה יש הטוענים שזה מסוכן?

שניים מתוך שלושת המרכיבים של מערכת פוטו וולטאית מייצרים סביבם שדה מגנטי המשתנה בתדר של רשת החשמל, סוג קרינה שנקבע על ידי ארגון הבריאות העולמי כ"מסרטן אפשרי". לא מדובר על "מסרטן ודאי" או על "קרוב לוודאי מסרטן" אך עדיין מצדיק הפעלת עיקרון הזהירות. להלן רשימת הגורמים הקשורים, ברמה כזו או אחרת, לסרטן.

https://www.health.gov.il/Services/Committee/malignancy_substance/Pages/default.aspx

3. זה מסוכן?

ממש לא. מערכות כאלו הותקנו ופעילות במספר רב של מוסדות חינוך ואף על מבני מגורים. בכל המקרים, אותה רמת קרינה שהייתה קיימת לפני התקנת המערכות פוטו וולטאית נמדדה גם לאחר התקנת המערכת והפעלתה בהספק מלא.

4. איך זה יכול להיות שזה לא מסוכן?

הסיכון קיים לאחר חשיפה כרונית – ממושכת לרמות גבוהות יחסית של שדה מגנטי משתנה בתדר של רשת החשמל. חשיפה לאורך זמן לרמות מעל 4 מילי-גאוס יכולה לגרום לעליה של הסיכון ללוקמיה מ-1 ל-20,000 לפי 2 שזה 1 ל-10,000.

סיכון קיים גם בחשיפה אקוטית – לזמן קצר אך לרמות שדה מגנטי שמעל 1000 מילי-גאוס. אף מרכיב של מערכות סולאריות אינו יכול לגרום לחשיפות כאלו, לא בנפרד ולא יחד.

5. כמה קרינה יש סביב המרכיבים של מערכת פוטו-וולטאית?

למערכת פוטו-וולטאית יש 3 מרכיבים עיקריים: פנלים סולאריים שהופכים את אור השמש לחשמל בזרם ישר, ממיר של הזרם הישר לזרם חילופין בתדר של רשת החשמל וחוטי החשמל המעבירים את הזרם ללוח החשמל. השדה המגנטי המשתנה בתדר של רשת החשמל נוצר רק סביב הממיר וסביב החוטים.

אגף מניעת רעש וקרינה

בממירים הישנים, ללא מיגון, שדה המגנטי היה יורד ל-4 מיליגאוס רק אחרי 3 מטר והמשרד להגנת הסביבה דרש 4 מטר בין הממיר לאזורים בהם החשיפה אינה רגעית. בממירים החדשים, ללא מיגון, המרחק הינו 0.5 מטר בלבד. הכבלים הינם מאותו סוג של שאר הכבלים המביאים חשמל לבית הספר וגם הזרמים הינם באותו סדר גודל של זרמים. יחד עם זאת רצוי, כדרוש ממערכת לאנרגיה נקיה, להשתמש בכבלים עם קרינה מופחתת סביבם, פיתוח ישראלי ותוצרת ישראל.

6. איך הקרינה סביב הממיר וכבלים ביחס למקורות קרינה נוספים בתוך בית הספר?

המכשיר	עוצמת שדה מגנטי במרחק 50 סנטימטר mG
מנורה פלואורסצנטית	<0.1-10
מיקרוגל	5-40
מחשב	<0.1
מקרר/קולר	1-2
טלוויזיה	<0.1-12
מטען עם שנאי	8-30
מטען אלקטרוני	<1.0
לוח חשמל	10-30
מזגן	8

7. איך הקרינה סביב הממיר וכבלים ביחס למקורות קרינה בתוך בית התלמיד/ה או של מחנך/ת?

המכשיר	עוצמת שדה מגנטי במרחק 50 סנטימטר mG
מייבש שיער	2-40
מכונת גילוח חשמלית	<0.1-70
שואב אבק	4-80

אגף מניעת רעש וקרינה

<0.1-10	מנורה פלואורסצנטית
5-40	מיקרוגל
6-8	רדיו שעון
2-3	תנור חשמלי
5-20	מכונת כביסה
3-5	מגהץ
5-11	מדיח כלים
<0.1	מחשב
1-2	מקרר
<0.1-12	טלוויזיה
40-60	חימום תת רצפתי חד רצפתי חד גידי
<0.1	חימום תת רצפתי דו גידי
20-30	סדין חשמלי
<0.1-60	מיטה מתכווננת מחוברת לחשמל
8-30	מטען עם שנאי
<1.0	מטען אלקטרוני

8. כמה קרינה תוסיף התקנתה והפעלתה של המערכת פוטו-וולטאית?
בהתקנה נכונה, גם הפעלה בהספק מלא של המערכת לא תוסיף על רמות הקרינה שהיו קיימות בבית הספר לפני ההתקנה וההפעלה של המערכת.
9. יש רישוי ובקרה ממשלתית על בטיחות קרינה בהקמתה והפעלתה של מערכת פוטו-וולטאית?
בהתאם לחוק הקרינה הבלתי מייננת התשס"ו, 2006, עבור הקמה והפעלה של מערכת פוטו-וולטאית נדרש היתר של המשרד להגנת הסביבה. היתר מתבסס על דוח הערכת רמות חשיפה בהן מחושבות רמות החשיפה לשדה מגנטי בתנאים של הפעלת המערכת בהספק מלא.

אגף מניעת רעש וקרינה

10. האם אני מוכן שהילדים/נכדים שלי יעבדו/ילמדו בבית ספר שעל גגו יש מערכת פוטו-וולטאית?

בהחלט כן.

שאל וגם השיב לעצמו – פרופ' סטליאן גלברג, ראש האגף

נספח כ"ו

צילומי מסך מאתר עיריית עפולה
ורעננה

עמ' 318

דף הבית < יחידות העירייה < אגף שפ"ע < המחלקה לאיכות הסביבה <
פאנלים סולאריים בתחומי הרשות

פאנלים סולאריים בתחומי הרשות

מערכת פוטו וולטאית על גגות מוסדות חינוך ומבני ציבור בעיר עפולה

מערכת פוטו וולטאית על גג מוסד חינוך - שאלות ותשובות

התקנת מערכות סולאריות במוסדות חינוך

גנים אופק	1
גנים חנ"מ (דולב שקמה שקד)	2
גנים חושן	3
גנים רימון + איילים (אשכול דתי)	4
גנים יעל רום	5
גנים כפיר	6
גנים לאה גולדברג	7
גנים שוהם	8
שנהב	9
תמר אריאל + רונה רמון	10

ביה"ס יהלום	11
ביה"ס שהם	12
קאנטרי קלאב עפולה	13
בריכה עירונית	14
אצטדיון	15
ברוש / משחקייה	16
ביה"ס אלומות	17
ביה"ס גוונים	18
ביה"ס בן צבי	19
ביה"ס בית זאב	20
ביה"ס יובלים	21
מרכז פסגה	22

האם דף זה עזר לך?

לא ☹️

כן 😊

הצורך שלנו באנרגיה עולה עם השנים. יותר ויותר פעולות שאנו עושים כרוכות בצריכת אנרגיה. הפקת אנרגיה ממקורות מתכלים כגון פחם, נפט וגז טבעי מכלות משאבים טבעיים בני מיליוני שנים, מזהמת את האוויר וגורמת לשינויי אקלים כדור הארץ. ניתן להפיק אנרגיה גם ממקורות מתחדשים ובאופן זה לצמצם את הפגיעה בסביבה. על מקורות האנרגיה המתחדשים נמנים אנרגית רוח, אנרגיה סולארית, אנרגית מים, אנרגיה גיאותרמית (שמקורה בתהליכים במעבה כדור הארץ) ואנרגיה שמקורה בתהליכים ביולוגיים טבעיים.

נושאים סביבתיים

טביעת הרגל האקולוגית

בנייה ירוקה

קידום הבריאות ברעננה

מדיניות העירייה בנושאי

ניהול אנרגיה - ת"י 50001

תכנית להתייעלות אנרגטית

מקורות אנרגיה חלופיים

תחבורה

אנרגיה

אנרגיה סולארית

במדינת ישראל משופעת השמש השימוש באנרגיה סולארית הוא מתבקש. לוחות עם תאים פוטו-וולטאים מיוחדים ממירים את אנרגיית האור של השמש לחשמל. תקנות מיוחדות שאישרה רשות החשמל בשנת 2008 מעודדות התקנת מערכות סולאריות ביתיות לייצור חשמל שיימכר לחברת החשמל. גם ברעננה מעודדים שימוש באנרגיית השמש. המתקן הראשון להפקת אנרגיה סולארית ברעננה הותקן על גג בית הספר "אגם" לבעלי צרכים מיוחדים בשכונת לב הפארק. האנרגיה המופקת במערכת נרכשת ע"י חברת החשמל.

מתקן נוסף הוקם על גג מוסך באזור התעשייה בעיר, ופרויקטים דומים נוספים מתוכננים לעתיד הקרוב.

עיריית רעננה מעודדת תושבים ובעלי עסקים להקים גגות פוטו-וולטאיים. לפרטים נוספים ניתן לפנות לאגף הנדסה בטל: 09-7610505.

הפקת אנרגיה בתהליכים ביולוגיים

פעולות נפוצות

תהליכי פירוק טבעיים של פסולת אורגנית מפיקים גזים שונים, ביניהם גז מתאן, אשר ניתן להפיק ממנו אנרגיה. לצורה זו של הפקת אנרגיה נקיה יתרונות רבים, בין היתר צמצום נפח הפסולת המועברת להטמנה ומניעת זיהום הסביבה.

רעננה נכנסה למהלך של הפרדת פסולת במקור, במסגרתו תופק ביו-אנרגיה מפסולת אורנית. הפסולת תאסף מבתי התושבים בעיר ותועבר למפעלים מיוחדים להפקת ביו-אנרגיה ירוקה ונקיה.

שירות לתושבים | חינוך | תרבות וספורט | עסקים | עירייה | אטרקציות בעיר | צרו קשר
רוצים לשתף אותנו בפרייקט אנרגיה ירוקה המתקיים אצלכם? לחצו כאן

קהילות הוואטסאפ רעננה!

הישארו מעודכנים במגוון תחומי עניין לבחירתכם

לעמוד הקהילות

תשלומים אונליין

לרשותך ריכוז מערך תשלומים רשומי

למערך התשלומים

מוקד עירוני 107

מוקד לדיווחים של תקלות ובעיות פועל 24 * ביממה, 107 או *9107

טופס מקוון

רעננה בנייד ובטאבלט

הורידו את האפליקציה שלנו ותוכלו להתעדכן ולבצע פעולות מהנייד

עירייה

עסקים

ספורט

תרבות

חינוך

תושבים

תנאי שימוש | הצהרת נגישות | מפת אתר

צור קשר 107 מוקד

ביטחון מקורות אנרגיה רעננה, רח' אחוזה 103, מיקוד: 4360027, ח.פ: 500287008, טל': 09-7622100 Powered by חפש

האתר מספק מידע כללי בלבד. הנוסח המחייב הוא זה הקבוע בהוראות הדין הרלוונטיות כפי שהייתה בתוקף.

צור קשר

שירות לתושבים

חינוך

תרבות וספורט

נבנה ע"י one city

אפיזן זהויות משתמש

עמקים

עירייה

אטרקציות בעיר

צרו קשר

פעולות נפוצות

נספח כ"ז

**כתבה מאתר דבר בעניין הכנס
שהתקיים בחודש דצמבר 2023**

עמ' 324

"במקום 'לשכנז' את הבדואים, צריך ללמוד מהם איך ליצור עצמאות אנרגטית"

כנס בנושא אנרגיה מתחדשת בחברה הבדואית בנגב, הדוברים קראו למדינה לתקן את הרגולציה כדי לאפשר לבדואים חשמל סדיר ונקי, שיוכל לזרום גם למקומות נוספים בארץ

פאריד מחאמיד, ממכון ערבה ללימודי סביבה בקיבוץ קטורה (צילום: ארז רביב)

ארז רביב

עדכון אחרון: 20.12.2023 | 23:16

"הראשונים שהשיגו עצמאות אנרגטית היו הכפרים הלא מוכרים בנגב. אם אני הייתי שר בממשלה, הייתי אומר להם ללמד אותנו איך לעשות את זה במקום

להילחם בהם", אמר פאריד מחאמיד ממכון ערבה ללימודי סביבה בקיבוץ קטורה היום (רביעי).

מחאמיד דיבר בכנס ייחודי שנערך ביישוב הבדואי שגב שלום בנגב ביוזמת עמותת "שמסונא", בנושא אנרגיה מתחדשת בחברה הבדואית בנגב. "רוב העולם מנותק רשת, אבל זה מדהים מה שקורה. במקום 'לשכנז' את הבדואים, היה צריך ללמוד מהבדואים. זה רק מראה מה הפוטנציאל פה – 100% אנרגיה סולארית, בלי שאף אחד לימד אותם. זה הפוטנציאל של המפגש הזה. הטכנולוגיות קיימות, ואם הטכנולוגיות שלנו מיושמות בכל העולם, למה לא לעשות את זה פה? עניי עירך קודמים. אנחנו ניתן חוסן אקלימי ועצמאות לחברה הבדואית, לייצר חשמל, לטהר שפכים, לייצר מים מהאוויר, לייצר ביו-גז ודשן שמותאם לקהילות שלהם. דמיינו אם נצליח לעשות זאת בכפר לא מוכר מנותק רשת, נעתיק אותו ל-85% מתושבי העולם, זה יכול להיות מפעל 'נטפים' הבא. הקהילות הכי פגיעות יביאו את הפתרון".

יו"ר פורום האקלים של נשיא המדינה, חבר הכנסת לשעבר דב חנין, ציין את חשיבותו של הכנס: "התקופה מסובכת ועצובה. הרבה אירועים שתוכננו לחודש הזה נדחו. חשוב מאוד שהאירוע הזה מתקיים. הבדואים שילמו מחיר כבד במלחמה – הרוגים, חטופים, פצועים. ציבור עם מחסור במיגון שחטף פגיעות קשות. זה צד אחד. הצד השני, שנוכחתי בו באופן אישי, זה הצד של ההתגייסות, ההתנדבות. מהמעט שיש להם, נתנו כל כך הרבה. המדינה חייבת לציבור הבדואי הרבה שנים זכויות וצדק שמגיעות לו, והיא חייבת גם בגלל המלחמה הזו.

דב חנין, יו"ר פורום האקלים של נשיא המדינה; מאיה יעקבס, מנכ"לית צלול לשעבר; ודורית בנט, יזמית אנרגיה מתחדשת מהערבה (צילום: ארז רביב)

"מדברים הרבה על שיקום הנגב המערבי. זה חשוב מאוד, אבל הנגב ישוקם אם תהיה ראייה רחבה וכוללת של האזור, של כל אלה שנמצאים בנגב, ועל פתרונות לכולם". חנין ציין גם יתרונות מעשיים של יישובי הבדואים בנגב. "אפשר להשתמש פה בחשמל סולארי בצורה רחבה ונדיבה. אין כאן ריבוי של שמורות טבע, אבל זה אזור שקרוב יחסית לריכוזי התעסוקה, ואפשר להעביר מכאן חשמל למרכז יותר בקלות מאשר הערבה. זה יכול להיות ווין-ווין".

הרגולציה היא חסם מרכזי

יזם האנרגיה המתחדשת יוסף אברמוביץ', שכבר סייע להקמת פיילוט של 10 מגה-ואט סולארי במגזר הבדואי דיבר על תיקונים חיוניים ברגולציה, שמונעת כיום פריחה של אנרגיה סולארית במגזר הבדואי. "נדרש תיקון בהחלטת הממשלה, שייתן אופק וודאות למשקיעים ולבדואים. מכסה מיוחדת של אלפי מגה-ואטים על 2030, העדפה מתקנת בחיבור לרשת החשמל, וגם עם אגירה פטור מהיתר בנייה לבתי ספר לקירוי סולארי, שיש להם כיום חשמל מגנרטור שמרעיל את הילדים. 5,000 דונם למיזם אגרו-וולטאי, צריך פטור משינוי ייעוד עבור הפרויקט, וקצת תקציב לחברה האזרחית. פרויקטים סולאריים ואגירה יכולים להביא להשקעות הון אדירות ליישובי הבדואים, שגם ייהנו מהפירות תוך יצירת שפע של משרות מקומיות באנרגיה מתחדשת".

יוסף אברמוביץ'. "נדרש תיקון בהחלטת הממשלה, שייתן אופק וודאות למשקיעים ולבדואים" (צילום: ארז רביב)

לפי דוברי הכנס, כיום המציאות האנרגטית ביישובי הבדואים היא אבסורדית. גני ילדים ובתי ספר בבנייה בלתי מוסדרת זכאים לחשמל רק מגנרטורים. מדובר בחשמל מזהם מאוד, יקר ורווי תקלות ופחות בטיחותי, שניתן להחליפו על בסיס כלכלי בפאנלים סולארים, בייחוד מאחר שמוסדות החינוך פועלים בעיקר בשעות השמש. אלא שהחוק דורש בנייה מוסדרת להקמת מתקנים סולאריים. כך, המבנים הארעיים כבולים לחשמל מזהם.

ראאד אלקיעאן מחברת "מרום אנרגיה". "אני רוצה שכל מה שאנחנו עושים עד עכשיו יהפוך למהפכה" (צילום: ארז רביב)

ראאד אלקיעאן מחברת "מרום אנרגיה" דיבר בגנות האפליה: "אני מבקש פטור מאגרו-וולטאי – זה לא רווחי ולא כלכלי לבדואים, כי אין מים, אז אם צריך לנצל את השטח, זו ההזדמנות, ולתת להקים שדות PV נטו על האדמות שלהם. מגיע להם אזורי תעשייה, ושיגדירו בהם שטח ששייך לפיתוח של אנרגיות מתחדשות ב-PV. כך נעשה צדק אקלימי וצדק חברתי. מי שזוכה להקים מתקני אגירה מקווי ההולכה הם הערבה, הנגב המערבי, רמת הגולן, והערבים בנגב מקופחים. אני רוצה שירחיבו את הפוליגונים הללו גם ליישובי הבדואים. אני מבקש מכסה ייחודית עם תעריף קבוע מול רשות החשמל וחברת החשמל לאוכלוסייה הבדואית. אני רוצה שכל מה שאנחנו עושים עד עכשיו יהפוך למהפכה."

הפתרונות מגיעים מהשטח

ד"ר רעות ריינה בנדריהם וד"ר אדריכל אריאל מריות הם חוקרים בטכניון שעוסקים ביצירת מודלים של החלפת גנרטורים בגני ילדים ביישובי בדואים עירוניים וכפריים. מחקר השטח שלהם נקרא "מעוני אנרגטי לאנרגיות מתחדשות" עם שני מקרי בוחן, בתל שבע העירונית ובאום בטין הכפרית. לפי ריינה בנדריהם, החשמל באום בטין הוא חשמל דל. "8 גנים מתוך 18 פועלים על גנרטורים. יש מחסור בחשמל בגנים. אפשר להדליק תאורה, אבל אי אפשר להדליק קומקום". בתל שבע יש 60 גנים מחוברים לרשת, אבל תחזוקתם לקויה. "הפרויקט הזה אמור לעזור בשדרוג של גני הילדים באמצעות מודל של חלוקת הכנסות מייצור האנרגיה המתחדשת".

ד"ר רעות ריינה בנדריהם. "באום בטין יש מחסור בחשמל בגנים. אפשר להדליק תאורה, אבל אי אפשר להדליק קומקום" (צילום: ארז רביב)

ד"ר מריות הציג את ניתוח הצריכה. "גן ילדים צורך 30 קוט"ש ליום, בעיקר על מיזוג. לידו יש שטח ציבורי פתוח (שצ"פ), שאינו מפותח כיום, והוא יכול להפוך לעוגן אנרגיה, על סככה מוגבהת שמתחתיה יתבצעו כל הפעילויות. זה יהיה מיקרו גריד שיספק חשמל לגן כדי להחליף את הגנרטור, ויתרת האנרגיה לתאורת השצ"פ, ובעתיד לעוד 10 בתים. נקבל 256 אלף קוט"ש לשנה. הרעיון של מיקרו גריד עלה מהשטח. אנחנו מאמינים בפתרונות מהשטח".

האתגר הגדול: תפקיד המדינה

ההיסטוריה של הקמת רשתות החשמל החלה במיקרו גרידים, בעיקר בסמיכות לסכרים הידרואלקטרים. שילוב הפקת החשמל משריפת דלקים תרם להפצה משמעותית של החשמל לאורכן ולרוחבן של המדינות המפותחות עם הקמתה של רשת החשמל. על פניו, נציגי המגזר הבדואי מציגים חזון חלופי, של ייצור חשמל מנותק מהרשת הארצית, שממילא לא קיימת ביישובי הפזורה, אף שחלקם גרים כיום בקרבה מסוכנת לקווי מתח גבוה, שעוברים מעליהם בלי לספק להם חשמל.

כיום, תושבים רבים בכפרים הלא מוכרים נשענים, בלית ברירה אחרת, על חשמל מאנרגיה מתחדשת, בצורה אקולוגית ביותר, אך מקבלים לרוב חשמל דל ובהחלט **מעדיפים התחברות לרשת הארצית**. דורית בנט, יזמית אנרגיה מתחדשת מהערבה, סבורה שטכנולוגיה של מיקרו גריד לא אמורה להעניק למדינה פטור מאחריות לספק חשמל לאזרחים. "מיקרו גריד הוא לא מתן פטור למדינה, אלא דרך חדשה למדינה להתערב. את כמות החשמל צריך לחשב לפי הצריכה המקובלת במגזר היהודי. אם חברת החשמל תקבל אפשרות להקים מיקרו גריד ביישובי בדואים, היא תראה שגם הם יעריכו את היתרונות ואת החיסכון הגדול בתשתיות הולכה. גם במגזר היהודי רצוי להקים מחלקי חשמל מקומיים, שיפחיתו את התלות ברשת החשמל הארצית, עם ניהול מקומי ויעיל".

תגיות: תשתיות וסביבה / אנרגיה / אנרגיה מתחדשת / החברה הערבית